Traducerea acestei cărţi a beneficiat de o subvenţie acordată de institut Ramon Llull

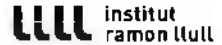

Care Santos

Voi merge pe urmele pașilor tăi

Traducere din catalană și note de
IANA BALACCIU MATEI

Colecţie coordonată de DENISA COMĂNESCU

CARE SANTOS
SEGUIRÉ ELS TEUS PASSOS
© Care Santos, 2020
© Editorial Planeta, S.A., 2020
© Columna Edicions, Llibres i Comunicació, s.a.u., 2020
All rights reserved.

Acest e-book este protejat de legea drepturilor de autor. Reproducerea sa integrală sau parţială, multiplicarea sa prin orice mijloace şi sub orice formă, punerea sa la dispoziţie publică pe internet sau în reţele de calculatoare, stocarea sa temporară sau permanentă pe diverse dispozitive sau în sisteme care permit recuperarea informaţiei, gratuit sau în scop comercial, precum şi alte fapte similare, fără permisiunea scrisă a editurii reprezintă o încălcare a legislaţiei privind protecţia dreptului de autor şi se pedepsesc conform legilor în vigoare.

© HUMANITAS FICTION, 2021, pentru prezenta versiune românească (ediţia digitală)

ISBN: 978-606-779-945-3 (epub)

EDITURA HUMANITAS FICTION
Piaţa Presei Libere 1, 013701 Bucureşti, România

tel. 021.408.83.50, fax 021.408.83.51
www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro
Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro
Comenzi telefonice: 0723.684.194

Lui Deni Olmedo:
Nothing else matters.

„Trecutul nu e niciodată mort.
Nu e nici măcar trecut.“

WILLIAM FAULKNER

„... căci războaiele civile nu se sfârșesc niciodată.“

SEBASTIÀ JUAN ARBÓ

„În fiecare ușă este închisă întrebarea
despre o viață ermetică, străină.“

CONCEPCIÓ G. MALUQUER

O FEMEIE URCĂ PE O SCARĂ

O femeie urcă pe o scară. Este în Barcelona, în cartierul Gràcia, într-o casă de pe strada Verdi, colț cu strada Robí. A venit aici să-și îndeplinească misiunea primită de la o prietenă dragă, care trăiește departe. Căutase magazinul alimentar de la parter, dar a dat peste unul de încălțăminte. A trebuit să revină de două ori până să poată sta de vorbă cu patroana, căci, când o întrebase pe vânzătoare, aceasta nu o putuse lămuri. O căuta pe Cristina Bermúdez, proprietara magazinului care fusese aici înainte. A aflat astăzi că magazinul fusese vândut de câteva luni, dar vechea proprietăreasă își păstrase apartamentul de sus. De aceea urcă femeia scara îngustă, albă. Aduce o scrisoare pentru Cristina Bermúdez.

Bate la ușa de la etaj și-i deschide o fată cu părul blond, la vreo cincisprezece-șaisprezece ani.

— Bună, regină, zice necunoscuta. O caut pe mama ta.

— De unde știi cum mă cheamă? întreabă fata.

— Nu știu.

— Păi mi-ai spus numele.

— Am zis doar: „Bună, regină."

— Iar!

— Te cheamă Reina?

— O chem pe mama. Cine o caută?

— Spune-i că sunt Ilda, i-am adus ceva.

Tânăra îi închide ușa în nas și dispare.

După câteva minute, ușa se deschide din nou și apare o femeie, tot blondă, mărunțică, micuță, dar frumoasă la chip, de vreo treizeci și cinci de ani. Ilda nu se aștepta să fie atât de tânără. Se gândește că, dacă ar fi știut, s-ar fi îmbrăcat mai cochet.

— Sunt Cristina. Cu ce vă pot fi de folos? întreabă, de parcă ar fi încă în spatele tejghelei. Zâmbește ușor, politicos, dar nu se clintește din ușă. Fata blondă e în spatele ei, spionând scena.

— V-am adus asta din partea unei prietene.

Ilda scoate ceva din geantă și îi întinde. Cristina se uită curioasă la plicul cu numele ei scris cu cerneală albastră. Îl întoarce, să vadă expeditorul: „Mercè Saltor. Conques." Îi ia puțin cam mult să citească trei cuvinte. Nici nu clipește, nu lasă să se vadă nici o emoție.

Întinde brațul și dă înapoi plicul emisarei.

— Nu mă interesează, mulțumesc, zice. Nu mai zâmbește.

Surprinsă, Ilda încearcă să o convingă.

— Persoana care v-o trimite este de toată încrederea. O cunosc foarte bine.

Mulțumesc foarte mult, dar nu vreau să știu nimic, răspunde Cristina.

— Știu că sunt lucruri importante, pe care ar trebui să le aflați, adaugă. Păstrați-o, o citiți când doriți.

Cristina nu își retrage mâna. Scrisoarea asta nu este destinată nimănui.

— Doamnă, nu mă interesează nimic ce vine de la Conques. Luați-o, vă rog. Îmi pare rău că ați bă-

tut atâta drum degeaba. Și, acum, iertați-mă, am ceva pe foc.

Și închide ușa.

Ilda așteaptă puțin, nu știe ce să facă. Se întreabă dacă n-ar trebui să bată din nou. Își zice că ar fi în zadar.

Coboară pe scară, aruncă o privire în vitrina magazinului de încălțăminte, fost alimentar, și o ia încet spre casă, unde, cum o să ajungă, o să-i scrie lui Mercè Saltor, să-i spună că nu și-a putut îndeplini misiunea.

I
PUNCT NEGRU

1

Noaptea, drumurile se prelungesc. Și obsesiile.

Poimâine este Anul Nou. Reina a plecat devreme din Barcelona, imediat după masa de prânz. Când a oprit pe autostradă să pună benzină și să ia o cafea, a profitat ca să-l sune pe Sam:

— Ce-aș mai face cale-ntoarsă!

Și, ca totdeauna, soțul i-a dat imediat replica:

— N-o faci fiindcă nu vrei.

Pornise la drum fără tragere de inimă, așa a fost de la început și până și-a luat rămas-bun de la Sam și de la Albert și a scris pe GPS: Conques, Lleida. Înainte de a rosti cu voce tare, să se convingă pe ea însăși:

Hai, că mă-ntorc mâine.

A dat drumul la radio, să se mai învioreze. Dar nici muzica nu reușește să-i abată gândurile. Nu izbutește să înțeleagă de ce se duce acolo. Ce treabă are ea în Pirinei? S-a simțit obligată, i-a spus lui Sam. Bun, dar obligată de cine? De un istoric țicnit cu care vorbise de două ori la telefon? De conștiința ei? Sau totul e doar curiozitate? Dorință de a înțelege ce nu a înțeles niciodată.

Șoselele sunt mai bune, mai bine asfaltate decât își imaginase. Circulă puține mașini, călătoria e liniștită. Fără să vrea, se întreabă cum o fi fost în urmă cu peste patruzeci de ani, cu un Seat 127 și pe drumurile de-atunci.

Nu-și amintește cât au făcut singura dată, prima și ultima, când au vizitat sătucul din Pallars Jussà. Era foarte mică. Doar cinci ani. S-au dus cu autobuzul, ea, mama și mătușa. Mătușa povestea mereu că dormise tot timpul cu capul în poala ei. Și-o amintește bine, deseori îi e dor. De când nu mai știe nimic de ea? De când ea și mama s-au certat sau ce-o fi fost.

— Eu nu m-am certat cu nimeni, zicea mama, parcă să fie limpede, să marcheze diferențele: mătușa se certa; ea, niciodată. Vina a fost a Aurorei, nu a ei. Aurora o dezamăgise. Cert e că nu-și mai vorbiseră... de când? Nici nu-și mai amintea. Nu știa motivele, doar că era ceva legat de Remigi, soțul Aurorei. După părerea mamei, un cărpănos și un umflat în pene, care nu iubea pe lume decât banii.

Din noaptea aceea din urmă cu atâția ani, Reina își amintește că-și văzuse mătușa plângând. O impresionase mult, căci era o femeie tare, care nu clacă niciodată. Își amintește și că o lăsaseră singură într-o casă plină de umbre și că-i fusese tare frică. Și-și mai amintește un preot care țipa și o speria cu strigătele lui. Imagini disparate, care supraviețuiseră în memoria ei, după patruzeci și trei de ani.

La televizor se anunțase de dimineață că în Catalonia Centrală o să fie ceață. Uitase. După Cormiols, aerul devine cețos. Șoseaua urcă, tot mai puțin vizibilă. Oprește radioul, să se concentreze asupra

drumului. Nu este obișnuită să conducă pe o asemenea ceață, cu vizibilitatea atât de redusă. Brusc, lumina se subțiază și, treptat-treptat, dispare. Câțiva metri mai încolo soarele o orbește din nou. Caută ochelarii fumurii în geantă. Dă drumul la radio. Vocea lui Freddie Mercury o face să se simtă deodată bine. Iubește-mă de parcă n-ar exista mâine, spune cântecul. O plăcuță anunță o belvedere în stânga.

Hotărăște să se oprească puțin. Peisajul este o minunăție și vrea să-l privească în liniște. Coboară din mașină și inspiră aerul rece. Caută mobilul să facă fotografia de rigoare. Încadrează, declanșează. De două ori, prima oară a intrat în cadru o mașină care trecea pe șosea și i-a stricat imaginea. Verifică rezultatul de la a doua: perfect. Momentul a fost reținut între cele 2 724 de fotografii din mobil la care, sigur, n-o să se mai uite, în care n-o să facă ordine, pe care n-o să le mai găsească, oricât le-ar căuta, și, prin urmare, până la urmă va uita că le-a făcut.

Un lac de nori aurii umple toată valea. Soarele coboară revărsând peste lume culori vii. E frig. Indicatorul de temperatură al mașinii arată două grade. Câteva minute lasă graba deoparte și contemplă mersul soarelui, mai rapid decât se aștepta. O cuprinde nostalgia după singurătatea fără neliniști de altădată.

Se întoarce în mașină, conștientă că nu se poate lungi, că începe să se lase seara. În această perioadă a anului zilele sunt scurte și vrea să ajungă înainte să se întunece. Când își reia drumul, se cufundă din nou în ceață. Șoseaua începe să se piardă, după doar câteva minute nu se mai vede deloc. Își scoate

ochelarii fumurii și-i pune pe scaunul din dreapta, lângă telefon. Circulația e practic inexistentă. Pe tot drumul a întâlnit doar câteva mașini. Îi place să conducă așa, netulburată. Își dă deodată seama că muzica s-a oprit și întinde mâna să apese pe butonul radioului. Un gest scurt, făcut de sute de ori. De-acum înainte însă va face parte dintr-o secvență pe care memoria ei o va repeta iar și iar, neîncetat.

Nu va ști, când va evoca momentul, cât timp și-a luat privirea de la șosea. Poate o jumătate de secundă, poate o secundă, mai puțin. Deodată îl vede. Ca o stafie ieșită de nicăieri. Doar când e chiar în fața ei își dă seama că este un animal, un cerb sau un mistreț, nu distinge prea bine. Trage de volan, calcă până la fund ambreiajul și frâna. E într-o curbă umbrită, cu gheață. Periculoasă. Un punct negru pe drum.

Simte izbitura seacă, apoi un salt. Lovește ceva metalic, dur (un semn de circulație, dar nu va ști decât mai târziu). Mașina se cațără în forță pe un taluz de pe marginea șoselei.

Se agață de volan cu toate puterile. Străbate o distanță care i se pare interminabilă, cu mașina rulând înclinată într-o parte, până ce o stâncă din munte o oprește atât de violent, încât cele două airbaguri sar, se umflă cu forța unei lovituri de pumn și imediat se dezumflă și se pleoștesc. Mașina rămâne culcată pe o parte, cu două roți pe taluz și celelalte două înfipte într-un canal de scurgere de pe marginea drumului. Ceața o învăluie ca o peliculă. Este într-un punct al șoselei C-1412b, între Benavent și Isona. Inima îi bate cu putere. În cap, un singur gând: e în viață.

2

E în viață. Cu centura de siguranță fixată, deasupra cu două airbaguri dezumflate și cățărată pe taluzul unei șosele secundare, dar în viață. Îi pulsează tâmplele. Respiră prea puternic și prea rapid. Liniștea devine compactă, asemenea ceței. Întinde o mână și întrerupe contactul. Are impresia că mișcările îi sunt mai lente sau poate lumea se rotește mai încet. Încearcă o primă evaluare a daunelor: picioare, șolduri, coloană, brațe, gât. Le simte pe toate, le poate mișca pe toate. Nu răni, nu sânge. O doare clavicula stângă, sigur de la smucitura centurii. Da, dar e în viață: își repetă întruna. Pe șosea nu-i nimeni. Nici urmă de faruri, nici în față, nici în spate. Nu vede nici animalul care i-a țâșnit în față. Ceața acoperă totul. Este cea mai intensă și cea mai stranie singurătate pe care a cunoscut-o vreodată.

Ar trebui să ia decizii. Întâi și-ntâi, de gândit, ce pericol o paște în mașină. Profesoara de la școala de șoferi zicea că mașinile accidentate iau foc doar în filme, dar poate așa o fi fost pe atunci, își luase de mult carnetul. Are ocazia să afle. Vrea să știe și dacă, aici unde se află, e posibil să o lovească altă mașină, dacă luminile de semnalizare pe care le-a aprins sunt suficient de vizibile. Nu poate deschide nici una din cele patru uși, chiar de-ar putea, n-ar avea curajul. Taluzul blochează partea dreaptă, stânga a rămas pe șosea. Poate, cu un efort, ar putea să iasă prin spate. Se răsucește ușor să cântărească această posibilitate și descoperă numai cioburi de

geam și bălării. Pădurea a năvălit în spațiul ei, l-a umplut de frunze, pământ, mușchi. Un geam lateral din spate e spart. Dă pe podea peste sticluța de colonie pe care o poartă totdeauna în geantă. Pipăie după geantă s-o pună la loc, nu o găsește. Nici mobilul, nici ochelarii. Știe doar că erau pe scaunul din dreapta. Cel puțin când mașina era în poziție orizontală.

Inima-i zvâcnește de spaimă, simte că n-o să-i treacă prea repede. Începe să se întunece. Să-l sune pe Sam? Mai bine nu. Mai bine îl sună când o să fie mai bine, când o să poată vorbi despre toate astea la trecut, n-are rost să bage spaima în el. Deocamdată ar trebui să sune la numărul unic de urgență. Mobilul, are nevoie de mobil. Trebuie să-l găsească. Se uită în jur, se teme să nu fi zburat pe fereastră, se întinde peste scaune, pipăie cu mâna și-i intră în palmă un ciob. În sfârșit, dă de el, la picioarele ei, într-un colț, pe jumătate ascuns sub pedala de ambreiaj. Nu-și amintește să fi făcut mașina mișcări atât de bruște, încât să ajungă acolo, dar, evident, făcuse. Îl ia, verifică, funcționează – se luminează ecranul! – și formează numărul de urgență.

Încearcă să explice clar ce a pățit. Ce-și amintește și ce presupune. Îi este greu să-și pună gândurile în ordine, să scoată vorbele. A lovit un animal, ce animal? Nu știe? Cât de mare era? Mijlociu. Nu, nu, poate mare. Câți sunt în mașină? Ea singură. E rănită? Nu. Blocată în mașină? Blocată, da, dar nu rănită. Mașina a rămas culcată pe o parte, nu poate să deschidă ușile. Crede că are ceva rupt? Nu. Se simte bine. Doar o lovitură la umăr.

I se cere să-și dea datele. Rostește un lung șir de

cifre. Carte de identitate, telefon, data nașterii. O întreabă unde se află. Undeva pe drumul spre Conques, după Benavent. Foarte aproape de locul de destinație. Au activat deja protocolul de urgență, îi spune un glas de bărbat. Au anunțat pompierii, ambulanța și poliția. Vor ajunge cât se poate de repede și o s-o scoată din mașină. Important e să-și păstreze calmul și să-i aștepte trează. E o femeie curajoasă, au înțeles deja asta, s-o țină tot așa. Încă un fleacușteț. Să confirme că șoseaua pe care se află este C-1412b. Reina nu știe. Poate da, îi sună cunoscut Asta trebuie să fie. Răspunde grăbită, neliniștită. Ar putea să se uite pe GPS, poate funcționează încă. Glasul îi spune că nu-i nevoie, chiar în clipa asta transmite datele. Vor veni rapid s-o ajute, repetă. Dacă are nevoie de ceva până ajung, îi recomandă să sune din nou. Să nu-i fie frică.

Zice că nu. N-o să-i fie. Dar, cum închide, apare panica. Începe să se înnopteze. Pe șosea nu trece nici măcar un suflet. O să ajungă curând, or fi deja pe drum, nu-i nimic, totul o să fie bine, trebuie să se calmeze, ar fi putut să moară, dar e în viață, așteptând ajutor, îi trebuie doar răbdare, să se calmeze, să respire încet, să se gândească la altceva, la ceva plăcut. I se pare că aude un motor. Își ciulește urechile. Ceva foarte slab. Nu, nu e nimic. Sau poate da? Poate doar își închipuie. Tremură. Să se gândească la altceva.

Îi vine în cap doar: n-ar fi trebuit să vină.

3

Câte lucruri încep sau se sfârșesc cu un telefon! Ca acela pe care-l primise acum o săptămână.

Era Leandre Vives, își amintea de el? Nu s-au auzit de atâtea zile. Zile, zicea? Luni. De când ea era pe aeroportul din București, dacă nu l înșela memoria. Corect, îi spusese că a rămas blocată acolo de nu știu ce legat de o furtună polară. Ei, dacă-și amintea despre ce vorbiseră, povestea cu scrisorile și legătura lor cu satul Conques și cu tatăl ei, va înțelege că parcă ar fi rămas de-atunci blocați în conversația aceea, căci o suna din același motiv, deși cu unele noutăți, rod al investigației lui. Dacă are o clipă liberă, o să-i explice.

Reina știa că oricum o să-i explice.

Obiectul cercetării lui, dacă-i îngăduia s-o pună rapid la curent cu antecedentele, era nefericita scriitoare republicană Ilda Moreu, a cărei operă fusese pe nedrept uitată decenii de-a rândul, iar el voia să contribuie la recunoașterea locului pe care îl merita. Concret, era editorul corespondenței, până acum inedite, a doamnei Moreu, ar fi trebuit să fie deja gata, dar în ultimul moment lucrul se prelungise. Și de ce? s-o fi întrebând – profesorul, ca mulți din breasla lui, formula întrebări la care-și răspundea singur; păi, fiindcă în ultimul moment găsise niște scrisori de a căror existență nu știuse și, ca să le includă, fusese obligat să refacă întreaga ediție. Și, în aceste scrisori, apăruseră noi referiri la tatăl ei. Și nu unele oarecare.

O cruța de istoria scrisorilor ivite, să nu se lungească prea mult, îi spunea doar că asemenea lucruri se întâmplă, de obicei, așa: moare cineva despre care nici n-ai știut că a fost în viață, se golește

un pod sau se restaurează o comodă și dintr-un ungher iese la iveală un teanc de hârtii roase de molii, pe care cineva le caută de mult. Unele rude le aruncă, altele nu, de data asta avuseseră noroc, acum sunt în posesia lui. În scrisori este menționată mama ei, dar și alte aspecte care o s-o intereseze, o să i le arate când se întâlnesc. Să mai afle și că scrisoarea cu cele mai multe informații fusese trimisă Cristinei, o avusese în mâini și refuzase s-o accepte și, evident, s-o deschidă. Când o s-o citească, poate o să înțeleagă de ce.

În misiva aceea, scrisă de Mercè Saltor, se vorbea despre moartea tatălui său în niște termeni... Omul nu știa cum să-și aleagă cuvintele să nu pară prea dur, să n-o rănească, și, cât chibzuia, a decis că anumite lucruri pot fi spuse doar dintr-o suflare și i-a dat drumul: „Se pare că tatăl dumneavoastră nu s-a sinucis, a fost asasinat." Da, da, știa că-i dur, dar el n-avea ce face, lucrurile erau cum erau.

Mai era o problemă, și mai urgentă, zilele următoare Primăria din Conques avea de gând să deschidă o nișă din cimitir unde, potrivit informațiilor pe care le deținea, s-ar fi putut odihni tatăl ei. De aceea se grăbise s-o sune, fiindcă, dacă se deschide acel mormânt și se dovedește că era al lui Josep Genè, i se părea oportun ca ea să fie de față, ca unică fiică a defunctului.

Profita de ocazie ca să îi amintească cine a fost Mercè Saltor, în caz că uitase, de la ultima lor conversație, o tânără care fusese vânzătoare la magazinul bunicii ei, înainte de război. Acolo îl cunoscuse pesemne pe tatăl ei, cu care avusese relații. Voia să spună, evident, relații amoroase, oricât de ciudat i

s-ar părea. Să se gândească, totdeauna copiilor li se pare stranie partea din viața părinților necunoscută de ei. Își amintea acum?

Reina își amintea ceva vag.

Bun, ca să încheie, îi repeta data întâlnirii în cimitirul din sat cu reprezentanții primăriei și-i cerea scuze că și-a luat atâtea libertăți. Să se gândească însă că totul este în numele cunoașterii, al științei. Dacă îi acceptă propunerea și vine la Conques, o să-i facă plăcere să ia împreună cina la unica pensiune din sat, condusă de o doamnă cu numele Filomena, pe care el o considera cea mai bună bucătăreasă din tot Pallars Jussà. De ce nu vine cu familia? Cât ei ar descâlci povestea, ceilalți s-ar putea relaxa făcând turism.

Reina i-a spus că o să se gândească, și o noapte întreagă a întors pe toate fețele invitația lui Leandre. Cuvântul „asasinat" era prea grav ca să-l ignore, chiar după patruzeci de ani. Și imaginea mamei refuzând să deschidă o scrisoare adresată ei, prea misterioasă. Mai mult, nu putea îngădui să deschidă cineva nișa în care i se odihnea tatăl, fără să fie de față. Dacă trebuiau luate decizii, ea avea un cuvânt de spus.

A doua zi, la prima oră, a căutat pe internet și a găsit o pensiune cu numele Casa Filomena. A sunat. Proprietara i-a spus că, din fericire, mai avea o cameră pentru o singură persoană, doar una, căci, nu știa ce se întâmplase în acele ultime zile ale anului, dar casa era plină. Reina a rezervat-o pentru o noapte, deși nu înceta să-și spună că toată povestea asta e o nebunie, dar ceva mai puternic o împingea să se ducă la Conques.

Când, seara, Sam a întrebat-o cum de o interesa atât de mult trecutul tatălui ei, pe care abia de și-l amintea, a răspuns:

— Fiindcă mi-aș dori mult să nu se fi sinucis.

4

Ar fi trebuit să fie aici. Nu știe, să fie o jumătate de oră de când așteaptă? Poate o oră. Sau mai puțin. N-are cum știi pe unde o să vină cei de la serviciul de urgență, pe care parte a șoselei. Cel mai apropiat spital este probabil cel din Tremp. S-a uitat pe GPS la câți kilometri este. Douăzeci și trei. Deci ar fi trebuit să ajungă.

Sună din nou la urgență. Îi răspunde alt glas, feminin. Îi spune din nou toată pățania, dar cealaltă o întrerupe: știe cine e, echipajele și-au notat cazul ei. Da, dar n-a ajuns nimeni, i se pare ciudat, e deja prea... Și femeia vorbește rar, îi spune că a apărut o problemă, s-ar putea să întârzie puțin, nu prea mult, față de cât era prevăzut, căci a mai fost un accident foarte aproape de locul în care se află ea și în clipa asta serviciile de urgență sunt depășite. Dar au cerut întăriri, spune, de la alte unități și curând totul va fi rezolvat, să aibă doar un pic de răbdare, dacă are nevoie de ceva vor încerca să facă tot ce pot, realmente le pare rău, așa ceva nu s-a mai întâmplat niciodată.

— Am nevoie să vină după mine, zice Reina, cuprinsă brusc de o oboseală cum n-a mai simțit. Și mormăie: Eu am fost prima.

— Da, doamnă, răspunde tânăra, aveți dreptate.

Apelul dumneavoastră a fost înainte. Cu opt minute, exact. Dar în celălalt caz sunt răniți grav și ne vedem obligați să-i dăm prioritate. Îmi pare rău, sincer. Vă promit însă că nu vor întârzia mult până ajung la dumneavoastră.

Mai stau puțin de vorbă la telefon, de parcă tânăra n-ar avea nimic altceva de făcut. Îi sugerează să sune acasă, să facă altceva, ce îi face plăcere, să mai uite, dacă vrea, stă de vorbă cu ea până sosesc cei de la urgențe. Reina se simte ciudat de ridicolă. Îi spune că nu-i nevoie, că e bine (și e adevărat, dar doar până la un punct), că o să aștepte și că îi pare rău că s-a accidentat cineva mai rău.

Când închide, îi trimite lui Sam un mesaj. Nu vrea încă să-l sune.

„M-am oprit puțin, să-mi dezmorțesc picioarele. Totul bine."

Și Sam răspunde imediat.

„Grăbește-te, în felul ăsta, n-o să ajungi în veci."

5

Telefonul lui Leandre o afectase foarte tare. Mai ales gândul că istoria putea fi altfel decât crezuse întotdeauna.

Povestea sunase mereu așa: când ea avea cinci ani, tatăl ei murise la Conques. Se spânzurase, nu știa nimeni de ce, de o grindă din tavanul unei case cunoscute de toată lumea drept Cal Blau[1]. Dintr-un motiv pe care ea îl respectase întotdeauna și pe care credea că-l înțelege, mama ei nu a vrut niciodată să vorbească despre asta. Nici despre ce se întâmpla-

se, nici despre motivele pentru care tatăl ei o făcuse. Au acoperit totul cu uitare și cu o poveste mai mult sau mai puțin credibilă, croită la repezeală pentru clientele magazinului, să le închidă gura: Josep Gené murise într un accident de mașină în timpul uneia dintre călătoriile lui după mărfuri. O explicație pentru faptul că nu mai apăruseră nici tata, nici mașina.

1. „Casa Albastră". *Col*, particulă formată din contragerea lui *ca* (din *casa*) și *del* (genitivul articolului hotărât), folosită în denumirea unei case sau a unei familii.

Mașina era un Seat 127 galben, Reina îl văzuse în fotografii de pe când părinții ei, puși la patru ace, se duceau încă undeva să ia aer. Ea era mică și acum nu era sigură dacă chiar își amintea mașina sau își construise o falsă amintire pornind de la imaginile acelea. Tata, cu jachetă, mustața generoasă bine aranjată, pantalonii evazați, țigara în mână, figura serioasă. Mama, cu pardesiu trei sferturi de culoare deschisă, pantofi cu toc mediu și părul tapat cum era la modă la începutul anilor șaptezeci. Foarte tânără și foarte zâmbitoare. Părinții mergeau la braț, mama de mână cu o fetiță blondă cu o figură fericită: ea. Picioare rotunjoare ascunse în niște ștrampi de lână, căciuliță, tot de lână, legată sub bărbie, și pardesiaș încheiat la toți nasturii, care-i venea un pic strâmt. Era singura care nu privea spre fotograf, prea mică să știe ce trebuia să facă. În spatele familiei, Seatul 127, probabil nou, și el țanțoș pentru fotografie. Cu ușa din față deschisă, pe scau-

nul din dreapta se vedea un coș pentru picnic peste două pături în carouri. „Unde ne duceam, mamă?" o întrebase cu mult timp în urmă pe Cristina. „La Font del Gat[2]", răspundea ea, „taică-tu era obsedat, mereu voia să meargă în același loc. Ne petreceam acolo ziua și ne întorceam spre seară, înainte să se înnopteze". Și, o dată, adăugase: „Asta cât pentru taică-tu mașina era încă o noutate. Pe urmă făceam excursii noi trei, eu, tu și mătușa, cu metroul sau uneori cu trenul, cu o coșniță cu bunătăți la noi. Nu-ți amintești?" Nu, nu-și amintea. Poate fiindcă din excursiile alea nu existau fotografii. Întreba: „Și tata nu venea?" „Nu, taică-tu prefera să rămână acasă sau să se ducă în Sarrià, să vadă meciul."

2. „Fântâna Motanului", inclusă în Patrimoniul arhitectonic al Cataloniei. Așezată într-unul din parcurile de pe Muntele Montjuïc, loc de picnic preferat al locuitorilor Barcelonei.

Reina nu pusese nimic la îndoială, ca toți copiii. Versiunea mamei era singura posibilă. Tatăl ei fusese un bărbat mohorât, bolnav de egoism. Sinuciderea era verosimilă. Un final care se potrivea cu povestea.

Îndoielile au apărut mult mai târziu. Brusc, certitudinile au încetat. Și, brusc, fără să știe de unde-i venise interesul, a început să se întrebe ce se întâmplase, din ce motiv, cum o fi fost în realitate tatăl ei, tata dinainte de mama, tata dinainte de ea, și ce anume din povestea atât de știută începea să scârție, ca în orice poveste.

6

Apasă pe buton și coboară geamul din față dreapta, rămas acum ca o trapă. L-ar putea folosi să iasă. Să se târască pe scaune, să se cațere. Nu se încumetă. Nu a fost niciodată prea agilă. Încă îi tremură picioarele. Și apoi, ce ar face afară? Pe frigul ăsta. Și atât de întuneric. Ascultă, poate s-o auzi venind cineva. Foșnet de frunze. Un zumzet îndepărtat, neclar. Și un sforăit. Sau poate un grohăit? Animalul pe care l-a lovit? Mișcă oglinda retrovizoare din dreapta, cu rotița de reglare din interior, poate vede ceva. Doar ceață și întuneric. Ridică la loc geamul. O înnebunește să tot aștepte.

Dă drumul la radio. Încet, să mai uite. Nu vrea știri. Caută muzică. Se oprește auzind din nou vocea lui Freddie Mercury. Doar Dumnezeu știe unde voi fi mâine, iubește-mă de parcă n-ar exista... Un moment, se aude un motor? Reduce volumul, este atentă. Nu, alarmă falsă. Dorința ei. Dă radioul mai tare, încearcă să se relaxeze. Același cântec ca înainte. Lui Albert îi place Queen, deși, când s-a născut el, Mercury era mort de peste zece ani. Iată ce înseamnă să fii nemuritor.

Își dă seama că, în infinitele secunde care au trecut din clipa când a pierdut controlul mașinii până s-a culcat pe taluz, s-a gândit doar la Albert. Nici la Sam, nici la Cristina, nici la nimeni altcineva. Albert. Singurul om care-i justifică prezența în lume, fiindcă are încă nevoie de ea, chiar dacă e de-acum mare și crede că nu. Chiar dacă-și luase figura aia plictisită când ea a decis să-și lase slujba un an, cel puțin, și să-i acorde lui toată atenția.

— Mamă, nu-s copil mic! bombănise.

Nu este. Va împlini curând optsprezece ani. Va merge curând la universitate. I se pare ciudat. Poate fiindcă încă păstra foarte vie amintirea primei ei zile de facultate. Parcă ar fi fost acum două zile, nu cu atâția ani în urmă. Memoria este un tunel al timpului.

O sună cineva. Număr ascuns. Poate sunt cei de la 112, au nevoie de vreo informație. De aceea răspunde atât de repede.

— Bună, sunt mama lui Arnau, îți amintești de mine? (Un glas prea strident, prea vesel, prea repezit.) Arnau Rodríguez, prietenul cel mai bun al lui Albert.

Arnau nu mai e de mult cel mai bun prieten al lui Albert, dar, da, știe cine e și de ce o sună. Așteaptă însă să-i spună cealaltă:

— Mă auzi, Reina? S-a întrerupt?

— Nu. Te ascult.

Dacă ar fi știut, n-ar fi răspuns.

— E bine Albert? trânțește cealaltă.

Da, da. Perfect, răspunde de parcă Albert n-ar fi avut nimic, niciodată.

Întrebarea nu are cum să n-o rănească. Mai ales de la oameni care știu că Albert nu a fost așa întotdeauna. Cum a fost nu de mult. Atât de rău, încât să se gândească să-și ia viața, într-un impuls pe care nimeni nu și-l explică, pe care ea încă nu l-a digerat. Poate n-o să-l digere niciodată.

— Sun să confirm că Arnau va veni la petrecere. E sâmbătă 25, nu? continuă mama lui Arnau.

— Da. 25. La opt. E important să fie punctual. E o petrecere-surpriză.

— Oh, o petrecere-surpriză! Ce emoționant! Și nu bănuiește nimic?

— Nu. De-aceea e surpriză.

— Sigur o să-l încânte. (Femeia asta reușește să spună totul pe un ton ipocrit, care o calcă pe nervi.) Nu știi cât mă bucur. Bănuiesc că v-a fost foarte greu.

— Dar acum suntem perfect, zice Reina și face o grimasă ironică, realizând ce se întâmplă. Realizând unde se află și în ce circumstanțe afirmă că totul merge strună. N-ar trebui să acuze oamenii de ipocrizie. Din fericire, cealaltă nu are cum s-o vadă. Singură, învăluită în întuneric, pe o șosea secundară într-o mașină accidentată.

Or fi blocat șoseaua, de aia nu trec mașini. Altfel, nu e normal să nu plece sau să nu vină nimeni de undeva, oricâtă ceață ar fi. Și-apoi, de când e ceața o noutate la Lleida? O fi altceva. Își dă seama că atenția i-a fost acaparată de propriile gânduri, când o aude pe cealaltă întrebând:

— Reina, mă auzi?

Da, da. Firește.

— Ah. Te întrebam dacă ar fi ceva care să-i facă plăcere lui Albert.

Reina nu înțelege ce-i spune până n-o lămurește:

— Cadoul. Poți să-mi dai o pistă? La vârsta asta, băieții sunt atât de dificili.

Nici nu s-a gândit. N-are de gând nici acum s-o facă.

— Nu-ți bate capul cu cadoul. O să fie încântat că vine, asta contează.

— Da, da, sigur, zice mama lui Arnau. Dar n-o să vină la petrecerea de aniversare cu mâinile

goale.

Sunt oameni care merg toată viața cu mâinile goale, evident.

— Hai, nu te mai deranjez, văd că erai prinsă cu altceva. Dacă îți vine vreo idee, sună-mă, te rog. Și mulțumesc că l-ați invitat pe Arnau, arde de nerăbdare să-l vadă pe Albert.

Este atât de năucă și totul este atât de straniu, că nici măcar nu o deranjează tonul impertinent. Nu-l ia în seamă, cum nu iei în seamă o particulă de praf care plutește în aer.

Când închide, se uită spre șosea. Toată activitatea ei mentală se concentrează să vadă dacă distinge o umbră, o mișcare, ceva care, în sfârșit, vine.

Nimic. Șoseaua e pustie. Și ea e singură.

Să îl pună pe Arnau pe listă.

7

Călătoria din 1975 începuse și ea tot cu un telefon. Era duminică și era ciudat că tata era plecat. Ea și mama își terminau micul dejun liniștite, când aparatul a început să sune, cu țârâitul ăla metalic, care părea din ce în ce mai fără vlagă. Cristina a strâmbat din nas și a zis ce-o fi? și a ridicat receptorul.

„Da, la telefon", a răspuns, cu o voce nedumerită, de parcă se întreba dacă poate exista cineva care să o caute, pe ea, duminica. „Da, Josep Gené este soțul meu", a zis. Și a urmat o lungă tăcere, presărată cu afirmații monosilabice ce însoțeau o expresie din ce în ce mai gravă și ochii pironiți pe televi-

zorul pe care nu-l vedeau. „Da, da, da, da", a zis, și asta a fost tot până când, după un timp, a murmurat „spuneți-mi unde trebuie să merg" și a luat creionul pe care-l ținea întotdeauna pe bufet și a notat ceva în carnețelul aflat mereu lângă creion.

Când a închis, a rămas un moment lângă măsuța cu telefonul, apoi a sunat-o pe sora ei: „Poți vorbi, Aurora?" și un timp i-a spus ceva în șoaptă, iar Reina se întreba ce secret o fi și își savura gustoasa brioșă pe care mama i-o lăsase pe o farfurie de sticlă de culoare caramel. Din coridor, ajungeau până la ea câte un suspin și câte un geamăt stins, dar nu a știut să le interpreteze. Apoi s-a petrecut ceva neobișnuit. Cristina s-a dus la o vecină cu care din când în când se ajuta, să vadă dacă putea să lase fata să doarmă la ea noaptea aia, dar nu a găsit-o. Așa că a hotărât să o ia cu ea în călătoria pe care au făcut-o cu un autobuz ce pleca de la Gara de Nord la șase după-amiaza și care imediat a lăsat în urmă Barcelona. Pentru Reina, era o aventură neașteptată și a început călătoria încântată și zâmbitoare, fără să observe figurile tot mai posomorâte ale mamei și mătușii, care aproape că nu deschideau gura.

Pe urmă a adormit și s-a deșteptat când mătușa îi zicea: „Am ajuns, scumpa mea, trebuie să coborâm." Și s-a trezit într-o piață neagră, goală, de care nu avea să-și mai amintească. N-avea să țină minte nici femeia care le aștepta țeapănă în mijlocul pieței, nici casa cu ziduri din piatră și tavane cu grinzi de lemn. Cu atât mai puțin discuțiile în șoaptă sau soluțiile rapide pe care au fost obligate să le găsească acolo, căci un mort nu are răbdare. Deseori nici cel care îl veghează.

Mai târziu, a venit un preot. Urâcios, poruncitor. Își amintește cum striga și ce teamă îi trezea. Apoi, o teamă și mai mare, mai obscură. Mătușa și mama au trebuit să plece și au lăsat-o singură în casa plină de umbre. Când s-au întors, au găsit-o adormită pe un scaun, mânjită de muci.

Cele două surori au venit murdare de pământ, lac de sudoare, descompuse. Cristina vorbea despre pietre grele pe care trebuiseră să le care și să le îngrămădească. Atunci și-a văzut mătușa plângând. Singura amintire clară din noaptea aia stranie.

La cinci dimineața, încă noapte neagră, s-au urcat din nou în autobuzul de Barcelona. După atâtea emoții, Reina a dormit tot drumul. Celor două surori le-a luat câteva săptămâni ca să poată dormi din nou. Și, totdeauna, amândouă, de parcă asta ar fi fost unica formă de dragoste dintre ele pe care timpul le îngăduia s-o păstreze, cu coșmaruri pline de pietre grele și pământ sterp.

8

Cu zile în urmă, își făcuse o notă pe mobil în care să treacă toate detaliile petrecerii-surpriză a lui Albert. Are deja rezervat localul, cu catering și un DJ și – nebunia cea mai mare dintre toate – la șapte seara, o limuzină închiriată o să-i ia de acasă pe Albert și pe ea, poate și pe Sam, dacă li se alătură, să-i ducă acolo. Albert, firește, nu o să știe unde merge. O să creadă, poate, că e o glumă.

Limuzina fusese ideea ei. Restul – local, catering – a lui Sam. Sunt bucuroși de parcă pentru ei ar fi

petrecerea.

— Anii rotunzi merită serbați, zisese Sam.

Și ea, parcă să-l contrazică, a răspuns:

— Optsprezece ani nu-i o vârstă rotundă.

Atunci, simbolică.

— Asta da.

Când, cu nouă luni în urmă, se întorsese de la București, hotărâtă să-și ia o lungă vacanță, Reina fusese nevoită să accepte vulnerabilitatea fiului ei. Primele zile au fost cele mai rele. Nu mai era abătută. Era furioasă pe băiat că i-a făcut asta. Nu se gândea că, de fapt, lui își făcuse. De parcă tot răul i-l făcuse ei, ei, care și-l dorise, care-l adusese pe lume, care nu se putea imagina fără el.

Apoi, așa cum începuse, furia se topise și începuse angoasa. Frica teribilă că o să se mai întâmple, că Albert n-a înțeles. Sau poate ea nu-l înțelesese. Câteva săptămâni l-a purtat cu ea peste tot. La supermarket, la sala de sport, la administrație, chiar și la ginecolog, fiindcă nu voia, cu nici un chip, să îl lase singur. Albert se lăsa purtat fără să bombăne, stătea cuminte în sălile de așteptare, citind reviste. Sau, la supermarket, îi înțepeneau mâinile pe mânerul cărucului, infinit răbdător, cât ea citea de la cap la coadă etichetele de pe pungile cu bacon și șovăia de care să ia, de parcă alegea ceva ultraimportant. Se resemnase cu noua lui condiție, stranie, atât pentru el, cât și pentru ceilalți. Era acum o ființă care trebuia supravegheată, să nu facă altă boroboață. Într-o zi s-a dus să ia forfecuța din dulăpiorul din baie, să-și taie o etichetă, și l-a găsit încuiat. Nopțile își auzea mama și pe Sam vorbind până târziu și uneori își dădea seama că intrau în camera lui și-l

priveau. Rămâneau câtva timp în picioare, în întuneric, și plecau. Îi povestiseră că atunci când era sugar așa făceau, de frică să nu se sufoce brusc. După atâția ani, aveau din nou nevoie să vadă că respiră.

Să-l lase să plece din nou de-acasă singur fusese o decizie traumatică pentru ei. Chiar mai mult decât atunci când, la începutul gimnaziului, hotărâseră că poate merge fără bonă. Ca atunci, îl bombardau cu mesaje: „Ești bine, Albert?", „Unde ești?", „Întârzii?". El, uneori, le răspundea cu un emoticon, o mână cu degetul mare în sus. Era suficient. Alteori nu răspundea. Nu era atent, sau învăța, sau asculta muzică. Atunci mama îl suna.

— Albert, totul bine? – Voce neliniștită.

— Da, mamă. Totul e sub control.

Într-o seară, Reina l-a întrebat:

— Dragul meu, când spui că totul e sub control, ce vrei să zici de fapt?

Avea nevoie să știe că îl înțelege.

— Că n-o să se mai întâmple, mamă, a răspuns el, atât de convins, încât l-a crezut imediat. A fost un scurtcircuit.

Și așa nouă luni: slăbind hățurile, înțelegând că nu poți să ții legat un băiat de peste șaptesprezece ani, dar și tremurând din orice, căci, cum îl pierdea puțin din ochi, se și gândea că o să i se întâmple cine știe ce.

Și acum Sam îi vorbea de optsprezece ani de parcă ar fi realmente o eliberare, un punct de sosire. Cât și-ar dori să-l creadă!

Trimite un mesaj lui Albert. Același dintotdeauna: „Albert, totul bine?", „Da, mamă. Tu?".

Zâmbește strâmb înainte să scrie: „Bine.“ Și apasă pe trimite.

Băiatul scrie: „Ai ajuns?“

Și ea nu minte când răspunde, la fel de laconic: „Nu încă.“

Își dorește, de data asta, ca fiul ei să nu mai întrebe nimic. Nu știe dacă să nu fie nevoită să mintă sau să nu fie nevoită să-i spună adevărul. Are noroc, Albert a amuțit. Nici măcar n-a citit ultimul ei mesaj.

E frig. Întuneric beznă, doar micul far de pe ecranul mobilului. Se încheie la palton până sus. Își simte încă tâmplele pulsând. Își reazemă capul de spătar și o durere ascuțită îi străbate tot umărul stâng. Poate totuși s-o fi rănit. Acum e sigură că aude un motor, departe, prea departe ca să-l ia în seamă. Obosită de-atâta privit fix șoseaua, închide ochii.

N-ar fi trebuit să vină.

9

A doua zi după ce a primit telefonul lui Leandre, Reina s-a dus la căminul în care se afla mama ei. Era marți, de obicei mergea sâmbăta, dar simțea nevoia s-o vadă.

A găsit-o așezată în fața ferestrei, cu privirea pierdută pe fântâna de pe Bulevardul Sant Joan, capul ușor într-o parte, zâmbitoare. Cu gândul, parcă, la ale ei, toate bine.

— Cristina, uite cine a venit în vizită. Reina, fata ta. Ce surpriză! Ce bucurie pentru tine! a zis Luci,

îngrijitoarea din ziua aia, pe un ton prea înalt, prea vesel.

Reina a tras un scaun, s-a așezat în fața mamei, i-a prins mâna. Era rece, delicată. Cu unghiile impecabile, cum îi plăcuse toată viața. De luni de zile, Reina avea grijă să i se facă săptămânal manichiura. Nu știa, nu observase, că avea mâini atât de frumoase.

— Bună, mamă.

Cristina nu a reacționat. Nici ochii nu și i-a întors s-o privească. Absența contactului vizual, spusese medicul, despre acea ultimă etapă din lungul drum spre disoluție.

— Ce frumoasă ești, mamă.

Nici un răspuns, doar al îngrijitoarei.

— Vă las o clipă, mă duc să aduc cina.

Rămase singure, Reina o mângâie pe Cristina pe obraz, și el fin și rece. Nu mai rămăsese nimic din ea. Doar carcasa agățată de viață. Chiar și muzica devenise un murmur fără sens. Nu mai cânta de săptămâni. Ea, care nu se oprise din cântat niciodată, toată viața ei, că ploua, tuna sau era soare. Care își revenea când își auzea cântecele: bolerouri, tangouri, *coplas*...

Mă duc la Conques, mamă. Voiam să-ți spun, șopti, fără să știe de ce o face. Îți amintești de Conques?

Altădată Cristina i-ar fi zis să nu se ducă.

— La Conques? Las-o moartă! Ce să cauți tu acolo, sus, cu câtă treabă ai?

I-ar fi scos-o din cap cu câteva prostioare, apoi ar fi mângâiat-o și i-ar fi zis să schimbe subiectul, că nu mai vrea să vorbească despre asta. Mama nu

a vrut niciodată să vorbească despre Conques. Acum Reina sparge din nou liniștea, insistă.

— Am primit un telefon. Mi s-a spus că tata nu a murit cum credeai tu. Cum am crezut noi mereu. Tu l-ai înmormântat, mamă, îți amintești? Tu și mătușa Aurora. Mereu vorbeați despre pietre.

În ultimele ei oaze de luciditate, Cristina încă vorbea despre pietre. Uneori era de neoprit. O dată, o după-amiază întreagă îl năucise pe Albert, venit în vizită, cât erau de grele, ce greu era să le miști din loc și cât de multe. Albert nu știa despre ce vorbește, dar Reina se crucea. Pietrele alea grele erau singurul lucru care-i lega mama de amintirile ei. Și, când au dispărut de tot, Reina a știut că, în curând, va dispărea și mama.

— Aș vrea să o sun pe mătușa, șoptește. Știu că tu nu vrei. Aurora. Nu ți-e dor de ea?

Se simțea ridicolă. Medicii îi spuseseră: memoria mamei ei era o tablă care fusese ștearsă. Speranța că numele surorii cu care nu-și vorbea, pe care nu o văzuse de ani de zile, o să-i trezească o reacție era mai mult decât copilărească: era absurdă.

Continuă:

— Mi s-a spus că tata nu s-a sinucis, mamă. Că a fost ucis. (Vorbește în șoaptă, să nu o audă nimeni. Nu-s lucruri de spus oricui. Nici o reacție la Cristina.) Ce mult aș dori să vorbesc despre asta cu tine.

Reina știe că, chiar dacă ar înțelege, mama ei tot n-ar vorbi. Ar face ca întotdeauna, ar îndepărta întrebarea cu o scuză oarecare. Las-o moartă, las-o moartă! De ce trebuie să discutăm despre alții? Tu n-ai timp nici să-mi povestești cum îți merge, și ar schimba subiectul, definitiv.

Sunt oameni care încearcă să nu-și amintească. Poate, în străfund, Cristina asta prefera. Să trăiască fără memorie.

A rămas mai mult. I-a dat să mănânce, încetul cu încetul, cu o răbdare pe care nu știa de unde o scoate, pe care înainte nu o avea. Mestecă bine, mamă. Deschide gura, mamă. Ascultătoare, Cristina făcea ce i se cerea. Până s-a săturat și a închis gura. Devenise o făptură a gesturilor. Nu mai avea nevoie de cuvinte. Reina a șters-o la gura care zâmbea din nou și a dus tava. Când s-a întors, și-a luat geanta și a sărutat-o pe frunte.

— Mă duc, mamă. O să-ți povestesc.

I s-a părut că o aude sau poate o auzea cu memoria:

— Las-o moartă, las-o moartă! Nu vreau să-mi povestești nimic.

10

În sfârșit, se apropie ceva, pe șosea.

Primii ajung pompierii. Luminile roșii, galbene și albe conferă ceții o grandoare teatrală. Mașina ocupă toată șoseaua. Primul care se apropie de ea e un bărbat cu cască galbenă și dungi fluorescente pe uniformă.

— Bună seara, numele meu este Jordi, sunt pompier. Suntem aici ca să vă ajutăm.

Vorbește strigând și aplecându-se ca să o vadă, oprit în fața mașinii.

— Ați întârziat mult, zice ea.

— Am venit cât de repede am putut, credeți-mă.

Acum vă ajutăm, bine?

Transmite instantaneu siguranță.

E un bărbat corpolent, puternic, poate tânăr, e greu de spus, atât de încotoșmănat, care vorbește pe un ton părintesc, tonul celor care vorbesc cu victime. O fi văzut de tot felul.

— Bine.

În jurul mașinii ei sunt acum mai mulți bărbați fluorescenți. Nu vede ce fac. Au ridicat capota motorului. Moșmondesc și la portbagaj.

Sosesc noi mașini. O ambulanță. Poliția. Acum sunt o mulțime de bărbați, în sus și în jos. Aude voci răzlețe, crâmpeie de discuții. Nu înțelege ce-și spun. Și oamenii îi vede pe bucăți: picioare, o mână, casca. Apasă pe butonul de coborât fereastra, dar mecanismul nu o ascultă. Or fi deconectat bateria.

Lovește de câteva ori în geam, s-o asculte cineva, s-o bage în seamă.

Îi răspunde pompierul Jordi din spatele mașinii. Îl vede cu coada ochiului, prin oglinda retrovizoare.

Nu vă fie teamă, suntem aici. Imediat vă scoatem, Reina. Vă cheamă Reina?

Îi confirmă.

Ce nume original, zice el pe un ton nici vesel, nici amuzat. (Tonul adecvat situației.) Călătoreați singură, așa-i? Nu mai e nimeni în mașină, nu?

Zice că nu. Singură-singurică. N-ar fi trebuit să vină.

Acum, pompierul Jordi îi explică ce o să facă. Să stea liniștită. Ambulanța este aici, în curând o să o examineze un cadru medical. Ea încearcă să se întoarcă spre el, dar o oprește, poruncitor:

— Nu vă mișcați. Rămâneți pe scaun, așa cum sunteți. Vă scoatem imediat din mașină, dar trebuie să ne ajutați un pic, de acord?

Nu știe dacă e de acord. Dar zice că da, de acord, orice-i spune el. Îl vede prin oglinda retrovizoare zâmbind și-și zice: Omul ăsta e de o stăpânire de sine absolută.

Aude zgomot de cioburi. Zgomotul unei mașinării. Pași. Sirene. Voci. „Mamăăă! Ai mai văzut o căprioară așa mare?" zice o voce din spate. Și alta întreabă: „Crezi că e căprioară? Mie mi se pare un cerb." Și o a treia: „Animalul ăsta suferă, e nevoie de un veterinar." „Îi curge sânge din urechi." „I-am anunțat pe cei de la intervenții operative." „Sunați-l pe sergent, dacă trebuie împușcat."

Prin oglindă vede cum scot capota portbagajului, parcă deschid o cutie de conserve. Observă fiindcă mașina opune ceva rezistență, parcă n-ar vrea să fie demontată. Acum îl vede pe pompierul Jordi apropiindu-se, făcându-și drum, nu știe cum, spre ea. Și se răsucește. Da, se răsucește! E perfect. Doar o lovitură în umăr. Poate să meargă, poate să se târască, poate lua decizii.

— Nu vă mișcați, Reina! zice el.

Prea târziu. Reina și-a scos centura și așteaptă s-o ajute pompierul să iasă singură din cușca în care stă de prea mult timp închisă.

— Sunt bine, îl liniștește, în timp ce apucă geanta de care a dat, în sfârșit, sub scaun, așteptând ca el să-i rabateze spătarul și să-i netezească drumul. E ușor de ieșit dintr-o mașină prin portbagaj, gândește, când pune un picior pe asfaltul umed și devine conștientă, pentru prima oară, de ce s-a întâmplat,

în ansamblu, de parcă până acum n-ar fi știut.

Sunt polițiști și pompieri peste tot. Triunghiuri reflectorizante, girofaruri, balize. Mașina ei este într-o parte, cățărată pe taluz, într-un echilibru dificil. Câțiva metri mai în spate, vreo treizeci, un semn de circulație retezat. Nu știe unde e partea lipsă. Și, puțin mai încolo, un animal culcat într-o rână pe banda continuă a șoselei. Un polițist fotografiază totul.

Brancardierii sosesc în fugă cu o targă.

— Sunt bine, zice ea. Am doar o lovitură aici.

Își arată umărul stâng.

— A ieșit pe picioarele ei, explică Jordi, nu își dă seama dacă satisfăcut. Și-i pune o mână pe încheietura mâinii și o întreabă: Cum vă simțiți acum, în picioare?

Contact corporal. Zâmbet deloc forțat. Ton liniștitor. Un zeu.

Zice că se simte bine. Având în vedere circumstanțele, lămurește. Încă e puțin speriată.

Asistenții îi cer să-i însoțească. Să o examineze. Aici, în ambulanță.

— Ce animal am lovit? întreabă Reina.

— Un cerb, răspunde Jordi.

Pot să-l văd?

— Nu e o idee bună. E rănit rău.

— Chiar și-așa. Vreau să-l văd.

— Bun, facem o înțelegere, zice el, generos. Întâi examinarea medicală, apoi cerbul, da?

De acord. Omul ăsta este un bun negociator.

În ambulanță, unde urcă tot pe propriile picioare, îi verifică semnele vitale. Nu-i găsesc ușor pulsul. Nici o fractură. O contuzie în partea stângă. Nu se

impune imobilizare. Îi administrează un analgezic. Îi vor pune o orteză elastică, să o ducă la spitalul din Tremp, unde îi vor fi făcute toate investigațiile adecvate.

La spitalul din Tremp, de ce? întreabă ea, nu și dorește decât să n-o mai lungească.

Îi spun că acolo vor putea s-o examineze amănunțit. Poate o țin sub observație câteva ore, dacă se consideră necesar. Așa se face de obicei.

Reinei nu-i place să facă nimic din ce se face de obicei.

— Mă simt bine. Nu am nevoie de spital, zice. Doar să mă odihnesc puțin. Să dorm într-un loc liniștit. Să sun acasă.

I se oferă un mobil, să sune. I se recomandă s-o facă.

— Mai târziu, mulțumesc, zice ea.

Îi cer informații, detalii. Toți se apropie de ea cu o hârtie și un pix. Al doilea nume de familie. Numărul cărții de identitate. Numele firmei la care are mașina asigurată. Un număr de telefon, pentru orice eventualitate. Răspunde la tot fără greșeli sau ezitări. Pompierul Jordi zice că n-a mai văzut o femeie atât de stăpână pe sine. Nici măcar nu a plâns. Ea ar putea să-i spună că nu a văzut niciodată un pompier ca el, care să inspire atâta siguranță. De fapt, nu văzuse niciodată de aproape un pompier, ci doar la știri.

— Gândiți-vă bine dacă n-ar trebui să mergeți la spital, îi zice unul dintre asistenți. În asemenea cazuri este totdeauna recomandabil să...

— M-am gândit, mulțumesc, i-o retează ea.

Trebuie să semneze niște hârtii, să se consemne-

ze că refuză examinarea medicală. O face, convinsă. Prin radioul ambulanței aude instrucțiuni grăbite: undeva e nevoie de altă ambulanță, să transporte răniți. Se gândește la răniții despre care i s-a vorbit și întreabă:

— Cum sunt cei din celălalt accident?

— N-au fost așa norocoși ca dumneavoastră, spune asistentul.

După ce predă hârtia de refuz, Reina revine la ideea ei:

— Acum pot să văd cerbul?

O însoțește pompierul Jordi. Întins pe mijlocul șoselei, animalul rănit mugește și tremură. Are spatele negru, burta albă. Capul, tot negru, dar cu cercuri albe în jurul ochilor. Nu pare o fiară feroce, dimpotrivă. Are două labe rupte. Din când în când încearcă să se ridice. E impresionant să vezi sângele, atât de roșu, impregnându-i blana albă. Dar cele mai impresionante sunt coarnele. Gri, răsucite în spirală, formând un V deasupra capului alungit.

— E un mascul tânăr, observă cineva.

Pompierul Jordi îl salută pe sergentul tocmai sosit.

— Veterinarul este aici? întreabă superiorul.

Este pe drum.

Stau toți trei în jurul animalului căzut. Sergentul îl privește și zice:

— Eu aș zice că nu e cerb.

Reina simte un nod în gât.

— Cred că trebuie să mă așez.

Îi tremură picioarele. Întoarce spatele, pornește din nou spre ambulanță. O însoțește pompierul Jordi. O prinde de umeri.

— Ar trebui să mergeți la spital, Reina.

— Sunt bine. M-a impresionat cerbul.

— La spital vi s-ar face radiografii. Unele lucruri apar doar pe radiografii. Și v-ar putea vedea și un psiholog.

— Oh, psihologi! Lăsați-o moartă!

Își dă seama că a zis ce ar fi zis mama ei. De mult observase că seamănă tot mai mult cu ea.

— Încăpățânată mai sunteți, Reina.

— Mi s-a mai zis.

— Bun. Vă ducem unde ne spuneți. Unde voiați să mergeți?

— La Conques.

— Perfect. Aveți rude acolo? Vă așteaptă cineva?

— Mă așteaptă Filomena. Patroana pensiunii din sat.

— O cunoașteți?

— Am vorbit cu ea la telefon. Probabil mi-a pregătit deja cina și patul.

— Perfect. (Pompierul are dubii.) Totuși ar trebui să sunați și pe cineva din familie.

— O s-o fac de acolo. O să-mi sun soțul.

— Bine, zice el, apoi întreabă din nou paternal: Sigur?

Și ea docilă, încât nu se recunoaște:

— Sigur.

Își strânge lucrurile din ambulanță. Un pompier îi aduce ce a mai găsit în mașină: un carnet, ochelarii de soare, un pachet de gumă de mestecat. I se spune că mai are de semnat niște hârtii și așteaptă cuminte, privind mișcările de pe șosea.

— V-am dat mult de furcă, îi spune asistentului

care îi întinde ultima hârtie.

— O, asta nu-i nimic. Cei din celălalt accident au păţit-o. Un mort şi un rănit grav.

— Şi ei au lovit un animal?

S-ar putea. Aici sunt frecvente asemenea cazuri. Mai ales cu mistreţi.

Asistentul îşi aranjează hârtiile, coboară din ambulanţă, discută cu un poliţist şi revine fără chef de vorbă. Reina nu mai are răbdare, vrea să plece.

În grupul de oameni din jurul animalului vede pe cineva ghemuit, care îl observă cu atenţie. Probabil veterinarul. Vede şi cum încep pompierii manevrele să pregătească maşina pentru tractare.

O maşină de patrulare a poliţiei aşteaptă să o ducă la Conques. Venit să-şi ia rămas-bun, pompierul Jordi o sfătuieşte să fie atentă, să nu mai facă pe viteaza, deşi, adaugă, se vede că este.

— O să-l omoare? întreabă ea.

— Ce spuneţi?

— Cerbul. Vor trebui să-l ucidă?

— Veterinarul spune că ar fi cel mai bine.

O lasă pe scaunul din spate al maşinii de poliţie, când soseşte şoferul. Un agent grăsuţ, cu părul cărunt, deşi pare să aibă puţin peste cincizeci de ani, care îi strânge mâna să o salute. Îl cheamă Pere. Încă nu s-a aşezat când aud prima împuşcătură, seacă. Reina închide ochii. A doua şi a treia bubuitură ajung când poliţistul îşi prinde centura de siguranţă, o întreabă cum se simte şi dacă merge la Conques sau la Isona.

— Bine. La Conques.

Poliţistul porneşte motorul. Reina observă că arată obosit. Se vede că a avut o zi grea.

Mai grea a avut-o cerbul, nu se poate abține să nu se gândească, care nu avea nici o vină. Nu-i place că a fost nevoie să-l ucidă. Nu-i place ca inocenții să aibă parte de ce-i mai rău.

Trec pe lângă locul accidentului. Mașina ei este imobilizată, înconjurată de un cordon de polițiști.

— Ce-o să se întâmple cu mașina mea? întreabă

— O să vină mâine o macara și o să fie dusă la dezmembrări.

Dezmembrări. Nu se aștepta.

Polițistul observă și încearcă să adauge ceva mai consolator.

— Dacă doriți, vă putem anunța, să puteți să vă luați rămas-bun.

— Își iau oamenii rămas-bun de la mașinile lor?

— Cum să nu! Unii țin și discursuri. Mai ales după un accident. Ca să vedeți cât de ciudați sunt oamenii. (Dă din umeri, de parcă el n-ar fi așa sau n-ar fi om.) Puneți-vă centura, vă rog.

Șoseaua este învăluită într-o ceață albă, deasă, care ascunde totul. Din fericire, Pere este de-al locului și știe bine drumul. Merg încet, înaintând pe pipăite. Mașina poliției este un culcuș cald, plăcut, ordinele venite prin radio o învăluie. Fac o jumătate de oră până la Conques. Nu recunoaște nimic din sat, nu știe dacă din cauza ceții sau a timpului care a trecut, acum parcă unul și același lucru.

Polițistul parchează chiar în fața pensiunii. O clădire cu ziduri din piatră, cu un etaj, cu rulouri exterioare din lemn. Pe copertină citește: „Casa Filomena, pensiune rurală."

— Am ajuns, doamnă. Așteptați, vă ajut să coborâți.

— Pot singură, zice Reina, deja lângă mașină, cercetând cu privirea locul unde, în sfârșit, a ajuns.

11

— Aș putea vorbi cu Aurora Bermúdez?

— Cine o caută?

— Sunt Reina. Nepoata ei. Fata Cristinei.

O tăcere surprinsă, apoi, cu întârziere, răspunsul.

— Un moment, o anunț.

Pași. Un foșnet surd (precis cineva acoperind receptorul cu palma), urmat de un murmur îndepărtat. Reinei îi bate inima mai repede. Trecuseră mulți ani. Brusc, o voce spartă.

— A murit maică-ta, așa-i?

— Bună ziua, mătușă, zice ea un pic speriată. Nu. Nu încă.

— Aha. Deci suntem tot două.

Dar este bolnavă, adaugă. Are Alzheimer. Nu-și mai amintește de nimic și de nimeni.

— Nimic nou. Maică-ta i-a uitat pe toți de ani de zile.

— Mă bucur să te aud. Te deranjează că te-am sunat?

— Pe mine? Pe maică-ta ar deranja-o rău dac-ar ști.

— Nu o să știe.

— Atât de rău e?

— Da, mătușă. Foarte rău.

De la capătul firului se auzi un icnet. S-a gândit că pe Aurora o fi întristând-o boala Cristinei, dar nu putea fi sigură. Oamenii bătrâni devin uneori cruzi.

— Tu ești bine? întrebă Reina.

— Nu mă plâng. (Urmează o pauză.) Tu?

— Nici eu nu mă plâng.

— Copilul tău o fi de-acum mare.

Șaptesprezece ani jumătate.

— Oho! Și cu cine seamănă?

Ce întrebare ciudată.

— Mai mult cu mine.

— Nu te-am văzut de mult. Poate nici nu te-aș mai recunoaște.

— Aș vrea să vin într-o zi pe la tine, mătușă. Dacă nu te deranjează.

— Dimpotrivă, fetițo. Vino când vrei tu.

Nu s-a încumetat să vorbească la telefon despre pietre, înmormântări și nopți din urmă cu peste patruzeci de ani. I s-a părut că mai bine o ia încetul cu încetul. Nu i-a spus că pleacă la Conques, că deplasarea aia o făcea să scormonească în trecut. Că acum ea era unica memorie rămasă pentru ceea ce căuta. Avea nevoie s-o ajute. O să îi spună când or fi față-n față, când nu o să pară atât de egoistă. Cu siguranță vor vorbi despre o mie de alte lucruri.

— O să vin într-una din zilele astea.

— Da, dar sună-mă înainte, să nu fiu la doctor.

De acord.

— Iar marțea mă întâlnesc cu prietenele.

— Foarte bine. Nu marțea.

— Nici miercurea și vinerea, am bridge.

— Bun.

— Ai adresa?

— Tot acolo stai?

— Pe Bulevardul Pau Casals.

— O să te anunț. Mi-e dor să stau de vorbă cu

tine.

— Și mie, fetițo, dar să nu-mi ceri să mă duc s-o văd pe maică-ta, că n-am de gând s-o fac.

Căpoșenia dintotdeauna, pe care mama ei o detesta.

— Stai liniștită, mătușă, n-o să-ți cer.

— Ca să fie clar.

— Mâine mă duc la Conques, i-a scăpat, așa, deodată, fără să se gândească.

Cuvântul nu avea nevoie de completări ca să aibă efect. Aurora a făcut o pauză, să-l asimileze.

— Acolo, sus, te duci?

— Au apărut noutăți despre tata.

— Cum adică noutăți, a înviat sau ce?

— O să-ți povestesc. Tu te-ai mai dus?

— Eu? Avea o voce atât de uimită, de parcă ar fi întrebat-o dacă s-a dus pe Lună: De ce-ar fi trebuit să mă duc?

— Nu am nici cea mai mică idee.

— Nu, nu. Eu acolo am fost doar o dată. Nici înainte, nici după. L-am înmormântat pe taică-tu și ne-am întors. Și cu asta, basta.

— Îți amintești locul din cimitir unde l-ați înmormântat? a pus ea intenționat întrebarea.

Ce cimitir? Pe taică-tu nu l-am înmormântat în cimitir. Nu ne-au lăsat.

Reina își zise că discuția asta nu trebuia să aibă loc prin telefon.

— Mai vorbim, bine? Poate, când mă întorc, o să am mai multe să-ți povestesc.

— Te-ai gândit bine, fetițo? Au trecut ani mulți de la noaptea aia.

Reina zâmbi trist. Mătușa îi spunea ce i-ar fi plă-

cut să-i spună mama ei. Poate de aceea o sunase?

— Știu, zise. Dar bănuiesc că trecutul nu ți-l poți alege.

Și Aurora, directă, cum și-o amintea:

Oho, cum să nu! Totdeauna. Trecutul de tine depinde, fetițo. Tu alegi ce să faci cu el.

12

— Reina, sigur vă simțiți bine? o întreabă a mia oară Pere, care a însoțit-o la Casa Filomena.

Ieșiți din mașină, ceața pare și mai deasă.

Polițistul i-o ia înainte cu pași mari, deschide cele două uși de la intrarea principală, o lasă să treacă prima. Văzând-o escortată, Filomena întreabă:

— Dumnezeule sfinte, ce s-a întâmplat?

Polițistul se duce direct spre stânga, spre livingul din care vine lumina reconfortantă a unui cămin aprins. Acolo se află o canapea cu trei locuri și două fotolii. În partea cealaltă, o masă de jocuri cu suporturi din pâslă verde și patru scaune. Pereții sunt decorați cu fotografii de vulturi. Șase în total. În încăpere nu-i nimeni. Polițistul îi face Reinei semn să ia loc într-un fotoliu și îi povestește totul Filomenei, care îl ascultă cu fruntea încrețită, cu o mână sub bărbie: accidentul, taluzul, spaima, cerbul, suferința. Are impresia, zice, că doamna e puțin șocată, deși susține că nu. Ar trebui să stea cu ochii pe ea. Se vede că se cunosc de mult și că se bizuie unul pe altul.

— Cum să nu, sigur c-o să am grijă. Vreți o ca-

fea, să vă încălziți?

Reina nu vrea cafea, nu vrea nici un fel de excitant. Spune că are nevoie de puțină relaxare, să-și poată suna soțul, să nu-l sperie.

Măi omule, un pic, un pic tot o să se sperie.

Filomena trebăluiește prin bucătărie. Se aude clinchet de cești și de linguriță. E o femeie expeditivă. Rapidă, cam din topor, zâmbitoare.

— Nu-i nevoie să rămâneți atât cu mine, îi zice Reina polițistului, începe s-o deranjeze.

— Cum îmi beau cafeaua și văd că totul e bine, plec. Știu că aici o să fiți bine îngrijită.

— Sigur c-o să fie! zice Filomena, intrând cu tava cu două cești, zahăr și un platou cu biscuiți. Într-o ceașcă este cafea, în cealaltă, ceai de tei.

— M-am gândit că dumitale o să-ți prindă bine, zice, oferindu-i-l. Îți duc acum bagajul în cameră și-ți fac patul. Am un nepot doctor la spitalul din Tremp. Să-l chem?

Reina spune că nu, nu vrea nimic, a văzut-o un asistent, în ambulanță, e bine. Filomena întreabă dacă pe ambulanță chiar sunt experți, cu școală adică, c-a auzit tot felul de vorbe, și Pere râde și-i spune că da, sunt, ce bazaconii mai circulă. Cât Reina își bea ceaiul, Pere și Filomena stau la masa de jocuri și comentează accidentul. Al treilea în ultimele trei săptămâni. Toate pe aceeași porțiune de drum. Întâmplarea!

— Doamna încă a avut noroc, continuă polițistul, mașina nu s-a răsturnat și nu s-a rănit grav. Ceilalți nu au scăpat așa ușor.

— Ceilalți? întreabă Filomena.

— A mai fost un accident, dincolo de Tremp, o

informează el. Grav.

— Până la urmă nu știu dacă n-o avea dreptate țăcănitul de Murgo, mormăie Filomena.

— Despre cine vorbești? întreabă polițistul.

Nu știi despre cine vorbesc? Acum trăiește aici, dar s-a născut într-un sătuc de sus de tot în munte, unul părăsit, Rua. Ai auzit de el? (Polițistul dă din umeri.) Pare-se că-l credeau ciudat și-n sat, când mai erau oameni acolo. El zice că e specialist în fantome și în făpturi din alte lumi și că accidentele din curba aia le provoacă forțe obscure, că-s multe cam în același loc. I-a povestit unui ziarist de la *Segre*, care i-a luat un interviu.

Pere o ascultă, cântărindu-i parcă vorbele. Reina soarbe o gură de ceai și întreabă:

— E departe de-aici cimitirul?

— Aici nimic nu e departe. Vrei să te duci? întreabă Filomena.

— Aș vrea. Mâine.

Privește mobilul. Un mesaj de la Sam: „Ai ajuns? Sunt îngrijorat."

Iertați-mă, se scuză, și se retrage să-l sune.

A întârziat prea mult. Sigur Sam bănuiește că ceva nu e în ordine. De parcă ar fi conectați.

În sfârșit, Reina! Nu mi-ai răspuns la mesaje.

— Bună, iubitule.

El i-o fi detectând ceva în voce, fiindcă se sperie.

— S-a întâmplat ceva?

— Mai mult sau mai puțin, zice ea, încercând să-și aleagă bine cuvintele, să nu-l sperie și mai tare. Sunt bine, nu te îngrijora. Am avut un necaz. Am lovit un cerb.

— Un necaz? Ce înseamnă necaz?

— Mașina a trebuit s-o las acolo. (Vocea i se sparge puțin, nu prea mult. Se simte mai bine decât credea.) S-a proptit într-un taluz.

Dar – asimilează el – cum de nu m-ai anunțat? Când s-a întâmplat?

— Nu știu. Acum ceva timp. Se întuneca. După ce te-am sunat de pe belvedere.

— Ești rănită?

— Nu. Doar o lovitură la umărul stâng. De la centură. Practic, nimic.

— Unde ești? Te-au dus la spital?

— Nu, nu. Sunt la pensiunea din Conques. La Casa Filomena.

— Reina, spune el grav, ca un tată îngrijorat, trebuie să te duci la spital imediat.

— Mi s-a spus că firma de asigurări trebuie să evalueze daunele și să ducă mașina la dezmembrări! Închipuie-ți! Îi țâșnesc ei pentru prima oară lacrimile, cu gândul la ce dezastru a făcut.

— Reina! Ascultă-mă! Te-a văzut un medic?

Mă simt perfect. N-am nimic. Îi tremură vocea: Am rămas fără mașină, Sam.

— Lasă mașina, Reina. Importantă ești tu. Ce medic te-a văzut?

— Un asistent.

— Un asistent! Fii bună și cere să fii dusă la un spital. Trebuie să ți se facă radiografii.

— Au vrut să mă ducă. Au fost foarte amabili. Dar nu vreau eu. Știi că nu suport spitalele. Așteptarea aia…

— Trebuie s-o faci.

— O s-o fac. Mai târziu.

— Perfect. Plec acum într-acolo.

— Nu poți. N-ai mașină.

— Mă descurc. Pot să închiriez una. Sau să cer cuiva, nu știu. Poate Félix ar putea să mi-o…

Nu-i spune nimic lui Félix!

— Bine. Lasă-mă să mă gândesc, da? Găsesc rapid o soluție.

— Sam, ascultă-mă. Încearcă să-i vorbească pe un ton calm, să-l liniștească: Vorbim mâine pe îndelete, bine? Stai, ascultă-mă o clipă. Fii calm. Sunt bine. Am tras o speriețură, am lovit un cerb, dar acum sunt bine. Am băut un ceai și acum o să mănânc ceva. Mă răsfață Filomena. (Se uită la proprietară, îi zâmbește, ea îi întoarce zâmbetul.) Pensiunea e foarte bună. Nu vreau să-mi petrec noaptea torturată de gândul că vii cu nu știu ce mașină pe șoselele astea înghețate, pe ceață.

Sam se dă bătut.

— Ești de groază, Reina, pufnește. Nu așa se fac lucrurile. Acum o să mă perpelesc toată noaptea.

— Dar de ce? lungește ea mult e-ul. Nu înțeleg de ce trebuie să fii îngrijorat. Nu ți-am spus că sunt bine? Că m-a văzut un asistent medical? Că sunt într-un loc confortabil și cald, cu o doamnă care are grijă de mine? Și că o să mă duc în curând să mă culc? Mi-e somn, sunt obosită.

— Nu te-oi fi lovit la cap?

— Nu, lungește mult u-ul, n-am nimic, doar o smucitură a centurii. Nu mai face atâta caz. Prefer să ai grijă de băiat. El, da, are nevoie de tine.

— Reina, o ceartă el, băiatul e aproape major. N-are nevoie de mine în nici un fel. Adu-ți aminte. Tu aveai nevoie de mama ta la optsprezece ani?

Oftează amândoi. Discuția lâncezește.

— Uite, liniștește-te și cumpără-ți un bilet de tren pentru mâine, spre Lleida. Acolo poți să închiriezi o mașină și să vii după mine. Sigur găsești oferte pe internet. Dar nu cu noaptea-n cap, n-are rost, bine? Iei micul dejun cu băiatul și pe urmă vii fără grabă.

Ton serios:

— Uneori ești atât de ambițioasă, că mă-nspăimânți, Reina. Parcă n-ai avea nevoie de nimeni. Dacă mi s-ar fi întâmplat mie, ți-aș fi cerut disperat ajutorul.

Reina zâmbește, știe că are dreptate. Uneori se sperie și ea că-i atât de puternică. Dar nu și în noaptea asta. Nici ea nu pricepe de ce se simte atât de bine. Nu-i dă prin cap decât să zică:

— Te iubesc. Caută un bilet.

— Te țin la curent, bine?

— Bine.

— Trimite-mi o poză. Vreau să văd că ești bine.

— De acord.

· Chiar acum.

— Da, spune ea lungind a-ul.

Intră cineva. O femeie corpolentă, cu ochi mici, ochelari cu ramă de plastic, păr scurt, ondulat, albit de timp și de lipsă de cochetărie. Poartă un hanorac gros, blugi, bocanci de munte și mănuși de lână, totul pe cât de practic, pe atât de neasortat. Are un aer de țărancă școlită. Este Maria Montserrat Amargant. Curioasă, fără astâmpăr, limbută, știe pădurea ca pe propriul buzunar. În toată zona nu cunoaște nimeni oamenii de aici ca ea. Nici nu se mândrește cineva mai mult cu asta.

— Hei, Ratona, o salută Filomena.

— Ce spun ăștia, c-ar fi fost iar accident, tot acolo? Nu-i a bună. Ce dracu' o fi?

13

Avea ea nevoie de mama ei la optsprezece ani? o întrebase Sam.

Îi e limpede: nu. Mai degrabă o împiedica. Dar ea era ea. Fetele se maturizează mai devreme. Și nu vede la generația fiului ei setea ei de libertate de-atunci. De mică îi era greu să se adapteze la cerințele și obligațiile vieții cu Cristina, în care totul avea alt ritm. Deseori relațiile dintre copii și părinți s-ar putea rezuma la o problemă de ritm.

Câți ani avea Cristina când ea avea optsprezece? Socotește. Nici patruzeci. Descoperirea o tulbură. Mama ei era o femeie încă tânără. Avea o fire veselă, nu știa ce înseamnă descurajarea. Râdea tot timpul, cânta tot timpul. Când încă trăia, soacra ei zicea: Parcă am avea o cupletistă în dosul prăvăliei.

Și așa era. Din anexă, în același timp vestiar, depozit, atelier, răzbătea deseori vocea de soprană a Cristinei, care interpreta cu ușurință orice *copla* sau tango care-i venea în minte. Clienții erau morți după ea, de multe ori așteptau în magazin să termine cântecul, cu un zâmbet șăgalnic așternut pe față. O adorau. Acum, nu înțelege cum de nu s-a recăsătorit Cristina. Sau de ce n-a avut o relație, fie și sporadică. Poate o fi avut, gândește, și a fost discretă. E prea târziu s-o întrebe. Dar poate Cristina nu i-ar spune. Confidențele n-au fost punctul ei forte.

Reina își ajuta de mică mama la magazin. Sâmbetele și în vacanțe. Îi plăcea să aibă în fața ochilor mâinile mamei răsucind cu iscusință o pungă cu năut. Sau cântărind, cu precizie digitală, măsline, într-o balanță cu talere. Îi admira rapiditatea mișcărilor, o imita când se jucau de-a magazinul.

În schimb, viața de prăvăliaș o plictisea: deschis la nouă, închis la unu, deschis la patru, închis la opt jumătate, primit comenzi, pus mărfurile pe rafturi, șters praful, măturat, primit aceiași clienți iar și iar, ascultat poveștile lor cu o față zâmbitoare...

Când era mică, își făcea temele în spatele tejghelei, la o măsuță aranjată de mama. Când a crescut, a mutat-o în camera din spate. Mama nu voia s-o lase sus în apartament, să nu se ia cu altele. Televizorul și jucăriile erau interzise în timpul săptămânii, și ea era înnebunită să se ducă să-și facă lecțiile acasă la prietene cu părinți mai puțin stricți. Iar verile erau o plictiseală. Verile-sclavie ale prăvăliașilor care nu coboară niciodată obloanele. Doar băiatul cu comenzile părea mai sătul decât ea. De câteva ori îi zisese mamei că vrea să se ducă să studieze engleza în străinătate, doar ca să fugă de-acolo.

— Așa de departe? Las-o moartă! i-o retezase prima oară Cristina, dar n-a durat mult până s-a răzgândit, i-a cumpărat bilet, un impermeabil și pălărie asortată, fiindcă pe-acolo plouă mereu, e o vreme oribilă.

Reina își amintește ziua când mamă-sa i-a spus:

— Am toate hârtiile gata, fata mea. Vând magazinul.

Când spunea ea, totul părea ușor, dar povestea hârtiilor fusese destul de complicată: așteptarea ca

Josep Gené să fie declarat persoană dispărută, încă zece ani până să obțină certificatul de deces, angajând avocați, inventariind bunurile soțului, cerând să fie recunoscută ca urmașă a lui și mii de alte hârțoage.

Și, brusc, într-o zi:

— Știi, scumpo? Am găsit un cumpărător pe gustul meu.

Cum era obișnuită cu tocmeala și cum era simpatică, s-a descurcat bine. A trimis la plimbare doi-trei amatori care nu-i conveneau, apoi a găsit unul pe placul ei, plătea cât îi cerea, că voia să deschidă un magazin de încălțăminte. Și-a luat rămas-bun de la clienți cum își dorise, a păstrat apartamentul de sus și a avut suficient timp să facă o lichidare care a atras clienți din Diagonal până la Bonanova. Apoi a închis, fără tam-tam și fără triști. A doua zi s-a sculat la opt, a luat micul dejun copios de fiecare zi și s-a înscris la un curs de croșetat. A fost începutul. La sfârșitul anului, Cristina era înmatriculată și la un curs de *sardane*[3], la unul de engleză (începători), la unul de gătit. Totul fără să iasă din cartier.

3. Dans tradițional catalan.

S-a mai înscris și la un ciclu de conferințe, la un cor de amatori și la piscina Picornell. Dar, mamă, tu nu știi să înoți, se speriase Reina. Tocmai de-aia, o să-nvăț acum, i-a răspuns. În iunie nu mai făcea față la atâtea serbări de sfârșit de curs, atâtea expoziții cu broderii, atâtea sărbători. Duminicile dădea o raită pe plajă într-un trening roz cumpărat la reduceri. Se ducea lângă apă și făcea exerciții de întin-

dere și de tonifiere a coapselor și sânilor. Și, dacă îi rămânea timp, își punea o casetă video cu un film vechi sau un disc cu muzică populară și-l asculta solemnă, de parcă era o simfonie de Beethoven. Și, deodată, i-a venit o idee: să caute un apartament pentru vacanțele de vară. Nu s-a oprit până nu a găsit. La Blanes, lângă plajă, optzeci de metri pătrați, piscină comună. Au fost fericite acolo. Era greu să nu fii fericit lângă Cristina. Acum era mai conștientă ca niciodată cât noroc avusese.

Pe atunci Reina o considera pe mama ei bătrână. Acum își dă seama că atunci când cumpărase apartamentul era cam de vârsta ei, nu împlinise cincizeci de ani. În ultimul an și ea se dăduse mare că are cele mai elastice articulații din clasa ei de *aquagym* și învățase să cânte la pian *Clar de lună*, de Beethoven. Totul fiindcă într-o zi i se întâmplase ca mamei ei la aceeași vârstă: își dăduse brusc seama că timpul este implacabil.

Ar fi amuzant să poată coincide într-o buclă a timpului. Ea și Cristina, amândouă la cincizeci de ani.

Și-ar da întâlnire într-o cofetărie din Blanes și ar vorbi de-ale lor. Nu știe ce și-ar spune și dacă s-ar plăcea. Dacă ar avea ceva în comun. Dar poate ar simți același vertij, de-atâta asemănare. Poate pentru amândouă ar fi o întâlnire absurdă, parcă fiecare cu ea însăși.

14

Filomena a pregătit cina.

Noi, p-aici, înainte ziceam *vianda*[4] supei din cartofi, varză, verdețuri. Un fel de supă a săracului, să zicem. Dacă mai arunci o feliuță de șuncă sau un cârnat, atunci e un *lujo*[5] – explică Maria Montserrat.

4. Mâncare (generic).
5. Lux (în sp.).

Supa este reconfortantă, Reina o savurează. Singurul lucru de care n-are chef e să vorbească. Nu din slăbiciune, mai degrabă dintr-un soi de lene. În plus, o distrează să le asculte vorbind pe cele două femei, vecine de-o viață. Lui Pere, polițistului, nu-i venea s-o părăsească pe Reina, dar până la urmă, Rat l-a convins. Dar, da, a promis că o să revină mâine, „să mă asigur că sunteți bine".

Maria Montserrat pare foarte interesată de planurile Reinei:

— Ce zice Filo? Că mata vrei să vezi cimitirul? întreabă în timp ce soarbe supa. Te duc eu, cu mașina. E nițel mai departe, da' cu mașina, ajungi undoi. Dacă vrei. Și te-ajut să cauți orice, cu plăcere. Timp am din belșug, că-s pensionară. Face o pauză să muște din pâine și continuă: Vii prima oară în sat?

— A doua. Dar de prima nu prea îmi amintesc. Eram copil.

— Ai rude aici? vrea să știe Filomena.

— Tatăl meu a murit aici.

Cele două femei miros ceva complicație biografică și nu întreabă. Își iau o figură gravă.

— Încă un pic de supă? întreabă Filomena.

— Nu, mulțumesc. Reina zâmbește politicos și continuă: Ni s-a spus că s-a sinucis.

— Tatăl matale?

— Da.

O pentagramă de încrețituri umple fruntea lui Rat.

— Aci, în sat?

— Da.

— Ce vorbești! (Dă din cap că nu.) Tu ți-aduci aminte să se fi omorât cineva, aci-n sat, Filo?

Dă din cap că nu și Filomena.

— N-am auzit niciodată așa ceva.

— S-a ținut secret. A fost ceva cam neguros, presupune Reina.

— Neguros? Ce vrei să spui?

— Urât.

— Aci, în sat? repetă Rat, de parcă aici totul ar fi fost totdeauna frumos. Rămâne pe gânduri: Cum îl chema pe tatăl matale?

— Josep Gené.

— Nu-mi sună cunoscut. În ce an a fost?

— În 1975.

— Măiculiță! Păi cum să știm!

— Eu atunci locuiam la Barcelona, nici n-auzisem de satul ăsta, zice Filomena și îi explică Reinei: Știi, m-am născut la Barcelona, dar multă vreme m-am vânturat de colo-colo. Și când credeam că, în sfârșit, rămân în oraș, am cunoscut un băiat din Conques și, uite, am ajuns aici. Dar asta a fost târziu. Ai, Ratona, eram tinerele. Tu unde erai în 1975?

— Unde-oi fi vrut să fiu? La Lleida, sărbătoream moartea lui Franco. Eram studentă p-atunci. Ca să

vezi, la ce mi-a folosit? Pe urmă l-am cunoscut pe omul meu și ne-am luat. Eu p-atunci veneam doar verile, și încă rar. Nu mă interesa nici un picuț. Dar de așa ceva aș fi auzit.

Pe Rat nimic n-o convinge: dacă în sat ar fi fost o sinucidere, ea ar fi știut.

— Tatăl matale trăia aici?

— Nu fi atât de băgăcioasă, Ratona, o ceartă Filomena. Dă-i pace doamnei.

— Hei, termină cu Ratona! mormăie Maria Montserrat. Rat, mai merge, dar Ratona[6]...

6. Joc de cuvinte între două hipocoristice: Rat, derivat de la Montserrat, și Ratona, derivat de la *rata* – „șobolan".

— Măi omule, te alintam.

— Ce mai alint!

Reina e dispusă să răspundă la întrebare.

— Tata venea aici să se întâlnească cu o femeie. Nu știu dacă regulat sau a fost o aventură pasageră.

Noi priviri ascunse între Rat și Filo. Ochii strălucitori anunță: temă suculentă.

— Pe ea cum o chema?

— Mercè Saltor.

— Mercè? face Montserrat uimită. Ce spui mata? Mama preotului?

Acum e rândul Reinei să-și încrețească fruntea:

— Nu cred. (Își amintește de preotul mânios din copilăria ei. Să fie cel despre care vorbesc ele?) Adevărul e că nu știu.

— Mercè Saltor era mama preotului, confirmă Rat. O femeie cam tocsună, fie vorba-ntre noi. Mai-

că-mea mereu zicea. Singuratică. Tu știi, Filo, mai trăiește?

— Cum să știu? Dacă nu știu nici cine e?

Rat se gândește la ce-i povestea mamă-sa. Mamă-sa, da, știa tot despre sat și despre oamenii lui.

— Merce Saltor sta la Cal Blau, la învățătoare. Cu o prietenă, și mai tocsună ca ea. Cred că Ilda aia de-o tot caută profesorul ăla Știetot, nu?

— Domnul Leandre, zâmbește Filomena. E client bun și bun prieten.

Și ea n-o să facă greșeala să vorbească de rău un client în fața cuiva.

— Normal că-i client bun! Toată ziua, bună ziua bântuie p-aici. Cred că-ți trage clopotele! râde Rat.

— Hai, hai! Îmbătrânești și te prostești, Ratona! răspunde Filomena, chiar când Reina avea de gând să spună că are întâlnire cu el, că din cauza lui e aici. Ei, află că are rezervare făcută pentru mâine.

Reina nu mai spune că el o îndemnase să vină. Maria Montserrat continuă să depene crâmpeie de amintiri, captivată:

— Cred că Ilda asta era fina *donyei* Soledat, învățătoarea. Tu ai cunoscut-o pe *donya* Soledat, Filomena?

— Normal că nu. Când am venit eu aici era moartă de ani buni.

— Parc-o văd, o evocă Rat. Era trupeșă – azi am zice grasă –, mereu cu un coc înalt, mergea șchiopătând nițel. Sta aici, sus, la Cal Blau. Ea, jos, și-nchiria pocrișul. Eram mică, da' mi-aduc aminte.

— Pocrișul, adică podul. Așa spunem aici, zise Filomena. Cei de la Barcelona nu-nțeleg. Zic des-

pre noi că suntem de unde a-nțărcat mutu' iapa, dar la noi unde a-nțărcat mutu' iapa înseamnă la vreo patruzeci de kilometri de-aici. Ăia chiar că vorbesc caraghios. Îi vezi imediat de unde îs. (Râde, vorbind despre graiul celor de pe creastă, dar imediat rămâne gânditoare.) Însă vorbeam despre *donya* Soledat.

Maria Montserrat s-a blocat într-o cută a memoriei. Se uită, fără să-l vadă, la bufetul plin de farfurii și cești:

— Era foarte credincioasă, foarte bisericoasă, cu liturghii și slujbe și de-alde d'astea, da' era bună, că și-ntre credincioși îs buni și răi, ca peste tot. Toată lumea zicea că era bună ca pâinea caldă. Dac-ar trăi mama, v-ar povesti. Ea chiar că știa tot. Da' de ce vorbim noi despre *donya* Soledat? Despre ce vorbeam?

— Despre Mercè Saltor.

— Aha! Mama părintelui.

Reina voia să întrebe despre părinte când vede prin geamul ușii o siluetă neclară în ceață. Cineva care privește înăuntru, parcă ar vrea să intre, dar n-ar îndrăzni.

— Am impresia că e cineva afară, zice.

Filomena aruncă o privire spre stradă, dar își pierde rapid interesul.

— Aa, e Murgo, zice, de parcă n-ar conta. Ca totdeauna.

— Iar vine cu nălucirile lui…

— Oh, da, sărăcuțul, zice Filomena. Cred că are la el dosarul.

— Iar! – Rat bate în masă.

Filomena îl justifică. Sau încearcă:

— E om bun, săracul, dar sâcâitor. O ține langa cu stafiile. Eu cred că-i lipsește o doagă.

— Îți spun eu că-i lipsește! De-aia stă soră-sa cu ochii pe el tot timpul. Hai, că-i gata felul doi.

Filomena îi pune în față o farfurie cu cartofi, varză și cârnat, cu un miros îmbietor. Reina e cu gândul doar la culcare.

— Oh, n-o să pot, zice. Nu mi-e deloc foame.

Se ridică. I-au înțepenit oasele.

— Mulțumesc, sincer. Dar mă duc în pat.

Filomena iese din bucătărie:

— Te conduc în camera dumitale.

În clipa asta intră pe ușă un bărbat înalt și slab, cu chipul ars de soare, păr rar, negru. Are bocanci grei, de munte, murdari de noroi, hanorac gros. Cu o siluetă de om tânăr, dar nu-i chiar așa: e trecut bine de patruzeci de ani. Duce sub braț un dosar gros, albastru. Se oprește pe pragul din piatră și le salută pe cele trei femei dând din cap.

— Ce-i, Murgo? întreabă Filomena.

— Nimic. Doar să stăm nițel de vorbă.

Nu e momentul potrivit, băiete. Vorbim altă dată, îi zice Filomena, care a luat-o deja pe scară spre camere.

Da' poate pe doamna arată spre Reina o interesează ce vreau să-i spun.

Montserrat nu este la fel de diplomată.

— Nu! Ți-am zis să nu ne mai faci capul calendar, Murgo!

— Bine, bine, plec.

Filomena închide ușa după el și clatină din cap.

— I-ai văzut dosarul? Nu se desparte de el niciodată. A strâns tot felul de informații, din ziare sau

de unde-or fi, dar peste jumătate sunt sigur inventate. O să ai și dumneata ocazia să-l suporți. E încăpățânat ca un catâr.

Și Filomena, care-i dă din gesturi dreptate vecinei, adaugă, urcând scara în spatele Reinei:

— Omului ăsta îi lipsește o doagă, poate chiar două.

15

Camera este la etaj, la capătul unui coridor curat, alb, parcă tocmai văruit. Două paturi, o măsuță, televizor, un scaun și un radiator care ocupă jumătate din perete. Cuverturi cu flori galbene, asortate cu perdelele. La baie, duș și chiuvetă. Totul în ordine, curat. Nici un lux, dar nu-i lipsește nimic.

Filomena îi pusese valiza pe un pat și-l desfăcuse pe celălalt. Pe pernă, o bomboană, ca într-un hotel de lux, și, pe măsuța de noapte, o sticluță cu apă.

S-a încăpățânat s-o conducă până în cameră și, la ușă, odată cu cheile i-a întins o carte de vizită:

— Aici este telefonul meu personal. Nu dorm în pensiune, dar stau aproape. Sună-mă la orice oră, dacă nu te simți bine. Promiți?

I-a promis, ca în copilărie, când promitea fetelor de la școală că o să le fie veșnic prietenă. A încuiat ușa și și-a zis: În sfârșit. S-a descălțat și s-a întins pe pat. Nu mai poate. Nu-i vine nici să se dezbrace. Își pipăie umărul stâng. O doare. Își zice că, dacă se întinde, o să fie bine.

Stinge lumina, se delectează privind cum obiectele din jur ies încet-încet din umbre. Jaluzelele din

lemn sunt lăsate și prin fereastră intră o lumină slabă, odihnitoare. Îi place să-și închipuie frigul de-afară și să se știe aici, la adăpost, într-o cameră mică, cu un radiator enorm. Se uită pe mobil, să vadă cât e ceasul: 23:08. Vede un mesaj de la Sam: „Am sunat la firma de asigurări. Nu acoperă nici un accident cu animale. Măgari."

Va trebui să-și cumpere o mașină nouă. Se gândise să ia una mică, pentru Albert. Cadou de majorat. Poate ar obține un preț bun dacă ia două. Poate, cum nu mai lucrează, n-o să-și permită două. Poate ar trebui să se întoarcă la lucru.

Jos, discuția dintre cele două femei continuă. Când și când, râd. Un râs odihnitor.

Închide ochii și lasă ziua să se sfârșească.

16

La două se trezește. Știe că n-o să mai adoarmă. O doare umărul. Îl privește în oglinda de la baie. Îi apare o vânătaie. Se așază pe pat. Revede lista cu cei care și-au confirmat prezența la petrecerea-surpriză a lui Albert. Treisprezece persoane. Sigur a uitat pe cineva. Se gândește. Notează niște nume într-o nouă listă. „De anunțat", scrie drept titlu. Primul e Félix. Alături a pus două semne de exclamare. Atenție. Pericol. Trebuie să-l sune rapid, altfel se înfurie că el e ultimul. O s-o facă mâine. Pentru Albert, orice. Vrea să fie o zi fericită pentru el. Abia așteaptă să vadă ce figură face când o să vadă limuzina.

Deschide televizorul. Coboară volumul, să nu

deranjeze. Caută un canal de știri. Se pare că regele Arabiei Saudite este vinovat de asasinarea violentă a unui ziarist; extrema dreaptă va intra în guvernul Andaluziei; Donald Trump retrage trupe din diferite țări ca un jucător de cluedo; un ziar din SUA dezvăluie un scandal în care este implicată compania de medicamente Newzer... Îi sare inima din piept. Caută telecomanda, crește volumul.

Multimilionara companie farmaceutică Newzer, prezentă în peste patruzeci de țări, a ascuns ani întregi efectele adverse ale unuia dintre cele mai vândute medicamente ale ei și a folosit campanii publicitare mincinoase în întreaga lume spre a-și menține vânzările. Acum fondatorul și președintele ei, Anand Mirchandani, este cercetat penal și ar putea fi declarat vinovat. Dacă se va întâmpla, va fi prima condamnare pentru epidemia de opiacee din întreaga lume, mai ales din Statele Unite. El și alți capi ai companiei au fost acuzați de crimă organizată de un tribunal din Boston.

Reina ascultă până la sfârșit. Ar vrea să știe mai multe. De fapt, știe multe. Știe de unde a pornit totul. Ultimul ei contract, pentru alegerea unui nou șef al departamentului juridic, îl primise de la firma Newzer. Alesese un director ultracalificat, suedez de origine, Ulf Everink. Un tip briliant, cu o latură neguroasă interesantă. Ea știe ce legătură este între Everink, căderea în dizgrație a celor de la Newzer și acuzarea proprietarului firmei. Știe că soția lui Everink murise din cauza pastilelor ălora, știe că el are bani – câți exact, n-a avut niciodată idee – și că de mult hotărâse să-i cheltuie ca să-l anihileze pe cel vinovat de tragedie. Și știe că o să reușească,

fiindcă nu-i un oarecine. „Și pe urmă, ce?“ îl întrebase ultima oară când putuse să discute cu el fără teamă că discuția va fi ascultată. „Pe urmă mă pierd într-un fund de lume unde n-o să-i treacă nimănui prin cap să mă caute și mă apuc să fac dreptate victimelor. Angajez avocați, să iasă în față, iar eu rămân în umbră. Voi fi creierul, dar numele meu nu va ieși la iveală. Mă dau la fund. Sper să găsesc locul potrivit.“

O strategie inteligentă, tipică pentru Ulf Everink.

Știrea o înviorează. O trezește de tot. O dată, lumea nu mai e manevrată de cei dintotdeauna. Ulf îi zisese să nu-i trimită mesaje, dacă vrea ceva, să-i scrie un mail și-i dăduse o adresă cu alt nume de utilizator. N-o folosise până acum. O caută în notele din telefon și o copiază în mesaj la destinatar. Mesajul spune doar: „Sunt impresionată. Te felicit.“

Nu așteaptă să-i răspundă. Dacă o face, o să-l întrebe dacă are vești despre Ester Parra. Făcuseră o înțelegere. Și ea vrea să manevreze o mică, foarte mică, parte din lume. Dar singură n-ar ști nici de unde să înceapă.

Nici nu încearcă să adoarmă. Știe că ar fi inutil. E mulțumită de povestea cu Newzer. Ciudat, dar nu regretă nimic. Se întreabă dacă o fi învinovățind-o cineva la Newzer, poate chiar domnul Mirchandani, de pocinog. La urma urmei, fără ea, Everink nu ar fi avut șansa. Asta îi este munca: să aleagă pe cel mai bun dintre cei mai buni pentru unele dintre cele mai puternice companii din lume. Până la Everink nu dăduse greș niciodată. N-ar fi făcut-o nici acum, dacă n-ar fi vrut. O singură dată apreciase alte as-

pecte ale candidatului. Se lăsase purtată. Oricum, nu contează, căci nu mai lucrează. Și-a luat un răgaz – un an, poate doi – să se ocupe de aspectele cu adevărat importante ale vieții ei. Poate astfel se lipsise de o plăcere, mare. Plăcerea de a-i spune nu domnului Mirchandani.

Se încalță. Vrea să dea o raită prin sat. Nu așteaptă nimic de la memoria ei, de la altceva așteaptă: de la acel soi de instinct care ne leagă de locurile în care am mai fost. În breloc pe care i l-a dat Filomena sunt două chei: cea de la cameră și cea de la intrare. Pensiunea nu are paznic de noapte, nu are nevoie: locul e mic și liniștit. „Aici vin doar fotografi de vulturi și amatori de rafting", îi spusese la telefon Filomena. Deocamdată, n-a văzut pe nimeni.

Cum iese în stradă, simte un frig înțepător. Ceața e și mai deasă și face totul mai ireal. Nici un suflet, nicăieri. Nici pe șosea, spre care dă ușa asta. Doar două mașini parcate. Se întreabă câți oameni or dormi, acum, în sat. Probabil optzeci sau nouăzeci, cel mult. În cartierul ei, Gràcia, sunt mult mai mulți.

Șovăie dacă s-o ia la dreapta sau la stânga și se decide spre stânga, spre fântână. O sută cincizeci de metri de aici. Un corp central în formă de amforă și un bazin plin cu apă înghețată. În piață mai sunt o cutie poștală, un felinar cu lumină portocalie și o bancă pe care nu-ți vine să te așezi. De-o parte și de alta a drumului, case vechi, de piatră, și altele mai moderne, toate adaptate nevoilor unui modest urbanism rural, fără nici o preocupare estetică. De la fântână, urcă pe niște trepte și ajunge în fața biseri-

cii. Închinată Sfântului Mihail, știe fiindcă a citit în Wikipedia, când își pregătea călătoria. E o clădire impozantă, romanică, are impresia, cu fața spre o piață solitară, în stânga, cu un zid pe jumătate dărâmat. În dreapta, o esplanadă din pământ gol. În stânga se deschid câteva străduțe, o ia pe prima de care dă.

A mers doar câțiva metri și a ajuns într-o piață înconjurată de porticuri, mică, dar plăcută, cu case din piatră și porți pictate în diverse culori. Un loc agreabil. Pe tot drumul nu a întâlnit decât doi motani. Nici o lumină aprinsă, nici un om la vreo fereastră. Parcă ar fi un spațiu nelocuit. Coboară o pantă și ajunge de unde a plecat. Puțin decepționată de scurtimea plimbării în care a străbătut satul de la un cap la altul, decide să o ia spre șosea. O ia pe vechea stradă centrală, Sant Pere se cheamă, care dă într-o pantă neasfaltată. Cât o coboară, își zice că-i filează o lampă. După-amiază avusese un accident nu departe de-aici și acum bântuie pe câmp la două dimineața, la o temperatură sub zero grade. Gândul o face să surâdă când ajunge la șosea, la fel de solitară ca tot restul.

Urmează puțin asfaltul, prin șanțul de scurgere, pe partea stângă, în caz că vin mașini. Nu vine nici una. Se aude doar o bufniță bombănind frigul și miorlăitul unui motan plictisit. Ajunge la ultima casă, la marginea satului. O casă mare, îngrijită, cu ziduri din piatră, cu un singur nivel și pod – două ferestruici, sus de tot, pe zid, privesc spre stradă. Pe o plăcuță de ceramică de lângă intrare citește: „Cal Blau."

Alături, o altă construcție, într-o stare mai proas-

tă. Pare un garaj, un grajd sau, poate, o șură. Zidul păstrează încă două inele din fier, din cele de care înainte se legau caii. Acoperișul din țiglă este pe jumătate prăbușit, ușile mari, din lemn, umflate de umezeală, legate cu un lanț și un lacăt, sunt însă întredeschise cam de o palmă. Se vede de la o poștă că este o construcție de pe vremuri. Cu siguranță e păstrată intactă și ieslea. Ei, orășeancă get-beget, îi plac asemenea lucruri. Se apropie să tragă cu ochiul. Vârâ mâna cu mobilul cu lanterna pornită în spărtura dintre uși și luminează interiorul. Vede într-o parte ieslea, paie putrezite, o grămadă de grinzi mâncate de cari, un plug ruginit, un tractor dezmembrat... În cealaltă, un Seat 127 galben, abandonat, murdar, cu roțile dezumflate și geamurile acoperite de mizerie, cu număr de înmatriculare de Barcelona.

17

Seatul 127 de culoare galbenă fusese a doua mașină a lui Josep Gené, cumpărată la începutul anilor '70, când viața curgea mai lin. Prima fusese un alt Seat: un 600 alb, care părea mai mare pe dinăuntru decât pe dinafară, cu un volan cât o cârmă și din care, când urca pe o stradă în pantă, toți ocupanții trebuiau să coboare, altfel rămânea înțepenit.

Josep avusese ideea să-l cumpere. Tumultul de după război începea să rămână în urmă și se anunța o prosperitate care îl încuraja să investească și să-și crească afacerea. Sau, cel puțin, așa îi spusese mamei lui când o anunțase că are de gând să cumpere

o mașină. Voia să aducă în magazin mărfuri noi, acum, că lumea începea să ceară. Văzuse că aveau mare căutare brânzeturile. O să aducă franțuzești, valenciene, din Pirinei. Oamenii se săturaseră să mănânce tot timpul același lucru. Se săturaseră de brânză Edamer. Se gândea și la anșoa de Cadaqués. Și la măsline din bazinul Ebrului. Ar cere chiar o licență pentru produse coloniale, un *summum* al sofisticării în epocă. Trebuia plătit un impozit special, dar merita. Voia să obișnuiască clientele să vină în fiecare săptămână, să vadă noutățile. Da, ca, era convins, acel 600 avea să marcheze un înainte și un după în viața magazinului din strada Verdi. Deși s-a lăsat rugată puțin, mama lui a fost încântată de atâta inițiativă din partea fiului de obicei indiferent la tot și n-a întârziat să-și dea acordul și cele șaptezeci de mii de pesete pentru cumpărarea mașinii.

Din clipa în care Șasesutele a intrat în viețile lor, amândoi i-au simțit efectele. Acum Josep făcea o călătorie pe lună, mereu sub motivul achizițiilor. Bătea cele patru provincii catalane și, din când în când, se încumeta să ajungă până în Franța sau la Valencia, de unde aducea brânzeturi rotunde sau puturoase sau moi; brânzeturi care trebuiau păstrate în apă sau la rece sau învelite ca niște cățeluși, atât de exotice, încât clientele voiau măcar să le vadă. La fel se întâmpla cu multe alte lucruri: cafea, biscuiți, prăjituri, fructe uscate, anșoa, condimente.

Tot grație mașinii, duminicile, când magazinul era închis, Josep Gené și mama făceau excursii. Cum ea era foarte credincioasă, o ducea la biserică, la Sant Medir, sau Cebrià, sau Sant Pau del Camp, să asculte, dacă era posibil, slujba. Dacă era și luni

sărbătoare, se avântau până la Montserrat, unde mama se spovedea, se împărtășea, plângea ascultând corul de copii și se îndopa cu *mató*[7]. Duminica, singura zi când puteau dormi ceva mai mult, se sculau mai târziu. Plecau de acasă după nouă. Așezată lângă fiu, care conducea anume încet, Reina își saluta clientela cu un gest al mâinii, ca o regină care-și salută poporul. Poate datorită acestor orgolioase plimbări duminicale tot cartierul a început să-i zică „Reina din strada Verdi". Chiar părea o regină.

7. Brânză dulce tradițională catalană.

Pe atunci, spre sfârșitul anilor cincizeci, Josep Gené era deja un burlac vestejit, nu doar un veteran de război din tabăra celor buni, a învingătorilor, total convins de virtuțile lui Franco și de ce noroc avusese țara cu un asemenea om, un om căruia nu i se cunoșteau defecte, dar nici prea multe virtuți. Mulți se temeau de el, fiindcă intrase în Sometent[8] și în magazie ținea o armă. Era și primar de cartier și, se zvonea, mai și denunța pe câte unul. Li se părea ciudat că nu se însurase și nici nu dădea semn că ar avea de gând, dar nu scoteau o vorbă; unii șopteau că înainte de război avusese o iubită care-i dăduse papucii și de-aia nu voia să știe nimic de amoruri și era atât de acrit.

8. Veche organizație paramilitară din Catalonia. Reorganizată în timpul lui Franco sub numele de Somatén Armado, spre a colabora cu Garda Civilă în lupta împotriva gherilei antifranchiste.

Uneori și Reina observa că drumurile lui Josep

Gené aveau ceva misterios. Câteodată se ducea la Cadaqués și se întorcea cu mâinile goale, că, zicea, anșoaul era prea sfrijit și nu merita. Alteori lipsea două zile și revenea cu o privire posomorâtă. Dacă îi cerea explicații, răspundea doar că e treaba lui unde se duce, că nu face rău nimănui. O dată, o vecină îi spusese că i-a văzut fiul ieșind din închisoarea Model și ea negase cu vehemență, nu, nu era posibil, sub nici o formă, dar ziua aia Josep se întorsese cu portbagajul gol și foarte prost dispus. A început să se teamă că fiul ei îi ascunde ceva. Și să bănuiască că avea legătură cu obsesia aia bolnăvicioasă pentru Mercè Saltor. Tot la ea îi era gândul, nemernicul.

Nu putea să stea cu mâinile încrucișate. Nu era stilul ei.

Întâi și-ntâi, l-a anunțat foarte serioasă pe Josep:

— Nu mai vreau să merg în excursii.

— Nu? a rămas el cu gura căscată. Dar nu-ți place?

— Foarte mult. Dar gata cu plimbările cu mama. În felul ăsta nu se-apropie de tine nici o femeie.

— Mamă, nu începe.

— Încep și termin. Ai nevoie de o logodnică. Îmbătrânești.

Și Josep, categoric:

— N-am nevoie de nimic.

— Cum să nu! O logodnică! E timpul să știi ce înseamnă.

— Știu perfect, răspunse el și mai categoric.

Tăcerea încărca privirile de înțelesuri pe care doar ei doi le știau.

— Mie-mi spui? Tu nu știi decât să-ți plângi de

milă din cauza lui Mercè. Tot la ea ți-e gândul?

— Nu vreau să vorbesc despre asta, mamă.

— Chiar e așa? Tot mai bănuitoare: Ți-e sau nu gândul?

Nu-i treaba dumitale.

— Dumnezeule! Apoi, furioasă: Dar au trecut… câți ani, de când te-a lăsat baltă?

— Nu m-a lăsat baltă.

— Douăzeci? Sau mai mulți?

— Las-o moartă, mamă.

— Nici gând s-o las. Nici gând!

Cu câțiva ani în urmă, când lucrurile începuseră să meargă bine, Reina hotărâse să angajeze o vânzătoare. Se dusese la părintele Jaume, duhovnicul ei de la Sfânta Maria, care o cunoștea bine, și-l întrebase dacă știe pe cineva.

— Am la orfelinat două surori, andaluze, fără mamă, fără tată. Sunt fete bune. Cea mare lucrează la fabrică. Cea mică este un diamant neșlefuit. E plină de grație, curată, muncitoare, deșteaptă foc… Cristina o cheamă.

Câți ani are?

— Treisprezece. Dar pare mai mare.

Reina dădea din cap.

Prea mică. O s-o înșele toți.

— Să nu crezi. Eu aș zice că nu-i deloc ușor de păcălit.

— Vorbește catalana?

— Puțin de tot. Dar face greșeli cu mult farmec.

— Știe să citească?

— Puțin, aș zice.

— Credeți dumneavoastră că ar merge, părinte? Alta n-aveți?

— De ce n-o încerci câteva zile? Dacă nu-și face treaba bine, mi-o dai înapoi, nici o supărare.

Părintele vorbea despre fată de parcă ar fi fost o capră sau o mătură. Reina strângea din buze, deloc convinsă. Dar, pentru părinte, orice.

— Bine. Spuneți-i să vină mâine, curată, încălțată și cu poftă de muncă. Deschidem la nouă.

— O să fie acolo, Reina. Ai să vezi, o să-ți placă.

Părintele nu se înșelase. Cristina era cum spusese, veselă, harnică, isteață și, mai mult, frumoasă, cu un corp zvelt, bine proporționat. Abia de băiguia câteva vorbe în catalană, dar le înfășura în spaniola muzicală și fără s, adusă din Sevilla ca unică zestre, care încet-încet devenea mai austeră. Din locurile natale adusese și o mulțime de cântece cu texte triste pe care le murmura încetișor în timp ce așeza conservele în vitrină sau mătura în spate. Stăpânilor li se adresa cu dumneavoastră: *doña* Reina și *señó* Yusé. Când intra vreo clientă, se grăbea s-o salute cu accentul ei vesel:

Bondiatinguí, enquélapúservi[9].

9. Bună ziua, cu ce vă pot fi de folos? (în catalană, cu accent andaluz).

Când Reina s-a dus la părinte să-i spună că totul merge ca uns, el a zâmbit încântat: Ți-am spus eu.

Șase ani mai târziu, lucrurile continuau mai mult sau mai puțin la fel. Josep cu drumurile și misterele lui. Reina cu neliniștile și reumatismul ei.

Doar Cristina era alta. Crescuse, devenise femeie, învățase să citească, vorbea catalana și avea la

degetul cel mic o clientelă cu încredere oarbă în ea, care îi asculta cântecele și o prefera de departe. Acum cânta mai mult, și mai tare, căci se dezbăra de rușine. Cânta *coplas*, tangouri, bolerouri, orice foarte trist, din cele pe care le învățase de mică sau le auzea la radio. Le reținea imediat. Avea ureche muzicală. Și îi plăcea să danseze. Reina o privea și-și tot spunea: Părintele Jaume are o minte brici.

Reina a ales ora cinei, într-o sâmbătă, ca să-i comunice lui Josep ce hotărâse. Să aibă toată duminica la îndemână să se obișnuiască cu gândul. Nu să chibzuiască, nu era nimic de chibzuit. O să fie cum a zis ea, punct.

— Uite ce-i, băiete. Eu nu știu ce e în capul tău, nici nu vreau să știu, dar mă tot uit la tine și văd că nu-i de bine. (Josep a făcut ochii mari și a rămas cu lingura în aer de uluit ce era.) Nu te-am întrebat niciodată de ce nu te-am văzut vreodată cu o femeie, nici măcar când erai mai tânăr și aveai mai mult sânge-n vine. Nu m-a interesat niciodată să aflu pe unde-ți stingi dorințele, fiindcă-mi ziceam că nu e treaba mea. Dar acum începi să îmbătrânești și, cum văd că singur n-o faci, ți-am căutat soție.

Lingura a coborât în farfurie. Josep și-a scos șervetul de la gât.

— Ce mi-ai căutat?

— Am și vorbit cu ea și e de acord. E fată bună, frumoasă, tânără, veselă. Exact ce-ți trebuie, să nu mori de lehamite.

— Poate prefer să mor de lehamite.

— Asta crezi acum, că ești încă-n putere și poți să faci pe viteazul. Dar oamenii au nevoie de tovarăș. Mai ales bărbații, că sunteți niște nevolnici,

mai ales când începeți să-mbătrâniți. Când te dor oasele sau te scapi pe tine, n-o să-ți mai fie de nici un folos curvele din strada Robadors.

Josep a simțit că-i iau foc obrajii. N-ar fi crezut niciodată că maică-sa poate rosti cuvântul ăla. Nici că știa ce știa.

— Nu că n-aș găsi firesc să vizitezi curvele din Robadors, a adăugat, mestecând. Sau de unde vrei. Așa-s bărbații, nu-i nimic de făcut. Dar când vii acasă, vreau să găsești un pat cald. Și o femeie cu care să stai de vorbă despre treburile tale. Ai la dispoziție toată noaptea să te obișnuiești cu ideea. Luni îi ceri mâna.

— Luni? (Lui Josep îi trecuse foamea.) Ai de gând să-mi spui cine e? Sau dacă o cunosc?

— O cunoști prea bine. E Cristina. Vânzătoarea.

Josep a rămas mut. N-a făcut nici un gest, nici de aprobare, nici de neplăcere. Și-a luat farfuria, plină, și a dus-o la bucătărie.

— Unde te duci, se poate știi? a întrebat Reina.

— Să mă obișnuiesc cu ideea. Nu asta mi-ai zis să fac?

Josep era deja pe coridor, când s-a întors să întrebe:

Și dacă nu vreau să mă-nsor? Dacă-i spun bietei fete c-o s-o fac nefericită toată viața?

— Fă-o nefericită, dar însoară-te. Pe mine de tine mă doare, nu de ea. Și-apoi, când o să mori și moștenește magazinul, n-o să mai fie așa nefericită. Cine-ar fi zis, când a plecat de unde-a plecat în fundul gol? Și-apoi – Reina își căuta cu grijă cuvintele –, se poate știi de ce crezi c-o s-o faci atât de nefericită? Te-ai gândit că poate o să-ți placă? Poate chiar

te-ar putea ajuta să ți-o scoți din cap pe toanta aia de Mer...

— Mă duc să mă culc, mamă, o întrerupse Josep, incapabil să asculte acel nume rostit de cineva, cu atât mai puțin de Reina. Aranjează nunta.

Părintele Jaume i-a căsătorit șase luni mai târziu, în fața altarului de la Santa Maria din Gràcia. Martori au fost Reina și sora miresei, Aurora. Părintele Jaume, mulțumit, până și-a dat suflarea, s-a felicitat, avusese dreptate cu fătuca aia.

18

— De ce nu dormi?

Un glas răgușit, în spatele ei. Tresare speriată.

Când se întoarce, dă cu ochii de Murgo, o privește cu ochii holbați de pe cealaltă parte a drumului. Are sub braț dosarul. Îi spuseseră că nu se desparte de el niciodată.

— Bună, Murgo, îl salută.

— Cum de știi cum mă cheamă? (Înțepenit de uimire.)

— Am auzit mai devreme, la pensiune.

— Aha. Bine, atunci.

— Ce faci aici la ora asta?

— Eu am întrebat primul. Tu trebuie să răspunzi.

— Ai dreptate. Nu puteam să dorm. Și nu-mi place să mă răsucesc în pat.

— Nici mie nu-mi place.

— Mă urmăreai?

— Cine, io? Nu, nu! O spune cu atâta convingere și în același timp cu atâta candoare, încât e greu

de crezut. Se corectează singur: Bun. Și nu, și da.

— Și nu, și da?

— La-nceput nu te urmăream, pe urmă, da, te urmăream.

Reina zâmbește. O încântă simplitatea lui Murgo, care pare un adolescent, se comportă ca un copil și e bărbat în toată firea. Probabil cam de vârsta ei.

— Mai-nainte nu ne-or lăsat să stăm de vorbă.

— Mi-am dat seama.

— Mereu așa-mi fac. Mereu cu sfada. Să n-aibă de-a face cu mine. Mă cred nătâng.

— Nu le lua în seamă. Sunt niște cațe bătrâne.

Murgo izbucnește într-un râs gros, parcă se sufocă.

— Ce s-ar mai îmbufna de te-ar auzi că le faci cațe!

— Bănuiesc. Să nu cumva să le spui.

— Nu, nu! Io nu!

— Murgo, tu, care cunoști satul, știi cumva a cui este casa asta? arată spre grajdul plin de fierăraie.

— Asta? se uită încrețindu-și atât de mult nasul, încât i se deschide gura. Pare un animal care adulmecă aerul: Cum să nu! A lu' *senyor* Antoni. De ce vrei să știi?

Minte:

— E frumoasă.

Murgo deschide și mai mult gura și-și încrețește și mai mult nasul.

— Vrei s-o cumperi?

Reina izbucnește în râs:

— O casă aici? Nu, nu, nici gând.

— Nici nu ți-ar vinde-o. *Senyor* Antoni are case

multe și pământ mult și orice mult, e bogat. Bogații nu vând nimic și n-ascultă ei pe nimeni. *Senyor* Antoni are o grămadă de secretare.

— Îl cunoști?

Cum să nu! Foarte bine! Aici toată lumea-l cunoaște!

— Locuiește aici acest senior Antoni?

— Nu! Iarna nu vine niciodată. Stă la Barcelona. Și, când vine, nu doarme-n sat.

— De ce?

— Are alte case, mai bune ca asta. Cu jacuzzi și obloane cu motor și lucruri elegante.

Rămâne un moment cu privirea pierdută. Își revine brusc și zice:

— Ce frig! Vrei niște supă?

Murgo vorbește smucit. Parcă vorbele i-ar ieși neîmblânzite.

— Ce?

Cum trece de la un subiect la altul fără pauze, Reinei îi este greu să-l urmărească.

— Dacă ți-ar pica bine niște supă! strigă el.

– Ai supă? Aici?

— Vino cu mine.

O ia cu avânt spre cealaltă parte a satului, spre fântână. Se îndepărtează puțin. Brusc, se oprește și o așteaptă pe Reina, care șovăie să-l urmeze. O îndeamnă:

— Hai! Vino! Nu mușc!

— Unde mergem?

— Aciișa.

— Aci, unde?

— Aci aproape. În șopru, se înfurie Murgo, când nu e înțeles.

Merg un timp în tăcere străbătând norul alb care-i înconjoară.

— Este normală ceața asta? întreabă ea.

— Da și nu. Ceața e normală. Da' nu-n timpu-ăsta. Ești turistă?

Reina râde.

— Da și nu.

— Mă imiți?

— Nu și da.

Râd amândoi. Murgo cu râsul lui gâlgâit, gros.

— Dac-ai venit să vezi vulturi, du-te sâmbătă. Sâmbăta le dau de mâncare. Dar dacă e ceață, te-ai aranjat, nu vezi nimic.

— N-am venit pentru vulturi.

— Îți place să vânezi?

— Să vânez? Nuu!

Ajung la clădirea pe jumătate prăbușită pe care Murgo o numește „șopru", în realitate, o ruină. Într-un colț mai adăpostit se văd resturile unui foc care pâlpâie încă, o masă de grădină din plastic alb și, pe ea, un rucsac deschis. În partea cealaltă, un vehicul de teren care pare destul de rablagit și o furgonetă mare, albă, cu o plăcuță pe care scrie: „Curățătoria «Impecabila»." Murgo scoate un termos, umple cana și îi oferă.

Supa miroase îmbietor. Și este caldă. Reina ia o înghițitură și-și invită tovarășul de zori să bea. El ridică o mână în semn de refuz. Reina observă că are în palmă o tăietură urâtă, adâncă, dar pe întuneric nu poate distinge bine.

— Te-ai rănit?

— Asta? își privește el mâna. M-a atacat.

— Cine?

— Un animal fioros.

O spune pe un asemenea ton de film pentru copii, încât Reina nu știe dacă nu cumva glumește. Murgo continuă:

E normal. Sunt vânător.

— Serios?

— Da. Sunt bun. Bun țintaș. Asta-i un fleac.

Ascunde mâna la spate, poate ca să închidă subiectul.

— N-ar trebui s-o pansezi?

— Nu știu. Poate.

— Ți-ai îngrijit-o?

— Da, soră-mea mi-a pus un lichid maro. E un fleac.

— Cred c-a fost mare animalul care te-a atacat.

— Da, uriaș, da' tu să nu spui la niminea, bine?

— De ce, e un secret?

— Da, altul. Ce de secrete avem, nu?

— Așa e.

Murgo râde ca un copil:

— Da. Un secret mare.

De acord.

— Atuncea, gata.

Și, tot ca un copil, după ce-i trece toana, Murgo își scoate mâna de la spate și se poartă ca înainte de subiectul ăsta.

— Ș-atuncea, dacă n-ai venit pentru vulturi, de ce-ai venit?

— Îmi caut și eu stafiile, șopti.

Lui Murgo îi strălucesc ochii, freamătă de bucurie.

Își ia imediat dosarul, lăsat pe o bancă putredă.

— Eu am o droaie! Face pe importantul înainte

de a rosti misterios: Mi-au luat chiar și interviu la ziar.

Deschide dosarul, plin de tăieturi din ziare. Prima este interviul din *Segre*, dar Reina nu poate să citească, e prea întuneric.

— Tu ai văzut? întreabă Murgo.

— Ce să văd?

— Stafii.

— Nu.

— Eu da. Aici nu prea îs. Dar, la mine-n sat, o droaie.

— De unde ești, Murgo?

— Eu mi-s din Rua. Pariu că nu știi unde-i.

— Nu. Unde e?

— Sus pe creastă! Nu departe, da' nu-i drumul bun. Acuma nu mai trăiește niminea acolo, da' eu mă mai duc, când și când. Vorbesc cu stafiile rămase acolo. O mulțime. Ale tale unde-s?

Se aud pași pe stradă. Cineva se apropie grăbit. Apare în întunericul lăptos de ceață o femeie, înfășurată într-o pătură.

— Uli, iar? Hai! La culcare, imediat!

Cum o vede, Murgo se ridică, își lasă capul în jos, îi smulge Reinei din mâini cana, își adună lucrurile și o ia spre ieșire fără o vorbă. Femeia pare mai în vârstă decât Murgo, sub pătură e în capot de casă și papuci, mormăie, cât îl așteaptă să iasă:

— Treci la culcare, pămpălăule, veșnic la fel!

Apoi se întoarce spre Reina și adaugă, blândă:

— Iertare dacă v-a necăjit. Fratele meu nu-și dă seama când deranjează.

Reina voia să spună că n-a deranjat-o deloc, ba chiar i-a făcut plăcere să stea de vorbă cu el, dar

femeia a și plecat, la fel de zorită cum venise.

Și ea ar trebui să se ducă la culcare.

19

Pe mobil sunt unsprezece mesaje de la Sam. Le vede la nouă, când se trezește: „Nu mi-ai trimis poza", „Am cumpărat biletul. Până la unsprezece nu era nici un tren", „Ajung la Lleida la prânz. Închiriez o mașină chiar la gară. Mă uit acum pe internet să văd ce găsesc", „Reina, ești la cină?", „Dormi? Nu mi-ai zis nimic", „Mâine sun la un avocat, să văd dacă putem face ceva cu asigurările. Nu e posibil să nu dea nimic, după ce plătim atât", „Am închiriat un Opel Corsa. Nici nu știam că mai există", „Reina, răspunde la mesaje când poți, te rog. Sunt îngrijorat", „M-am uitat de rută pe Google Maps. Am calculat că spre ora prânzului o să fiu la Conques. Te avertizez, primul lucru pe care-l facem e să mergem la spital", „Dacă ne rămâne timp, te însoțesc unde vrei", „Mi-e dor de tine", „Poate ai adormit, de aia nu citești mesajele. În sfârșit, Reina, noapte bună. Odihnește-te".

Ultimul l-a trimis noaptea, la douăsprezece și douăzeci. Se grăbește să-i răspundă, cu o strângere de inimă.

„Sam, iartă-mă, iartă-mă, iartă-mă. Nu am văzut nici unul dintre mesajele tale. Am ațipit și pe urmă nu m-am mai uitat la mobil. Îți vine să crezi? O fi de vină viața de țară, poate mă afectează mai mult decât credeam. Ai totul pregătit pentru plecare? Albert ce zice?"

Răspunsul vine imediat, tăios.

„Nici poza nu mi-ai trimis-o.“ Și, peste un minut: „Albert se duce la Félix.“

Sam e supărat. Are motive.

Coboară la micul dejun. La fel de atentă ca în noaptea trecută, Filomena o întreabă dacă vrea scrob.

Nu știe ce este.

— Noi, aici, zicem scrob, dar e omletă, ca peste tot, îi explică.

Nu vrea ouă la ora asta. Nu vrea nimic. Nu-i e foame.

— Aa, de dimineață a sunat un domn, întreba de dumneata. Voia să știe dacă ai ajuns și dacă dormi. M-am zăpăcit, nu știam ce să spun, da' cum sunt cam bolândă, i-am zis că ai ajuns cu bine și bănuiesc că mai dormi, că nu e cheia la recepție, și dacă mai dorește ceva. A zis că nu, mulțumesc, și a închis. Părea foarte politicos, avea accent de Barcelona. Am făcut o gafă?

— Nu, nu, nu e nici un secret că sunt aici, zice Reina.

— Oh, m-am liniștit. Cine să fi fost omu-ăla?

— Era soțul meu, Filomena, nu-ți face probleme, ai făcut bine.

Pentru Reina, telefonul nu are nici un mister. Unul de control. Sindromul soțului înșelat s-ar putea numi. Sam voia să se asigure că soția lui este acolo unde i-a spus c-o să fie și, cu siguranță, dacă e singură sau cu altul.

Normal.

Își pune un pahar de suc de portocale.

20

Reina se întreabă dacă ei infidelitatea i-o veni din familie, dacă i s-a transmis prin gene sau a dobândit-o în facultate. Oricare din cele două poate justifica faptul că a fost toată viața o femeie atât de infidelă.

Primele lecții despre infidelitatea conjugală și consecințele ei le-a primit de la părinți. Mai bine zis de la mamă, căci despre tatăl ei nu avea decât amintirea aceea falsă din fotografii. Nici una autentică. Când murise, era prea mică. Nu și-l aduce aminte.

Cristina nu-i ascunsese niciodată de unde i se trăgea aversiunea față de bărbați. Față de toți bărbații, fără excepție. Soțul ei își asumase misiunea să-i dea cea mai mare lecție din viața ei: oricât de harnic și bun pare cineva, în adâncul lui există un altul, total altul. Unul capabil să înșele, să trădeze, să mintă, să se comporte egoist până la sfârșit. Oamenii, învățase, îți oferă cele mai neplăcute surprize. Și ea nu voia să mai sufere, niciodată. De aceea a rămas singură, deși toți o îndemnau să-și caute pereche. Deși toată lumea ar fi înțeles-o și ar fi aplaudat-o. Unde s-a mai văzut o femeie, văduvă la douăzeci și șase de ani, să nu mai vrea bărbat. Vecinii i-au admirat totdeauna fidelitatea față de soț. În realitate, fidelă fusese ei înseși și ranchiunei ei.

Spre mijlocul anilor optzeci, într-o duminică, Reina să fi avut șaisprezece sau șaptesprezece ani, Cristina își invitase fata să ia loc la masa din sufragerie, căci voia să-i vorbească.

— Ești de-acum mare, scumpo. Trebuie să afli

niște lucruri. Și ascultă-mă bine, că ți le spun doar o dată. Când le afli, nu mai vorbim despre asta niciodată, înțelegi? Niciodată.

Atunci i-a povestit Cristina, pentru prima și ultima oară, despre noaptea aceea la Conques: cum au ajuns ele trei cu un autobuz – „nu mă vedeam în stare să merg singură, de-aia m-a însoțit mătușa Aurora" –, și cum acolo le aștepta o femeie necunoscută, li se păruse bătrână, – să fi fost cam de vârsta soțului ei – care le-a dus la o casă ceva mai retrasă din sat, la capătul unui drum în pantă, și acolo, într-o cameră luminată cu un bec amărât, au găsit trupul neînsuflețit al bărbatului ei întins pe o pătură, pe podea. Era întreg, ca adormit, în pantalonii albaștri și cu cămașa albă pe care i-o călcase ea înainte să plece de-acasă, acum murdară și sfâșiată, avea gura deschisă, iar la gât o dungă întunecată, urâtă. Femeia aia, aspră ca o miriște, care vorbea de parcă vorbele îi erau gloanțe, a spus că-l găsiseră spânzurat în casa aia și datoria ei de bună creștină era, firește, să o anunțe să vină să-l ia. Îi știa numărul, a zis, fiindcă Josep îi spusese unde locuia și cum o chema pe soția lui. Și că-l puteau duce cu mașina la Barcelona, de unde n-ar fi trebuit să plece niciodată.

Mătușa Aurora, în clipele alea cu capul mai limpede decât ea și mai puțin pusă pe plâns, vorbea pentru amândouă.

— Nu putem să luăm mașina, nu știm nici una să conducem. Trebuie să găsim altă soluție. O fi un cimitir aici.

Cristina își acoperea fața cu mâinile și bolborosea:

— Ce rușine, ce rușine…

Nu înțelegea ce se întâmplă. Știa doar că bărbatul ei plecase de-acasă la mijlocul săptămânii și acum, luni, era mort. Mort de mâna lui. Într-un loc unde ea nu fusese niciodată și unde nu știa ce cumpăra el. Un loc cu totul altfel decât tot ce cunoscuse în viața ei, cu oameni fără nimic din spontaneitatea veselă a Andaluziei ei natale, un loc unde nu exista nici urmă din semnele de civilizație cu care se obișnuise în cei cincisprezece ani de când trăia în Barcelona. Și, deși totul era nou și ciudat, nu era atât de ageamie încât să nu-și dea seama că în toată povestea asta ceva era murdar, ascuns. Ceva legat, a început să pună lucrurile cap la la cap, de figura posomorâtă a soacrei ei când Josep zicea că pleacă într-o călătorie. De vorbele pe care cei doi și le șopteau când ea nu putea să-i audă, și Reina părea să-l certe. Ceva legat de indiferența soțului față de ea, de absența iubirii pe care o observase chiar din ziua nunții. Și legat, deși nu știa cum, de femeia uscată ca o scoabă care le primise. Femeia aia știa despre Josep lucruri pe care ea nu le cunoștea și nici nu voia să le afle. Evita să stea de vorbă cu ea așa cum eviți să apuci un cuțit de lamă: fiindcă știi că n-o să scapi întreg.

Au aranjat un pic mortul, nu prea mult, i-au legat o batistă sub bărbie ca să-i închidă gura, l-au încheiat la nasturi până sus, să nu se mai vadă semnele atât de cumplite. Deodată și-a făcut apariția un preot în sutană neagră. Era mai tânăr decât femeia, dar mai în vârstă decât ele. Să fi avut treizeci și ceva de ani. Nu s-a prezentat. Când i-au spus că vor să-l înmormânteze acolo, a refuzat categoric. Îl pomenea,

inflexibil, pe Dumnezeu. Aurora l-a înfruntat.

— De ce nu putem să-l îngropăm în cimitir? De ce spuneți asta?

— Fiindcă s-a spânzurat. Dumnezeu nu îngăduie.

— Dumnezeu ar face o excepție.

— Dumnezeu, poate, dar eu, nu.

— Și-atunci ce soluție ne oferiți?

— Soluție? Nu e treaba mea. Eu mă ocup de bunii creștini.

În timp ce părintele continua discuția pe un ton tot mai aprins, Cristina suspina și-și punea întrebări. De ce era bărbatul ei acolo, ce făcuse, cum și în numele cărui Dumnezeu putea fi atât de crud un preot. Problema s-a încheiat grație femeii mohorâte, care, obosită de-atâtea țipete, le-a cerut liniște.

— Bietele femei au dreptate. Nu au cum să care un mort la Barcelona.

— În pământ sfânt nu rămâne.

— Bun, atunci căutăm alt pământ să-l primească.

A fost ideea femeii să folosească căruța și catârca de-afară ca să-l ducă pe Josep într-un loc gol de lângă zidul cimitirului. Au trebuit să lase fata acasă. Au urcat toate trei trupul neînsuflețit al lui Josep în căruță și au mers cam până la jumătatea cimitirului într-o tăcere pe care suspinele Cristinei o făceau și mai amară. Nu era lună, dar cerul era mai curat decât la Barcelona și cât de cât vedeau. Era o noapte prea călduroasă pentru perioada aceea a anului, o zăpușeală greu de suportat. Parcă întreaga lume se dăduse peste cap. Deodată, femeia arătase spre un zid și zise:

— Acolo e.

Le-a ajutat să descarce, s-a urcat în căruță și s-a îndepărtat pe șosea îndemnând blând catârca.

Cele două surori s-au chinuit mult. Nu plouase de mult, pământul era uscat, plin de pietre. Aveau doar sapa pe care le-o lăsase femeia, nu știau nici cum s-o apuce. Le-a luat mult să facă o groapă nu îndestul de largă și de adâncă, în care Josep nu încăpea cu totul. Au făcut ce-au putut, cât de repede au putut, fiindcă voiau să plece cât mai repede de acolo și, mai ales, fiindcă se iveau în curând zorii și preotul le spusese că totul trebuie încheiat până atunci. L-au acoperit cu pietre. Pietre și iar pietre, grele, a fost un chin să le adune de peste tot și să le care. Când au terminat, au lăsat pe locșorul ăla ocrotit de zidul cimitirului o movilită neregulată care nu se vedea din șosea și nu atrăgea atenția nimănui.

Înainte să plece, Aurora, cu brațul petrecut pe după umerii surorii mai mici, a zis:

— Am făcut ce-am putut.

După ce s-au spălat cât de cât la chiuveta din bucătărie, să-și scoată din piele pământul negru, și s-au aranjat un pic, au luat fetița și au plecat acasă.

Și tata? întrebase Reina.

— Tata n-o să mai vină. Acum am rămas noi două, a șoptit Cristina.

— Și mătușa, adăugase ea.

— Da, și mătușa.

Peste câteva zile, Cristina i-a zis Aurorei:

— O să spunem că Josep a murit. Și, când avem hârtiile, uităm de toate astea.

Vorbea pe un ton mai hotărât ca niciodată.

— Uităm definitiv.

Și acela a fost adevărul vieții ei.

21

Ceața nu se risipise. A fost primul lucru la care s-a uitat, la trezire. A deschis fereastra, a ridicat puțin oblonul din lemn și a văzut că lumea era tot voalată. Și înghețată. Se aștepta la frig, dar nu și la ceață.

Filomena nu poate să accepte că Reina nu vrea să mănânce nimic. Așa ceva în casa ei nu se întâmplă. Totul era pregătit: față de masă în carouri, unt, gemuri făcute în casă.

— Gustă din gemul de dovleac de-aici. Noi îi zicem „dovleac pepene", e altoit cu pepene galben.

Reina ia ziarul pus pe măsuță și se așază la masă să-și toarne un suc. O știre de pe pagina întâi îi atrage atenția: „Accident mortal la Talarn." Trebuie să fie celălalt accident, despre care vorbeau ieri. Citește: „Un bărbat de șaizeci și trei de ani a murit pe loc ieri-seară, când mașina în care era a ieșit de pe șoseaua C-13 și s-a răsturnat la Talarn. Celălalt ocupant al vehiculului, șoferul, grav rănit, a fost transportat la spitalul din Tremp. Pronosticul medicilor e rezervat. Mașina, un model de teren din clasa superioară, fusese închiriată de la o firmă din Lleida. Și mortul, și șoferul erau de naționalitate rusă și erau cazați într-o casă rurală din Figuerola d'Orcau. Din informațiile obținute de redacție până la această oră, se aflau în Pallars ca să-și petreacă Anul Nou și să facă puțin turism împreună cu un

prieten din zonă."

Filomena se apropie cu cănuța cu lapte.

— Ai văzut și dumneata? Cu buzele strânse: Ce nenorocire, bieții oameni!

Reina miroase gemul de dovleac și acum nu mai știe dacă chiar nu vrea. Chibzuiește, când vede că oprește un taxi în fața intrării. Coboară un bărbat ușor gârbovit, cu părul alb, cu un hanorac mai mare cu două numere decât i-ar trebui, pălărie și baston. Taximetristul intră primul, să lase bagajul. Bărbatul îl așteaptă la ușă cu o bancnotă în mână. Doar după ce a plătit intră, se duce direct la recepție și se anunță cu o voce pițigăiată:

— Doamna Filomena! Leandre Vives a și sosit.

Filomena iese din bucătărie ștergându-și mâinile, nebună de bucurie. Pesemne se cunosc de mult, dacă-s așa bucuroși să se vadă. Filomena îl întreabă dacă a luat micul dejun, și el acceptă „o cafea sau două, dar doar în compania dumneavoastră." Ea cedează, flatată, și se duce în grabă să prepare cafeaua.

Leandre nu a observat-o pe Reina, deși mica sufragerie ocupă o parte din holul pensiunii, unde e și recepția. Scoate un teanc de hârtii dintr-o servietă și le pune pe pupitru.

— Vă las aici rețetele pe care le-am găsit. Deabia aștept să le gust!

Din bucătărie vine vocea gazdei:

— O să gustați, o să gustați. C-o fi sezon sau nu.

Reina, cu ochii la *botifarra negra*[18], studiază de fapt personajul. Totul la el arată că disprețuiește într-atât imperativele modei, încât nici măcar nu se obosește să-și caute haine pe măsura lui. Își aran-

jează, foarte concentrat, hârtiile. Le examinează una câte una, le schimbă ordinea, le clasifică. Reina își spune că s-ar putea prezenta. Dar Leandre și Filomena își fac planuri, și ea nu vrea să fie încurcălume. Își ia paltonul și profită să iasă discret.

10. Un tip de cârnat catalan.

Cum iese, o vede pe Maria Montserrat pe trotuarul din față, descărcând o ladă cu zarzavaturi dintr-o mașină de teren. O salută cu mâna. Ea îi face semn să se apropie.

— Știi? Azi-dimineață am vorbit c-un prieten vânător și mi-a zis că aici se petrec lucruri ciudate. Că nu e posibil să fi lovit mata un cerb.

— Cum adică nu e posibil? Era acolo, l-am văzut.

Prietenul meu știe ce spune. Îți zic ca să fii la curent. Și să spui la asigurări. Ai făcut fotografii cu animalul?

— Nu, recunoaște Reina.

— Dar polițiștii, sigur. Ei fac mereu poze. Cere cuiva care poate să arate. Dacă vrei, îți dau telefonul prietenului meu. El zice că aici nu-s cerbi. Cel mult, căprioare.

Eu nu mă pricep. O fi fost căprioară.

— Ce spui mata! Căprioarele-s micuțe! protestează Maria Montserrat. Era mic animalul?

— Nu, chibzuiește Reina. Dar nici foarte mare.

— Nu se poate! Suntem oameni cu glagorie, și mata nici nu-ți aduci aminte. Vorbește cu ăia de la asigurări. Poate ai o șansă.

Reina o privește absentă, nu înțelege nici ce-i

spune, nici ce vrea.

— Ia să vedem.

Maria Montserrat lasă cutia cu zarzavaturi în portbagajul deschis, se răsucește spre Reina și vorbește mai rar:

— Mata ieri ai lovit o căprioară sau ce-o fi fost, da? Și mașina a rămas acolo, da? Acum e hârb. Sau o s-o poată repara?

— Nu, nu. Nu se poate repara.

— Deci așa! Știi noile legi pentru fondurile de vânătoare?

— Nici noile, nici vechile.

— Îți explic rapid. Până acum, când un șofer avea un accident cu un animal, vina era a vânătorilor. Nu era drept, ăsta-i adevărul, bieții oameni. De curând, s-a schimbat legea. Acum vina e a șoferilor, nici asta nu-i bine. Firmele de asigurări au început să încaseze separat pentru tipul ăsta de accidente care, de fapt, sunt mult mai obișnuite decât crede lumea. E adevărat că firma la care ai mata asigurare nu plătește pagubele? (Reina dă din cap că nu.) Vezi? Există excepții. (Montserrat își flutură mâinile ca un magician gata de un truc grozav.) Dacă șoseaua trece printr-un fond de vânătoare în care a fost organizată o hăituire sau o vânătoare în cele douăzeci și patru de ore de dinaintea accidentului, vina e stăpânului fondului. Și poate aici așa a fost. Și încă ceva: nu e sezon. Mă urmărești? – Reina neagă iarăși. – Deci e ceva în neregulă. Ilegal. Cu cât mai în neregulă, cu-atât mai noroc pentru mata. Mă-nțelegi?

Reina ridică din sprâncene. Începe să înțeleagă.

— Te-a sunat proprietarul fondului?

— Nu.

— Ține telefonul la îndemână, poate sună. (Scoate cutia și o lasă în fața ușii.) Și iartă-mă, acum am treabă. Dacă vrei să vezi biserica sau capela, cheamă mă și te duc. La capelă trebuie mers cu mașina. Eu țin toate cheile.

Maria Montserrat ia cutia cu zarzavaturi și intră în casă.

22

Sună Albert. Ca de fiecare dată de la 1 martie trecut, Reina răspunde cu inima la galop.

— Ce-i, dragule? întreabă.

„Ce-i", de parcă mereu ar trebui să fie ceva. De parcă lăsându-l să meargă liber prin lume ar fi o concesie enormă.

La prima ședință, cu Albert în sala de așteptare, psihologa îi zisese:

— Știu că o să-ți fie greu, dar trebuie să-i acorzi încredere. Să simtă că dumneata crezi în el. Nu-l poți supraveghea tot timpul. Nu poți să-l porți pe umeri ca pe un băiețel.

Da, i-a fost greu. Doar când îl avea lângă ea era liniștită. Cum îl pierdea din ochi, începea să se panicheze. Când o suna el, primul gând era totdeauna la o tragedie.

— Cu timpul, o să-ți treacă, o asigurase psihologa.

Încă nu-i trecuse. Sunt deja nouă luni de când Albert încercase... De data asta însă, s-au schimbat rolurile. Glasul fiului ei sună serios, preocupat.

— Mi-a spus Sam că ieri ai avut un accident.

— O ciocnire, se grăbește ea să-l corecteze, cu un cerb. N-am pățit nimic. Doar sperietura.

— Ești bine?

Da, copile. Nu te speria.

— Sigur?

Reina se întreabă când a crescut copilul ăsta. Mai ieri era o gămălie.

— Da, măi copile, doar o lovitură la umăr. Nimic, practic.

— Mamă, trebuie să te duci la doctor.

— O, și tu? Sam te-a pus să-mi zici, este?

— Bine-nțeles că el m-a pus! Dar și eu cred la fel. Numai ție nu-ți trece prin cap.

— Te-a pisat bine Sam, văd.

— Mamă – tonul lui Albert este acum și mai serios – dacă-ți închipui că n-am și eu păreri despre diverse lucruri înseamnă că nu mă cunoști.

Comentariul o rănește. Evident că-l cunoaște. E gata să-i spună că mai bine decât oricine pe lume, că de-aia îi e mamă, dar tace. Cine se poate lăuda că-și cunoaște copilul?

— O să fac ce cred că trebuie făcut, Albert, zice tăioasă. Nu trebuie să-mi poruncești. Fără să-și dea seama, ridică tonul.

— De ce te superi? Și de ce-mi vorbești așa, de parcă tu ai știi tot, și eu nimic, nimic? Te-nșeli. E atât de greu să accepți, ce naiba?

O nouă surpriză. În doar o replică a văzut că, da, greșește. Mai mult decât spune băiatul ei. Greșește tratându-l pe Albert cu superioritatea adulților față de copiii mici. Înțelege că trebuie schimbat ceva. Albert e mare, începe să nu mai depindă de ea. Și

înțelege, poate pentru prima oară, că, pentru a păstra un adult care nu depinde de ea, îi trebuie alte metode. O încercare:

— De acord. Ai dreptate. Iartă-mă.

Mi-ai dat dreptate?! întreabă, dar și exclamă Albert.

Nu-i vine să creadă.

— De parcă ar fi prima oară! bombăne Reina.

— Mama mea mi-a dat dreptate! strigă ironic. Acum chiar că văd că trebuie să te duci la medic! Mă duc să sun la ziare! Premieră mondială!

În acest tam-tam bucuros recunoaște urme ale copilului. Chiar, din când în când, mai scoate câte un tril de cocoș.

— Deci o să te duci la doctor? întreabă Albert, prieten, ca toți tinerii, al rezumatelor ușoare.

Reina răspunde fără chef:

— O să mă duc.

— Promiți?

— Promit.

Și el, puternic, categoric, s-ar zice că fericit de victorie, conchide:

— Sunt mândru de tine.

Și, înainte de a închide, brusc, ca totdeauna, adaugă:

— Că vreau să am mamă mulți ani de-acum încolo!

23

La șaptesprezece ani, și Josep Gené glumea, și lui îi mai scăpau triluri de cocoș. Nu era vesel ca un

cintezoi, dar nici apaticul de câțiva ani mai târziu. Și, sigur, se simțea bărbat. Circumstanțele îl ajutaseră să crească repede. Rămăsese orfan la treisprezece ani, când primul Josep Gené a murit de malaria căpătată în Africa în timpul serviciului militar, care îl chinuise ani de zile. Mama lui, prima Reina, Reina din strada Verdi, a vrut ca el să învețe la Liceul Maragall și a ascultat-o, patru ani cu mari eforturi și încercând să nu risipească nici timpul, nici banii. Sâmbăta, când termina orele, venea acasă cu bicicleta, ca fulgerul, să mănânce rapid și să se ducă să deschidă magazinul. De când împlinise șaptesprezece ani, sâmbăta după-amiaza el deschidea. Ar fi făcut orice, dar mamă-sa îl voia la casa de marcat, unde puteau să vadă toți că e deștept și e stăpânul, și orice clientă care intra să-i poată spune că e leit tată-său și o comoară pentru mamă-sa.

De ceva vreme, aveau la magazin o vânzătoare tânără (era și una în vârstă, care venea doar diminețile), Mercè Saltor, fata portarului de la blocul unui cumnat al unei verișoare de-a Reinei. Cum ar veni, cu o recomandare beton, o pacoste pe care mamă-sa nu a putut s-o refuze și care nu-i plăcea deloc, dar deloc. Când Josep a întrebat-o o dată de ce, Reina a întins degetul mare, arătătorul și mijlociul de la mâna dreaptă și a răspuns: Unu, își poartă părul ca Napoleon, doi, crede că bărbații și femeile sunt egali, și trei, are un frate care-mi dă fiori.

Nimic din toate astea nu putea fi negat. Fratele lui Mercè, Oleguer îl chema, era mai degrabă un nătâng care lua în serios revoluția. Ea căra tot timpul cărți, pe care, se temea Reina, pesemne le citea, făcuse cam multă școală față de cât îi trebuia unei

fete, făcea sport, se tunsese după o modă de la Paris care nu plăcea nimănui de-aici și avea prietene care voiau să voteze, ceea ce putea să însemne că și ea voia. Sufragete li se zicea nerușinatelor ălora. Dar principala cauză a antipatiei Reinei nu era nici una din astea și era de nemărturisit: neghioaba aia cu fumuri îi sucea mintea băiatului ei. Și, dacă nu găsea o soluție s-o dea afară, Josep avea să ajungă să asculte mai mult de Mercè decât de ea. Și așa ceva nu era dispusă să suporte.

Văzuse ce se întâmplă când Mercè se urca pe scară să pună pe rafturi, bine aliniate, cutiile de conserve. Întâi le mângâia cu pămătuful din pene, delicat, căci curată și fină, ce-i drept, era; pe urmă începea să așeze marfa, mereu de la dreapta la stânga, și rânduia cutiile una câte una, să nu iasă nici una mai în fața celei de alături, îndepărtând un pic capul să privească mai bine și, dacă trebuia, o lua de la capăt, de câte ori era nevoie. Câteodată se ghemuia pe scară, să ia ceva ce lăsase pe raftul de dedesubt. Atunci fusta de la uniformă, care era trei sferturi, i se ridica două-trei degete și lăsa să se întrevadă curbura (un cuvânt oribil spre a numi o parte a trupului lui Mercè pe care Josep o găsea extrem de ispititoare: cea care rămânea ascunsă în spatele genunchiului, un peticel alb și moale, pe care el și-l închipuia precum costițele de miel date prin făină și ou înainte de prăjit). Reina n-a știut niciodată să spună curburii curbură, dar se posomora văzând figura tâmpă a fiului ei de câte ori Mercè punea mâna pe scară. Observa și cum încearcă să nu cadă în ispită, să nu se uite la Mercè acolo unde i se termina fusta, dar nu putea evita: ochii-i fugeau după

ea de fiecare dată și Reina nu știa dacă o enerva că o privea sau că nu putea să n-o privească.

Uneori intervenea:

— Gata, fato, cutiile-astea stau destul de bine.

Dar ea nu se grăbea. Își dădea seama de ce se petrece. Poate chiar se bucura. Și cel mai rău era că, atât timp cât ea nu cobora de pe scară, lui Josep nu-i ieșea bine nici un calcul. Încasa ori mai mult, ori mai puțin, i se învălmășeau toate cifrele. Și, mai târziu, clientele care plătiseră mai mult veneau să se plângă și Reina trebuia să dea explicații și să le dea cadou, drept compensație, două uncii de migdale prăjite.

Ca primă măsură, Reina i-a interzis lui Mercè să așeze conservele pe rafturile de sus.

— De azi încolo, o face Teresita.

Teresita, cealaltă vânzătoare, care avea peste cincizeci de ani și era grasă ca o morsă, s-a încruntat și a mormăit:

— Dar, doamnă, asta e moarte sigură.

Dar Reina n-a vrut să mai audă o vorbă.

O s-o faci tu și gata.

Leacul a fost mai rău decât boala. Biata femeie tremura toată când a urcat pe scară, într-o simfonie de zăngăneli de fiare în mișcare, de-ți făcea milă. Mai mult, avea picioare prea groase pentru stinghiile înguste și, când a ajuns sus, i s-au înnodat gleznele sau cine știe ce, și-a pierdut echilibrul, s-a prăbușit și s-a ales cu două coaste rupte și nasul spart. A trebuit chemat medicul, care, când încă nici n-o văzuse, întrebase:

— Cum de-ați lăsat femeia aia să se urce undeva? Nu vedeați c-o să se omoare?

A doua măsură luată de stăpână a fost rezultatul unei fărădelegi. A intrat în încăperea din spate și a dat peste moștenitor sărutând-o pe gură pe Mercè. Cu un țipăt, a întrerupt scena, a scos-o în șuturi afară și a trimis-o acasă, apoi i-a cerut lui Josep sticluța cu *aigua del Carme* și a luat câteva guri rapid, să-i treacă nervii. Când a terminat, a întrebat:

— De când durează asta?

Josep Gené n-a răspuns. Dacă ar fi făcut-o, ar fi spus că nu de prea mult. Câteva luni de blegeală, câteva săptămâni de gâdilături în stomac și două zile de nu știa ce. Sărutul din camera din spate era al doilea. Primul fusese în spatele tejghelei, amândoi ghemuiți să prindă un gândac. Și, poate, ar fi adăugat, de parcă mamă-sa n-ar fi știut, că Mercè îi plăcuse din prima clipă când o văzuse, în urmă cu un an și două luni, dar că acum îi era limpede că era femeia pe care o voia pe vecie, amin.

N-a zis nimic, fiindcă i se părea prea intim ce era între el și Mercè ca să împărtășească cuiva, nici măcar maică-sii, și fiindcă un bărbat nu vorbește niciodată despre ce e între el și femeia pe care o dorește cu adevărat. De aceea a răspuns:

— Iartă-mă, mamă. N-o s-o mai sărut în magazin.

Reina s-a înfuriat și mai tare:

— Te-am întrebat de când durează.

Josep ar fi putut vorbi despre sirene și bombardamente, despre huruitul care anunța sosirea avioanelor și despre prima oară când fugiseră amândoi în adăpostul din Piața Diamant și găsiseră un locșor pe o bancă din cărămizi și stătuseră alături în întuneric, lipiți, și el începuse să tremure, dar nu din

cauza bombelor, ci a ei, fiindcă-i simțise pentru prima oară atingerea trupului, căldura ei vie, atâtătoare. Bombardamentul durase douăzeci de minute, dar pentru el trecuseră în zbor și acum aștepta tot timpul să revină, căci pentru el sirenele erau anunțul celui mai mare noroc din viață, s-o aibă lângă el.

Nu i-a spus nici că într-una din zilele de martie, când nu se mai opreau din bombardat, a tras obloanul de la magazin mai devreme fiindcă o vedea pe Mercè îngrijorată și a condus-o acasă. Lumea vorbea pe stradă că au căzut bombe foarte aproape de Piața Catalunya și făcuseră mari distrugeri. Nu circulau tramvaiele, au mers pe jos pe Passeig de Gràcia, cu teamă tot timpul că avioanele ar putea reveni. Ea l-a luat de mână, poate de frică sau poate fiindcă voia. Pe drum întâlneau oameni răniți, mânjiți de o pulbere neagră amestecată cu sânge, lume fugind. Când au ajuns pe Gran Via au putut să vadă prăpădul îngrozitor, iar Mercè a luat-o la fugă spre Bulevardul Sant Joan, care acum se numea Bulevardul Republicii, unde tatăl ei era portar la un bloc elegant, din cele cu oglinzi la intrare și ascensor cu patru locuri.

Acolo i-a cunoscut pe tatăl și pe mama lui Mercè. Stăteau îmbrățișați în tăcere. Pe focul stins zăcea niște orez. Ferestrele rămăseseră fără geamuri. O explozie puternică, nimeni n-avea idee când avusese loc, acoperise podeaua cu cioburi. Cu o lingură de lemn, mama ei, cu ochii în lacrimi, umbla în orez încercând să scoată cioburile căzute în oală. „Aruncă-l, femeie", șoptea tatăl, „nu mai tot mesteca". Văzând-o pe Mercè, au îmbrățișat-o. „Sunteți bine?" „Da, fetițo. Tu?" „Și eu, am fost la adăpost."

„Aici parcă era sfârșitul lumii.“ „Lasă-l încolo de orez, femeie. O să mâncăm altceva.“ „Și ce bun îmi ieșise.“ „Tată, mamă, vi-l prezint pe proprietarul magazinului unde lucrez. A fost atât de bun să mă conducă până aici.“ „Josep Gené“, a zis Josep, și tatăl lui Mercè s-a încruntat ușor, „dar am venit ca prieten, nu ca proprietar. Mă bucur că sunteți teferi. Deși poate nu-i cea mai fericită zi să ne cunoaștem. Ce nebunie, ce vremuri ne e dat să trăim“. „Da, tinere, ai dreptate. Dac-o să vii mata altă zi, soția mea îți pregătește un orez de să te lingi pe degete. Îți place orezul?“

Nici asta Josep nu i-a spus. Reinei nu i-ar fi plăcut deloc să afle că fusese în familia vânzătoarei tinere. Sau că străbătuse de mână cu ea jumătate de oraș. Mamă-sa îl întrebase – trebuia să se gândească bine, că i-o luau razna gândurile – de cât timp dura povestea lui cu Mercè, și el a decis să fie concis, dar fidel adevărului:

— De puțin timp.

— Ei bine, e deja prea mult! a replicat ea. Nu-mi place fata asta. Nu mi plac nici ea, nici familia ei, nici prietenele.

Despre multe ar fi putut să povestească Josep. Despre familia lui Mercè, de exemplu, mai mult decât despre explozia de pe Gran Via și despre orez, i-ar fi putut spune alt adevăr pe care și el îl știa doar pe jumătate: că la început de tot, când în Barcelona izbucnise revoluția și ăi de la putere nu făcuseră nimic s-o oprească, Mercè îi spusese să nu se teamă de nimic, că-i ceruse fratelui ei, care era în Comitet, să-l protejeze. Și el simțea că are nevoie, căci, de când, din 19 iulie '36, la Barcelona începu-

se să fie prost văzut să te duci la liturghie sau să fii proprietar de ceva și începuseră să umble zvonuri că se ardeau altare sau biserici întregi, când bogații de-adevărat hotărâseră să fugă din oraș, toți negustorii din strada Verdi, oricât de mărunți, trăiau cu teamă de un atac sau de colectivizare – alt nume pentru furt – sau de ceva și mai rău, că și asta era posibil.

La început își povesteau ca pe un basm lângă foc: niște necunoscuți opreau o mașină la poarta casei tale, intrau și luau pe cineva și acel cineva nu se mai întorcea. Patrule de control se numeau. Și că duceau oameni pe șoseaua de Arrabassada și-i lichidau scurt. Că uneori singurul motiv era că-i văzuseră mergând la biserică sau că știau că ascund în casă un preot. Sau erau doar scuze ca să ascundă furia săracilor contra bogaților; a celor care nu au nimic împotriva celor care au dobândit ceva; a celor care gândesc într-un fel împotriva celor care gândesc în alt fel. Sau, uneori, furie și atât. Revoluția era o dezlănțuire de ură greu de înțeles și, și mai greu, de justificat. Oricine putea să moară, căci celor care ucideau le fierbea sângele în capul fără minte. Erau câțiva idealiști exaltați. De strânsură. Unul dintre ei, fratele lui Mercè. Ea nu vorbea niciodată despre el, dar o dată i-a spus:

— Frate-miu e dus bine cu pluta. Știi ce mi-a zis? Că voia să dea foc la Santa Maria din Gràcia. (S-a închinat.) Dar pe tine o să te apere, o să vezi. Mi-a promis.

— Dar de ce? întrebase el uimit. Sunt ca aceia pe care-i urăște. Și nici nu mă cunoaște.

— Fiindcă știe că-mi ești prieten, omule.

Josep Gené nu-i putea spune nimic din toate astea mamei lui, căci Mercè vorbea totdeauna în șoaptă despre frate-su, cerându-i să păstreze secretul.

Dar s-a scăpat:

— Ar trebui să-i mulțumești lui Mercè. Poate datorită ei n-au venit după mine patrulele de control.

Reina era prea orgolioasă ca să fie recunoscătoare pentru ceva vânzătoarei ei tinere, nătăfleței ăleia. Cu atât mai puțin să-și schimbe părerea. A doua zi, când a sosit tânăra, o aștepta în spatele tejghelei, cu brațele încrucișate la piept și buzele strânse.

— Sunt nevoită să-ți cer să nu mai vii, frumoaso. Cu atâta nesiguranță, oamenii nu mai cheltuie ca înainte.

Ea, de parcă n-o auzise, a replicat:

— Știu bine că nu spuneți de ce mă dați afară.

— Uite deșteapta! Altceva?

— Da. Cu scuzele de rigoare. Îmi pare foarte rău că sunteți pornită împotriva mea. Nu v-am făcut nimic.

— Eu nu-s pornită împotriva nimănui, fetițo. Numai împotriva ălora care ard biserici și omoară preoți.

Mercè a mai avut îndrăzneala să aibă ultimul cuvânt. Îi tremura glasul:

— Să știți că am de gând să mă căsătoresc cu fiul dumneavoastră, chiar dacă nu mă vreți.

S-a răsucit pe călcâie și a plecat, bătoasă. Dacă n-ar fi făcut-o, Reina ar fi pocnit-o. Zdravăn. De data aia nu a cerut *aigua del Carme*, nici n-a leșinat, era singură în magazin și nu merita.

Când a aflat că a dat-o afară pe Mercè, Josep și-a înfruntat mama. Nu o făcuse niciodată.

— Nu aveai dreptul.

— Ba tot dreptul!

De ce?

— Fiindcă e casa mea.

— Dar nu ți-a făcut nimic.

— Ți se pare puțin să te facă să-ți pierzi mințile?

— Nu m-a făcut să-mi pierd nimic. O iubesc.

— Nu-i de tine.

— Asta eu hotărăsc.

— Foarte bine. Dar când o să fii bărbat.

— Sunt.

— Nici vorbă! Ești un copil, asta ești.

Parcă spre a confirma ce spusese mama, Josep a strâns pumnii și a zis, îndărătnic:

— Atunci, dacă pleacă ea, plec și eu.

— Prostii. Magazinul e al tău, băiete. Dacă pleci, o să te-ntorci.

Furios, Josep s-a răsucit și a ieșit în stradă, să se ducă după Mercè. Și-a luat bicicleta, care stătea veșnic rezemată, a pedalat până pe Bulevardul Republicii și a așteptat în fața blocului până a văzut-o sosind. I-a tăiat, nervos, calea, să-și ceară scuze, să se asigure că nu era supărată și să-i spună că o să discute cu maică-sa, s-o convingă s-o primească din nou, să-l lase pe el în pace.

Mercè a apărut abătută, dar nu pentru ce-i zisese Reina. Când ajunsese acasă aflase că Oleguer plecase. Tot zicea de câteva zile, dar ea nu-l luase în seamă. Plecase pe frontul din Aragon, unde credea că o să poată să-și apere ideile. Era însetat de emoții și de acțiune autentică. Nu că îl vor ucide nemer-

nicii rebeli se temea, se temea să nu rămână cu mâinile în sân. El, zicea, nu se născuse să care baloturi în port, nici să muncească întemnițat între patru pereți, el voia să ucidă soldați albi ca pe niște muște sau să plătească cu propriul sânge abuzurile făcute celor care, ca el, credeau că-n lume erau prea multe patrii, prea mulți stăpâni și dumnezei și voiau să schimbe totul. Plătiseră scump, dar nu se predau, doar luptau altfel. Toate astea i le spusese doar ei noaptea trecută, când nici unul nu putea dormi în camera pe care o împărțiseră de copii. Acum își dădea seama că poate n-o să mai doarmă niciodată împreună și că, din ziua aia, va trebui să trăiască cu amintirea acelor ultime cuvinte, care o nelinișteau cumplit, și cu patul gol al lui Oleguer.

— Pleacă, acum nu, i-a zis când l-a văzut.

Neliniștit, Josep a așteptat-o mult timp în stradă, așezat pe bicicletă. Era noapte neagră când s-a convins că n-o să iasă și a hotărât să se întoarcă acasă. L-a prins urletul sirenelor în Piața Revoluției. S-a oprit și a rămas acolo, pironit, privind spre cer, ascultând avioanele. Simțea că nu-l interesează nimic, că cea mai adâncă tristețe e când vezi că parcă timpul s-a oprit. Încă era acolo când au sosit avioanele și au aruncat toată încărcătura și tot acolo când le-a auzit plecând. Se spunea că vin din Mallorca, de-aia era așa ușor, de-aia veneau atât de des. Nu zgomotul bombelor l-a speriat, ci gândul că era singur.

24

Puțin înainte să ajungă la fântână, Reina îl vede

pe Murgo așezat pe scările care duc la biserică. Cum o zărește, se apropie.

— Vrei să vezi satul meu? Putem să mergem cu mașina de teren, îi propune imediat, de parcă s-ar fi gândit toată noaptea.

— Bună dimineața, Uli. Cât ești de matinal!

El reacționează cu vehemență:

— De ce-mi zici Uli?

— Am auzit ieri că așa-ți zice sora ta.

— Nu-mi place numele ăsta!

— Atunci, iartă-mă. Preferi Murgo?

— Normal. Murgo. Nume de oameni buni. Așa se spune în sat. În plus, aia nici nu mi-e soră.

— A, nu?

— Doar pe jumătate. Și e rea. Vrea mereu să mă controleze. E o scorpie.

Reina zâmbește. Murgo își acuză sora ca un copil mic. Nu-l ia prea în serios. Mai serioasă i se pare rana de la mână, pe care i se opresc ochii. La lumina zilei arată mai urâtă și mai adâncă decât ieri. Două tăieturi paralele îi străbat palma în diagonală, trasând un drum între degetul mare și cel mic. E deschisă și umedă.

— Te doare tare? îl întreabă, arătând din ochi spre mână.

— Da și nu, zâmbește el, ascunzându-și mâna în buzunar. Nu-i nimic, ți-am spus.

Reina schimbă subiectul:

— Nu credeam c-o să fie atâta ceață dis-de-dimineață.

Fruntea lui Murgo se netezește din nou.

— Ceață jos, sus timp frumos, zice. La mine-n sat nu e ceață. Hai, mergem?

— Îmi pare rău, dar am treabă.

— Și eu! Am o grămadă de treabă azi. Dar un picuț de timp, tot găsim. Tu ce-ai de făcut?

— Vreau să merg la cimitir. Cred că nu-i prea departe, nu? Într-acolo? arată ea spre șoseaua spre Tremp.

— Vino cu mine. Te duc cu furgoneta.

Reina se gândește că oferta îi convine.

— Bine.

— Mă duc s-o iau.

Peste cinci minute, Murgo e în fața cișmelei, la volanul furgonetei mari, albe, pe care o văzuse noaptea, când sorbeau supă. „Curățătoria «Impecabila»", citește, din nou. Pare destul de nouă.

— Urcă! o invită el bucuros, de parcă ar pleca în excursie.

Reina trebuie să dea la o parte dosarul cu tăieturi din ziare, ca să se așeze pe scaunul din dreapta. Îl așază între scaune și își pune centura de siguranță. Simte o înțepătură dureroasă în umărul stâng, dar n-o ia în seamă. Înăuntrul furgonetei nu e chiar miros de curat, ci de animale. Un miros organic, greu, nu-l poate identifica.

— Lucrezi la o curățătorie? își întreabă noul prieten.

— Te gândești la furgonetă? râde Murgo. E a lui Judit.

— Judit?

— Scorpia de soră pe jumătate.

— Aha. Are o curățătorie?

— Da și nu. Are o furgonetă – înalță un deget de la mâna rănită –, dar aproape c-o conduc numai eu.

Reina meditează cum o fi să ai și să nu ai o cură-

țătorie și ce-o însemna. Murgo conduce cu o singură mână. Din cealaltă apasă doar cu buricele degetelor. E un șofer priceput, se descurcă destul de bine.

Știai că ieri a mai fost un accident, pe lângă al meu? Pare-se unul grav.

— Da, da, un rus. Cum mai beau, Doamne! Pe urmă, trag, normal.

— Ai citit și tu în ziar?

Murgo nu răspunde. Pare concentrat pe șofat.

— Da, da, în ziar, zice.

— Îi cunoșteai?

— Nu, nu!

Reinei i se pare că-i ocolește privirea, dar, așezată, cum stă, lângă el, nu poate fi sigură. Dacă asta ar fi fost un interviu de angajare, ar fi notat: „Posibilă minciună. Poate linie roșie. De insistat." Toți avem liniile noastre roșii. Datoria ei este să le depisteze și să insiste în căutare de contradicții. Liniile roșii sunt barierele pe care le ridicăm între noi și ceilalți. Ce ascundem conține mai multă informație despre noi decât ce spunem. Misiunea ei tocmai în asta constă, să treacă de aceste bariere sau, cel puțin, să știe exact unde sunt. O misiune care, evident, o încântă.

Drumul trece printr-un câmp. Când lasă în urmă satul și zidurile unei crescătorii de porci care se zărește în depărtare, se disting deja zidurile albe, măcinate de ploaie, ale micului cimitir: un dreptunghi cu ziduri scunde, care ocrotesc două rânduri de nișe și o mână de morminte dispuse ordonat în jurul a trei chiparoși atât de apropiați, încât parcă ar vrea să se încălzească unul pe altul. Totul scufundat într-

o ceață ca de platou de film de groază, în care soarele încearcă să-și facă drum, dar nu reușește să fie decât un punct alb, înghețat.

Parchează în fața unui portal străjuit de o poartă dublă din fier forjat.

— Nu durează mult, doar un moment, zice Reina coborând din mașină.

Coboară și Murgo. E surprins când vede că Reina nu se îndreaptă spre intrarea în cimitir, ci înconjoară zidul și o ia la dreapta, spre câmp. Rămâne pe loc, așteptând-o, uimit.

Nu e pământ cultivat. Reinei îi e greu să calce pe pământul umed, denivelat. Străbate tot perimetrul exterior cimitirului. Se uită atentă la zidurile netencuite, la pietrele care le alcătuiesc, la pietrele împrăștiate peste tot. Nu se pricepe deloc, dar are impresia că pământul ăsta este de mult timp necultivat. Se lasă pe vine ca să ia o piatră, s-o cântărească, să-și imagineze cum o fi fost. Fiindcă aici au fost nevoite să-l înmormânteze mama și mătușa pe tatăl ei, pe câmpul ăsta, lângă zidul ăsta, sub pietre ca astea, poate chiar sub astea. Caută movilița pe care știe că n-o s-o găsească. A ocolit tot cimitirul și cel mai mult o surprinde că nu simte nici o emoție. Ajunge la ea, ca din altă lume, vocea lui Murgo:

— Bietele stafii se plictisesc aici, atât de părăsite.

Reina împinge poarta de fier și intră în cimitir. Privește, distrată, numele de pe morminte și de pe nișe, poate dă de vreunul cunoscut. E ușor: locul e mic. Puține morminte. Unele încă goale. Când termină vizita, gata de plecare, zărește o marmură

neagră lucioasă cu litere argintii care spun: „Soledat Bastús. 1897–1965. Finul tău nu te va uita.“ Își zice că trebuie să fie femeia despre care vorbeau Filomena și Maria Montserrat ieri seară. Mormântul este curat, îngrijit. Într-un vas, un buchet de trandafiri, încă nu de tot ofiliți. Puși probabil de cel mult patru-cinci zile.

— *Donya* Soledat asta era învățătoarea satului.

— Da, mi s-a povestit despre ea.

— Vine în fiecare săptămână o fată, șterge piatra și aduce flori. D-aia nu e stafie. Morții mulțumiți nu se fac stafii.

O încântă teoriile lui Murgo despre ființele din viața de apoi.

— Deci, ca să fii stafie, trebuie să fi fost mort supărat.

— Supărat sau nefericit, totuna-i.

— Și ce fac stafiile supărate?

— Nimic bun! Strigă toată noaptea. Îi zgârie p-ăi vii, îi săcâie, râd de ei! Fac tărăboi, provoacă accidente pe șosea... Nimic bun nu fac! Și, brusc, cu bucurie copilărească: Ei? Mergem la mine-n sat?

— Nu, Murgo. Trebuie să mă întorc la Casa Filomena. Mă așteaptă un domn.

Murgo pornește furgoneta, care aproape că nu se aude. Cu un inalterabil entuziasm, adaugă:

— Când vrei, ne uităm la hârtii, bine?

25

Reina s-a dus imediat să-și viziteze mătușa, într-o duminică după-amiază. Nu mai avea răbdare.

Voia s-o vadă, avea atâtea întrebări să-i pună. A mers cu autobuzul până la Piața Francesc Macià și, de acolo, pe jos pe Pau Casals. Ghidată de memorie, deși nu mai venise de mult. Intrarea în blocul mătușii ei era prea luxoasă ca s-o uite. Nu-și amintea etajul, dar exista portar.

— Am venit la doamna Aurora Bermúdez, i-a zis. În fața figurii uimite a bărbatului, și-a dat seama că probabil nimeni n-o cunoștea cu numele de fată și s-a corectat: Doamna Pladevall.

— Oh, da, sigur.

Bărbatul, scund, gras, simpatic, a fost încântat s-o ajute:

— Stă la trei, veniți cu mine, vă rog. A apăsat pe butonul liftului, i-a deschis ușa și, în timp ce o închidea delicat, a adăugat: La dispoziția dumneavoastră.

Palierul de la etajul trei era luminos, larg, ca holul unui teatru. A sunat la singura ușă. S-au auzit pași îndepărtați. Apoi, s-a mișcat clanța ușii cuirasate și a lăsat o spărtură prin care Aurora a scos un ochi și o bucată de nas.

— Sunt Reina, mătușă, a zis, în caz că n-o recunoștea.

Fetițo! (Bucurie autentică, nepremeditată.)

Ușa s-a deschis larg și și-a făcut apariția o versiune mai grasă, mai ridată, cu părul mai scurt și mai alb decât își amintea. Aspectul îngrijit, eleganța, vioiciunea ochilor și sprinteneala se păstraseră.

— Vino-ncoace să te văd. Stai – Aurora și-a scos ochelarii, că nu văd nimic cu ăștia.

A privit-o de sus până jos, cu ochelarii în mână și un tremur bine ascuns al buzei de jos. Deodată, a

tras-o spre ea și a strâns-o tare în brațe, cum Reina nu se aștepta. Noua mătușă era mai moale decât cea dinainte și mai abundentă.

— Intră. Hai, zise Aurora după ce închise din nou ușa capitonată, conducând o printr un coridor larg, slab luminat, cu pardoseala de un alb marmorean.

Pe pereți, o mulțime de tablouri micuțe, cu rame pretențioase, aurite, abia se distingeau în lumina slabă. Livingul ocupa toată partea din față a apartamentului, cu o spectaculoasă vedere spre Bulevardul Pau Casals, care îi dădea un aer de decor neoclasic. Mobilier adecvat, în stil englezesc, din lemn masiv. În mijloc, față în față, două canapele îmbrăcate în catifea verde, asortate cu un covor cu desene florale, o masă de stejar cu două vase chinezești din porțelan și un joc de șah cu piese din cristal de Boemia și onix. Totul de-o prețiozitate vetustă.

Aurora se așeză pe o canapea și-i făcu semn nepoatei să stea pe cealaltă. Poate voia să-i admire vechiturile de pe masă, care, probabil, valorau o avere. Reina se simțea stingheră, departe de toate astea. Se așeză pe o margine de scaun, încercând o apropiere.

Nu credeam c-o să vii, zise Aurora. Te-ar omorî maică-ta dac-ar afla că ești aici, știi?

— Din nefericire, nu o să afle. Arăți fantastic, mătușă. De când nu ne-am mai văzut!

— Păi, de la nunta ta, îi aduse aminte Aurora, arătând spre o măsuță rotundă dintr-un colț, pe care se aflau vreo zece fotografii cu rame din argint: Uite, ești acolo.

Pe o latură a mesei, dintr-o fotografie, ea și Fèlix

zâmbeau forțat – sesiunea foto se lungise prea mult și îi dureau pe amândoi picioarele; el cu brațul în jurul taliei ei, ea cu brațul sprijinit pe umărul lui. În spate, un trandafir agățător, plin de flori roșii, foarte fotogenice. Trecuseră douăzeci și trei de ani.

— Ce face Fèlix? întrebă Aurora.

— Am divorțat. De mult.

Mătușa nu s-a mirat deloc.

— N-aveți nici pic de răbdare voi, femeile de azi, îi trânti. Și ați rămas prieteni?

— Mai mult sau mai puțin.

— Dac-aș fi făcut eu așa ceva, acum aș trăi într-o casă de-aia socială unde sunt strânși noaptea cerșetorii.

— Dac-ai fi făcut ce?

— Să n-am răbdare cu bărbații. Și acum, își continuă ancheta, ești cu Samuel.

— De unde știi?

— Și ai un băiat superb, care-ți seamănă. Albert. Șaptesprezece ani?

Reina izbucni în râs.

— Ești spion sau ce?

— Pe internet găsești tot, fetițo. Mai ales acum, că toată lumea își fâlfâie viața pe net, parcă ar fi cine știe ce mare brânză. Deci băiatul tău e al lui Fèlix. Așa că bine c-ați rămas prieteni.

Reina-și zice că oamenilor în vârstă li se par ușoare viețile celorlalți. Mai ales dacă-s mai tineri ca ei.

— A trebuit să-mi pun mintea la contribuție, fetițo, că, dac-ar fi fost după maică-ta, n-aș ști nici că ai copil. Ba-i știu chiar și iubitele.

— Ce iubite?

— Oh, niște fetițe drăguțe cu care se pozează. Nu le-ai văzut? Sunt pe Instagram.

— Sunt tinere? simte Reina că-i sare inima.

— Normal. Tinere ca el. N-oi fi vrând bătrâne ca mine. (Mătușa Aurora râde, nu știe cât rău pot face uneori cele mai inocente cuvinte.) Maică-ta nici Facebook n-are. Nu știe, sau ce?

— Nu prea le avea cu computerul. Și cred că nici interes. Poate, dacă ar fi știut că tu ai…

— Las-o baltă! Ar fi fugit și mai tare. Ea a decis că-s moartă.

— Mama nu a decis…

— Dacă ai de gând s-o aperi, poți să pleci, ridică ea o mână cu manichiură perfectă, plină de brățări zornăitoare.

— Nu, mătușă. N-o apăr. Dar îmi pare foarte rău de ce s-a întâmplat. Mi-aduc aminte de voi totdeauna atât de unite, atât de una pentru cealaltă, că nu-mi intră în cap că pe urmă… Poate fiindcă n-am avut frați, de-aia nu înțeleg. Se gândește și conchide: Mi-ar fi plăcut.

Să ai frați?

— Da.

— Dac-ai avea, n-ai vedea lucrurile atât de idilic. Cei de-același sânge te lovesc mai mult decât alții.

A oftat și a trecut la alt subiect. Îi ieșise, ocolise tema care o incomoda. Deodată:

— Dar, scumpo, cât sunt de nepoliticoasă! Nici măcar nu ți-am oferit o cafea. Vrei?

Strategie evazivă minoră, aproape copilărească: schimbarea subiectului.

— Nu vreau nimic, mulțumesc. Și, după un zâm-

bet politicos, o a doua încercare: Eu îmi aduc aminte de voi foarte legate. Și, deodată, nu v-ați mai vorbit.

Și Aurora insistă cu strategia ei. A doua mișcare: mingea în afara jocului.

— Știai că a murit Remigi? Mâine sunt șase luni.

Asta da, viraj brusc în discuție.

— Oh, mătușă, nu știam. Îmi pare foarte rău.

Era sinceră.

— Era bolnav. De peste un an. Nici n-ați aflat.

— Realmente, îmi pare rău, repetă.

— Păcat că maică-ta n-are cum știi. S-ar bucura din cale-afară că am rămas văduvă.

— Nu, mătușă, mama nu... a negat Reina, nu prea convinsă.

Din fericire, mătușa nu era expertă în limbajul nonverbal.

— Îți spun eu că da. N-avea ochi să-l vadă.

Pe măsuța rotundă, cea mai mare fotografie, cu cea mai ornamentată ramă, era cea de la nunta mătușii cu Remigi. Gătiți ca pentru o petrecere de Anul Nou. Nu rochie albă, nu voal, nu buchet de flori, ci satin negru, decolteu generos, părul pe umeri, foarte bine machiată, ea. El, smoching negru, gardenie la butonieră, butoni cu pietre semiprețioase, briantină în păr, mănuși din piele de căprioară. Zâmbet enigmatic de bărbat prosper. Ușor trist al ei, poate simțea lipsa surorii, care refuzase categoric să asiste la cununia civilă. Diferența de vârstă era vizibilă, deși mireasa era și ea copticică. Patruzeci și nouă, ea. Șaizeci și șase, el. O diferență măruntă, în comparație cu cea dintre Cristina și tatăl ei, de douăzeci și opt de ani. Se vede că surorile

Bermúdez își alegeau soții vârstnici s-ar fi putut spune și sigur s-a spus.

— Maică-ta n-a venit. I-am trimis invitație, dar eram deja certate, zise mătușa cu o urmă de tristețe. N-a catadicsit nici să răspundă. Și eu, cum sunt cam bolândă și nu-mi venea să cred, m-am dus să stau de vorbă cu ea. Mi se părea imposibil să nu vrea să aibă de-a face cu mine. Nici cu mine, nici cu Remigi, care nu i-a plăcut niciodată. E mândră și mai căpoasă ca un catâr soră-mea. Ultima oară când ne-am văzut a zis niciodată, și niciodată a fost.

— De ce v-ați certat?

Întrebarea a rămas fără răspuns. Mătușa sta cu privirea fixată pe piesele de șah și medita. La fel și Reina. Aurora avea dreptate în unele privințe. De exemplu, că mama ei îl ura pe Remigi. Era adevărat. Întotdeauna îl vorbea de rău. Zicea că o făcuse pe soră-sa să-și strice viața. Că e hoț, cărpănos, rău. Apoi, când anii au făcut și mai dureroasă distanța, numele mătușii Aurora a devenit tabu. Din când în când însă, Cristina mai murmura:

— Cei care intră într-o familie pot face mult rău, fetițo. Mult.

Și Reina știuse întotdeauna că vorbea de Remigi Pladevall.

— Când v-ați cunoscut, mătușă, tu și Remigi? întrebă Reina, să schimbe tonul conversației.

— Când? Eram un copil. Să fi avut cincisprezece ani când mi-a pus prima oară mâna pe fund. Eram filatoare la fabrică, și el băiatul patronului. Oameni de-ăia de Uniune Democratică și bisericoși, înțelegi? Remigi era altceva, slobod. Făcea pe

anarhistul, dar n-avea cum fi, era bogat. Toată ziulica era cu mâinile sub fustele fetelor. Dar eu îi plăceam cel mai mult, că eram mai nerușinată. Așa-mi zicea. Eram înnebunită după el. Sau poate-l iubeam, cine știe. Pe Remigi trebuia să-l iubești știind că n-o să fie al tău niciodată. Îi plăceau prea mult femeile, înțelegi? Nu se sătura niciodată. Se culca cu mine și cu încă o duzină. Trebuia să accepți. Și, dacă intrai în jocul lui, se purta frumos. Era darnic. Avea bani. Nerușinații cu bani au căutare. Eu n-am așteptat niciodată nimic.

Dar, în viață, statornicia ia premiul. Doar eu am rezistat. Doar eu am fost mereu lângă el. Până și diavolii îmbătrânesc și au nevoie de cineva. S-a însurat cu mine când nu mai avea nimic de gustat, nimic nou de făcut. Ne-am înțeles destul de bine. Știa să se facă plăcut. L-am îngrijit până la sfârșit. Acum am toate astea – arătă spre luxul din jur – și cred că am avut noroc. Mamă-ta și cu mine am îndurat foamea până s-ajungem la Barcelona, înțelegi? Și multă frică. N-am visat niciodată c-o să trăiesc într-un loc ca ăsta. O altă clipă de reflecție și, imediat, ca un deșteptător: Dar nu mă face să cad în sentimentalism, fetițo. Când zici că pleci la Conques?

— Poimâine. Am întâlnire acolo cu un profesor care vrea să-mi arate niște scrisori în care este vorba despre tata.

— Un profesor?

— De la Universitatea din Lleida. Un cercetător.

— Și de ce se ocupă de taică-tu profesoru-ăsta?

— De fapt, se ocupă de o scriitoare, care avea legătură cu tata.

— Cu taică-tu? O scriitoare? Ce chestie! O fi fost înainte s-o cunoască pe Cristina.

— De fapt, a fost în timpul războiului. Poate chiar dinainte.

Aurora a făcut un gest cu mâna, vrând parcă să spună: „O, lasă-mă", de parcă Reina i-ar fi vorbit despre epoca dinozaurilor.

— Și scormoniți prin lucruri dinainte de război? Crezi că merită?

— Aș vrea să știu dacă într-adevăr tatăl meu a fost asasinat, cum afirmă omul ăsta.

Mătușa Aurora tăcu un moment, cântărindu-și cuvintele:

— E grav ce spui. Asasinat. (Pe buzele ei, cuvântul suna și mai teribil.) E greu de crezut.

— Zice că are dovezi.

— Da? (Mătușa își mijì ochii, să gândească.) Nu știu ce dovezi. Eu pot să-ți spun doar că noaptea aia taică-tu avea o vânătaie neagră în jurul gâtului. Și asta n-o spune nici un profesor, am văzut cu ochii mei, îți jur. E semnul lăsat de șireang pe gâtul spânzuraților.

— De acord. Dar o sinucidere poate fi simulată, nu crezi?

Fato, ai văzut multe filme.

— Nu ți se pare posibil? Omori pe cineva și pe urmă spui că s-a sinucis. Sau îl spânzuri.

— Da, iubito, sigur că e posibil. Totul e posibil, dar…

— Deci, dacă e posibil, se poate întâmpla. Viața e mai complicată decât un scenariu de film, mătușă. Romancierii o tot spun.

— Poate.

— Tu știi pe cineva care să-l fi urât pe tata?

Și-a dat seama că acum chiar punea o întrebare scoasă parcă dintr-un serial de televiziune.

— Încât să-l ucidă? Nu. Lucruri de-astea nu li se-ntâmplă oamenilor obișnuiți.

— Poate o să te sun de-acolo. Dacă o să am nevoie de vreo lămurire.

— Nu știu ce-aș putea să-ți spun eu. Noaptea aia e atât de îndepărtată. (Brusc își aduse aminte de discuția anterioară.) Cel mai straniu din toate astea e povestea cu cimitirul. Noi l-am lăsat în afara cimitirului, pe câmp, lângă zid.

— Asta-nseamnă că l-a mutat cineva de-acolo.

— Cine?

— Sper să aflu când mă duc.

Discuția lâncezea. Mătușa n-avusese niciodată răbdare să stăruie pe ceva. Se plictisea. Reina se ridică și aruncă o ultimă privire spre măsuța cu fotografii.

— Te rog, mătușă, scoate fotografia aia.(Cea de la prima ei nuntă.) Dacă vin într-o zi cu Sam, l-ar deranja.

— Bine. Când o să mi-l prezinți, o scot, răspunse Aurora făcându-i cu ochiul.

O conduse până la ușă. De data asta aprinse luminile de pe coridor și tablourile de pe pereți au prins viață. Reina a putut să vadă că nu erau tablouri, ci fotografii. Toate vechi, momente de glorie din viața lui Remigi. Destule cât pentru o vizită ghidată, dar mătușa n-avea chef să dea explicații. Suportase de-atâtea ori comentariile lui Remigi în fața fiecărei fotografii, că se plictisise de poveștile din ele. În cinstea Reinei, s-a oprit doar în fața celor

mai importante:

— Ăsta-i socrul meu cu Alfons XIII. Se pare că erau buni prieteni. Și-n asta – trecea de la o ramă aurită la alta – uite-l pe Remigi al meu cu Franco, într-o zi când s-au întâlnit la niște prieteni din Calafell. Ce părere ai? El era peste poate de mândru.

Reinei i-a rămas privirea pe o fotografie total altfel. Nu cu personalități, doar Remigi lângă un bărbat țanțoș, cu uniformă și șapcă de șofer.

Îi atrăsese atenția un detaliu: bărbatului îi lipsea un braț, cel stâng. Cei doi, cu pieptul scos în afară, zâmbeau. Păreau mândri să stea alături.

— Cine e? puse Reina degetul pe pântecul plin de nasturi al necunoscutului.

— A, ăsta. Poza asta e de când Remigi era regele imobiliarelor, în anii șaizeci. Mulți îi voiau răul, înțelegi? De invidie. A trebuit să-și caute un bodyguard. Un tip fără mamă, fără tată, înțelegi, care să pareze loviturile. Oficial, era șoferul lui. Ciudat, nu? Un șofer ciung. Dar, dacă l-ai fi văzut cum conducea cu o singură mână, ți-ai fi făcut cruce. Mai bine ca mulți cu amândouă. Un dement. Fost pușcăriaș, roșu neconvertit, detestabil. Dar cu Remigi se-nțelegea, cine știe de ce. De-aia și-au făcut poza asta, și Remigi a pus-o aici, parcă să-și bată joc de ceilalți. Așa era el. Nu lua nimic în serios. Și, ce să vezi, la puțin timp după ce și-au făcut poza, Remigi a trebuit să-l dea afară. Întrecuse măsura, mai să omoare un bancher important, un falangist. Nu putea nici să-i vadă. Dacă nu l-am fi dat afară, am fi avut probleme, înțelegi? Chiar eu i-am zis lui Remigi s-o facă. Noroc că m-a ascultat. Și, pe urmă, hop, agață poza asta, aici, lângă cei im-

portanți. Cine să înțeleagă?

Reina se uită îndelung la Remigi și la bărbatul ciung. Păreau doi indivizi legați printr-o droaie de secrete.

Și-a îmbrățișat mătușa, i-a promis c-o să-i dea vești și a plecat, mulțumită de vizită.

26

Deși pe Oleguer, fratele lui Mercè, nu-l întâlnise încă nici-odată, Josep Gené auzise atâtea despre el, că parcă l-ar fi cunoscut. Cum nu era bun la carte, începuse să muncească de la doisprezecce ani, ca descărcător la Maquinista Terrestre i Marítima. Așa hotărâse tată-său, sătul să-l tot vadă tândălind prin casă, sub privirea ocrotitoare a mamei. Munca l-a trezit și l-a schimbat. Era același leneș cârcotaș dinainte, dar îi intrase în cap că trebuie să schimbe lumea, ca aceia care n-au avut nimic niciodată. Voia să convingă întreaga familie că banii sunt „răi" și-i fac pe oameni răi, de aceea trebuie eliminați pentru totdeauna. Era convins că ei, muncitorii, sunt singurii făuritori de bogății, căci ei făceau mașinile să funcționeze, ei scoteau cărbunele din mine, și știa că nu vor moșteni decât ruine, căci burghezia va încerca să distrugă lumea în ultimele clipe ale istoriei ei, dar el nu se temea de ruine, căci purta în inimă înnoirile. Spunea toate astea în timp ce i se răcea supa, și maică-sa îl privea topită de admirație.

— Vorbești ca din carte, fiule, îi zicea tată-său, membru CNT[11] de multă vreme. Poate că ai drepta-

te, dar ce spui tu e cam greu de făcut.

11. Confederació Nacional del Treball (Confederația Națională a Muncii), organizație anarho-sindicalistă, fondată la Barcelona în 1910.

Lui Oleguer, la cincisprezece ani, nimic nu i se părea greu sau imposibil și, de voie, de nevoie, a vrut să încerce tot. Întâi s-a înscris în sindicat, ca tată-său, dar, după câteva săptămâni și câțiva oameni cunoscuți, a intrat în FAI[12], convins că acolo sunt tipi mai cu *cojones* și cu mai puține scrupule. Cel mai amuzant era că, după părerea lui, totul avea să se termine curând și aveau să trăiască în cea mai bună țară din lume. Tată-său numea perioada aceea din viața fiului „febra lui *niciodată* și *totdeauna*" și i se părea un rău pe care anii aveau să-l vindece. Dar Oleguer nu-l lua în seamă și, când vorbea, ochii îi străluceau de un asemenea entuziasm, că mamă-sii îi venea să-l îmbrățișeze. Oleguer o dădea la o parte, nervos:

12. Federația Anarhistă Iberică, fondată în 1927.

— Vorbesc serios! protesta.

— Deci frate-tu e anarhist, a zis Josep Gené, ușor speriat, când a auzit prima oară povestea.

— Eu nu știu ce e, a răspuns Mercè. Știu doar că are dreptate. Gândește-te cum au schimbat tot în primele zile după revolta militarilor. Au reușit imposibilul: au desființat banii! (Și ei îi străluceau ochii.) Nu e fabulos? Au făcut ca totul să fie al tuturor. A durat puțin, că au fost trădați. El zice că socialiștii și comuniștii nu doreau schimbările și s-au

unit contra lor. Cei dintotdeauna vor ca totul să continue ca totdeauna: bogații și noi, săracii. Ei să dicteze și noi, supuși.

— Dar lucrurile nu pot să fie ale tuturor, Mercè, replica Josep. Lucrurile sunt ale proprietarilor lor.

— Iar unii proprietari ne consideră și pe noi lucruri ale lor. Proprietatea e perversă și-i face perverși pe proprietari.

— Vorbești despre mine? a întrebat el, îngrozit.

— Nu, prostuțule. Despre proprietarii de fabrici. Exploatatorii clasei muncitoare.

— Aa, răsuflase el, ușurat.

— Oleguer avea dreptate. Fabricile colectivizate funcționau, nu?

— Și bisericile? Nu puteau să le colectivizeze, nu să le ardă? Uite ce au facut la Santa Maria! Frate-tău a fost acolo, nu? Și tu încă-l aperi?

Știa că Mercè n-o să apere incendierea bisericilor și persecutarea preoților. Se ducea la slujbă duminicile și nu mânca în post carne. Cu toate astea, ușor stânjenită, încă îl apăra pe Oleguer:

- - Fratele meu zice că într-o revoluție e inevitabil să cadă o sută de capete.

— De ce o sută?

De unde să știu eu! El zice o sută.

— Eu nu-s de acord cu frate-tu. Dacă o să-l cunosc, o să-i spun.

— O să vă certați!

— Mie nu mi-e frică de el, să știi.

Atâtea contradicții – Oleguer și Josep, să iubești pe cineva, deși știi că e nebun, roșii și albi – o făceau pe Mercè uneori să plângă. Atunci Josep se căia de tot ce-i spusese și se muia.

— Hai, nu plânge. Uite, știu ce-o să facem. Ia din magazin ceva, orice, ce-i place lui și du-i. Spune-i că e din partea viitorului cumnat. Așa, sigur n-o să ne certăm.

27

Murgo o lasă pe Reina în fața cișmelei și insistă din nou:

— Trec mai încolo să te iau să mergem în sat?

— Nu știu, Murgo. S-ar putea mai încolo să am mai multe de făcut.

Murgo nu pare deloc afectat.

— Bine, la revedere.

Îi face semn cu mâna cu palma întinsă și i se vede tăietura din palmă, îngrozitor de înnegrită.

Când ajunge la Casa Filomena, Reina îl vede în fața intrării pe Pere, polițistul care o însoțise ieri până aici. Fumează liniștit, rezemat de mașina de patrulare.

— Bună ziua, Reina, o salută când o vede coborând din mașină, am venit să văd cum vă simțiți.

Reina își palpează umărul.

— Mă doare, dar mă descurc.

Polițistul zâmbește satisfăcut, de parcă i-ar fi spus că totul e perfect.

— Splendid. Dacă aveți nevoie de ceva, anunțați-mă.

— Uitați, chiar am. Nu mi s-a spus încă nimic despre mașină. Presupun că o să mă sune înainte s-o ducă la dezmembrări, nu?

— Cu siguranță. E încă prea devreme, o liniștes-

te. Pe-aici lucrurile le facem încet, dar bine.

— Cu firma de asigurări a vorbit soțul meu, se pare că nu stăm pe roze. Pentru riscul ciocnirii cu un animal trebuie contract separat și noi nu suntem acoperiți. Totuși trebuie să vorbesc cu ei despre animalul pe care l-am călcat. Se pare că n-are cum fi un cerb.

— Cum adică?

— Mi-a spus Maria Montserrat. Un prieten de-al ei vânător știe că pe-aici nu-s cerbi. Că trebuie să fi fost alt animal. Și-acum, că mă gândesc, poate are dreptate, avea coarne foarte închise la culoare și răsucite, nu păreau...

— Ați făcut fotografii? o întrerupse el.

— Nu mi-a trecut prin cap, înțelegeți? Eram atât de tulburată, că... Deodată îi vine în minte: Dar erau colegi de-ai dumneavoastră care făceau. Ați putea să-mi obțineți una?

— Eu?

— Ați putea măcar încerca.

Pere dă din umeri.

— Cu asigurările nu-i nimic de făcut, niciodată. Eu aș uita de asta.

— Dar o să vă uitați?

Bineînțeles.

— Mulțumesc, Pere. Nu știți cât de recunoscătoare vă sunt pentru grija pe care mi-o purtați.

— Nu e cazul să-mi mulțumiți. Suntem într-un sat mic. N-avem prea multă treabă.

Pere își termină țigara, se pleacă să o stingă pe pământ și o aruncă civilizat la coș.

— Acum trebuie să plec. Nu-i spuneți Filomenei că am fumat, că mă ceartă.

28

Josep Genè era în spatele tejghelei, făcea inventarul zilei, când a văzut pe cineva cu mâna pe bicicleta pe care, ca totdeauna, o lăsase afară, rezemată de zid. A ieșit să-l ia la rost și s-a trezit față-n față cu un tânăr de vârsta lui, cu șapcă și eșarfă la gât, așezat liniștit pe șa, cu mâinile pe ghidon, cu o țigară pe jumătate fumată atârnându-i între buze și un zâmbet zeflemitor.

— Hei, tu, strigă Josep, coboară imediat!

— De ce? îl înfruntă celălalt.

— Fiindcă bicicleta asta-i a mea!

S-au încăierat puțin, dar, agresiv și mai puternic decât Josep, hoțul i-a trântit o lovitură în testicule și s-a dus pedalând în sus pe strada Verdi. Josep n-a îndrăznit să zică nimic, nici să țipe, nici să se plângă. Nu erau vremuri de scandal. Când i-a trecut durerea, a rămas un timp privind strada, să vadă dacă apare cumva iubita-i bicicletă sau îi vine vreo idee. Se înnopta, ceilalți negustori își închideau prăvăliile. S-a resemnat, a tras ușor după el ușa și s-a întors la tejghea să-și încheie treaba.

Terminase, își pusese puținul câștig al zilei în buzunarul pantalonilor, se pregătea să închidă ușa mare de la intrare, când l-a văzut pe derbedeul care-i luase bicicleta întorcându-se. Pedala atât de liniștit, că parcă ale lui erau nu doar vehiculul pe care-l conducea, ci toată strada și tot orașul. A frânat brusc, roata din față s-a înfipt în lemnul ușii, a coborât dintr-o săritură, a lăsat bicicleta acolo unde

sta totdeauna și a zis:

— Merge bine vechitura asta, cumnate.

Josep Gené s-a uitat atent la el, înghițindu-și furia. Deci slăbănogul ăsta grosolan și fudul era Oleguer. Doar văzându-l își dădea seama ce fel de om era și că n-o să se înțeleagă.

— Știi cine sunt? l-a întrebat, dându-și capul pe spate, cu o privire provocatoare.

— Fratele lui Mercè.

Celălalt zâmbi din colțul gurii, ironic.

— Încântat, cumnate.

— Nu-mi zice cumnate. Noi doi nu suntem rude.

— Încă. Soră-mea e nebună după tine. Bănuiesc c-o să te-nsori cu ea, este?

Acum a fost rândul lui Josep să zâmbească.

— Credeam că voi nu credeți în lucruri de-astea.

— Noi? Care noi?

— Voi, ăia de stânga.

— Dar tu, da, așa-i? Tu ești bisericos și ești proprietar. Tu crezi.

— Da.

Deci o să te-nsori?

— Da. Dar fiindcă vrea ea, nu fiindcă zici tu.

Zâmbetul lui Oleguer se lărgi, deveni mai firesc, mai natural.

— Bine, măi omule, bine, spuse el, dându-i o palmă zdravănă peste umăr. Începem să ne înțelegem, cumnate.

Josep învârti cheia în broască și se duse să-și ia bicicleta, s-o ducă în holul blocului. Îi fusese deajuns întâlnirea de familie.

— Ascultă, camarade, zise Oleguer coborând vocea, cu un aer teatral de conspirator, n-ai putea

să-mi dai ceva bani? Ți-i dau înapoi când se termină războiul. Ți-a spus Mercè că-ntr-una din zilele-astea plec pe front? (Josep dădu din cap.) N-am o lețcaie, cumnate. Iar tu sigur ai ceva în plus.

Josep își vârî mâna în buzunar și scoase teancul subțire de bancnote din ziua aia. Oleguer nu i-a lăsat timp nici să-l desfacă, l-a luat pe tot.

— Mulțumesc, cumnate. Apoi râse zeflemitor: Dumnezeu o să te răsplătească, o să vezi.

Josep avea un aer resemnat, stingherit. Se vedea clar că-l voia plecat. Dar Oleguer nu avea nici un chef. Întâlnirea era profitabilă, în plus, se distra bine.

— Noi doi o să ne înțelegem, zise euforic.

Dar Josep l-a pus la punct:

— Nu cred.

În ochii celuilalt sclipi un licăr de răutate. Îl împinse în ușă și-i zise, cu o ură vie, nouă pentru Josep.

— Dacă-i faci vreun rău soră-mii, o să ai de-a face cu mine.

— N-o să-i fac nici un rău surorii tale, răspunse Josep, încercând să se desprindă de el.

— Îți jur, cumnate, insistă Oleguer, fluturând amenințător teancul de bancnote. Dacă Mercè suferă, oricât de puțin, te jugănesc.

— Dă-mi pace.

Josep se smulse, intră repede în casă și trânti ușa.

Până să priceapă că trebuie să plece, Oleguer a mai bătut în ușă un timp.

Josep nu i-a spus niciodată lui Mercè că îi cunoscuse fratele.

29

Reina împinge ușa pensiunii și o învăluie o aromă de pâine prăjită și cafea. Leandre și Filomena sunt așezați la una din mese, în față cu două cești goale și un teanc de hârtii.

— Iată, Leandre, cine a venit! anunță, ridicându-se, Filomena.

Reina observă că se uitau prin hârtii. Păreau binedispuși.

— Nu vreau să vă deranjez, zice.

— Nu ne deranjezi deloc. (Filomena strânge foile și le pune în ordine.) Profesorul Vives, om tobă de carte, adună pentru mine rețete de ciuperci din toate bibliotecile. Dar cu dumneata cred că altceva are de vorbit.

Leandre Vives, căruia, fără hanorac, parcă și spinarea-i vine prea mare, îi strânge mâna și-i face un soi de plecăciune ridicolă.

— În sfârșit, vă cunosc personal, Reina. Nu știți cât mă bucur.

O invită pe scaunul din fața lui, pe care înainte stătuse Filomena.

— Pot să vă rog, șefa, îi cere acesteia, să aveți gentileţea să ne faceți o cafea bună?

Reina nu cunoscuse pe nimeni care să zică serios „să aveți gentileţea", și pentru o clipă îi vine să râdă în hohote sau să se care. Leandre deschide servieta de piele, scoate un dosar, îl deschide și pe el și scoate niște hârtii pe care le așază într-o anumită ordine pe masă. E tipul de om care se mișcă prin

lume cu parcimonie și care nu-i înțelege pe cei veșnic grăbiți, chiar și când nu trebuie, ca Reina.

— Presupun că, înainte de toate, doriți să citiți scrisoarea despre care v-am vorbit.

Aș vrea.

— Iat-o. (Pune pe masă o folie de plastic cu câteva hârtii scrise de mână.) Dar dați-mi voie să vă arăt altceva.

Îi arată un formular completat. „Formular cerere", citește Reina titlul. În rubricile de sus sunt datele lui personale. La „Expunere de motive", e scris: „Semnatarul acestei cereri, profesor și cercetător la Universitatea din Lleida, presupune că într-o nișă a cimitirului din localitatea Conques s-ar putea afla material de interes filologic inedit. Respectiva nișă nu aparține nici unui particular, drepturile asupra ei fiind expirate, iar taxa municipală corespunzătoare nu este în prezent achitată." În rubrica cu numele „Solicitare", ultima, Reina citește: „Deschiderea nișei numărul 34 din cimitirul din Conques cu scopul de a efectua verificări corespunzătoare cercetării sale."

— Ce-i asta? întreabă Reina.

— Eu am cerut să fie deschisă nișa 34, zâmbește Leandre, cu ambele mâini în servieta de piele. E o veste bună că mi-au aprobat, nu?

— Dumneavoastră?

— Exact.

Zâmbește mulțumit, parcă mândru de bravura lui.

— Asta nu mi-ați spus.

— Voiam să veniți. (Satisfacție și mai mare.)

Acum îi pune în față o notificare a Primăriei din

Isona i Conca Dellà, plină de expresii utilizate în asemenea cazuri: „Ca răspuns la cererea dumneavoastră din data...", „hotărârea Plenului Consiliului Local din ziua...". La sfârșit, clar: „Se autorizează deschiderea amintitei nișe, acțiune ce va avea loc în prezența responsabilului brigăzii municipale corespunzătoare în ziua de 29 decembrie, la ora 15."

— Vedeți? Azi după-amiază. Apoi spune bucuros: Mergem împreună.

— De ce credeți că în această nișă ar putea fi tatăl meu?

— După informațiile pe care le dețin, firește.

— Informații?

— Când veți citi această scrisoare, veți înțelege. Dar – ridică un deget în semn de avertizare – mai e o posibilitate. Ar putea fi și mormântul fratelui lui Mercè, Oleguer Saltor. Vă sună cunoscut acest nume?

— Nu, deloc. Cum e posibil să nu se știe exact al cui e mormântul?

— Referințele sunt confuze. Ca întotdeauna, problema izvoarelor.

— Și dumneavoastră vreți să eliminați dubiile.

— Corect! zice satisfăcut.

Dați-mi voie să vă întreb ceva. Este posibil să soliciți deschiderea unei nișe care nu este a familiei?

E nu atât deranjată, cât uimită.

— Ei, răspunde Leandre, liniștit. Cu legea în mână, oricine are dreptul. De fapt, în altă localitate, în care cimitirul ar fi fost mai circulat, nișa asta ar fi de mult disponibilă. Dar aici lucrurile merg lent. Știți câți oameni au fost înmormântați anul trecut în

acest cimitir? (Reina dă din cap.) Nici unul! Nu se poate spune că au mult de lucru.

— Nu credeți că ar fi trebuit să mă consultați?

— O fac acum, doamnă, zice el pe un ton conciliant. Cu tot respectul, nu e simplu să iau legătura cu dumneavoastră. În plus, v-am cerut să veniți. Dacă vă amintiți, când am vorbit v-am spus că de fapt toate astea ar fi fost de competența dumneavoastră.

— Și dacă n-aș fi venit?

Leandre adoptă un aer angelic.

— Eram sigur că o să veniți. Ați venit cu familia?

Reina începe să se enerveze. Nu-i place să fie pusă în fața faptului împlinit.

— Și-atunci, care-i planul?

— Să mergem la întâlnirea fixată cu funcționarii primăriei pentru deschiderea nișei 34. Dar nu vă faceți iluzii. S-ar putea și ca înăuntru să nu găsim pe nimeni. De fapt, că aceasta e nișa pe care o căutăm, nu alta, mă bazez pe o coincidență de date. În 1986, când Mercè a scris scrisoarea pe care o s-o citiți, în sat s-au făcut doar două înmormântări. Una o elimin: totu-i în ordine, e vorba de bunica dintr-o familie care acum trăiește în zonă, fără nici o legătură cu cazul nostru. A doua prezintă o serie de ciudățenii. E posibil să fie a noastră.

— Ce fel de ciudățenii?

— Pentru început, numele defunctului nu apare nicăieri. Poate exista o explicație: nișa numărul 34 era a parohiei pe vremea aia. Dar în documentele ecleziastice nu este consemnată moartea vreunui preot în acel an. De fapt, nu exista preot în sat. Ve-

nea să țină liturghia cel din Isona.

— Și atunci?

— Pe de altă parte, faptul că Mercè Saltor ar fi putut folosi o nișă a parohiei are logică, dacă ne gândim că fiul ei era un personaj important în Arhiepiscopatul Lleidei, titularul unui secretariat de care depindeau toate lăcașurile de cult din provincie. Deci atotputernic. Putea să decidă cum vrea de orice mormânt. Antoni Moreu, vă sună cunoscut?

— Moreu? Are vreo legătură cu iubita dumneavoastră Ilda?

— Mărturisesc că la început am crezut că da și am răscolit cerul și pământul să găsesc legătura. În registrele parohiei din Conques, unde a fost botezat, se spune că tatăl lui se numea Antoni Moreu și era decedat. Un fiu postum, deci. Erau mulți în anii aceia. Cel mai curios e că n-am găsit nici o altă referință. Din sat nu era, sigur. La Barcelona e mai complicat de căutat, dar am încercat și acolo. Nu am găsit nicăieri vreo informație despre căsătoria lui Mercè. Dar nici asta nu înseamnă mare lucru. Poate nu caut eu unde trebuie sau poate hârtiile s-au pierdut. S-au pierdut atâtea arhive, de necrezut. Pierdute, arse, inundate, răvășite... Asta-i țara noastră, totul este posibil. Avem arhive ajunse un dezastru, presupunând că le avem și că lucrurile s-au făcut cum trebuiau să se facă. Greșelile, chiar dacă dintr-o simplă neatenție, îngreunează mult munca de cercetător. Trebuie să te gândești la tot. Capacitatea omului de a face greșeli este infinită, doamna mea.

— Dar dumneavoastră nu capitulați niciodată, din câte văd.

— E misiunea mea, doamnă Gené. O fac cu plăcere.

— Încă nu înțeleg ce interes aveți să deschideți nișa asta.

Interes, iluzie, curiozitate... Spuneți-i cum vreți. Eu caut urme ale trecutului, doamna mea. Concret: scrisori. Niște scrisori care știu că există și pe care nu le găsesc nicăieri. Dar sunt încăpățânat. Știu că mai devreme sau mai târziu vor apărea. Dacă o să fie curând, le pot include în cercetarea mea și va fi și mai valoroasă. În rezumat: vanitatea unui bătrân profesor la apusul carierei.

— Și credeți că un mormânt e un loc potrivit pentru căutat scrisori?

— N-o să vă vină să credeți cu ce lucruri erau înmormântați oamenii! În sicrie poate apărea orice. Pe lângă morți, firește. (Chicotește.) În munca mea sunt rare cazurile când nu dau de vreo surpriză. Uite, fără să mergem mai departe, dumneavoastră știți cine a fost Soledat Bastús?

— Da, învățătoarea din sat.

Da, mi-a spus Filomena că ieri ați discutat despre ea, ce întâmplare! Ei bine, Soledat Bastús a murit în 1965 și a fost înmormântată, cu acte în regulă și toate datele, în cimitirul din sat. Aprobarea pentru folosirea acestei nișe a fost emisă pe numele Mercedes Saltor. Și știți cine a plătit ani de zile taxa de cimitir?

— Surprindeți-mă.

— Ilda Moreu. Profesorul se împăunează: Ilda Moreu *a mea*.

— Logic. Cele două femei locuiau în casa doamnei Soledat, dacă am înțeles bine..

— Corect! Ilda Moreu a plătit nișa până când a murit, la sfârșitul anilor optzeci. După moartea ei, și-a asumat plata Episcopatul Lleida: Așa-i că e curios? De-atunci, nu lipsesc niciodată florile proaspete.

Reina își aduce aminte ce i-a spus Murgo. Omul ăsta o plictisește cu atâta despicat firul în patru.

— Curios, da, zice.

— Mai mult decât curios! Eu aș zice că totul ne conduce spre Antoni Moreu, fiul lui Mercè. Un personaj fascinant! Deși ceva-mi scapă.

— Fascinant fiindcă înmormânta oamenii fără acte?

— Nu, nu, asta nu-i nimic. Fascinant fiindcă în timp ce era preot a strâns o avere frumușică. Unii spuneau că o parte din ea o făcuse grație credincioșilor pe care-i îmbrobodea să-i lase moștenire bunurile lor, poate în schimbul unor presupuse favoruri divine. Alții îl acuzau de dispariția unor piese de patrimoniu, retabluri, statui de Fecioare, cristelnițe... Totul vândut cu prețuri exorbitante colecționarilor americani, chinezi, ruși. Cine știe ce-o fi adevărat din toate astea. În același timp însă e vorba de un protector al patrimoniului cultural din zonă. Patronează corul unui cămin de copii săraci din Tremp, a dăruit o nouă statuie a lui Isus bisericii din Isona, fondurile pentru restaurarea bisericii din Covet au ieșit exclusiv din buzunarul lui și putem continua. Lista e lungă.

Filomena, care, până acum, asculta trebăluind prin bucătărie, nu putu rezista tentației și interveni:

— E plin de bani. E stăpânul a jumătate din comarcă.

Leandre îi zâmbește:

— Se știe doar, doamnă, uneori preoții sunt foarte îngăduitori în interpretarea jurământului de sărăcie.

Cel de sărăcie și celelalte!

— Doamna Filomena se referă la faptul că mai târziu și-a pus sutana în cui și s-a însurat cu o rusoaică.

— Eu nu-l critic. Fiecare face ce vrea cu viața lui. Aici toată lumea-l iubește, normal. Se mai spune – Filomena-și coboară vocea – că n-a pus el nimic în cui. Că l-au dat afară de la Episcopat.

Malițios, Leandre se uită la Reina:

— Acum înțelegeți de ce e un tip fascinant?

— Mi-e simpatic preotul ăsta, zice ea.

— Așa-i? (Pune din nou folia de plastic deasupra hârtiilor.) Și acum, vă rog, fiți amabilă și citiți scrisoarea, altfel nu mai ajungem la capăt.

30

În atenția doamnei Cristina Bermúdez, văduva lui Josep Gené

Conques, iunie 1986

Stimată doamnă,

Am rugat-o pe buna mea prietenă Ilda Moreu să vă înmâneze această scrisoare. Iertați-mă că folosesc un procedeu atât de învechit, dar voiam să fiu sigură că o să vă parvină. Sper că nu v-am speriat.

Dumneavoastră nu știți cine sunt, dar eu vă cunosc puțin. Eu am fost femeia care, în noaptea de 7 iulie 1975, v-a așteptat în piața din sat, v-a însoțit

la casa unde v-ați găsit soțul mort și apoi v-a însoțit, pe dumneavoastră și pe sora dumneavoastră, până la cimitir. Nu e intenția acestei scrisori să vă readucă în minte noaptea aceea îngrozitoare, îmi închipui că una dintre cele mai dureroase din viața dumneavoastră. Și pentru mine a fost, și, în tot acest timp, a fost mai mult decât o greutate pe conștiință. Doar spunându-vă adevărul despre ce s-a întâmplat, voi putea să mă eliberez de această povară teribilă și poate să mă fac iertată de Domnul. Știu că dumneavoastră nu vă pot cere iertare și n-o s-o fac.

Soțul dumneavoastră nu și-a luat viața. Nu s-a sinucis, a fost ucis. A fost un act gândit și înfăptuit cu sânge rece de cineva care-l ura de multă vreme, ros de ranchiună. Din nenorocire pentru toți, aici s-au ivit condițiile fatale ca, în sfârșit, crima să fie înfăptuită. Totul s-a petrecut într-un sătuc nu departe de-aici, dar pierdut în singurătatea muntelui. Acolo, soțul dumneavoastră a fost obligat să se spânzure de grinda unui staul. Cred că acolo ar fi rămas dacă nu l-ar fi găsit cineva din sat, un biet copil care, înspăimântat, și-a anunțat mama. L-au adus la mine acasă fiindcă mă văzuseră cu câteva ore înainte vorbind cu el. Am primit aceleași explicații pe care le-ați primit și dumneavoastră: că Josep se omorâse. În tot acest timp am trăit cu convingerea că în parte era vina mea, fiindcă îl tratasem cu asprime. Moartea lui mi-a produs o stare de apăsare sufletească, nu știu dacă de vinovăție, de ușurare sau de tristețe pentru lucrurile ireparabile.

Cu mulți ani în urmă, soțul dumneavoastră și cu

mine am fost mai mult decât prieteni. El nu era cine a fost mai târziu, nici eu. Și lumea era alta.

Când mi l-au adus mort, m-am gândit la dumneavoastră. M-am gândit că soția lui are dreptul să-l vadă pentru ultima oară și să îl ia ca să-l înmormânteze unde dorește. N-aveam cum să bănuiesc nimic din ce s-a petrecut în noaptea aceea atât de lungă. Nimic din ce s-a spus. Nici că dumneavoastră veți veni cu un copil de câțiva ani. De-ați ști cât m-am gândit, în tot acest timp, la chipul înspăimântat al fetiței dumneavoastră în noaptea aia.

Altfel aș fi vrut să fie lucrurile. E inutil s-o spun acum, dar poate vă consolează puțin să aflați.

Reina își ridică privirea:

— Știți despre ce sat vorbește?

— Am cercetat, zice Leandre, consultând o pagină cu note, și sunt câteva cărora li s-ar potrivi descrierea. Santa Coloma d'Erdo, Viu de Llevata, Orrit, Rua, Siall, Boixols... E greu de spus care a fost, exact.

Citește mai departe:

Cum a murit soțul dumneavoastră am aflat acum câteva zile din gura ucigașului lui Josep, Oleguer Saltor, singurul meu frate. În ultimii ani de viață a suferit de un cancer de ficat care, până la urmă, săptămâna trecută l-a răpus. Sfârșitul a fost un infern. O pedeapsă pe care, fără îndoială, o căutase și poate o merita. Viața nu fusese blândă cu el. Războiul l-a făcut un învins și așa a rămas până în ultima clipă.

Moartea lui Oleguer m-a lăsat mai singură de-

cât oricând, dar și mai ușurată. Nu mai e nimeni care să aibă nevoie de mine. Nu mai are importanță ce fac. Sunt liberă să mă duc unde vreau sau, dacă doresc, să dispar. Dar remușcarea nu mă lasă să mă bucur de această libertate. De aceea vă trimit această scrisoare, care este, în același timp, și o ispășire.

Deși nu era credincios, din diverse motive, fără relevanță aici, săptămâna trecută l-am înmormântat pe Oleguer în cimitir. Când am făcut-o, am vrut să îndrept și sacrilegiul comis față de dumneavoastră și față de Josep Gené în noaptea aceea din iulie '75. L-am scos de sub mormanul de pietre sub care se odihnea și i-am făcut o înmormântare cum se cuvine. Poate nu cea pe care o merita, dar demnă, în cimitir. Cred că s-ar bucura să știe, căci a fost totdeauna un bun creștin. Și nutresc speranța, bazată pe puținul pe care îl cunosc despre dumneavoastră, că, atunci când aceste rânduri vă vor ajunge în mâini, vom fi de acord o clipă. Această clipă de comuniune este, din motive pe care nu le voi putea mărturisi nimănui, o alinare pentru mine.

Vă mulțumesc pentru citirea acestor rânduri, Dumnezeu să vă aibă în pază și să vă ocrotească.

Mercè Saltor

— Deci asta este scrisoarea pe care i-a adus-o Ilda mamei și pe care ea n-a vrut s-o primească.

— Corect! Ce părere aveți? Impresionantă, nu?

Leandre aranjează din nou cu grijă hârtiile în folia de plastic.

— Cred că nici nu trebuia deschisă, domnule Vives. Dumneavoastră știți că mama mea este încă în

viață, așa-i?

— Dar v-am spus, doamna mea, face el condescendent, pe mine mă mână interese academice, strict profesionale. Problemele intime ale familiei dumneavoastră nu mă interesează absolut deloc. Spre deosebire de orice are legătură cu Ilda Moreu, mă înțelegeți, nu? Și nu credeți că din această perspectivă este vorba despre un păcat minor, care se poate explica și chiar ierta în numele științei?

Reinei i-ar plăcea să-l facă de două parale pe omul ăsta, dar se stăpânește. N-are rost, n-ar duce nicăieri. Calmă, răspunde:

— Eu cred, stimate domn, că, din orice perspectivă, deschiderea scrisorilor adresate unei alte persoane este un delict. În acest sens, nu pot și nici nu doresc să vă iert. Aveți vreo copie a acestui document? (Arată spre scrisoare, Leandre răspunde că nu, stingherit.) Atunci o s-o opresc eu, căci îmi aparține. Deocamdată n-o să vă denunț, dar, în locul dumneavoastră, aș fi mai atent cu lucrurile pe care le faceți în numele științei.

Puțin obișnuit cu asemenea ostilități, Leandre șoptește doar:

— Da, doamnă Gené, da, nici vorbă, păstrați scrisoarea. Dar nu vă supărați.

31

De la noaptea aceea de singurătate și bombe, el rezemat de bicicletă în Piața Revoluției, trecuseră doar două săptămâni când Josep Gené a primit înștiințarea oficială cu ordinul de mobilizare. Cu o

dată: 28 aprilie 1938. Ziua în care urma să se încorporeze în Armata Populară a Republicii. Trebuia să-și ia încălțăminte în bună stare, farfurie, lingură, pătură și să se prezinte la nouă dimineața la cazarma Karl Marx din Parcul Ciutadella.

Reina plânsese toată săptămâna.

— Ascunde-te, băiatule. Ești prea tânăr. Oamenii ăștia nu știu ce fac.

— Nu mă ascund, mamă. Se sumeţea, ferm: Nu vreau să fiu dezertor, nu vreau să trăiesc cu teama că o să mă găsească.

Reina s-a interesat peste tot ce ar putea face ca să-și scape fiul de război. Își zicea că ea nu-l crescuse cu atâtea eforturi și sacrificii ca să-l dăruiască unei armate. Dar toți i-au spus să nu facă nimic, e cel mai bine, că pe front îi tratau foarte prost pe cei cu pile și băiatul ei e tânăr și deștept, o să se descurce. Avea o clientă care era nevasta unuia din Garda Civilă. S-a dus la cazarmă să încerce să discute cu ea. Că poate Josep ar putea fi mai util în spatele frontului. Dar fără succes. La parohie nu mai era nimeni. Lumea vorbea că părintele a stat ascuns cincisprezece zile în dulapul din casa unor credincioși și pe urmă fugise în haine civile, să nu-l omoare. În timpul ăsta, Josep se fălea în fața lui Mercè cu noua lui condiție de apărător al Republicii, dar în sinea lui își dorea ca Republica să aibă oameni mai convinși decât el ca s-o apere, de nu, toți or s-o sfârșească rău.

Despre convingerile lui, nici el n-ar fi putut să spună mare lucru, nici atunci, nici altă dată. Nu ținea cu nici un partid, i se părea că toate apără prea puțin dintr-o cauză mai înaltă, universală, puțin vi-

zibilă. Nu-i plăceau nici exaltarea, nici violența, nici cei care o foloseau. Îi disprețuia deopotrivă pe lași, pe cei care fugeau în loc să-i înfrunte. El, indiferent cum mergeau lucrurile, bine sau rău, se ruga nopțile, fără să-l vadă nimeni, dar nu se ducea la biserică, nu-i plăceau predicile, nici popii. Bineînțeles, n-ar fi ucis nici unul, nu i-ar fi îngrozit, nu i-ar fi pus pe fugă, nu i se părea corect să fure din biserici și să arzi altare și statui ale lui Isus. Militarii îl lăsau rece, dar regele îi era simpatic și îi părea rău că plecase. Din Republică îi plăceau făgăduielile că se va sfârși cu mizeria, cea dintotdeauna și cea sufletească, că toată lumea o să studieze, că drepturile și meritele femeilor vor fi recunoscute, dar cum încercau să o facă, mai ales în ultimul timp, i se părea un dezastru și îl enerva. Nu avusese niciodată fire de revoluționar sau, poate, își zicea avea prea multe pe cap, și când vedea din ce fel de oameni făcuseră o armată, îi înghețа sângele în vine. El își dorea să trăiască liniștit, să-și vadă de-ale lui, încercând să nu facă rău nimănui, dar, dacă se putea, să trăiască bine; era și un om al obiceiurilor plicticoase. Nu-i plăcea să țipe, să se răstească, nu era în stare să se impună în fața nimănui, avea mai degrabă aplecare pentru munca surdă, invizibilă, a furnicii, nu cerea de la viață decât să găsească o fată bună, să-și întemeieze o familie, să îi asigure pâinea și un acoperiș deasupra capului și, când i-o veni timpul, să îmbătrânească. Dar, dacă acum trebuia să meargă să apere Republica, deși nu credea în oamenii ei, avea să meargă, fiindcă asta îi era datoria, iar sentimentul datoriei era mai puternic.

În fața lui Mercé a simplificat, țanțoș, totul:

— Plec la război.

I s-a părut că o vede întristându-se, și tristețea ei l-a bucurat nespus.

— O să te-ntorci, da? i s-a părut că a zis cu un firicel de voce.

— Bine-nțeles. (I-a prins mâinile într-ale lui, și ea i-a dat voie. Erau pe stradă, treceau oameni. Nu se ascundeau.) Mă întorc să mă însor cu tine. Să întemeiem o familie. Câți copii ai vrea să ai?

— Eu nu vreau copii. Nu-mi plac, a zis ea stânjenită.

— Dar ce spui? Râs nervos: Orice om vrea să aibă copii.

— Eu, nu. Eu aș vrea să fac ceva în viață.

— Ce vrei să spui? întrebă el. Ce să faci?

— Nu m-am hotărât încă. Dar nu vreau doar să mă mărit și să fac copii.

Josep izbucni în râs.

— Oh, prostuța mea. O ciupi de vârful nasului: Ce dragă mi-ești.

Mercè avea ochii triști. Era acum singură cu tatăl ei, de Oleguer nimeni nu știa unde o fi ajuns, iar mamă-sa plecase pentru un timp la o mătușă din Santa Pau. Nimeni nu rostea o vorbă despre vreo dată de întoarcere. Fusese decizia tatălui ei care, după bomba aceea din Gran Via, nu se gândea decât să-și trimită din Barcelona soția, cu crizele ei de astm și suferindă de nervi. Lui Mercè îi era dor de mamă și-i era și de munca la magazin. Cu-atât mai mult acum când, ca singură femeie în casă, trebuia să se îngrijească de tot.

— Și prietenele tale de la clubul sportiv? o întrebă Josep.

— N-am nici un minut liber să le întâlnesc. Cred că și ele sunt ocupate. Ilda, cel puțin, toată ziua.

— Chiar așa? Ce face?

— Discursuri, pancarte, mitinguri, reuniuni... Zice că, pentru femei, acum e în joc totul.

— Distrează-te! Nu-mi placi cu fața asta tristă.

Cu o zi înainte de plecare, Josep a împrumutat o bicicletă de la un vecin și i-a propus să facă o plimbare până la Montjuïc.

— Ești nebun! E prea departe.

— E departe pe jos, nu și pe roți.

— Tu crezi că-mi arde de plimbări?

— Nu, dar când pedalezi te simți mai bine, nu știai? Haide!

Au mers până la Montjuïc, unul lângă altul. Uneori se luau la întrecere râzând, alteori înaintau încet, mână-n mână. Urcușul la Font del Gat i-a lăsat fără suflu. Ajunși, s-au așezat în fața șuvoiului vesel de apă. El a îmbrățișat-o, i-a căutat buzele, cu vârful degetelor i-a mângâiat gâtul alb, fin. Când, alunecând în jos, mâna a ajuns la decolteul rotund, Merce l-a oprit.

— Când te întorci, n-o să-ți mai zic niciodată nu, o să mă ai toată, pe dinăuntru și pe dinafară.

El s-a tras într-o parte, să o privească cu gravitatea de proaspăt soldat de optsprezece ani.

— Bine. O să aștept. Dar o să mă gândesc la tine în fiecare clipă.

— Și o să-mi scrii.

— Îți promit.

A fost ultima după-amiază fericită.

32

Leandre Vives avea întâlnire cu o specialistă în micologie din Tremp. Ciupercile sunt o altă pasiune a lui, născută din dubla perspectivă de gurmand și șoarece de bibliotecă. Are în pregătire o carte cu rețete folosite de-a lungul istoriei.

— Scriitoarele celei de-a Doua Republici nu sunt totul pe lume, îi spune Reinei, justificându-și plecarea abruptă, căci a sosit taxiul din Isona și îl așteaptă la intrare.

Cele două îl văd urcând și așteaptă până dispare taxiul la cotitura șoselei.

— O cafea? îi oferă stăpâna pensiunii.

— Mulțumesc, Filomena, dar și eu trebuie să plec.

Iese în strada în care ceața pare ceva mai străvezie și caută din ochi mașina lui Murgo. N-o vede nicăieri. Îi trimite un mesaj lui Sam:

— Cum ești?

Online. Scriind: „Sunt deja la Sants." Și ea îi răspunde: „Drum bun, iubire."

O ia în sus, spre grajdul unde văzuse ieri Seatul 127 galben. În cap cu povestea lui Mercè Saltor. Cuvintele lui Mercè, răscolitoare. Bucata din viața tatălui ei care nu face parte și din viața ei. Sau da, nu știe. Poate și ce nu știm despre ceilalți ne conturează.

Ușa grajdului este întredeschisă, ca azi-noapte, dar lanțul a dispărut. Tresare. Se apropie. Privește înăuntru. Nu vede pe nimeni. Împinge ușa. Doar un pic, cu efort. E grea. Calcă pe paiele de pe podea, spre mașină. Mirată că un obiect care a făcut parte

din viața ei pare, brusc, atât de îndepărtat. Farurile rectangulare, unghiurile drepte ale capotei, muchia portbagajului... Curat, bine restaurat și revopsit, ar putea să atragă un colecționar. Sub mâner, broasca, rotundă, mică. Geamurile sunt atât de murdare, încât e greu de zărit ceva înăuntru. Roțile sunt dezumflate, poate înțepate. N-are nici o îndoială că e mașina tatălui ei, cea din fotografiile de când era copil. Îi dă ocol, să încerce să o deschidă în partea cealaltă – este un model cu trei uși –, în zadar. Se întreabă unde or fi cheile, în ce sertar cu vechituri, al cărui om din sat. În clipa aia, aude un zgomot în spatele ei și o voce care întreabă:

— Căutați pe cineva?

— Ah, bună ziua, salută Reina.

Are în față o tânără cu trăsături fine, machiată ușor, cu un coș în mână. Voalul islamic lasă la vedere un chip plăcut.

— Era deschis, se justifică Reina, arătând spre ușă. Îl căutam pe stăpânul casei.

— Nu prea vine pe-aici, spune fata, dar, dacă vreți, astăzi, când o să-l văd, pot să-i transmit ce doriți.

— Voiam doar să-l întreb despre mașină. (Se îndreaptă spre ieșire.) A fost a tatălui meu.

— Serios? Parcă ar fi aici de secole. (Reina este surprinsă, ce bine vorbește catalană fata asta! Și, imediat, surprinsă de prejudecățile ei: de ce n-ar vorbi?) N-am văzut-o niciodată mișcată din loc.

— Ei, mulțumesc. Nu te mai deranjez, îi zice, deja în stradă, fetei.

— Nu mă deranjați, îi răspunde fata cu un zâmbet sincer, unul din cele care se conturează la colțu-

rile ochilor, pe care unii, ca Reina, știu să le interpreteze. Veniți când doriți. Eu trec în fiecare dimineață pe-aici să dau o raită. Renovăm apartamentul de sus și îi mai controlez pe muncitori. Sara mă cheamă.

— Încântată, Sara. Eu sunt Reina.

Îi întinde mâna, cu autoritatea superiorului care o să fie mereu.

— Reina! Ce nume frumos!

Din stradă, Reina o vede pe Sara în curtea dealături și observă că fereastra de la etajul întâi este deschisă; zărește înăuntru niște mobile, tavanul boltă catalană, pereții acoperiți cu un tapet foarte la modă la sfârșitul anilor șaptezeci. În balcon, două găleți cu unelte de zidar și un morman de gresie. Renovarea despre care îi vorbise Sara.

— Ei? Ai vorbit cu ăia de la asigurări? Vocea Mariei Montserrat, care, oprită în mijlocul străzii, strigă la ea.

— Încă nu.

— Fă-o repede, c-o să te-alegi cu bani frumoși. Știi de rusul mort?

— Am citit în ziar.

— Erau beți. Ăștia nu erau turiști. Veniseră să vâneze. E ciudat tot, ascultă-mă pe mine.

— Știi ceva, Rat? se repede Reina. M-am gândit la ce mi-ai spus.

Rat dă din cap, convinsă:

— Ți-am spus eu dumitale.

— S-ar putea să fi călcat o căprioară.

— O căprioaaară? Ești sigură?

— Nu, nu sunt sigură.

— Să nu fi fost un mistreț.

— Nu, nu. Sigur nu era mistreț: avea coarne.

— Coarneee?

— Răsucite, de culoare închisă.

— Da' ce naiba oi fi călcat mata, femeie? O să-l întreb pe amicul meu, să vedem ce zice. Face o pauză de o clipă, să schimbe subiectul: Și umărul? Mai bine?

— Mă descurc.

— Vrei un hap?

— Mulțumesc, am luat deja, minte Reina, iritată că femeia asta se tot vâră în viața ei.

— Ți-a ajuns soțul? continuă Maria Montserrat.

— E pe drum.

— Prin Artesa sau prin Ponts?

— N-am habar.

— Spune-i să n-o ia prin Àger, pe șoseaua aia îs veșnic accidente. Mai bine prin Ponts.

Se privesc în tăcere. Maria Montserrat pare să-și dea seama că n-a fost chiar potrivit să vorbească acum de accidente. Își dau amândouă seama.

— Ei, dacă ai nevoie de ceva, știi unde mă găsești, încheie Montserrat care, în sfârșit, o ia spre casă, într-o liniște spartă de pașii ei.

Ce greu i-ar fi să trăiască într-un loc în care toți ar ști ce face în fiecare clipă, orice om s-ar crede îndreptățit să-i pună întrebări și să-și dea cu părerea, își zice în gând Reina.

Decide să se întoarcă la pensiunea Filomenei, unde, din nou, o întâmpină o delicioasă aromă de mâncare proaspăt gătită.

— Îți mai mențiii oferta unei a doua cafele, Filomena?

— Cum să nu? O fac imediat, zice, bucuroasă,

femeia.

— Ce faceți aici când vă plictisiți? întreabă lăsându-se să cadă într-unul din fotoliile din încăpere.

— Să ne plictisim? râde stăpâna casei, amuzată de ideea străinei. Nu mi-o lua în nume de rău, dar aici n-am avut niciodată timp să ne plictisim.

33

— V-ați gândit bine? Nu uitați, aici viața e grea. Nimic nu e ca la Barcelona, unde aveți de toate.

— De când n-ai mai fost la Barcelona, Soledat? întrebă Ilda, cu un fir de voce. Nimic nu mai e ca înainte. De un singur lucru o să duc lipsă, bărbații.

Soledat și Mercè s-au uitat urât la ea. La Conques va trebui să-și țină gura, și-a zis Ilda, ca și gândurile și dorințele. Aici n-o să aibă cum să treacă neobservată. Nici baluri la care să se ducă să agațe.

Conques fusese ideea Ildei: „Am găsit soluția, Mercè", îi zisese tinerei ei prietene. „Nașa mea este învățătoare într-un sătuc din Lleida, Conques. Sigur are un colțișor pentru noi, cel puțin până ne gândim la altceva. Crezi că tu, atât de orășeancă, o să te adaptezi la viața de-acolo? Eu, slavă Domnului, n-am nevoie decât de liniște, să lucrez, să scriu. În plus, acolo poți să nești fără să te întrebe nimeni. O să spunem că tatăl a murit în război, bine? N-o să se prindă nimeni. Și rahatu-ăla înfoiat n-o să te găsească."

În alte timpuri, ar fi fost o decizie dificilă. Acum, fără mamă, fără tată, cu fratele dispărut, era singura soluție. Una disperată. Mercè a zis da. Dru-

mul a fost lung și greu. Nu e ușor să te miști printr-o țară devastată când nu ești pe tanc sau pe cal. În plus, pe Mercè sarcina începea s-o apese. Își luase fiecare câte o valiză, dar, cât așteptau la Calaf să sosească penultimul autobuz, le-au fost furate. Tot ce aveau acolo era.

Când le-a văzut istovite, livide, Soledat le-a întrebat dacă începuse din nou războiul.

Seara aia au mâncat cum nu mai făcuseră de luni întregi. Aveau pe masă supă, o omletă din șase ouă și pâine. Erau hămesite. Soledat o îndemna întruna pe Mercè:

— Ia, copilo, ia, tu trebuie să mănânci pentru doi.

Avea patruzeci și ceva de ani și era necăsătorită. O învățătoare, care, ca atâtea altele, în timpul Republicii trebuise să facă de toate, de la lucrat cot la cot cu zidarii până la străbătut distanțe prin munți călare pe măgar. Pe cât de adeptă a învățământului mixt, pe atât de potrivnică era îndepărtării simbolurilor religioase din clase, dar s-a adaptat și la asta, cum se adaptase la tot. Copiii erau slăbiciunea ei. Se simțea mult mai bine printre ei decât printre adulți. Îi plăcea munca ei, se simțea utilă. Să învețe băieții și fetele însemna să-i îndepărteze de cele mai mari rele de care poate suferi o țară: ranchiună, ignoranță, prostie, violență. Era o consolare pentru ea, care nu avusese copii și nu cunoscuse nici un bărbat.

Apoi venise războiul și câștigaseră cei care nu trebuiau. S-au introdus din nou în clase crucifixele, dar au fost alungate inteligența și ideile bune. Și mulți învățători care-și făcuseră dintotdeauna dato-

na. În provincie la ea fuseseră câțiva și, din când în când, cineva povestea în șoaptă câte o întâmplare de-ți îngheța sângele în vine. Ea, expertă în adaptarea la circumstanțe, se salvase și încerca să le ofere copiilor din Conques, unde venise la douăzeci și patru de ani, un pic de lumină în atâta întuneric.

Când a cunoscut-o Mercè, Soledat se săturase să tot fie singură. Uneori, glumea:

— Au nimerit-o când mi-au pus numele ăsta. A fost o prevestire, nu doar un nume.[13]

13. În catalană, „singurătate".

Nu obosise să fie învățătoare, n-avea să obosească, dar nu mai avea însuflețirea de dinainte. Se obișnuise atât de mult acolo, că nici nu mai simțea dorul de Lleida, unde se născuse. Un singur lucru o durea, că nu avusese copii. De aceea, venirea celor două tinere și, mai ales, a micului Tonet fusese pentru ea o mare bucurie. Un dar neașteptat, când nu mai aștepta nimic.

Odată cu sosirea în sat, Mercè a trecut brusc de la condiția de celibatară la cea de văduvă. Nu i-au spus adevărul nici măcar lui Soledat. Soțul lui Mercè, mai mare decât ea, fusese ucis la Ebru, la doar șase luni după căsătorie, patru de când începuse războiul. O poveste atât de obișnuită, că nimeni n-o punea la îndoială. Nu trebuia decât să-și ia un aer trist și să se lase compătimită. Era ușor.

Înainte de culcare, s-au dus să vadă podul: tot felul de vechituri îngrămădite sub un praf de două degete. Deasupra, acoperișul cu două ferestre ca doi ochi, una cu geamurile sparte, și jos, o podea

din scânduri vechi care scârțâiau.

— O să stăm foarte bine aici, a exclamat Ilda cu un optimism pe care Mercè nu știa de unde îl scoate. Doar de făcut puțină curățenie. Ne apucăm chiar mâine, Soledat, dacă nu te deranjează.

— O, fetelor. E o bucurie să vă am în casa mea. Noaptea asta, puteți să dormiți în sufragerie, în fața sobei.

Și-au încropit două saltele cu paie din șură și s-au întins. Nu era prea confortabil, dar erau atât de obosite, că ar fi dormit și pe piatră. Soledat le-a dat două pături și au putut să se mai desfofolească. Își puseseră pe ele rochie peste rochie, să îndure frigul de pe drum. Noroc cu frigul, că acum Mercè mai avea patru rochii, iar Ilda trei. Cea pe care Mercè o purta dedesubt de tot era una veselă, verde, cu flori. Ilda zâmbise:

— Rochia asta te-a prins totdeauna bine.

— Deja nu mai pot s-o închei, zise ea pipăindu-și burta.

Când să se culce, Mercè a dat de ceva în buzunarul rochiei. O hârtie îndoită și răsîndoită, cu marginile roase. La început nu a recunoscut-o. Când a privit-o mai bine, a văzut scrisul lui Josep Gené și niște cuvinte ca niște păsări moarte. „Scumpa mea", „viitor", „tu și cu mine", „vom avea", „fericiți", „întotdeauna", „iubire". A mototolit-o și a aruncat-o în flăcările amorțite din sobă, care, primind-o, s-au mai înviorat.

— Ești bine?

— Acum, da.

Și a închis ochii, dar nu ca să doarmă.

34

Înainte ca fervoarea revoluționară să schimbe numele lucrurilor, cazarma Karl Marx se numise Jaume I. Era lângă păduricea de la Ciutadella, deloc aproape de strada Verdi. Cu toate astea și cu toate insistențele lui, Josep Gené n-a reușit să-și convingă mama să-l lase să plece singur. Reina a strâns din dinți și l-a însoțit, înfășurată toată în șalul de lână neagră, cu pachetul cu de-ale gurii în mâini. Când au coborât din tramvai, au dat de Mercè, într-o rochie verde cu flori, venită să-și ia rămas-bun, cu nasul și ochii roșii. Cele două femei au făcut un efort să se salute. Apoi, Reina s-a apropiat de fiul ei, i-a dat sacoșa cu mâncare, l-a sărutat pe frunte și i-a zis:

— Mănâncă, îmbracă-te bine, fii supus, nu te apuca să faci pe eroul și întoarce-te, te rog, întoarce-te.

Și a plecat mai devreme decât prevăzuse, că nu voia să se simtă în plus. Josep a simțit un ghimpe în inimă: teama de a-și lăsa mama văduvă singură, tristețea îndepărtării de casă pentru prima dată. El, care nu ieșea nici de *festa major*[14].

14. Festival popular tradițional din Barcelona, care începe pe 15 august și durează o săptămână.

Rămași singuri, Josep a scos din fundul celui mai ascuns buzunar al pantalonilor o hârtie împăturită în opt.

— S-o citești când nu te vede nimeni. (Mercè s-a uitat la scrisoare fără să știe ce să facă.) Păstreaz-o. Ți-am scris aici tot ce simt pentru tine, ce n-o să pot

să mai simt niciodată pentru nimeni, oricâți ani ar trece și orice s-ar întâmpla.

El i-a dat un sărut, pe care lacrimile l-au făcut sărat, ea a pus scrisoarea în fundul buzunarului de la rochie.

Josep a intrat în cazarmă cu gustul ei dulce pe buze. S-a gândit că trebuia să dureze până când s-o întoarce, dacă s-o întoarce.

Toate porțile cazarmei erau păzite de soldați. „De-aici nu mai scap", și-a zis. L-au trimis la birouri, apoi la magazie. I-au dat uniforma, o raniță și o pușcă rusească, parcă din vremea Revoluției din Octombrie. Din lemn, grea ca plumbul. Uniforma era mult prea mare, trebuia să-și suflece mânecile de la veston, iar în manta se pierdea. La prânz li s-a dat un singur fel de mâncare, cu un miros oribil, nu s-a atins de ea: avea mâncarea de acasă. A deschis geanta pe care i-o dăduse maică-sa și a înfulecat, fără să-i pese de privirile dușmănoase ale celor de la masă. După-amiază, cei noi au fost adunați în curte. Erau o sută. I-au pus în șiruri și li s-a ordonat s-o ia pe jos prin Bulevardul Circumval·lació spre gara Franța, unde îi aștepta un tren de vite să-i ducă nimeni nu știa unde, înghesuiți ca sardelele.

Toți erau de vârsta lui, cei mai mulți, ca el, plecau pentru prima oară de acasă, mulți nu se răseseră niciodată sau, tot ca el, nu mai făcuseră niciodată o călătorie. Dacă asta se putea numi călătorie, căci trenul mergea cu o încetineală înnebunitoare și puțea îngrozitor. Intra aer prin ferestruicile pătrate, minuscule, ale vagonului din lemn, prin care se vedea din când în când marea. Unii, care cunoșteau drumul, au zărit Badalona, apoi castelul Burriac și

plajele de la Mataró, dar era greu de crezut, căci ieșiseră din Barcelona de trei ore. A mai durat două până să ajungă la Canet, unde erau așteptați pentru instrucție. Asta însemna cinci pași în sus și în jos, la dreapta și la stânga, și târât pe pământ, simulând manevre de apropiere. Nici o împușcătură. Le-au spus că mai aveau puține gloanțe și trebuia făcută economie. Singurul contact cu puștile a fost ca să învețe să le curețe. Au făcut și exerciții de aruncat grenade fără grenade și au mâncat multă linte: linte dimineața, linte la prânz, linte seara... El, nu atât, fiindcă mamă-sa îi pusese în geanta cu mâncare omletă cu cartofi, orez, măsline, pâine, lapte. A mâncat tot în primele două zile. Apoi, a trebuit să stea, asemenea celorlalți, la coadă pentru singurul fel. În prima zi a găsit în farfurie o muscă moartă și a vărsat tot. Era mofturos la mâncare, dar n-a rezistat mult. După o lună, rontăia mușchii fără prejudecăți. Din prima zi i-a fost clar un lucru: cu o armată ca aia nu puteai apăra nici Republica, nici nimic, cu atât mai puțin să câștigi un război.

Și, când învățaseră doar să rabde de foame, un căpitan le-a zis:

— *Recojan sus cosas. Se marchan.*[15]

15. Strângeți-vă lucrurile. Plecați.

Acolo a început totul.

35

Reina lasă ceașca pe măsuță, își aduce, brusc, aminte că trebuie să-l sune pe Fèlix să-i spună de

petrecerea de aniversare a lui Albert.

— Bună dimineața, Fèlix.

— Bună dimineața? Dar e trecut de douăsprezece!

Chiar așa?

— Acum ai viață de contesă sau ce?

— Da, tocmai m-am sculat, te sun cât îmi prepară majordomul niște *œufs pochés*.

— Am o ședință, Reina. Ce-i?

— Nimic. Voiam doar să te invit la petrecerea de aniversare a lui Albert. Nu-i spune nimic, e surpriză.

— În sfârșit, ai catadicsit să-mi spui. Începusem să cred că n-o s-o faci.

— Știai?

— Normal. Mi-a spus Susanna.

— Susanna?

— Acum lucrează cu mine, ți-o aduci aminte?

— Aa, Susanna! se lămurește ea.

Susanna: tânăra scheletică, înaltă, și de aceea ușor gârbovită, cu o voce subțire care-o făcea să pară și mai buimacă și care la șaptesprezece ani câștiga ceva bănuți ca bonă, niște ore, la Albert. N-o mai văzuse de atunci, de aceea îi e greu s-o identifice cu absolventa de științe economice, recent angajată la firma lui Fèlix.

— Ar fi fost prea de tot să inviți fostele bone și pe mine nu.

— N-aș fi făcut-o.

— Să aduc sau să fac ceva? Am vreun rol în sărbătoarea asta sau dispuneți doar tu și Sam?

A zis „Sam". N-a zis „ăla" sau „amantul tău" sau orice altceva. I-a zis pe nume. La Fèlix, un mare

progres.

— Eu mă ocup de tot. Tu ai grijă doar să fii punctual. Trebuie ajuns înaintea băiatului.

— Bine.

Vii singur?

— Ce vrei să zici?

— Asta-i întreb pe toți, Fèlix, ca să știu câți o să fim.

— Aha. Se poate. Nu știu. Dar nu te privește pe tine dacă vin singur sau însoțit.

— Ba mă privește, că am fi cu unul mai mult.

— În cazul ăsta, nu se schimbă nimic.

— În cazul ăsta?

— Vin singur și gata, Reina. (Reacție ușor exagerată.) Nu-ți bate capul.

Nu și-l bate deloc, dar își zice că lucrurile cele mai simple cu Fèlix devin totdeauna ultracomplicate.

— Atunci te-am notat.

— Mulțumesc, contesă. Să ai un An Nou bun.

— Și tu, Fèlix.

Deodată își amintește că Albert o să petreacă revelionul cu el și nu se poate abține:

— Ai grijă de copil, să nu bea prea mult.

Reina, copilul are optsprezece ani.

— Nu încă.

— Hai, mă duc la ședință.

Se gândește că Sam și Fèlix sunt pentru prima oară de acord. Amândoi cred că Albert e mare și poate face lucruri de băiat mare.

Își repetă că nu contează, că, dacă trebuie, se opune amândurora, când, deodată, îi pică fisa și-i e clar: Fèlix e încurcat cu Susanna!

Cum închide:
— Ai un hap, Filomena? Ceva puternic?

36

Uneori, Reina se gândește că ea a fost cel mai mare rău din viața lui Fèlix. Dacă n-ar fi cunoscut-o, n-ar fi avut un mariaj eșuat, nici bănuieli, nici coarne, nici neplăcerea să vezi că ți s-a furat nevasta. Sigur, nu l-ar fi avut nici pe Albert, dar ar fi putut fi scutit de scenele ca de mafie siciliană pe care a trebuit să le inventeze ca să fie tată cu orice preț, pe scurt, ar fi putut fi mai puțin meschin, un om mai bun. Și, practic vorbind, ar fi ieșit și bănește mai câștigat, n-ar fi trebuit să plătească jumătate din cheltuieli în tot acest timp, inclusiv taxa exorbitantă la universitatea privată la care băiatul vrea să se înscrie.

Dar, evident, Fèlix nu a analizat niciodată problema din perspectiva eficienței, inclusiv economice. Dacă ar fi făcut-o, viețile câtorva oameni ar fi fost altfel.

Cu câteva luni în urmă, Albert dăduse peste niște hârtii în biroul lui Fèlix. Se uitase peste ele, le înțelesese pe jumătate și amânase câteva săptămâni până să-și întrebe mama dacă însemnau ce credea el. Erau niște teste ADN pline de cifre zecimale. Ajunsese singur la răspunsul corect, dar avea nevoie de confirmarea singurului om din lume care i-o putea da. Ea.

— Asta înseamnă că nu sunt copilul lui Fèlix? o întrebase.

— Ce spun hârtiile?

— Că nu. (Erau la masa din bucătărie, după cină. Sam era răcit, se dusese devreme în pat.) Că tatăl meu este Samuel. Cu o probabilitate de 99,999. Asta înseamnă certitudine absolută, am citit pe internet. Tatăl meu e Sam, așa-i? (Reina îl privea fix, ascunzându-și spaima.) El știe?

— Bineînțeles. Dintotdeauna.

— Și-atunci, Fèlix știe că nu el...?

— Tot dintotdeauna.

— Atunci, de ce? De ce v-ați prefăcut toți trei că nu...? Nu pricep.

Reina a cântărit posibilele răspunsuri. „Fiindcă Fèlix e un nenorocit care voia să mă păstreze și să aibă un copil", „Fiindcă eu și Sam nu aveam cele opt milioane de pesete de pe-atunci pe care ni le cerea dacă continuam cu recunoașterea paternității", „Fiindcă eu mă simțeam vinovată că i-am stricat viața". Toate adevărate, dar nici unul adecvat. Optase pentru un alt adevăr:

— Fiindcă nici unul dintre noi nu voia să trăiască fără tine.

Albert a rămas înmărmurit. I-au dat lacrimile. Când a reușit să-și revină puțin, i-a comunicat decizia la care se gândea de câteva zile:

— Vreau să rămână totul la fel. Nici eu nu vreau să renunț la nici unul dintre voi. Nu-i spune lui Fèlix că am găsit la el hârtiile alea.

— De acord.

— Și încă ceva. (A ezitat puțin.) Ai putea să-i spui lui Sam că știu? Dar că nu vreau să vorbesc despre asta?

— Da.

— Și să nu-i spună nimic lui Fèlix.

— Da.

— Nu, nu, nu, las-o baltă. N-o să se termine cu bine.

Ce n-o să se termine cu bine?

— Dacă Fèlix știe că eu știu și că știu că știe…

A început să râdă, părea un joc de cuvinte.

— E complicat.

Reina i-a prins mâna. Nu putea să-i spună cât de vinovată se simțea. Și cât de mult îi aprecia eforturile. Un adolescent încercând să descâlcească încurcăturile lăsate moștenire de adulții din viața lui.

— Îmi pare rău, scumpule.

— Crezi că Sam o să poată păstra secretul?

— Sunt sigură. Este obișnuit.

— Atunci, spune-i că știu că e tatăl meu.

O pauză. Și a continuat:

— Dar și dacă n-ar fi, l-aș iubi la fel.

37

— Complicații? întreabă Filomena punând pe masă o farfurioară cu două analgezice și un pahar cu apă.

— Relațiile sunt întotdeauna complicate, nu? zice Reina, care de fiecare dată se consolează cu gândul că fiecare om are secretele și încurcăturile lui, poate nu atât de diferite de ale ei.

— O, da, răspunde femeia, care mută zarzavaturile dintr-o parte în alta a bucătăriei. Te doare umărul?

— Puțin, mărturisește ea, acum ideea de a merge

la medic nu i se mai pare atât de ciudată.

Deodată Filomena ridică privirea:

— Am impresia că ești căutată.

Murgo e afară, se lasă în jos să privească prin geamul aburit, cu mâna streașină la ochi. Are sub braț dosarul albastru.

Reina înghite cele două pastile, își termină cafeaua și iese.

— Bună, Murgo.

— Gata? Ne ducem în sat?

— Poate mai târziu.

— Mai târziu nu pot, am treabă. Acum trebuie.

Nu stă pe gânduri:

— Hai, mergem.

Lui Murgo nu-i vine să creadă. Nu prea i se întâmplă asemenea lucruri. Vrea să fie sigur:

— Vrei să mergi în sat? Cu mine?

— Ți-am spus, da. Unde ți-e mașina?

— Aici! arată el spre fântână. 4 x 4 este parcat alături. Nu te mișca! Vin imediat.

E frig, poate mai frig decât înainte. Poate chiar decât ieri. Dar ceața parcă ar sta să se ridice. Murgo se duce în fugă la mașină, urcă, o pornește, calcă accelerația și ajunge într-o clipă în fața pensiunii.

Urcă. (Îi deschide ușa.) O să-ți placă satul.

Ies pe șoseaua de Isona. Murgo conduce cu viteză, cunoaște drumul, nu-l sperie ceața, dar acum ține volanul cu ambele mâini, poate fiindcă are rana pansată.

— Ai fost la doctor?

— Ei! Soră-mea vitregă mi l-a făcut.

Ridică mâna, i-o arată, se vede că e un pansament rudimentar.

— Te doare?

— Da și nu.

Râd. Murgo nu dă atenție durerii. Conduce cu siguranță, inspiră încredere. După câțiva kilometri, părăsesc șoseaua și o iau pe un drum de munte, îngust, nesemnalizat, aparent în bună stare.

— Pe-aici, drept înainte, am ajunge rapid în Andorra. Când eram mic, mă duceam des, cu mama, să cumpărăm. Era ieftin și bun tot, în Andorra. Brânză, unt, carne... tot! Atunci merita. Acuma, nu.

Reinei i se pare că merg prea repede pe un drum atât de strâmt. Se vede însă că Murgo știe ce face. În plus, ceața e aici mai subțire. Și, pe măsură ce urcă, se subțiază și mai mult.

— Ăia de la graniță se făceau că nu văd, continuă Murgo, veneam cu mașina plină până sus. Da' mama oprea în fața gaborilor și le zicea „Nu vreți nimic?" și deschidea portbagajul: „Luați, luați, e doar mâncare." Și bieții gabori, care, e știut, făceau foamea mai rău ca un învățător, luau un pachet de unt sau un borcan de gem franțuzesc, de-ăla acoperit cu pânză în pătrățele roșii, sau ce știu eu ce-or mai fi luat, da' noi treceam ca-n brânză. Și muream de râs, că rămâneam cu tot. Uite, o căprioară. Ai văzut-o?

Reina încerca să-și imagineze călătoria aceea de contrabandiști domestici și abia de zărise o umbră în mișcare.

— Nu, din păcate, zice și-și amintește ce-i povestise Rat. Murgo, tu știi ce animal putea fi cel pe care l-am călcat eu ieri?

Murgo își întinde gâtul.

— Ce animal? De un' să știu eu? Un mistreț, nu?

— Nu era mistreț. Era un fel de cerb.

— Atunci, un cerb.

— Dar mi s-a spus că nu poate fi cerb, că pe-aici nu-s. Și avea niște coarne foarte ciudate.

— Cum adică ciudate?

— Nu știu. Lungi și parcă răsucite.

Murgo izbucnește în râsul lui gros.

— Un inorog! L-ai văzut bine?

— Poate nu. Încep să am îndoieli. O fi fost cerb.

— Păi ce altceva să fie?

— Nu mă pricep la animale.

— Eu, da. Un cerb venit să facă turism.

— Mi-ai spus că și tu ești vânător, așa-i?

Drumul urcă pe serpentine, Murgo pare concentrat.

— Sigur. Sunt un țintaș grozav. (Îi place să vorbească despre el.) Da' nu mă lasă să trag. Cică n-aș fi întreg la cap.

— Cine zice?

— Ăialalți. Toți. Eu îi duc cu mașina, încolo și-ncoace, da' nu mă lasă să trag. Îmi dau pușcă, da' numai să stau de pază. Mă plictisesc, da' mă plătesc bine.

Asta ți-e slujba? De paznic?

— Ei, eu am multe slujbe. Pare nervos sau doar vorbește tare: E bine să lucrezi pentru oameni cu bani. Se câștigă bine. D-asta-mi plăcea să lucrez pentru *senyor* Antoni.

— Ai lucrat pentru *senyor* Antoni? Acum nu?

Murgo rumegă răspunsul, parcă nu e sigur.

— Da și nu, zice. Dar imediat se corectează: Bine, nu. Acu', nu. Acu' lucrez pentru vânători.

Mamăă, ăștia-s plini de bani, ți-am spus. Și gata cu vorba, că pe urmă o să zică că trăncăn prea mult.

Pare supărat. Strigă:

— Ține-te bine!

Mașina face un viraj strâns la dreapta și o ia în sus pe un drum atât de îngust, încât abia încape. În dreapta și în stânga, vegetația îi zgârie ușile. În mijlocul drumului, o creastă de buruieni, înghețată la cotiturile mai umbrite. Din când în când, câte o ridicătură de teren taie drumul și face mașina să tremure. De câte ori trec peste una, Reina simte o împunsătură în umăr.

— Ai putea să mergi mai încet, te rog? întreabă.

Murgo oprește mașina și arată spre o mână de case care aproape nu se disting de peisaj, ceva mai departe.

— Satu'! anunță mulțumit.

Pe o creastă stâncoasă se zărește un șir de case vechi, construite după metoda tradițională: ziduri din piatră uscată, acoperișuri din lespezi plane, hornuri. Unele agățate de buza prăpastiei adânci, cu abisul la picioare. Par parte din munte. Parcă ar fi crescut singure, precum ciupercile, în locul ăla.

— Ei, îți place?

Impresionant, răspunde.

Un loc la capătul lumii. Nu se miră că nu mai trăiește nimeni aici. Că nimeni nu mai vrea să vină.

— Cât crezi c-ar merita?

— Ce spui?

— E pământ mult, nu doar case. Cât crezi c-ar merita tot?

— N-am nici o idee. E de vânzare?

— Îți fac un preț bun, că mi-ești prietenă. Tot,

pentru un milion.

— Dar Murgo, eu nu vreau…

— Tot satul cu pământul, un milion de euro. E cadou. Gândește-te.

E al tău satul?

— Al meu, tot. Se împăunează, mândru: E frumos, este?

— E superb.

— Hai să-l vezi mai de-aproape. De-aici nu-ți dai seama bine.

Murgo pornește din nou motorul. Bucuria de-a fi venit și de a-i arăta i-a desenat pe buze un zâmbet copilăresc. Mașina saltă pe un drum care se strâmtează până la dispariție, în timp ce el turuie. Îi spune că satul Bõixols, aici aproape, era „o surpătură", dar l-au cumpărat niște străini pe tot și acum ți-e drag să-l vezi. Dacă vrea, o duce să vadă cum arată casele dacă le aranjezi puțin. Îi strălucesc ochii de emoție. Deodată virează la dreapta și o ia pe ce ar trebui să fie strada principală a satului dacă n-ar fi o pantă numai piatră, aproape lucindă. Reina n-a mai văzut așa ceva.

— Vino, să-ți arăt cel mai cel.

Coboară din mașină și Reina se ia după el. Casele rămân toate într-o parte, înșirate pe creastă. Acoperișuri dărâmate și ziduri căzute, dar și ziduri drepte și câte o casă întreagă. Murgo merge până la o poartă mare din lemn și o deschide cu cheia care era în broască.

— Aici țineam oile, când eram mic. Mama le mulgea.

Reina își urmează amfitrionul în ciudata vizită. Sunt într-un staul abandonat. Pe un perete sunt trei

cuști pentru iepuri. În partea opusă, iesle din lemn una peste alta, dar întregi. Paie peste tot, pe podeaua din piatră. Jumătate din construcție e fără acoperiș, la cealaltă nu e nici putred, nici în ruine. Nu pare a fi trecut mult de când au dispărut de aici animalele. Vedere spre vale și munți impresionanți, în ciuda ceței. Un frig de-ți îngheață sângele-n vine.

— Aici locuiai când erai copil? îl întreabă.

— Aici, în staul? izbucnește Murgo în râs. Cu oile?

Se apropie de zidul de pe marginea prăpastiei și se oprește cu mâinile în șolduri.

— Nu, nu, mai sus, în casă. Te duc acu'. Uite ce minunăție.

Arată spre vale. La picioarele lor, un hău înfricoșător. Poate trei sute de metri pe verticală. În jur, numai munți despuiați. Nu se vede nici o casă, nici un semn de viață. Peisaj vegetal și stâncos, impresionant. Nu departe, susură apele unui râu.

— Unde-i cel mai apropiat sat? întreabă Reina.

— Boixols e. Murgo se răsucește, arată spre partea opusă: Acolo. Nu se vede de-aici. Două ore jumate pe jos, da' cu mașina, una-două. Când eram mic, eram vreo șapte-opt copii și ne duceam în fiecare zi la Boixols, la școală.

— Te duceai la școală pe jos, prin munte?

— Cum să nu! Aici n-aveam învățătoare. Nici catârcă să merg călare.

— Zi de zi?

— Câteodată mama mă lăsa cu oile. Când avea ea treabă la Isona sau la Tremp. Când lipseam, învățătoarea ne altoia cu nuiaua. Și, dacă ne lălăiam pe drum, și mama.

Petrec o oră intrând și ieșind din case. Șase, toate destul de mari. În ultima se păstrează în bucătărie vatra, cum au lăsat-o ultimii stăpâni: un colț cu pereți înnegriți, cârligul pentru atârnat oala și cele două bănci într-o parte și alta pentru încălzit iarna. Și sus, văzut dinăuntru, ochiul luminos prin care ieșea fumul.

— Nu mai vezi vetre ca asta, zice Murgo. Dacă ar aranja-o cineva, ar fi *lujo*.

— Și cum de-s ale tale toate casele astea, Murgo?

— Fincă mi le-a lăsat mama.

— Mama ta era proprietara întregului sat?

— L-a cumpărat puțin câte puțin, când au murit stăpânii caselor alealalte.

— Era bogată, mama ta?

— Bogată? râde el cu poftă. Era ciobancă. De miei și oi. Pe urmă au venit porcii.

— Când pe urmă?

— Pe urmă. Când era bătrână. Și-a băgat aici toți banii.

— Și tatăl tău? Și el era cioban?

Linie roșie. Răspunde sec:

— Nu-mi place să vorbesc despre tata.

Am înțeles. Iartă-mă.

Tot urcând pe stânci, ajung la o capelă micuță, bine conservată, care are chiar și un clopot de perete. Murgo îi povestește că, în timpul războiului, „scârbele de naționali" au bombardat satul de câteva ori și au distrus capela, dar puținii oameni de-aici au reparat-o, de-au lăsat-o ca nouă, și că venise un preot de la Lleida special s-o binecuvânteze și să țină liturghia și s-a strâns lume din toate părțile și

pe urmă au întins masa, pe drum și în curțile caselor, a fost o sărbătoare de care-și aduce și acum aminte. Reina este uluită de rezistența lui fizică. Vorbește și țopăie ca o jivină, nu gâfâie nici un pic. Ea, în schimb, a început de câtva timp să sufle greu. Când ajunge la bisericuță se așază pe un zid scund și privește panta urcată. În spatele ei, prăpastia și peisajul.

Pe dinăuntru, capela nu e mare lucru, patru pereți pe creasta unei stânci, dar are farmecul lucrurilor autentice. E o vizită scurtă, căci nu-i nimic de văzut. Doar o clipă de extaz în fața munților verzi.

O iau spre mașină, când Murgo zice:

— Tot ce vezi e al satului. Acolo, jos, am pus roșii și mazăre. Azi după-masă vin și ud tot. Și acolo, sus, arată spre munte, nu semăn nimic, e prea mult câmp pentru mine singur. E mult pământ aici. Face mulți bani. Nu vrei să-mi faci o ofertă?

Rein fotografiază. Casele întregi, acoperișurile care au nevoie de reparație, dalele de piatră ale podelelor, drumul. Când termină, selectează câteva și le trimite pe mail. În mesaj scrie: „Cauți un capăt de lume, nu? Nu cred c-o să găsești altul mai pierdut decât ăsta. E ideal pentru tine. Și e de vânzare pentru un milion de euro. Dar cred că poți negocia.“ Apasă pe „Trimite“, dar telefonul îi dă, antipatic, de știre: „Mesaj neexpediat.“

Observă acum că nu are conexiune.

Murgo o vede oprită, manevrând telefonul:

— Aici nu funcționează telefoanele.

Se gândește la Sam. I-o fi trimis mesaje. O fi îngrijorat. Poate supărat. Poate din nou gelos.

— Un prieten de-al meu ar putea să fie interesat,

îi spune.

— De sat?

— Da.

— Un prieten de-al tău?

Da, un suedez.

— Ei! Un suedez! Îmi place, se înveselește Murgo.

— O să-i trimit fotografiile, să vedem ce zice.

— Spune-i că e cadou. Că e preț ca pentru un prieten.

— De acord.

— Hai, mergem, și trimiți pozele. Ai și văzut tot, zice Murgo, oprindu-se în mijlocul drumului. Crezi că prietenul tău o să vrea să *negocieze*? Sună simpatic, *negocieze*.

Reina se face că nu aude:

— N-am văzut tot! Mi-ai zis că sunt stafii, nu mi le-ai arătat.

Murgo privește în pământ, parcă i-ar fi greu să decidă. Când se hotărăște, face trei pași mari și zice:

Hai, vreau să vezi ceva.

Piatra e umedă și lunecoasă. Reinei îi e teamă să nu cadă. Iar umărul o doare tot mai tare. Sau o fi de la zgâlțâitul de pe drum. Gândul că trebuie să o ia înapoi o sperie.

Intră în staulul altei case. Murgo coboară câteva trepte și deschide o ușă mică, laterală. Ies în zbor doi lilieci.

— Ai grijă, îs mulți d-ăștia, o face el atentă.

Reina nu are curaj să intre. Se lasă pe vine să se uite din prag. Este întuneric. Pe tavan se ghicește o mișcare.

Bârnele sunt groase, din lemn de culoare portocalie. Sunt patru, susțin un tavan din trunchiuri mai subțiri și, de jur împrejurul lor, piatră. De una din bârne atârnă o frânghie groasă, scămoșată. Murgo i-o arată.

— Aici s-a spânzurat odată un om, zice, parcă foarte mândru. Stafia a rămas în sat și a chemat altele. Îs mai multe ca liliecii.

Reina simte că-i sare inima din piept.

— Tu știi cine era omul ăla?

— Nimenea. Unu' din Barcelona. Nu-l cunoștea nici unu' de-aici.

— Și de unde știi că s-a spânzurat?

— Cum să nu știu, dacă eu l-am găsit! Eram mic, venisem să mă uit la miei, că mi-era drag. Am înlemnit de frică. În sat zic unii că de-atunci m-am scrântit.

38

Nopțile nu mai erau deloc reci. Primăvara așternuse flori pe câmpuri. Erau două luni de când Josep Gené se afla pe front. Două luni de mâncat prost, de dureri de stomac, de îndurat frigul fără haine să-și pună pe el, de jinduit după lucruri pe care înainte nu le prețuia: o saltea, un prosop uscat, curat, omleta cu cartofi a mamei lui...

În cele șaizeci de zile făcuse tot ce înainte nu credea că o să facă. Dormise în șuri, sub cerul liber, în case cu acoperișul prăbușit. Dormise îmbrăcat, cu hainele ude după o zi de mers prin ploaie și se uscase sub soarele de a doua zi. Învățase să joace

poker și descoperise că o făcea destul de bine. Se îmbătase, de câteva ori, cu tovarășii de unitate, care râdeau de el că e novice. Lua în considerare serios posibilitatea de a se duce la curve. Învățase să vâneze puricii și păduchii care îi mișunau pe corp și îl înnebuneau de mâncărime. Își făcuse chiar doi prieteni, sau camarazi, el, care în viața lui nu crezuse în viața socială și nici nu avusese.

Îi scria mamă-sii o dată pe săptămână, iar lui Mercè tot la trei zile. Surprinzător, scrisorile plecau și veneau rapid, în ciuda circumstanțelor excepționale. Mamei îi spunea că mănâncă bine și că e sănătos. De fapt, mânca doar sardele din conservă și carne rusească, tot din conservă, făcea diaree, era des răcit, iar picioarele le avea tot timpul pline de răni de-atâta mers cu cizme mult prea mari. Dar, dacă ar fi povestit ceva din toate astea în vreo scrisoare, cenzorul militar, care controla toată corespondența, i-ar fi tatuat-o cu cerneală neagră. A povesti familiei că lucrurile nu merg bine însemna să demoralizezi oamenii din spatele frontului și asta trebuia evitat, îi se spusese. De aceea lui Mercè îi vorbea totdeauna la viitor. Ce vor face când se va întoarce, unde vor locui, câți copii vor avea… Mercè era singura lui evadare, singura salvare din tot ce i se întâmpla. Nopțile își auzea suspinând camarazii dornici să se întoarcă acasă. Când îi venea să suspine, se gândea la Mercè.

Într-o seară când abia ajunseseră într-un loc între Segre și Aragon și tocmai se apucase de o scrisoare, a venit la el căpitanul:

— *¡Usted! ¡Venga conmigo!*[18]

16. „Dumneata! Vino cu mine!"

Comandanții îl speriau. Nu respectau nimic și pe nimeni. *„Nadie que aún respire debe quedarse atrás"*[17], ziceau. Și asta era valabil pentru toți, indiferent de vârstă.

17. „Cât încă respiri, n-ai voie să rămâi în urmă."

Și-a luat arma și l-a urmat. Erau doi: amândoi la fel de tineri și de ignoranți. Căpitanul i-a condus la zidul care despărțea cazarma de un drum. Acolo aștepta un locotenent tânăr, legat la ochi, păzit de un bărbat. Fusese condamnat la moarte ca trădător, li s-a spus. Imediat, Josep și-a dat seama că îl cunoștea. Nu-și amintea cum îl cheamă, dar fuseseră împreună la Canet, la instrucție. Vorbiseră. Era din cartierul Sants. Avea un frate mai mare care nimerise la antiaeriana de la Carmel. Acum, el și celălalt nefericit urmau să fie plutonul de execuție. Nu puteau desemna mai mulți, fiindcă aveau puține gloanțe și trebuiau economisite, le-a spus căpitanul. Dacă refuzau, ar fi fost și ei considerați trădători și ar fi avut aceeași soartă.

Când au primit ordinul să tragă, Josep Gené și-a zis: „Închid ochii și mă încredințez lui Dumnezeu." „Trăiască Republica", a strigat condamnatul înainte de a cădea la pământ. Când Josep a deschis ochii, tânărul locotenent încă respira. Căpitanul s-a dus lângă el și, cu un glonț în cap, i-a dat lovitura de grație, cum cereau regulamentele militare. Înainte de a se întoarce la patul lui de campanie și la scrisoarea neterminată, Josep a întrebat cum îl chema pe nefericitul acela și ce făcuse.

— *Su nombre no importa. Era un desertor,*[18] a răspuns căpitanul.

18. „Nu contează numele lui. Era un dezertor."

Au aflat mai târziu. Josep Noguera, un băiat de optsprezece ani, hotărâse să fugă. Și o făcuse cu atâta pricepere, că reușise. Cine știe prin câte linii inamice o fi trecut sau cum făcuse ca să ajungă la Barcelona fără să fie ucis, străbătând peste două sute de kilometri. Un autentic erou. Dar, ajuns acasă, mama lui l-a certat că și-a încălcat datoria și și-a abandonat camarazii și, de parcă și-ar fi trimis din nou la școală copilul îndărătnic, i-a cerut să se întoarcă pe front. Nu voia să aibă un fiu dezertor, ascuns prin poduri până se termină războiul. Așa că l-a apucat de o ureche și l-a pus să urce într-un tren cu destinația frontul din Segre. Restul îl știau.

Josep și-a zis că nu o să uite niciodată numele locotenentului și, cu atât mai puțin, povestea lui. Nu a făcut-o. Cu timpul, moartea acelui soldat a devenit prima dintr-un lung șir de cruzimi pe care le-a cunoscut în timp de război, în timp de pace, în viață.

39

Reinei drumul i se pare mai lung la întoarcere decât la dus, poate fiindcă e întoarsă pe dos și, clar, o doare mai tare umărul. Cum să-ți treacă prin cap să pleci pe un asemenea traseu a doua zi după ce ai avut un accident de mașină? Murgo vorbește tot timpul despre fantome. Îi spune că imediat ce ajung

o să-i arate colecția lui de tăieturi din ziare, să vadă că spune adevărul și că nu-i de glumă. Că se întâmplă și în alte părți ale lumii. Reina îi dă răspunsuri monosilabice, cu ochii mereu la telefonul tot lipsit de viață. Când trec de Siall, aparatul își revine brusc. „Mesaj expediat", „Aveți cinci mesaje de WhatsApp", „Aveți cinci apeluri pierdute".

Începe cu apelurile. Trei sunt de la Sam, două de la un lung număr necunoscut. Mesajele, toate de la Sam:

„Sunt deja la Lleida. Mă duc să închiriez mașina."

„Aștept să mă primească. Sunt lenți."

„Trebuie să depun o garanție cu cardul. Cu care o fac?"

„Reina, ce faci? Te-am sunat și intră căsuța vocală."

„Am mașina. Bănuiesc că într-o oră sunt acolo."

„Vreau să vorbesc cu tine."

„Nimic. Te sun și tot căsuța vocală."

„Sunt pe drum. Când îmi citești mesajele, urează-mi drum bun."

Reina scrie rapid: „Drum bun, iubitule."

Și încă unul, să se justifice, ca întotdeauna în ultima vreme: „Eram într-un loc fără acoperire, iartă-mă. Ar fi trebuit să te anunț."

Își zice că, poate, dacă e la volan, Sam n-o să-l citească, dar răspunsul vine imediat:

„Nu mă anunți niciodată, sunt obișnuit."

40

APEL LA TOATĂ LUMEA

TOȚI CEI CARE AU ÎN CASĂ:
MESE SAU SCAUNE
CRATIȚE, OALE, FARFURII ȘI PAHARE
-FURCULIȚE, LINGURI, CUȚITE ȘI ALTE
OBIECTE DE MENAJ
UN FILTRU DE CAFEA MARCA «EXCELSA»
SAU ORICE ALTCEVA CARE SE AFLA ÎN BAR
SĂ LE ÎNAPOIEZE CÂT DE REPEDE POT.
-ÎN SPECIAL SE DOREȘTE SĂ FIE ÎNAPOIATE
CELE ȘAPTE TABLOURI VECHI
DE MARE VALOARE CARE SE AFLAU PE
PEREȚI
-ȘI CARE FUSESERĂ DĂRUITE DE PERE DIN
FAMILIA BO ATÂT
DE IUBIT DE TOȚI ÎN SAT.
PUTEȚI SĂ LĂSAȚI TOT PE ARIA FAMILIEI
AMARGANT
UNDE NU VEȚI FI VĂZUȚI,
NU VOR FI NICI UN FEL DE RĂFUIELI, DOAR
MULTĂ
RECUNOȘTINȚĂ PENTRU OAMENII CARE
AU
ACȚIONAT ÎMPINȘI DE ÎMPREJURĂRILE
TERIBILE
ÎN CARE NE-A FOST DAT LA TOȚI SĂ TRĂIM.

SEMNAT: DOMNUL PRIMAR

Merce s-a uitat curioasă la hârtia atârnată de o poartă de lângă fântână. Ajunsă acasă, i-a povestit Ildei, așezată la masa de lucru, un haos de cărți și

hârtii, ca întotdeauna. Soledat era la școală, unde acum îl lua și pe micul Tonet, și avea să mai întârzie.

— Mi-a spus Soledat că la sfârșitul războiului niște oameni din sat au spart barul și au luat tot. E o idee bună, s-ar putea să le dea înapoi. Cei de-aici au faimă de oameni cumsecade.

— Da. (Mercè se așează pe unicul lor taburet.) De-ar fi așa și la Barcelona. Măcar de-ar răspunde la scrisori.

Ilda puse pe masă dicționarul pe care îl ținea în poală și veni lângă prietenă. Mercè se gândea la Oleguer. Trimisese scrisori după scrisori întrebând de el, dar nimic. Ilda întrebase și ea foști camarazi, cu discreția necesară, zadarnic. Vechi cunoștințe de la CNT, din secția feminină a clubului sportiv, chiar vreun editor de stânga, dar acum toată această lume se topise, de parcă n-ar fi existat niciodată. Nu erau vremuri să cauți pe cineva ca Oleguer, să-i compromiți pe cei care fuseseră nevoiți să-și schimbe pielea.

Schimbări erau și la Conques. Lente, ca totul aici. Oamenii din sat căpătaseră cu greu curaj să se întoarcă. Erau încă multe case închise sau cu ușile date de perete după jafuri sau în ruine. Stăpânii lor se ascunseseră întâi în peșteri din munți, pe urmă plecaseră mai departe, la Talarn, la Salàs, la Sant Joan sau la Pobla, mereu mai sus, pe malurile barajului Sant Antoni.

Domnul primar, străin de sat, destul de analfabet, foarte bisericos, foarte de dreapta și foarte cumsecade, fusese, împreună cu soția, printre primii care reveniseră și acum nu știa ce să facă mai

întâi ca lucrurile să meargă mai bine. Adusese boi de undeva și-i dăruise oamenilor, care aveau măgari și catâri, dar boi nu mai văzuseră de o eternitate. O mișcare inteligentă, poate premeditată, care i-a atras multe simpatii. A venit apoi apelul pentru returnarea lucrurilor furate din bar.

— Dacă se deschide barul, poate aș putea lucra acolo, mormăi Mercè. În afară de case, vreau să zic.

Să trăiești din făcut curățenie nu era ușor într-un sat unde bogații nu aveau încredere în nimeni, iar săracii nu aveau ce pune pe masă. Poate ideea primarului nu era rea, barul îi făcea pe oameni să mai uite de necazuri.

— O să-l întreb pe domnul primar, o rezolvă ea, ce am de pierdut?

Ilda a salutat cu un zâmbet decizia prietenei ei și s-a întors la lucru, începând cu întoarcerea dicționarului în poală, unde îi era mai ușor să-l consulte.

— Mai ai mult?

— O săptămână la traducere și două pentru corecturi.

— Te las să lucrezi. (Mercè se ridică și duse taburetul în colțul lui.) Mă duc să curăț ciupercile și să le pun la foc. Când vine Soledat cu băiatul, le găsește aproape gata.

41

Murgo o lasă în piața cu fântâna și-i zice:

— Spune-i suedezului că i-l las la nouă sute cincizeci de mii dacă-mi dă azi un semn și un

avans.

— Murgo, prietenul meu este un om ocupat, nu cred că o să poată...

— Nouă sute? Spune-i! Și n-am de gând să mai las nici un cent. Dacă nu acceptă, nu e doar suedez, e și prost.

— Dar tu de ce ai atâta interes să vinzi satul, Murgo?

— Interes? Cine, eu? (Se uită într-o parte, își lasă capul în jos.) Fiin'că vreau bani.

Un picior începe să-i zvâcnească. Reina îi studiază gesturile unul câte unul și știe că întrebarea nu i-a plăcut.

— Vrei să-ți cumperi ceva?

— Să nu spui la nimenea. (Reină dă din cap.) Vreau să-mi cumpăr un apartament la Barcelona.

— De ce? Vrei să te muți acolo?

— Da.

— Îți place Barcelona?

— Nu știu. N-am fost niciodată.

— Atunci de ce vrei să stai acolo?

— Fiin'că e mare.

— Și tu vrei să trăiești într-un oraș mare?

— Vreau să nu mă cunoască nimenea când ies pe stradă. De-aia vreau într-un loc mare. Arată spre mobil: Hai, vezi dacă nu ți-a răspuns suedezul! Spune-i nouă sute. E o pleașcă. Suedezii-s bogați. Îmi plac bogații.

Se apropie o mașină. Se oprește în spatele lor. Este furgoneta de la „Curățătoria «Impecabila»". Nu-l cunoaște pe cel de la volan. Murgo se uită în oglinda retrovizoare și zice:

— Un moment.

Coboară, pare nervos. Vorbește cu șoferul furgonetei, care gesticulează furios. Reina aude câteva vorbe: *„Ahora"*, *„Imbécil"*, *„A la mierda"*[11]... Are un accent dur, străin.

19. Acum. Imbecilule. La dracu'.

Când se întoarce, Murgo îi spune:

— Trebuie să plec. Ne uităm la ziare altă dată, bine?

— Ne vedem mai târziu?

— Nu știu. Acu' am treabă. Când termin, vin la pensiune. Mai pe seară. (Se uită din nou în oglinda retrovizoare.) Dă-te jos. Trebuie să plec.

Își fac cu mâna. Șoferul furgonetei poartă ochelari cu lentile închise la culoare – pe ceața asta? – este blond, cu umeri largi, robust. Pornește motorul și o ia în direcția Isona. Murgo întoarce repede mașina de teren și îl urmează.

După ce pleacă ei, Reina o vede pe trotuarul de vizavi pe Maria Montserrat, în brațe cu o cutie de produse de curățenie.

Toată ziua, bună ziua, dau de mata. (Zâmbește.) Cum te simți? N-arăți prea bine.

— Am impresia că mă doare mai tare.

Ți-am zis eu că trebuia mers la spital. Vrei acum?

— Aștept să vină soțul meu. Să nu se supere că nu mă duc cu el. Dar mulțumesc.

— Cum vrei, face ea indiferentă. Vii cu mine? Mă duc să deschid barul.

Reina o însoțește. „Barul" este un local fără firmă, în fața fântânii. Maria Montserrat scoate din

buzunar o cheie și descuie ușa, sprijinind cu un genunchi cutia de zid. Femeia asta nu stă locului nici o clipă și nu pare niciodată obosită.

Înăuntru e un frig de-ți intră în oase. E întuneric, obloanele sunt lăsate. Montserrat lasă cutia pe o masă, le ridică și încăperea se umple de lumina amorțită a zilei. Apoi dispare pe o ușă din spate – bucătăria, magazia, toaleta – și strigă de acolo:

— Dacă nu dau drumul la căldură, o s-ajungem două momâi înghețate.

Reina observă mesele, par vechi, și cele câteva tablouri de pe pereți care reproduc afișe din anii douăzeci. „Ciocolata Amatller, cel mai bun mic dejun"; *„Anís del Mono, famoso en todos los países"*[20] *„Agua Vichy Catalán, digestiva y natural"*. Superbe.

20. „Anisetul maimuței, faimos în toate țările", celebru afiș din 1898 al pictorului și desenatorului modernist catalan Ramon Casas, pentru marca de lichior de anason creată în 1868, la Badalona. Numele îi vine de la imaginea maimuței de pe eticheta sticlelor.

— Afișele sunt autentice, se fălește Maria Montserrat. Mai erau vreo patru-cinci, da' doar astea s-au salvat.

— Salvat? De ce anume?

— Of, tu ce crezi? De război. Aveam bar în sat dinainte de război. Dar l-au prădat. Unii de-aici. Mesele, vasele, tot, până și tablourile. Au dormit aici soldați din toate taberele. L-au făcut praf. Și așa a rămas până când primarul le-a cerut oamenilor să aducă înapoi ce-au furat. Pe nevăzute, clar.

Așa am recuperat mesele și astea trei tablouri. Și-atunci primarul a zis să cumpărăm cu toții localul, să-l simtă fiecare ca al lui și să nu se mai întâmple ce-a fost. De-aia suntem noi două aici, și eu te năucesc. Nu-ți plac lucrurile-astea vechi? Mie, da. (Reina dă din cap că și ei.) Mă înnebunește ce s-a întâmplat în război. Și acum – se duce la tejghea – o să bem o ciocolată caldă.

Maria Montserrat are obrajii roșii de frig, își freacă mâinile să le încălzească. Scoate din cutie un termos și de sub tejghea două pahărele din sticlă. Servește băutura și continuă cu explicațiile:

— De când l-am cumpărat noi toți, ne împărțim aici munca. Două săptămâni fiecare. Până la Anul Nou e rândul meu. Ce se câștigă e pentru întreținut și pentru cumpărat mâncare și băutură. După-mesele ne adunăm aici femeile și jucăm cărți. Dacă vrei să vii, azi avem partidă.

— Nu știu să joc cărți.

— Pe bune? (O privește incredulă.) Femeie deșteaptă și nu știi să joci cărți? Urmează o schimbare bruscă de subiect: Cum merge treaba? I-ai întrebat pe cei de la asigurări?

În clipa aceea, Reinei îi sună telefonul. Sam. Cum bănuiește că discuția n-o să fie ușoară, iese afară. Se așază pe banca de la fântână și răspunde.

— Încep să cred că nu vrei să mă vezi, îi zice Sam, drept salut.

Ce rău îi pare că nu se înșală niciodată.

42

Armata inamică era în spatele unui deal, iar între cele două armate rămăsese, în teritoriul nimănui, o fermă înconjurată de lanuri de grâu și aluni. Ziua se duceau după alune, uneori se întâlneau cu soldați inamici făcând același lucru. Se salutau de departe. Luau fructele și plecau în fugă. Ceilalți strigau:

— *No corráis, rojillos!*[21]

21. „Nu fugiți, roșiilor!"

Erau și marocani. Chipurile lor străine îi cam speriau, dar poate fiindcă totdeauna străinii par mai periculoși. Cei rămași la fermă le ofereau străinilor mâncare, „să-i aibă prieteni", ziceau, dar ei nu voiau să ia nimic. Luau alune, de restul nu le păsa. „Cine știe ce-or mânca ăștia la ei acasă", ziceau cei de la fermă.

Acolo a primit botezul focului Josep Gené. Căpitanul le-a ordonat să se alinieze, a trecut în revistă armele și le-a spus ce aveau de făcut. Inamicul era chiar în fața lor, la capătul lanului de grâu. Să nu uite că luptau pentru libertate și pentru cei pe care-i lăsaseră acasă. Li se umpluseră bidoanele de coniac și îi sfătuia să bea înainte de a intra în luptă, ca să prindă curaj. Trăiască Republica! Josep se temea să nu i se blocheze arma. Auzise că se poate întâmpla. Și trebuia să fie atent și la recul pușții, unor soldați începători le rupsese buza sau le spărsese nasul. Și-au lăsat ranițele la buza dealului. Un băiat cu un cap mai înalt ca el, cu care în noaptea dinainte jucase șah și împărțise o cutie de carne, a rămas acolo țeapăn ca un stâlp. „Nu pot", a zis. „Nu pot." Și a izbucnit în plâns de frică.

L-au lăsat în spate și au urcat. Sus erau tranșeele inamice, pline de trăgători experimentați și de mitraliere. Le-au văzut doar când erau la doi pași.

— Sunt marocanii! a strigat unul și toți au întors spatele și-au luat-o în jos la fugă.

Ploua cu gloanțe din toate părțile. Lângă el, unui camarad un glonț i-a despicat capul. Răniții rămâneau abandonați, întinși pe câmpul de luptă. Ordinul era să nu se oprească sub nici o formă. Din cei o sută patruzeci aliniați de dimineață în fața căpitanului, au mai rămas treisprezece. Josep Gené era unul din ei. Toată viața s-a întrebat de ce el, de parcă ar fi putut să găsească un motiv.

Mai târziu a aflat că se putea mult mai rău decât să fugi printr-un lan de grâu în timp ce se trage în tine dintr-un cuib de mitraliere. Poate să plouă cu obuze. Poate veni aviația. Vânătorii, care și ei trăgeau, în zbor razant deasupra tranșeelor, aproape niciodată nu ratau. Dar bombardierele erau cele mai rele. Intrai în panică doar auzindu-le. Într-un avion de vânătoare încă puteai încerca să tragi, dacă aveai noroc loveai rezervorul de combustibil și îl aruncai în aer. Împotriva bombardierelor nu se putea face nimic. Doar să accepți că sunt mult mai bine înarmate și că or să câștige războiul.

43

„Nu răspunzi la telefon, Reina, ce-i cu tine? Ești unde ești că așa ai vrut, ieri te-ai răsturnat cu mașina, și astăzi te sun și nimic. Nu știu ce-o fi în capul tău, nu știu cum oi fi crezând că mă simt. M-au su-

nat acum cei de la asigurări, că nu dau de tine. Nici ei; e măcar o consolare. Nu știu ce-au zis despre o antilopă indiană și că trebuie să vorbească urgent cu tine. Antilopă indiană? Mă rog, n-oi fi înțeles eu bine, că eram nervos și conduceam. Le-am zis să te sune peste o jumătate de oră, dacă de data asta binevoiești să răspunzi, încă e bine, Reina. Nu pricep ce faci, realmente. Nu pricep ce naiba se întâmplă.

Eu, în caz că te interesează, m-am oprit să înghit ceva. Nu aveam de gând, dar, cum, la urma urmei nu mi se pare că ai vreo grabă să mă vezi, nici prea mult interes, veșnic autosuficiența asta a ta, până la urmă m-am hotărât să mă opresc și acum sunt la masă, meniul zilei. Două feluri, desert, apă, jumătate de sticlă de vin. Nimic fabulos, dar așa nu o s-ajung cu burta goală și cu proasta dispoziție care m-a năpădit pe drum. Cred că chiar o să mai cer vin, să serbez că mi-e mai bine să nu mai fac pe prostul. Poate că ar fi trebuit să te ascult și să rămân acasă, căci e clar că n-ai nevoie de mine. De fapt, uneori mă întreb: ai tu nevoie de cineva, Reina? Și, dacă ai, mi-e clar că nu de mine. În sfârșit, te las, mă duc să închin în cinstea noastră. În cinstea minunatei noastre vieți de cuplu. Sănătate!"

Toate astea spuse dintr-o suflare, aproape fără să respire. Reina se gândește că, dacă vrea să îndrepte lucrurile cu soțul ei, întâi va trebui să-i explice tot ce a făcut și să aștepte să-i treacă nervii. Să aibă răbdare, să suporte câteva reproșuri. Și că mai bine să aștepte să sosească, deși nici față-n față n-o să-i fie deloc ușor.

44

Cum închide telefonul, Reina deschide browserul și scrie: „Antilopă indiană." Wikipedia răspunde chemării ei: „Mamifer artiodactil ungulat originar din India, Pakistan și Nepal, numit și *blackbuck*, *sasin*, antilopa neagră sau cervicapra. Masculii au coarne spiralate, care pot ajunge la optzeci centimetri lungime. În prezent în curs de dispariție, este considerată una dintre speciile cele mai amenințate de pe planetă din cauza capturării lor și a vânătorilor ilegale."

Revine la browser și apasă pe „Imagini". Apar duzine, dar îi este suficientă prima. Cercuri din piele albă în jurul ochilor, pe spate cafeniu, copite albe, coarne răsucite în spirală, cu capetele ascuțite... Animalul din fotografie este identic cu cel care zăcea pe marcajul de pe șosea, după ce îl călcase. Privește spre cameră nemulțumit, de parcă ar întreba „ce naiba înseamnă asta, ce faceți cu mine și cu toate celelalte", de parcă ar zice „dacă mor, nu veți găsi iertare".

45

O chema Antònia și era drăguță, dar lui Josep Gené i se părea prea bătrână pentru el. Să fi avut, a socotit, cam treizeci de ani, dar era greu de spus cu atâta suliman pe față și cu părul zburlit.

Dacă ar fi putut să aleagă, soldatul Josep Gené ar fi vrut una mai tinerică și mai puțin boită. Lui îi plăceau femeile cum erau ele de la natură. Dar a trebuit să se resemneze, căci, din cele douăsprezece

fete, doar Antonia era disponibilă. Ea a zis: Cum se vede că azi e zi de soldă, scumpule! Azi toți vin să-și cheltuie banii în cel mai bun fel, și a izbucnit într-un râs de se auzea pesemne până în tranșee și, îi părea rău să-i spună, dar trebuiau să se grăbească, fiindcă de la prânz încolo vin ofițerii și ăștia sunt zoriți. Și au pretenții. Prima: secretul. Să nu afle nimeni că au și ei nevoi. Toți sunt sclavii acadelei lor. A doua: trupa, afară. Își înfigeau săpăligile în aceleași brazde, dar cu discreție. Nu, nu săpăligile. Armele, cum le plăcea să spună, grozăvindu-se. Deși, șoptea, cochetă, Antonia, dacă ar fi după ea, ar alege armele soldățeilor ageamii, nu pe-ale căpitanilor cu miros de rânced. Și râdea. Un râs molipsitor.

El voia să știe ce ofițeri erau așteptați la prânz.

Ah, scumpule, așa ceva nu se-ntreabă. Și-apoi, nu merge-așa, că nu de-asta venise el. Ei i se pare că nu e acum momentul să se gândească la ofițeri, dacă se-ntinde, o să iasă de-acolo la fel de virgin cum intrase. Dar cine-ai vrea, prostuțule, să fie, păi ai tăi! Acum ăia de-s mai aproape, dar asta era după zile, fiindcă în zona aia linia frontului când avansa, când se retrăgea. Câteodată cele două armate erau aproape de tot, cu bordelul rămas pe pământul nimănui, în jur doar schije și cutii de conserve, zornăiau când le călcai, o porcărie. Nu, mine nu erau, că stăpâna ei, o mare doamnă și cu mare talent la negocieri, căzuse la învoială cu toți grangurii să nu-i umple grădina cu chestii care să explodeze. Aici doar ei explodau, râdea, ei și-atât. Asta ar mai lipsi, să nu le lase războiul să-și facă în liniște meseria, unde s-a mai văzut?

Ce-i drept, când cele două tabere erau la doi pași, bietele fete se speteau cu munca, că trebuiau să-i mulțumească pe toți, mai mult, să aibă grijă să nu se întâlnească. Și ei, în loc să se concentreze pe ce știm, își pierdeau timpul cu întrebări: câte mitraliere au ceilalți, unde le țin, dacă au puști d-alea de le zice *la loca*[22], câți oameni au sau dacă o să primească curând întăriri. Și ele se făceau că n-au habar, că acolo curvele erau neutre, fiindcă între picioare nu e loc pentru idei politice și fiindcă nu voiau probleme.

22. „Nebuna" – denumire dată bateriei de artilerie a armatei franchiste, cu tur rapid.

Că probleme avuseseră. O dată, un mahăr, trebuie să fi fost general sau mai mult, le-a acuzat că-s colaboraționiste și că dau informații inamicului și voia să facă chiar acolo, în salon, un tribunal marțial. Își închipuia? Douăsprezece muieri despuiate pe banca acuzaților – ar fi fost canapeaua din catifea, că alta n-aveau – și generăloiu' ăla plin de medalii împăunându-se, când toți de-acolo știau că-i ruginise de mult săpăliga și că le vizita doar de ochii lumii. Fac bărbații niște chestii! Din fericire, unul care era cu el, cu mai mult creier, i-a scos din cap bazaconia cu tribunalul de război și totul s-a sfârșit cu o sticlă de xeres pe care el și doamna au împărțit-o în săliță. Doar îi spusese că stăpâna ei e dibace la tocmeli cu d-ăștia.

Văzuseră aici tot felul de lucruri! Uite, o dată, a intrat unu' mai mic în grad, un locotenent sau așa ceva, că ea nu se pricepea, și s-a dus drept spre ea,

boc-boc, boc-boc, bocănea cu tocurile, a împuns-o c-un deget ascuțit și a răcnit: „Hei, tu, vreau să-mi dai sifilis.“ Și ea a râs, așa ceva nu i se mai întâmplase, și doar era trecută prin ciur și prin dârmon, și i-a râs în nas și i-a zis că ea așa ceva n-are, cel mult poate să-i dea un guturai de toată frumusețea, dar oricât de zdravăn ar fi, nu l-ar ajuta să între-n spital sau să plece acasă mai devreme.

Antonia își făcea vânt, căci de-atât vorbit se înfierbântase, și-și dădea ochii peste cap. Mai e un soi de a pune întrebări, știa? Unii care au alte gânduri. Vor să știe dacă ăialalți mănâncă bine, de câte ori pe zi, dacă au cizme sau espadrile și dacă par mulțumiți. Sunt, se vede de la o poștă, ăia care se gândesc să treacă la inamic. Îs mulți de-ăștia, dar nu toți au curaj s-o facă. Întâi, fiindcă, dacă i-ar descoperi proprii camarazi, i-ar lichida pe loc, înainte s-ajungă la gardul de sârmă cu țepușe al celorlalți. Și fiindcă se zvonea că pe-ăia de treceau îi trimiteau la muncă silnică sau la moarte, oricât zicea Franco că i-ar ierta. Unii voiau să știe ce s-ar întâmpla în caz că ar reuși, dacă o să mai poată să vină după ce au devenit trădători ai cauzei lor, și ea le zicea, da, scumpule, da, că acolo nu erau nici cauze, nici trădători, în casa aia intra oricine.

În fond, știa, toți veneau cu aceeași râie, aceiași păduchi și aceleași mâncărimi. Făceau pe durii, dar pe urmă nu voiau decât să fie îmbrățișați. Meseria ei, dacă nu știa, te făcea să-i cunoști pe oameni într-un fel de nimeni altul cunoscut, mult dincolo de uniforme și de vorbe și de tot ce se face ca să nu vadă ceilalți cum ești de-adevărat, un rahat, fiindcă-n realitate noi toți, de orice sex sau neam, suntem

un rahat și ea de mult învățase că un bărbat plecat de-acasă de două luni e slab ca un copil. Și că bărbații, toți, mereu, sunt niște pepenași nedeschiși. Până nu mănânci, nu știi cum sunt.

În fine, scumpule, nu i se-ntâmplase niciodată să fie plătită ca să țină conferințe și-i părea rău, dar mai rămăseseră doar zece minute și el sta tot acolo, gură-cască și murdar, și ea asta n-avea de gând să accepte, că voia să fie mulțumit și odihnit și, mai ales, voia să mai vină, că doar o dată nu se învață, și ea era dispusă să-l instruiască bine dacă o vizitează ceva mai vioi. Și-acum, hai, la spălat. În timpu-ăsta ea o să-și scoată halatul și o să mai stingă din lumini. El trebuia doar să intre, să se-ntindă pe pat și să se lase în mâinile ei, că o să vezi ce-o să-ți mai placă, omule, nu te uita așa speriat, vai, îți bate inima ca o tobă, ah, Doamne, cum îi mai plac bărbații tineri, ce minune că au ajuns atâția tineri pe linia asta și ce păcat să fie omorâți, sfântă Fecioară, că până și marocanilor ăia pe jumătate sălbatici le părea rău că trebuie să omoare atâția tineri, când se culca cu ei și nu-i auzea nici un superior. Că asta e treaba ei, este? scumpule. Să-l înveselească puțin fiindcă așa, chiar dacă moare mâine, să moară satisfăcut și amintindu-și ceva bun ce i se întâmplase în locul ăla.

46

— Sunteți Reina Gené? Îmi spuneți, vă rog, celălalt nume de familie, numărul cărții de identitate și adresa completă?

Reina recită mecanic datele pe care i le cere o voce de tânără care vorbește de parcă ar fi robot. O informează că o sună în legătură cu formalitățile legate de accidentul numărul cutare, petrecut în localitatea Isona i Conca Dellà la data – și recită data de ieri – în care a fost implicat vehiculul a cărui proprietară și titulară de asigurare este.

Reina se întreabă de câte ori pe zi o rosti fata asta aceleași cuvinte.

Cum probabil știți, continuă ea, pe un ton profesionist, polița dumneavoastră de asigurare nu acoperă coliziunile cu animale, astfel încât compania este exonerată de la plata vreunei sume presupuse de daunele cauzate vehiculului, care, conform informațiilor de care dispune, au fost destul de mari. O întreabă dacă până aici este corect, înainte de a continua.

— Da, da, totalmente corect, răspunde Reina.

Așadar, continuă fata, rezultă – și folosește acest cuvânt, „rezultă", care lasă să se ghicească o urmă de improvizație, o scânteiere de firesc – că agenții constatatori ai companiei au făcut o analiză a circumstanțelor coliziunii și au descoperit că aceasta s-a produs cu o antilopă de origine asiatică, nemaivăzută până acum în Catalonia. Ceea ce i-a condus spre informația că, în ziua anterioară accidentului respectiv, a existat o activitate destul de intensă la o fermă situată pe ambele laturi ale șoselei numărul 1412b, locul în care, dacă datele lor sunt corecte, s-a produs coliziunea. Și o întreabă din nou, cum o fi făcând de milioane de ori pe lună, dacă până aici informația este corectă.

— Antilopa despre care vorbiți era o antilopă

neagră?

O mică ezitare în vocea robotizată.

— O secundă, nu închideți. Să consult raportul expertului. Și, după câteva secunde: Exact, o antilopă neagră.

— Originară din India, Nepal și Pakistan, zice Reina. Actualmente în grav pericol de dispariție. Așa-i?

— Da. Exact așa spune raportul nostru. Sunteți expertă în animale sau așa ceva?

Reina nu dezvăluie originea erudiției sale.

— Așa ceva, răspunde misterioasă.

— Atunci, continuăm. Trebuie să-mi confirmați că până aici informația este corectă.

— Da, da, corectă.

În acest caz, se văd obligați a proceda la deschiderea unei proceduri speciale, care ar urma să includă o investigație mai profundă a experților în scopul de a afla ce s-a întâmplat exact, lucru pentru care compania are nevoie de colaborarea sa și de confirmarea unor date. O întreabă dacă este dispusă să colaboreze și o informează că investigația companiei de asigurări are ca scop doar desemnarea unui responsabil civil care să evalueze costul reparației autoturismului sau, dacă este cazul, achiziționarea unuia nou și se va desfășura paralel cu aceea a poliției, care are alte obiective.

— Deci, sunteți dispusă să colaborați?

— Da, evident, răspunde ea.

— În acest caz, vă fac legătura cu persoana responsabilă cu dosarul dumneavoastră, o informează vocea robotizată a tinerei înainte de a-i mulțumi pentru încrederea acordată și de a-i solicita ca, la

încheierea convorbirii, să aibă amabilitatea de a răspunde la un chestionar care va apărea automat.

Reina zice da la tot, întrebându-se dacă fata asta nu recită și în somn formulările stereotipe impregnate în creierul ei.

Investigatorul are o voce tânără și este foarte politicos. Îi mulțumește pentru colaborare chiar de la începutul discuției.

Numele de botez, numele de familie, numărul cărții de identitate. De data asta rostite de el, Reina doar confirmă. Apoi o anunță că trebuie să-i pună câteva întrebări, care, în final, sunt două: își amintește cumva dacă a văzut pe cineva pe șosea puțin înainte de accident sau, poate, un vehicul parcat într-un punct neobișnuit? Reina nu a văzut pe nimeni. E sigură.

A doua întrebare: întâmplător, își amintește să fi auzit vreo împușcătură aproape de zona în care circula? Reina neagă din nou. Nu a văzut nimic și, dacă a existat vreo împușcătură, ea nu a auzit-o, căci avea radioul deschis, pe un post de muzică. Omul zice „aha!" și nu continuă. Pesemne își notează.

— Iertare de așteptare și mulțumesc pentru colaborare, doamnă Gené, repetă mecanic. Căutăm o dovadă a prezenței vânătorilor în zona în care s-a produs accidentul. Bănuim că este posibil să fi avut loc o partidă de vânătoare. Unul dintre experții noștri care se afla în zonă a trecut prin punctul cu accidentul și a descoperit o anumită activitate.

— Ce fel de activitate?

— Nu vă pot detalia. Nu am acces la raportul de expertiză. Dar în asemenea cazuri pot fi animale

sau vânători. Sau ambele.

— Eu n-am auzit nimic. Dar aș putea întreba pe cineva care ar putea ști.

— Orice informație ar fi bine-venită. Ne-ar ajuta să avansăm în investigație.

— Ați discutat cu polițiștii?

— De obicei o facem mai pe urmă. Ei nu au o unitate care să se ocupe de animale în libertate. Cu tot respectul, noi suntem mai rapizi. Dar aș vrea să vă cer ceva.

— Spuneți.

— Ar fi foarte util dacă ați depune o reclamație.

— O reclamație?

— Da. La secția de poliție. Ar trebui să spuneți că ați suferit un accident din vina unui animal necontrolat ieșit din parcul de vânătoare.

— Am înțeles. O să fac.

— Vă mulțumesc pentru colaborare. Mai trebuie să vă cer ceva.

— Da.

— Aveți documentul constatator al leziunilor?

Am doar unul care spune că am fost examinată pe loc, după accident. Scrie că nu am nimic.

— Avem nevoie de unul mai complet, semnat de un medic și aprobat de un spital. Este posibil?

— Am refuzat să merg la spital.

— Ar trebui să mergeți, doamnă Gené. Fără certificat constatator nu putem cere despăgubiri. Dacă se dovedește că este vorba despre un animal în timpul unei vânători, dumneavoastră aveți dreptul la o compensație. Fără certificat medical nu o putem cuantifica. Doriți să vă mai explic încă o dată?

— Nu este nevoie. Mă voi duce.

— Foarte bine, vă mulțumesc pentru colaborare. Și în încheiere, încă un lucru, să-mi spuneți dacă vă amintiți, ați auzit vreun motor în timp ce așteptați să fiți salvată?

Reina încearcă să-și amintească. Are impresia că da, dar nu e sigură. De câteva ori i se păruse că aude ceva, poate îndepărtat, dar nu văzuse nimic. De fapt, nu e sigură nici dacă era un motor. Îi spune exact așa, cum își aduce aminte.

— Ar fi putut fi o dronă?

— O ce? întreabă uimită.

— O dronă. Un aparat de zbor ghidat prin telecomandă, care trimite imagini.

— Nu știu. N-am văzut niciodată așa ceva, doar în filme.

— Notez.

O dronă peste un drum regional din Lleida într-o zi cu ceață? Reinei îi vine să râdă. Nu ia compania de asigurări în calcul prea multe posibilități?

— Iertare pentru așteptare. Vă mulțumesc pentru colaborare, doamnă Gené. Acum am terminat. Dacă apare ceva nou, anunțați-ne. Mulțumim pentru încrederea acordată serviciilor noastre.

Reina intră în bar, unde Maria Montserrat șterge cu o cârpă o măsuță din lemn. În bar este acum destul de cald, doar comparând temperatura dinăuntru cu cea de afară simte o tresărire plăcută. O întreabă pe Maria Montserrat dacă știe numărul de telefon al lui Murgo, dar ea dă din umeri.

— Crezi că are telefon?

Ciocolata e caldă. Soarbe o gură zdravănă. Se uită fermecată cum lucrează Montserrat. Curăță totul, mânuiește cârpa cu înverșunare. O spală, o sto-

arce, nu lasă nimic neatins: geamuri, rame, mânerele ușilor, mesele, scaunele – șezut, spătar, picioare... Figura i se conturează în lumina de-afară. Dincolo de geamuri, într-o mare de ceață, se întinde câmpul. O treime din ce se vede de-aici e al ei. E ușor de recunoscut, văzând doar cât e de îngrijit. Mai încolo, dar ascuns, este râul, apoi pâlcurile întunecoase de pomi, vârfuri de stânci și, în fund, eterna prezență a muntelui Boumort survolat de vulturii care, de la înălțimi, privesc oamenii cu indiferență. Dacă ar gândi, s-ar întreba poate care din cele două specii este mai de temut.

47

Deseori, când termina treaba, Merce rămânea și ea vrăjită la ferestrele barului, contemplând peisajul mărginit de munții îndepărtați, fascinant ca un tablou. Mai ales când nu era ceață. În fund, de pază, muntele Boumort – ea nu-și amintea niciodată numele –, împrăștiate ici-colo stâncile străvechi, parcă amintind că ele sunt autenticii locuitori ai acelui pământ. Mai încolo, copacii, apele râului Gavet și câmpurile. Mereu tot mai puține abandonate. Trecuseră câțiva ani de la sfârșitul războiului și aproape toți cei care plecaseră din sat se întorseseră să se întoarcă. Era parcă o poftă de viață, de normalitate. Nimic nu era îndestul, dar toți se mulțumeau cu ce aveau fără să se mai gândească la trecut. Dovadă, tablourile din bar. Doar trei se întorseseră după apelul primarului. Apăruseră într-o dimineață în fața ușii: cel cu Anís del Mono, cel cu Vichy Ca-

talán și cel cu Ciocolatele Amatller. Cu vesela a fost mai ușor. Cui le luase nu-i fusese greu să se despartă de ea. Pahare, tacâmuri, farfurii, oale... o parte apăruseră, alta nu. Cu filtrul Excels nu au avut noroc.

Mercè sta visătoare, ca de atâtea ori, când auzi uruitul unui motor în piață, acolo unde oprea autobuzul de Barcelona. Ziua aia, cum era duminică, ajungea mai târziu. O aștepta pe Ilda, plecată la Barcelona să-și predea lucrările, ar fi trebuit să se întoarcă deja. Nu era posibil să nu vină nici astăzi. A deschis larg ferestrele să-i vadă bine pe călători. Doar doi oameni au coborât. Ilda, a doua. Cu o față obosită, care nu anunța vești prea bune. Mercè a luat-o la fugă spre ea.

— Ai aflat ceva?

Era atât de dornică de știri, încât nu mai putea să aștepte să ajungă acasă. Ilda îi promisese că o să încerce să afle ceva despre Oleguer.

— Îți povestesc tot acasă, zise prietena ei, grăbind pasul.

Soledat cârpea niște ciorapi de lână, cârpiți deja de câteva ori. Băiatul se juca pe podea. Când a văzut-o pe Mercè, a salutat-o din priviri și și-a văzut de-ale lui.

— Spune odată!

Ilda își scotea paltonul. Se dăduse peste cap să arate ca lumea. Nu voia să trezească milă.

— Mi s-a spus că a fost dus la un lagăr de muncă din León, unde a rămas probabil un an și jumătate sau doi. De acolo puteau ieși doar cei care prezentau o scrisoare de garanție de la o autoritate. El a fost reținut ca prizonier și dus, probabil, la muncă

la construcții de șosele.

— Cine ți-a spus?

— Cineva care a fost cu el, dar i s-a trimis garanție și a ieșit. Acum e plasator la un cinematograf de pe Rambla. Mi-a mai spus că cei cu un trecut politic ca fratele tău nu stau bine, că ăștia îi vor doar pe-ai lor, ceilalți deranjăm. Mercè, mai bine te obișnuiești cu ideea că fratele tău poate nu... poate l-au...

— Gata, subiect închis. Și tu? Ți-a mers bine la Barcelona? Ai fost la dans? Ai cunoscut pe cineva? Ai de gând să-mi povestești sau vorbim doar despre lucruri triste?

48

Telefonul Reinei sună iarăși.

— Mamăă, da' știu că te caută lumea! zice Rat.

Un număr lung, din cele care vin dintr-o centrală de firmă. De data asta nu mai iese afară:

— Alo.

— Bună ziua. Reina Gené Bermúdez?

— La telefon.

O sună de la Comisariatul de poliție din Tremp, vor să știe dacă este proprietara autoturismului... Pronunță rar marca, modelul și una câte una cifrele și literele numărului de înmatriculare și termină cu:

— Corect?

— Corect, confirmă.

— Colegii care aseară au făcut constatarea au notat că vreți să fiți de față, să vă despărțiți de mașină când este dusă la dezmembrat. Și iarăși:

Corect?

— Dacă este posibil.

Este, o informează. Voce neutră, profesionistă. Dacă vrea, un agent o va lua după-amiaza asta la șase și o va însoți la cimitirul de mașini.

Surprinsă de amabilitate, Reina mulțumește.

— Când termin, aș putea profita să depun o reclamație?

— Va trebui să treceți pe la comisariat, îi puteți cere agentului să vă ducă.

Mulțumește pentru informație și dă adresa Casei Filomena, de unde va fi luată după-amiază.

Doar a închis și a sorbit o gură din ceașca de ciocolată, că telefonul sună iarăși. Maria Montserrat râde și mormăie:

— Nu știu ce te-ai face mata fără mobil.

Pe ecranul telefonului apare un număr pe care nu-l are în agendă. În schimb, vocea de bărbat care o caută îi sună puțin cunoscută.

— Bună, frumoaso. Știi cu cine vorbești?

— Iertare, dar în clipa asta, nu.

Sunt Tom.

Dacă ar fi știut, n-ar fi răspuns. Ar trebui să memoreze numerele de telefon ale foștilor amanți, ar fi mai practic.

— Bună, Tom.

— Deranjez?

— Da.

— Mamăă, ce directă! Ești acasă?

„Ești acasă" înseamnă: „Te poate auzi bărbatu-tău?" Întrebare de măsurare a nivelului de radiație al apelului.

— Nu.

Voce relaxată, veselă.

— Ei, ce mai faci? N-am vorbit de-un secol.

— Da.

— De la București. Nenorocită călătorie. Nu vreau să-mi aduc aminte.

— Mai bine.

— Știi? Am fost avansat. Acum sunt șeful Departamentului de risc.

— Felicitări.

— Mulțam. Multă responsabilitate, dar, evident – se umflă în pene –, plătit ca atare. Săptămâna viitoare am un congres important. La New York. Cu o cină la Boston.

Reina știe ce urmează. O clipă se întreabă dacă să închidă, să pretindă că s-a întrerupt. El continuă. Voce ademenitoare, Reinei i se pare ridicolă.

— Mi-au spus că pot merge însoțit. Bilete la clasa întâi. Vii cu mine, Reina inimii mele?

— Nu.

— Te-am prins într-un moment prost? Ești supărată?

Nu, dar ți-am spus, Tom, că n-o să mai mergem nicăieri împreună. Nu vreau să mai fac prostii. Am învățat să prețuiesc ce am.

Asta i-a spus pe WhatsApp, dar el pesemne n-a luat-o în serios, i-a răspuns: „Îmi place când faci pe stricta."

— Eu sunt o prostie?

— Da.

— Drace, Reina. Nu mi s-a mai spus niciodată așa răspicat.

— Uite că se poate.

— Drace. Văd.

— Nu vreau să-ți răpesc timpul. Caută-ți alta. Eu m-am retras.

— Tot caut. Tot timpul. Mi-am făcut cont pe Bumble. Mi-o trag în fiecare săptămână cu alta. Dar nici una nu e de categoria ta.

— Dacă e o laudă, mulțumesc.

— Sigur că-i laudă, Reina! Mă gândesc întruna la tine. Lasă-mă măcar să te invit la cină.

— Tom, nu. Serios.

Îl știe pe Tom. Sau îi știe pe alții ca Tom. Când și când își aduc aminte că ea există și că au petrecut o noapte nebună undeva și-i apucă o nostalgie pe care o confundă cu dragostea. Și atunci se poartă un timp ca niște cățeluși, pe urmă le trece și nu recunosc c-au făcut-o. Tom încă n-a depășit prima fază.

— Doar o cină, Reina. Ce se poate întâmpla la o cină?

— Ți-am spus că nu, nu mă face să re…

— O cină și-atât. Eu aleg restaurantul. Te duc într-un loc halucinant, o să vezi. Ultrascump! N-ai mai văzut unul ca ăsta.

Acum vede că ar fi trebuit s-o facă prima oară când i-a trecut prin cap. Deseori primul gând e cel mai bun. Îndepărtează telefonul de ureche, se uită la număr, încă-l aude pe Tom, parcă ar fi un ștrumf mecanic.

Și închide.

Contacte. Contact nou. Nume: Tom. Blochează contactul. Contact blocat.

Când o să mai sune – o face deja, mirat că s-a întrerupt brusc, incapabil să înțeleagă realitatea – o să-i răspundă robotul.

Simte că, făcând-o, nu doar pe el l-a blocat. A

blocat și partea din ea pe care o detestă cel mai mult. Pe cea care nu mai vrea să fie.

49

Inamicii o duceau mult mai bine. Aveau, de exemplu, megafoane. Și le foloseau. Dacă seara le spuneau *„Rojillos, ataos las alpargatas, porque mañana os haremos correr"*[23], înțelegeau că a doua zi va fi ofensivă. Poate aviație. Tremurau de frică.

23. Hei, ăștia roșii, legați-vă espadrilele, că mâine vă punem pe fugă.

Să asculte meniurile de la cină era și mai rău decât amenințările. O strategie și mai eficientă ca să-i demoralizeze. Când mâncarea a început să se împuțineze în garnizoanele republicane și tot timpul primeau un biet blid de linte cu măsline, ceilalți luau megafonul și strigau meniul care îi așteptă:

— *Nuestra cena de hoy es: sopa de fideos, carne en salsa, pescado frito, manzana, pan blanco y vino*[24].

24. Azi, la cină: supă cu tăiței, carne cu sos, pește fript, măr, pâine albă, vin.

— Cum se-ndoapă japițele-astea, murmura careva.

— Hrăniți așa, nu mă mir c-or să câștige, adăuga altul.

— Eu – zicea un al treilea – n-aș trece la ei nici pentru idei, nici pentru politică, nici pentru religie, dar pentru carne cu sos, aș lua-o la fugă.

— Foamea e ca ordinele căpitanului – un altul nu se comentează, nu se discută; i te supui și-atât.

Așa ar fi ținut-o până la culcare, dacă nu le-ar fi ordonat căpitanul să tacă. În armata republicană, la comanda lui, nu se făcea foamea.

Ceilalți foloseau megafonul și pentru propagandă. După cină, când totul era calm și ei nu se puteau gândi decât la burțile pline ale celorlalți, sosea, clară ca o goarnă, vocea metalică:

— *La España nacional no te odia. Te ama y te perdona porque sabe que luchas a la fuerza, que te repugna el crimen y que eres español. Eso nos basta. Nos duelen tus sentimientos y sentimos tu sangre derramada. Si no has cometido crímenes, abandona a los rojos y únete a nuestras filas.*[25]

25. Spania națională nu te urăște. Te iubește și te iartă, fiindcă știe că ești obligat să lupți, că-ți repugnă crima și că ești spaniol. E de ajuns pentru noi. Ne pasă de sentimentele tale și de sângele tău vărsat. Dacă n-ai comis crime, părăsește-i pe roșii și vino în rândurile noastre.

Pe măsură ce trecea timpul, mesajele se scurtau. Nu mai era nevoie de atâtea explicații:

Está sonada la hora de nuestra victoria definitiva. Si sabéis dar a tiempo el salto, venceréis con nosotros.[26]

26. A sosit ora victoriei noastre definitive. Dacă știi să faci la timp pasul, vei câștiga împreună cu noi.

N-o spunea nimeni, dar toți o gândeau. Deseori, în pat, continuau să întoarcă pe toate părțile cuvin-

tele megafonului. Și nu erau singurii. De la o vreme, căpitanul punea de gardă câte doi soldați, să se pândească unul pe altul. Uneori fugeau amândoi. Unii dezertori lăsau bilete. „Camarazi, nu trec la inamic, mă duc acasă să mă vindec de răceală și să-mi văd nevasta bolnavă. O să mă întorc, vă promit. Trăiască Republica!" Nu se întorcea nici unul. Dacă-i prindeau cei din propriul batalion, îi omorau pe loc, fără judecată, fără să asculte ce aveau de spus în apărarea lor. Nici n-ar fi avut ce spune: să vrei să-ți vezi nevasta nu era apărare. Într-o altă companie din batalionul lor era un bărbat de cincizeci și cinci de ani care fusese trimis pe front în locul fiului dezertor de care nu știa nimeni unde este. Se vorbea că trimiteau la închisoare femei și copii, rude de gradul întâi ale celor trecuți la inamic, drept pedeapsă exemplară. Dar dezertările continuau.

Și Josep Gené se gândea. Mult mai des decât ar fi vrut. Știa că mulți, deși nu puteau spune, gândeau la fel: că în războiul ăla ei n-aveau nimic de câștigat, că nu credeau în ce apărau, sau nu destul, că se aflau acolo obligați, nu pentru vreo idee, și că singurul lucru pe care și-l doreau era să se întoarcă acasă sau să găsească o soluție să fugă sau să aibă curajul s-o facă.

50

Maria Montserrat nu știe numărul de telefon al lui Murgo, dar știe unde stă, cu sora lui. Îi dă lămuriri: piața, sub porticuri, o casă pe colț cu poartă roșie. Nu are cum să se rătăcească.

Satu-i atât de mic, că nu s-ar putea rătăci nici dacă ar vrea. Găsește piața, casa, poarta, fără efort. Bate. Deschide femeia de noaptea trecută, acum în blugi, cu un jerseu galben, șort. Nu mai e tânără, dar e frumoasă și sigur nu-și arată vârsta.

— Bună ziua, Judit, îți amintești de mine? Ieri noapte eram cu...

— Îmi amintesc perfect, răspunde sec, dar fără acreală.

— Vreau să-ți cer un mic serviciu. Azi-dimineață am fost cu Murgo la Rua...

— Îl cheamă Uli.

— Nu-i place să i se spună așa.

— Dar numele tot ăsta e, nu?

— Sigur. Am fost cu Uli la Rua și nu m-am gândit să...

— Ați fost la Rua? De ce? Te-a dus el?

Strânge din buze, nemulțumită.

— Da, a insistat mult, voia să-mi arate satul lui.

— Și tu nu aveai nimic mai bun de făcut?

O deranjează tonul. Disprețul care se ghicește în vorbe. Chiar și o anumită superioritate. Decide să nu-i facă jocul.

— Mi-a spus că satul e de vânzare.

Ce? Vrei să-l cumperi?

— Eu, nu. Dar s-ar putea să-l intereseze pe un prieten de-al meu.

— Costă trei milioane de euro.

— Murgo mi-a spus alt preț.

— Nu-mi pasă. Jumătate din sat e al meu. Trei milioane sau nu.

— Cu prețul ăsta, cred că prietenul meu își pierde interesul.

— Regret.

Reina vede că discuția nu duce nicăieri, că e aproape imposibil de discutat cu femeia asta. Revine la punctul de plecare:

Poate îmi dai numărul de telefon al fratelui tău. Nu mi-a dat prin cap să...

— Nu e fratele meu. (Se vede că femeia asta nu are obiceiul să-i lase pe ceilalți să termine ce au de spus.) Frate vitreg.

— Bun, vitreg. Poți să-mi dai numărul lui?

— Pentru ce-ți trebuie?

— Să-l sun, evident.

— De ce să-l suni?

— Cu tot respectul, cred că asta nu te privește.

Asta o înfurie. Bănuia.

— Cu tot respectul – vorbește apăsat – nu ți-l dau.

Reina decide să nu înceapă o bătălie. Îndulcește tonul.

— Bun, o să-ți spun ce voiam să-i cer, poate poți să mă ajuți. Cealaltă se retrage în defensivă și Reina continuă cu mai mult curaj: Nu știu dacă știi că ieri seară, am avut un accident pe șosea. Am dat peste un animal, m-am răsturnat. (Hotărăște să nu spună ce animal era.) Mașina mea...

— Am auzit, o întrerupe.

— ...a fost aproape distrusă. La început se părea că nu-i nimic de făcut, căci cei de la asigurări nu aveau obligații, dar acum, conform noii legi, dacă se poate dovedi că a avut loc o vânătoare pe terenul de lângă șosea, lucrurile stau alt...

— N-a fost nici o vânătoare aici, o întrerupe. Nu e sezon.

— Murgo... adică Uli mi-a spus că el din când în când ia parte la vânători și am observat că are o rană la...

— Uli nu știe ce vorbește, răspunde ea tăioasă, ostilă.

— Cum îți spuneam, am văzut că are o tăietură urâtă la mână. Sigur ai văzut-o și...

— Și-a făcut-o alaltăieri la bucătărie. Cu o cutie de conservă de ton.

— Mie nu mi se pare.

— Ce vrei să spui?

— Nu pare o tăietură de cutie de conservă.

— Crezi ce vrei.

— El mi-a zis că a fost atacat.

— Nu-i adevărat, sare cealaltă.

Se privesc una pe alta, ca într-un duel.

— A inventat?

— Posibil. Inventează multe. Cum zice că satul e al lui. Sau toate poveștile cu stafii.

— Deci tu zici că nu l-a atacat nimeni.

— Bine-nțeles că nu.

– Acum o să-mi spui că nu sunt vânători pe aici.

— Nu e sezon.

Și rușii cu accidentul de pe șosea?

— Nu știu de cine vorbești.

Nu mai cunoscuse pe nimeni atât de impertinent. Își dă seama că nu-i nimic de făcut. Capitulează.

— Bine. Mulțumesc pentru tot.

Și cealaltă, cu același aer, pe același ton deloc prietenos, răspunde:

— N-ai pentru ce.

51

Într-o seară, căpitanul a cerut voluntari pentru o misiune, dintre cei care să poată folosi bicicleta.

Josep Gené s-a oferit, fără să știe pentru ce. Mai erau încă trei-patru. Căpitanul i-a examinat unul câte unul. L-a ales pe Josep fiindcă era mai scund.

— Te simți în stare să fii om de legătură?

A zis da înainte să i se explice în ce consta. Trebuia să poarte mesaje între poziții. De la comandantul companiei la cel al batalionului și invers. Pe lângă comunicatele ofițerilor, avea de purtat și corespondența. La dus, scrisorile trimise de soldați familiilor. La întoarcere, pe cele trimise de familii soldaților. Totul făcut repede, înainte să se lumineze, să nu fie o țintă ușoară. Va primi o parolă pe care trebuie s-o spună ofițerului din cealaltă poziție, dar care va fi temporară, cu valabilitate limitată în timp. A înțeles tot?

A întrebat când își pierde parola valabilitatea. I s-a spus că asta decid comandanții, pe el nu-l privește. A înțeles că era un mod de a-l face să alerge mai tare. A zis că acum, da, a înțeles tot și, cu un aer de satisfacție, căpitanul a conchis:

— Începi din noaptea asta.

Prima oară a avut noroc, nu trebuia să meargă prea departe, nu plouase și nu era lună. Pe întuneric, n-aveau să-l vadă, dar nici el nu zărea nimic. Pentru orice eventualitate, avea la el o grenadă. Tremura de frică și pedala cât putea de repede. Dacă întârzia prea mult, ofițerii ar fi putut să o considere drept trădare. La fel, dacă pierdea mesajul. De aceea, încercase să-l ascundă bine, într-un loc

unde nu se putea pierde. Și-l pusese într-un ciorap. Trebuia să ajungă la o poziție la doisprezece kilometri depărtare, să-l găsească pe comandantul de batalion și să-i înmâneze comunicatul și un pachet de scrisori, între care două ale lui, pentru mama și pentru Mercè.

A parcurs cei doisprezece kilometri în mai puțin de douăzeci de minute. Era obișnuit să meargă cu bicicleta. În Barcelona mergea întotdeauna. Se auzeau explozii și se vedea lumina bombelor, dar n-avea de ce să se teamă. Îl ascundea noaptea. Se gândea la Mercè. Sigur îl așteaptă o scrisoare de la ea. Asta îl însuflețea. Și-o imagina pedalând lângă el, ca atunci când se duseseră la Font del Gat. Câmpul era înmiresmat. Primăverii nu-i păsa de război.

Când a ajuns, a întrebat de comandantul batalionului. Un bărbat gras, ars de soare, i-a zis: *Alto fuera*[27].

27. Stai pe loc.

Și el a răspuns: *Alemanes e italianos*.

Odată confirmată parola, și-a scos cizma și ciorapul în fața privirii stupefiate a ofițerului și i-a înmânat comunicatul, ud de transpirație și puțind. Ofițerul s-a retras un pic să-l citească și i-a dat altul, la care a mai adăugat câteva rânduri. I-a dat și un teanc de scrisori, vreo cincizeci, legat cu o sfoară. Odată împăturit noul comunicat și ascuns în locul secret, era pregătit să înceapă drumul înapoi.

— *Mantenga los ojos bien abiertos, soldado! Y recuerde que, en caso de caer en manos del enemigo, lo primero que debe hacer es destruir el*

mensaje.

— Sí, mi capitán.

28. „Cască bine ochii, soldat! Și amintește-ți, dacă ajungi în mâinile inamicului, întâi și-ntâi distrugi mesajul. Da, să trăiți!"

A salutat, s-a urcat pe bicicletă și s-a pus pe pedalat din toate puterile.

Nu a răbdat nici până la jumătatea drumului. Exploziile erau departe, dar din când în când îi dăruiau o pală de lumină. S-a folosit de ea să desfacă sfoara și să ia una câte una scrisorile, până a dat de a lui Mercè. N-avea nevoie nici să citească numele expeditorului, îi știa scrisul. A găsit-o spre sfârșit, când începea să-și piardă speranța. A mirosit-o cu nesaț, închipuindu-și că e chiar mireasma ei. Mireasma a ce-l aștepta când totul avea să se sfârșească. Și-a pus-o în buzunarul de sus al vestonului, a legat la loc celelalte scrisori cu două noduri și și-a continuat drumul și mai repede, simțind deasupra inimii căldura cuvintelor lui Mercè.

52

Vizita la sora vitregă a lui Murgo a derutat-o pe Reina atât de mult, că acum nu știe ce să facă. N-are chef să se întoarcă nici la pensiune, nici la bar. Nici Filomena, nici Montserrat, vrea să fie singură, să reflecteze puțin. O ia spre piața cu fântâna, cu speranța că o să dea de Murgo. Dar nici țipenie de om.

Aude venind de undeva un zumzet, însă, pierdu-

tă în gânduri, nu-l ia în seamă. Se așază pe zidul de piatră al fântânii și aruncă o privire peste mesaje: nimic nou. Nici vreun apel. Deschide mailul, a răspuns Ulf Everink.

„Mă cunoști prea bine, Reina. Poate m-ar interesa să cumpăr fundul ăla de lume. Trimite-mi coordonatele exacte ale locului, să pot să mă documentez puțin. Te îmbrățișez."

Reina caută coordonatele pe internet – 42 grade Nord, 9 grade Est – și i le trimite. Adaugă: „Comarca Pallars Jussà, Catalonia, Spania, zero locuitori și multe hectare de teren. Panorame splendide și niște stafii (inclusiv a tatălui meu, se pare). Aa, și o capelă. Mai vrei să știi ceva? Și, cum nimic nu e gratis, în schimbul serviciilor mele ca agent imobiliar, vreau o informație într-o problemă. E posibil să apară antilope negre la Lleida, ca prin magie? Și, dacă nu e magie, ce e? Mulțumesc, scutier al cauzelor drepte."

Trimite mesajul fără semnătură.

În clipa asta aude din nou zumzetul. Vine din cer, este mai intens decât înainte. Ridică privirea și vede o bâzdâganie zburând. Pare o insectă gigantică sau un elicopter în miniatură. Are patru elice care se învârtesc și un corp alungit din metal negru, în care se distinge bine obiectivul unei camere. Vine dinspre câmp și trece pe deasupra capului ei, în direcția pieței cu porticuri.

Se întreabă dacă nu cumva asta o fi auzit ieri seară, cât aștepta în mașină să-i vină cineva în ajutor.

53

Păstrarea contactului cu Barcelona era unica ei șansă să afle ceva despre Oleguer, unicul mod de a nu-și pierde speranța. Dar cei cu care coresponda nu îi erau de nici un folos în zilele acelea în care nimeni nu avea încredere în nimeni, iar scrisorile, nimeni nu știa cine le citea și unde ajungeau. Din fericire, Ilda se ducea din când în când să-și predea traducerile și să primească noi comenzi și profita ca să mai pună întrebări. Sta totdeauna puțin: vizita editura din strada Aragon, trecea pe la apartamentul ei să arunce o privire și să întâlnească puținii oameni care-l puteau cunoaște pe Oleguer Saltor. În oraș nu mai avea aproape pe nimeni. Prietenii de altădată fugiseră în Franța sau și mai departe, în Mexic, în Argentina. Cu fiecare nou drum simțea că orașul era tot mai puțin al ei.

A doua oară când s-a dus, Mercè i-a cerut să treacă pe la locuința portarului din blocul de la intersecția Gran Via cu Sant Joan, unde ea crescuse. Dacă Oleguer i-ar fi trimis vreun mesaj, acolo ar fi făcut-o. Acum acolo locuia o familie din Huesca. Noul portar era falangist. Îi dispăruse în război un frate mai mic, care fusese reținut într-o seară de patrulele CNT-FAI[29]. Îl căuta neîncetat, dar nimeni nu-i putea da vreo informație. De aceea, când Ilda a sunat la ușa lui întrebându-l dacă știe ceva despre un tânăr care locuise acolo, fiul fostului portar, nu o privise chiorâș, deși știa că fostul portar fusese un roșu exaltat care le inculcase nefastele idei nefericiților lui copii.

29. Patrule anarhiste (vezi pagina 111).

Dinăuntru s-a auzit un glas slab de femeie:

— Dă-i, omule, scrisoarea.

El a clătinat din cap, parcă nehotărât, nu știa dacă astfel face un favor celor care fuseseră atât de cruzi cu fratele lui sau o ajută pe necunoscuta care nu avea nici o vină. A decis să-și asculte soția.

— Un moment, a zis și a închis ușa.

Ilda a așteptat, deși nesigură dacă trebuia. Auzea pași care se îndepărtau și se apropiau, ceva care se deschidea și închidea, un scârțâit. În sfârșit, s-a întors și i-a întins un plic mototolit. Și a adăugat în șoaptă: Eu nu v-am dat nimic.

Ilda a văzut pe plic numele lui Mercè, iar, la expeditor, doar „Penal[30] de San Marcos, León". Suficient ca să înțeleagă că erau veștile pe care prietena ei le aștepta de atâta timp. N-a mai avut răbdare să ajungă în sat ca să afle ce scria. A deschis-o chiar acolo. În plic era o carte poștală cu Franco în uniformă militară și un slogan: *Un caudillo, una nación.*

30. Închisoarea.

Pe cealaltă parte, cu litere mari: *Viva Franco. Arriba España.*

Și, cu un scris tremurat: „*Estoi vivo. Necessito que me mandes dos abales por escrito para salir de aquí. Tu gefe, Josep Gené, tal vez querría hacerte el fabor. Seguro que a ti se te ocurre alguien más. Sin abal no podré bolber a casa. Y con abal ya beremos. Te quiere, tu hermano O*".[31]

31. Sunt în viață. Am nevoie să-mi trimiți două garanții scrise ca să ies de aici. Poate vrea să-ți facă acest serviciu șeful tău, Josep Gené. Și sigur îți mai vine ție în cap cineva. Fără garanție nu pot să mă întorc acasă. Cu garanție, om vedea. Te iubește al tău frate O. (în sp., cu greșeli de grafie.)

Scrisoarea era din noiembrie 1939.
Erau spre sfârșitul lui 1945.

54

Scrisorile trimise de Josep Gené de pe front nu purtau numele expeditorului, fiindcă soldații nu aveau voie să dezvăluie poziția trupei. Erau scurte, fiindcă Josep nu găsea niciodată ceva de povestit pe mai mult de o pagină. Lui Mercè îi spunea cum își amintește mereu de ea, în fiecare clipă, și cât își dorește s-o îmbrățișeze și mult mai mult. O informa că e bine și adăuga puncte puncte, ceea ce însemna „cu ajutorul lui Dumnezeu", dar prefera să nu scrie. Îi spunea că venise un fotograf și îi făcuse o poză în uniformă și, cum o s-o aibă, o să i-o trimită, dacă-i promite că-i trimite și ea una. Că-i e tare dor de ea, de-aia îi cere. Uneori, dacă își aducea aminte, o întreba de Oleguer.

Ea îi scria mai mult și îi povestea tot felul de lucruri. Că maică-sa era cam bolnavă, acolo, la Sant Pau, dar mătușa o îngrijea și asta îl mai însuflețea pe tatăl ei, cu toate că viața la ei în casă nu era prea veselă, că le era dor de cei absenți. Că acum ieșea mult cu Ilda, deveniseră prietene bune, deși Ilda era ziaristă, romancieră și poetă și nu doar asta, dar și

mai mare și mult mai deșteaptă decât ea. Că se ducea cu prietena ei la recitaluri de poezie și la piese de teatru și că descoperise o întreagă lume, pe care o simțea și a ei: a femeilor care nu se tem de bărbați. Că, dacă vrea, îi trimite cărțile pe care i le-a dat Ilda, să le citească. Și că de Oleguer nu știa nimic, nimic, și această tăcere începea să-i umple inima de tristețe și de panică, se temea să nu i se fi întâmplat ceva. Că, dacă el ar putea întreba, poate i-ar spune cineva dacă trăiește și unde este. Că, dacă, întâmplător, l-ar putea ajuta, să o facă de dragul ei. Că, dacă îl ajută, l-ar iubi și mai mult.

Josep Gené nu voia cărți, îi scria că la ei din când în când venea o bibliotecă ambulantă. Că nu de mult văzuse și el o piesă de teatru. Era de un autor rus și era vorba despre trei surori care voiau să ajungă la Moscova, dar nu s-au dus, n-a înțeles de ce. Făcea și sport și juca șah, îi plăceau amândouă. Și, când la radio, că ascultau destul de des, erau știri din Barcelona, îi dădeau lacrimile, gândindu-se când o să se întâlnească din nou. Că trecuseră luni și uneori, când voia să-și amintească chipul ei, nu reușea. De aceea privea tot timpul fotografia pe care i-o trimisese și citea cuvintele pe care i le scrisese pe dosul ei, încât ajunsese aproape boțită. Și că întrebase peste tot de Oleguer, dar nimeni nu știa nimic, o fi trecut de partea cealaltă sau poate folosea un nume fals. Să nu-și facă griji, că fratele ei era deștept și știa să se descurce. Mai bine ca el, un biet prăvăliaș.

Își scriau și despre Reina. Mercè îi povestea cum mergeau lucrurile de când se întorsese la magazin. Să nu se îngrijoreze pentru ea și pentru mama lui,

că se înțelegeau foarte bine, au uitat amândouă ce se întâmplase. Absența lui și dorința de a-l revedea le unise. Acum era singura vânzătoare, se ducea și dimineața, și după-amiaza, dar mai puține ore, că marfă era puțină și nici oamenii nu se înghesuiau să cumpere. Că cei mai buni clienți fugiseră deja de mult, și cei care rămăseseră trăgeau mâța de coadă (sau poate-și păstrau banii pentru când or veni vremuri mai bune). Dar asta Josep a trebuit să ghicească, căci cenzorul militar acoperise toată fraza cu cerneală neagră. În următoarea scrisoare Josep îi zicea: „Nu-mi povesti lucruri triste din Barcelona, deși știu că sunt, aici ne cred pe toți tonți și nu vor să aflăm."

Aproape toate scrisorile lui Mercè se încheiau cu solicitări ale Reinei: „Mama ta întreabă dacă ai primit furculița pe care ți-a trimis-o și zice să fii atent, să n-o pierzi și pe asta", „Mama ta ți-a trimis un pachet cu ciocolată și trei mere, spune dacă l-ai primit". Și el încheia tot așa, răspunzând la întrebări: „Furculița și-o fi oprit-o cenzorul, la mine n-a ajuns", „Pe undeva, cineva o fi mâncat două mere, fiindcă la mine a ajuns doar unul" și totdeauna adăuga fraza finală, ca pe o incantație care să-l salveze de prezent: „Când mă întorc, ne căsătorim și o să trăim fericiți toată viața, amin." Uneori cenzorul militar înnegrea ultimul cuvânt, alteori nu, în funcție de dispoziție și de cât de în serios lua ordinele.

55

Reina stă la fântână, în ceața rece, revăzând pen-

tru ultima oară lista de invitați la petrecerea-surpriză a lui Albert, așteptând să apară dintr-un moment în altul Opelul Corsa roșu închiriat de Sam, când vede o patrulă de poliție oprind în fața Casei Filomena.

Se întreabă dacă o caută pe ea sau au venit să bea o cafea să se încălzească. Pere nu este printre agenți. Mai așteaptă puțin, cu ochii la ceața de pe șosea. Intră un apel. Se uită pe ecran: număr ascuns.

— Reina Gene? se aude o voce de bărbat, gravă, plăcută.

— La telefon.

— Încântat să vă salut. Vă sun în legătură cu accidentul dumneavoastră de seara trecută pe C-1412b. Din câte am înțeles, mașina dumneavoastră a suferit daune mari, adevărat? Am dori să știm la cât le evaluați.

— Credeam că au fost deja evaluate de expert.

— Ne interesează propria dumneavoastră evaluare, nu a expertului.

— Scuzați-mă, dar nu înțeleg.

— Ca să fiu mai clar: ce sumă vi s-ar părea corectă ca să trecem peste acest neplăcut incident.

Corectă?

— Cât ați considera o justă compensare.

„Trecut peste", „incident", „justă". Ciudată conversație.

— Nu știu. Mă luați prin surprindere.

— Cât v-a costat mașina?

— Nu-mi amintesc bine. Ar trebui să vorbesc cu soțul meu. Poate vreo treizeci și opt de mii de euro.

— Conform datelor deținute de mine, adică mar-

ca, modelul, finisajul, aș zice că a costat cam patruzeci și una de mii cinci sute. Credeți că ar putea fi corectă această sumă?

— Poate că da.

Ați considera deci oportun un virament, chiar astăzi, de patruzeci și una de mii cinci sute euro, în contul dumneavoastră curent?

— Dar mașina avea peste șase ani. Nici un expert n-o va evalua la prețul pe care îl avea când era nouă.

— Cum v-am spus, doamnă Gené, nu ne interesează raportul de expertiză. Noi ne ghidăm după propriile criterii.

— Nu sunați din partea companiei de asigurări?

— Nu, doamnă.

— Atunci, din partea cui?

— V-am spus deja. Din partea cuiva care vrea să vă scutească de neplăceri inutile și care este dispus să fie generos. Singurul lucru pe care ar trebui să-l faceți ar fi să ne semnați un document și să ne dați numărul de cont.

— Și ce ar spune acest document?

— Doar că vă asumați întreaga răspundere pentru accidentul de ieri la coliziunea cu un mistreț.

Cu un mistreț?

— Exact.

— Dar n-a fost vina mea.

— Gândiți-vă bine, Reina. Oricât de bună ar fi compania dumneavoastră de asigurări, nu o să vă dea patruzeci și una de mii de euro pentru o mașină cu o vechime de șase ani. Oferta mea este imbatabilă. Vreți să vă sun din nou peste câteva ore să-mi spuneți ce ați decis?

Reina se gândește că măcar o să poată să-i povestească lui Sam. Dacă o avea ocazia, evident.

— De acord, zice, ca să câștige timp.

— Bună decizie. Cât meditați, trebuie să vă atrag atenția să fiți discretă când discutați cu polițiștii.

— Discretă?

— Pragmatică, dacă preferați. E mai bine să nu faceți nici o reclamație și să nu vă duceți la spital. Dacă vă întreabă despre accident, spuneți-le că nu vă amintiți nimic.

— Că nu-mi amintesc nimic?

— Ați avut un accident. Vă puteați lovi la cap. E ceva destul de obișnuit.

— Deci cele patruzeci și una de mii de euro nu sunt pentru mașină. Sunt pentru tăcerea mea.

— Doamnă, spus așa, sună a film cu gangsteri. Și nu e așa. Cele patruzeci și una de mii de euro sunt o compensație pentru neplăceri. Cele cu accidentul și oricare altele, dacă ar mai apărea. Să zicem că e o învoială între prieteni. Mai mult, între frați.

· Noi doi nu avem ni...

— Promiteți-mi măcar că vă veți gândi. Nu fiți atât de refractară.

Tonul bărbatului este atât de amabil, încât aproape că se simte obligată să răspundă:

— Bine.

Și el, mulțumit:

— Fabulos! Vă sun puțin mai târziu. Să aveți pregătit un număr de cont. A fost o plăcere să stau de vorbă cu dumneavoastră, Reina.

56

Noaptea era o pată de păcură. Nu se vedea nimic. Trebuia să ajungă la o poziție aflată la treizeci și șapte de kilometri depărtare. Mergea pe un drum șerpuit, plin de gropi, abia le distingea sub roțile bicicletei. Avea în ciorap comunicatul, pesemne mai important decât altele, judecând după cât de nervos îl văzuse pe căpitan când i-l înmânase și după ploaia de înjurături și amenințări, mai ceva decât de obicei. Îi mai spusese și să caște bine ochii, că pe drum puteau fi mine sau dezertori care n-aveau nimic de pierdut și l-ar omorî pe loc ca să-i ia bicicleta. Scrisori, doar douăzeci: în ultimele zile abia răsuflaseră, și camarazii nu avuseseră timp să scrie sau preferaseră să n-o facă, să dea doar vești proaste.

Lui Josep Gené îi era frică. Mai mult ca oricând. Curios, corpul se obișnuiește cu tot: cu frigul, cu foamea, cu dormitul pe piatră..., dar nu cu frica. Frica e o boală fără leac, ca febra galbenă care îi omorâse tatăl când el era copil.

Răsunau împușcături, în depărtare. Mai aproape, greierii cântau, parcă ar fi vrut să demonstreze că războiul oamenilor nu-i afectează. Din când în când, ceva mișca în întuneric. Poate o nevăstuică, poate o vulpe. De atâta mers pe câmp, Josep învățase să distingă zgomotele ușoare ale unei jivine speriate de zgomotul unui om. Pedala cât putea de repede. Îl durea fundul, îl dureau mușchii de la picioare. Să nu cadă, la viteza asta și-ar zdreli tot corpul. Dar nu putea nici să încetinească. I se dăduse puțin timp. Dacă ajungea târziu, îl omorau. Dacă

pierdea hârtia, îl omorau. Nu se gândise niciodată că un război înseamnă să te temi de ai tăi. Și, tot mai des, se întreba care erau, de fapt, ai lui. Sau dacă el avea vreun dușman pe câmpurile alea. Din fericire, de când făcea pe curierul, nu trebuia să mai tragă cu arma. Și, cum muncea noaptea, ziua dormea. Și, cum era mereu singur, nu mai avea nevoie să se ascundă, să se prefacă în fața altora. Apăra Republica, dar nu era convins de ce o făcea.

Se opri o clipă, în alertă. I se părea că, brusc, focul era mai aproape decât trebuia. Întunericul ștergea drumurile și punctele de reper ce-i fuseseră indicate: un râuleț, un gard, un copac înalt, o bifurcare... O bubuitură de tun, ca un trăsnet, prea aproape, urmată de un șir de împușcături. Se gândi că a rămas prins în focul încrucișat dintre cele două tabere. Nu știa ce să facă, încotro s-o ia. Lăsă bicicleta pe marginea drumului și porni mai departe pe jos. Avea să-și urmeze intuiția, până în noaptea aia nu-l înșelase. Îi era limpede că o să ajungă târziu, poate prea târziu, în caz că avea să găsească poziția unde era așteptat.

A luat-o la fugă pe câmp, a sărit peste un gard, focul a rămas în dreapta, în stânga, în spate. Avea impresia că linia focului se deplasa, ca el, și că noaptea aia intuiția nu-i funcționa. Nici urmă de copac înalt, de bifurcare, de râuleț. Acum fiecare sunet i se părea o amenințare și fiecare minut scurs, o condamnare la moarte. Era pierdut.

Deodată auzi voci, se aruncă la pământ. Să nu fie văzut. Să se asigure. Nemișcat. Ciuli urechea. Nu ziceau nimic, dar erau acolo. Îi simțea, cum îi simt animalele pe vânători. Pesemne erau aproape.

Cum o să poată, se ridică și încearcă să fugă pe unde venise.

— *Aquí hay una bicicleta*[32], auzi.

32. Uite o bicicletă.

Vorbeau o spaniolă cu accent andaluz. Accentul inamicului. Al megafonului. Accentul care-i făcea inima să plesnească de frică. Erau doi. I se părea. Nu era sigur. Da, doi pesemne, căci oamenii nu vorbesc singuri, mai ales acolo, pe pământul nimănui. Dacă era pe pământul nimănui. Unul avea lanternă. Acum îi era clar că erau de-ai inamicului, ai lui mergeau mereu pe întuneric.

Ce să facă. Și când. Deocamdată, doar să stea nemișcat. Să gândească. Trebuia să gândească, dar îi venea să geamă. Nu, nu. Trebuia să cumpănească toate posibilitățile, să nu se trădeze. Poate dacă nu face nici un zgomot, n-o să-l descopere. Își vârî capul în iarbă. Îi gâdila nasul. Închise ochii. Poate erau ultimele minute din viața lui. Dacă erau, îi trecu prin cap, nu era așa rău.

N-o fi fost mult până să mijească de ziuă, când a început să sape încet cu mâna o groapă în pământ, unde a vârât scrisorile. Cu grijă, fără să se ridice, și-a scos, cu greu, cizma și ciorapul, murdăria era un clei bun, și a pus deasupra lor comunicatul căpitanului. La sfârșit, grenada, unica lui armă. Un om dezarmat nu e inamic. A acoperit totul cu pământ și peste movilița proaspătă a pus câteva pietre și un smoc de iarbă, smulsă cum a putut. Cu puțin noroc, nimeni nu avea s-o descopere.

S-a ridicat tremurând și a luat-o spre singura lu-

mină pe care o zărea. Se gândea la cât de îmbietor era mirosul câmpului. Se gândea la omletele cu cartofi ale mamei lui, într-o excursie cu tată-său, când era mic, se gândea la susurul apei de la Font del Gat, când fusese cu Mercè. La gustul sărutărilor ei, pe care făgăduise să-l păstreze până la moarte și nu și-l amintea. Se gândea la tot felul de lucruri mărunte, neînsemnate, și se gândea că e mai bine să mori așa, amintindu-ți prostii, nu mari adevăruri. Se gândea că nu se gândise niciodată la ce te gândești când ești în pragul morții.

Zări, în fața lui, aproape, un bărbat. Îi auzi cum își încarcă armele. Josep Genè strigă, să-l audă:

— *Voy desarmado. Por favor, no disparéis. Tengo dieciocho años.*[33]

33. N-am armă. Vă rog, nu trageți. Am optsprezece ani.

O voce dogită glumi:

— Un biberon! Și e din Barcelona!

Lui Josep Genè i-a înghețat sângele în vine. Vorbea în catalană! Deci era dintr-ai lor. Și avea o pușcă în mână. Acum da, era terminat. De săptămâni de zile îl bântuia gândul cum s-o simți mușcătura rece a gloanțelor. Avusese noroc, nu fusese rănit, dar noaptea aia norocul se sfârșise. Încerca să găsească repede ceva de spus. N-o să se însoare niciodată cu Mercè, fiindcă o să fie mort. Ucis de proprii camarazi, care trăgeau fără milă în dezertori. Când o să-i trimită mamei lui jumătate din plăcuța de identificare, spera să mintă cineva, s-o facă să creadă că murise eroic.

Dar atunci auzi din nou vocea andaluzului:

— *A ver, tú, habla en cristiano. ¿Qué ocurre aquí?*[34]

34. Hei, tu, vorbește creștinește! [în spaniolă] Ce se-ntâmplă?

— *Hemos encontrado a un pasado, mi coronel. ¿Qué hacemos con él?*[35] a zis cel care înainte vorbise în catalană.

35. Am dat peste un dezertor, domnule colonel. Ce facem cu el?

Andaluzul a izbucnit într-un râs sarcastic:

— *Por lo pronto darle de cenar. Luego, ya veremos.*[36]

36. Deocamdată, dă-i să mănânce. Pe urmă, vedem.

Josep Gené – făcuse pe el de frică – a mai fost în stare să rostească:

- *¡Arriba España!*

57

Sam încă n-a ajuns. Pe Reina începe s-o mire. Este cu telefonul în mână, să-l sune și să-l întrebe unde-i și să-i povestească ciudata discuție pe care o purtase, când vede polițiștii ieșind din pensiune și îndreptându-se spre ea. Filomena îi ghidează, cu brațul întins, din ușă. Se așază pe ghizdul fântânii și îi așteaptă. Nu-i cunoaște. Sunt tineri, sobri.

— Bună ziua. Reina Gené?

— Da.

— Doamna Filomena de la pensiune ne-a spus că dimineața asta v-a văzut urcându-vă în mașina unui bărbat cu numele de Murgo.

— Da, l-am cunoscut ieri, răspunde. Și de dimineață am făcut împreună o excursie.

— Excursie? Unde?

— Am fost la Rua.

— În ce scop?

— Voia să-mi arate satul lui.

— Vă amintiți la ce oră?

— Am plecat imediat după unsprezece. Ne-am întors pe la douăsprezece jumătate.

Unul dintre polițiști notează.

— Știți cumva ce a făcut când v-ați întors?

— Nu. Știu doar că a vorbit cu un bărbat care conducea o furgonetă, m-a lăsat în piață și au plecat.

— Cu aceeași mașină?

— Nu. El s-a dus cu mașina lui de teren.

— Îi știți marca? Sau o puteți descrie?

— Cred că un Nissan. Albastru metalizat. Un model nu prea nou, cu toate ușile zgâriate de mers pe câmp.

— Și cealaltă mașină?

Furgoneta era, cred, un Mercedes nou, alb. Are o plăcuță pe care scrie „Curățătoria «Impecabila»".

— Ne sunteți de mare ajutor, doamnă, sunteți o foarte bună observatoare.(„Asta mi-e slujba", gândește ea.) Ne-ați putea cumva descrie și celălalt șofer?

— Nu l-am văzut prea bine. Solid, cred că blond, cu umeri largi. Avea accent străin.

— V-a spus Murgo unde se ducea?

— Nu. Mi-a spus că are treabă și nu știe când termină. A rămas să ne vedem mai târziu.

— El v-a propus?

Da. Am stabilit că la pensiune.

— Mă tem... – cel care notează se uită în caiet, parcă se bâlbâie – mă tem că n-o să fie posibil, doamnă.

— Ce n-o să fie posibil?

— Nu o să vă puteți întâlni cu Murgo după-amiază. (Acum Reina observă figurile grave ale celor doi, figuri de vești proaste.) Un paznic forestier i-a găsit nu de mult trupul lângă Foradot d'Abella. Mașina de teren pe care ați descris-o era în apropiere.

— Trupul lui?

Nu are curaj să-i rostească numele.

— E mort, doamnă. Ați fost probabil ultima care l-a văzut în viață.

— Mort? Nu-i vine să creadă, repetă cuvântul. Ce a pățit?

— Nu știm exact. Bănuim că a fost atacat de un animal, dar nu suntem siguri. Așteptăm informațiile medicului legist. În momentul ăsta știm doar că a fost o moarte rapidă. Probabil n-a suferit mult.

Din fericire, adaugă celălalt.

INTERMEZZO LA BARCELONA
(26 ianuarie 1939)

Puțin după miezul nopții

Peste oraș s-a așternut brusc liniștea. Pentru prima oară de săptămâni și luni, noaptea asta nu sunt alarme, nu sunt bombe. Cei care sunt încă aici vor dormi neîntorși. Nu toți. Destui sunt treji: cei care se tem de ce va urma după liniște, cei care regretă că nu au fugit când puteau, cei care se tem de armata care se apropie, cei care o așteaptă cu bucurie, cei care așteaptă ultima luptă, cei care vor doar să se termine, cei care deja nu-și ascund satisfacția pentru final, cei care poartă pe chip o presimțire neagră.

Barcelona, noaptea aceasta, nu este a nimănui. Jumătate din oraș a fugit la Girona, inclusiv polițiștii locali, gărzile civile, vameșii și gărzile de asalt. În cazarme a rămas, cel mult, un paznic ca o bufniță și cineva care arde hârtii. Unii au strâns trei-patru lucruri mai de valoare și au plecat spre nord. În mașină, în căruță, pe jos, fiecare cum a putut. Important era să dispară de aici. Să golească orașul înainte de sosirea inamicului, care este deja aici, toți știu. În urmă cu douăsprezece zile au făcut prăpăd la Tarragona. Acum două zile au luat Manresa. Ieri

erau la Sitges. În clipa asta s-ar putea să fie dincoace de Llobregat. Unii au impresia că-i aud deja, deși nu știu cum își vor face apariția, cu muzici sau cu rafale de mitralieră. Pentru orice eventualitate, toată lumea s-a încuiat în casă, a coborât obloanele și a barat intrarea cu mobile. Noaptea asta orașul e altfel decât de obicei. Unul în așteptare, temător, resemnat, obosit. Așteptarea celui care știe că nu poate face nimic altceva, doar să aștepte.

Miezul nopții

Josep Gené a ajuns la gara din Prat de Llobregat[37] după zece seara. S-au instalat în hol în așteptarea ordinelor. Nimeni nu e grăbit. Peste tot sunt pături și rucsacuri. Au primit mâncarea. Unii dorm. El n-are somn. Doar emoții.

37. Oraș situat la circa 10 kilometri de Barcelona. Astăzi face parte din aria ei metropolitană.

E atât de aproape de casă, atât de aproape de Mercè! Simte o greutate în stomac, ca o piatră. Nu a mâncat nimic, cum a putut, s-a ghemuit într-un colț, s-a vârât sub pătură, să rămână singur cu bucuria lui bizară. În ultimele luni au fost clipe când credea că nu o să apuce ceasul ăsta. Și acum, că a sosit, nu știe ce să facă să-i treacă nerăbdarea.

Când se gândește la Mercè, în minte i se derulează un fel de film: o muzică frumoasă, ea sosind în rochia verde cu flori pe care o purta în ultima zi, cu părul lung mângâiat de vânt, apoi sărutul pe buze, din cele care nu se mai sfârșesc. De luni de zile sce-

na asta curge neîncetat, de câte ori închide ochii, obsesiv. O clipă chiar îi trece prin cap să fugă. Cine ar putea să-l vadă? Toți sunt euforici și euforia e oarbă. Se oprește la timp.

„Ai fi în stare să strici totul cu treizeci de secunde înainte de final", se ceartă. Închide ochii și filmul începe din nou. Mângâierea lui din ultimele luni.

Camarazii beau, toastează, râd zgomotos. Vorbesc la trecut despre ce au trăit pe front. Sunt pregătiți să ia orașul, să dea ultima bătălie. Pe măsură ce beau, sunt mai fanfaroni și mai spurcați la gură. Josep nu vrea să se bată ca să cucerească orașul lui. Se roagă doar să se întoarcă acasă. Să o găsească pe Mercè și să uite. Să muncească, să se însoare, să facă bani, să aibă copii, asta vrea. Și toată lumea de lângă el să râdă și să fie mulțumită. Nimeni să nu mai vorbească despre război.

Și mai e ceva ce Josep își dorește din toate puterile: o omletă din aceea pe care le face Reina, crocantă pe-afară, puțin crudă pe dinăuntru, groasă, sărată cât trebuie și caldă încă. Doar la gândul ăsta, simte un fior plăcut.

Noapte albă

Mercè stă întinsă pe patul părinților, în blocul unde a trăit dintotdeauna, îmbrăcată de parcă ar trebui să plece în goană. Stă cu ochii deschiși în întuneric, cu un nod în gât care nu o lasă să respire.

Se gândește cât de îngrozitoare e liniștea asta. Că poate liniștea asta n-o lasă să doarmă. În ultimul

timp s-a obișnuit să doarmă în șuierul sirenelor și în bubuitul bombelor, căci nu mai vede nici un sens să se mai ducă în adăpost. A învățat că și supraviețuirea doare.

Amintirea bombardamentelor îi aduce, chinuitoare, imaginea tatălui terminându-și masa de prânz din ultima zi a anului. O amintire proaspătă, dar care pare foarte veche. De săptămâni întregi nu mai aveau decât năut și asta mânca tatăl ei, resemnat, cu înghițituri mici, ca să dureze mai mult. Mercè îi spusese că pentru masa de Anul Nou nu o să poată face nimic special, și el a dat din umeri și a zis că năutul o să fie sigur fantastic, fiindcă ea e o bucătăreasă înnăscută, ca mama ei. Și a adăugat, de s-ar termina curând totul, să ne putem reuni din nou toți din familie. Când a terminat, și-a legat șireturile la pantofi și a zis că trebuie să meargă în centru, are de făcut niște comisioane pentru domnul Salvadó, medicul de la trei, o să se întoarcă pe la opt. „Să-mi mănânc năutul și să sărbătoresc că, în sfârșit, anul ăsta se termină", a mai zis, mângâind-o pe păr.

L-a văzut ieșind liniștit, în haine curate și călcate, puțin adus de spate de când slăbise atâta. Înainte să închidă ușa, s-a mai întors o dată, să-i spună pa dând din cap, ca și cum totul ar fi fost normal, cum făcuse întotdeauna. Ca și cum n-ar fi fost ultima oară când își vedea tatăl viu.

În seara acelei ultime zile din an, sirenele au sunat de patru ori la intervale scurte, cum făceau în ultimul timp. Ultima oară la șapte și jumătate, puțin înainte ca avioanele italiene, cinci trimotoare, să arunce câteva tone de bombe peste cartierul vechi. Cu tatăl lui Mercè, au fost șaizeci și trei de victime.

Spre zori

În război, Josep Gené se lecuise de o mulțime de ciudățenii. Înainte nu suporta lintea, acum i se părea excelentă. Înainte îl mânca pielea de la lână. Acum visa să aibă haine curate, uscate. Înainte nu putea să doarmă decât în patul lui, pe perna lui. Acum ar fi fost în stare să doarmă și pe sârmă, dacă i s-ar fi cerut.

În război, Josep Gené devenise un singuratic. Înainte să treacă la inamic, să calce pentru prima oară în tabăra albilor și să accepte bucata de pâine cu șuncă pe care i-au dat-o ca pomană sau poate ca recompensă; sau poate înainte să-l pună într-un tren de vite și să îl ducă la închisoarea din nord unde a petrecut șapte interminabile săptămâni; sau, cine știe, poate înainte să-i dea drumul de acolo fiindcă, i s-a spus, confesorul prizonierilor vorbise frumos despre el; sau înainte să-l trimită din nou pe front, și mai departe de casă; poate chiar înainte să fie recrutat să servească o țară în care nu crezuse niciodată? Înainte de toate astea, poate Josep Gené s-ar fi salvat. Poate ar fi putut deveni alt om. Acum nu.

În noul lui destin, unii camarazi îi zic *el catalá* și alții *„el pasado"*, dezertorul. Nu-l strigă niciodată pe nume, ci: *„Eh, tú, catalán"* sau *„Ven aquí, pasado"*. Nu îl consideră de-al lor. Știe după cum îl privesc. Felul în care te privesc oamenii spune multe. Și ăștia nu-l înghit. Nici el nu nutrește pentru ei vreo simpatie. Sunt inamicul, deși acum luptă împreună. De aceea s-a obișnuit să nu vorbească cu

nimeni, să țină totul în el. Își vede de-ale lui. Se izolează, își vâră capul sub pătură, așteaptă să înceapă filmul cu Mercè și visează să se întoarcă acasă.

Acesta a fost războiul lui Josep.

Zorii nu vor să vină

Mercè s-a dat jos din pat să bea un pahar cu apă. Rămâne o secundă nemișcată în bucătărie, ascultând. Se apropie cineva? Dar nu se-aude nimic. Ce se apropie este mult mai înfricoșător, fiindcă nu se poate simți.

Ar putea ieși, oare? Înnebunește închisă aici. Dar unde să se ducă? Și cu cine? Nu mai are pe nimeni. Ilda a fost foarte implicată în Rezistență, nu știe ce în ce anume, sigur și acum e prinsă. Și, sigur, mult mai puțin singură. Compunea lozinci, îi spusese ultima oară când o văzuse, ca alții să facă pancarte, să le agațe pe clădiri importante. Poate acum și ea s-o ascunde. Și ei i-o fi frică.

De Oleguer nu știe nimic de luni de zile, nici de Josep. E un timp fără bărbați și se teme că ar putea fi mult mai mult.

E mult de când a rămas fără slujbă. Magazinul Reinei este închis. Nu știe unde o fi, nu știe dacă e vie sau moartă.

Își amintește de miercurea aia din noiembrie când a sunat ultima oară la ușa ei. O făcea în fiecare dimineață, venea devreme, lua cheile și deschidea magazinul, iar stăpâna putea să-și termine micul dejun în liniște. Dar în miercurea aia nu i-a

deschis. Cu toate că a strigat-o, a tot strigat-o, de pe palierul de la etajul unu, se gândea că i-o fi fost rău noaptea, o fi păţit ceva, se întreba dacă n-ar trebuie să caute un lăcătuş. Atunci o vecină de la doi a scos capul pe palier şi a mormăit:

— N-o să-ţi deschidă. Au săltat-o noaptea asta.

— Au săltat-o? Cine? a întrebat Mercè, mai îngrozită de ce vedea în ochii femeii decât de vorbele ei: neîncredere, ranchiună, frică.

— Gărzile civile. În timp ce dispărea din nou în umbră, adăugase: Cine ştie ce-o fi făcut.

Mercè a venit la magazin şi la casa Reinei zi de zi, două săptămâni. Uşa încuiată şi nici o ştire despre ea. Când i-a povestit Ildei, acesteia i-a fost limpede:

— A fugit. Bogătaşii nu rabdă.

Lui Mercè nu-i venea să creadă. Până când, într-o zi, ajunsă la magazin, a găsit uşile din lemn date de perete şi înăuntru nişte străini. I-au spus că, din ordinul guvernului, magazinul a fost rechiziţionat. N-a îndrăznit să spună că lucra acolo. S-a întors acasă fără să priceapă ceva. Ilda a lămurit-o:

— Celor care fug li se confiscă proprietăţile, ca trădători şi laşi.

Dar Reina nu mi se pare nici trădătoare, nici laşă.

— Uite că e, a conchis Ilda, de parcă nu era nici o îndoială. Şi a adăugat: În vremuri grele se vede adevăratul caracter al oamenilor.

Mercè îşi încordează auzul. Nu se-aude nimic. Dacă duşmanul se-apropie, o face pe nesimţite. Se gândeşte cât i s-a schimbat viaţa din ziua când l-a condus pe Josep la cazarma Karl Marx şi i-a promis

că o să-l aștepte.

Încă-l așteaptă, dar nu știe dacă va veni.

Cu noaptea în cap

Josep iese de sub pătură, se ridică. Nu a închis ochii, nu a mâncat nimic, dar se simte mai plin de energie ca niciodată. Vrea să-și facă nevoile și să-și dezmorțească picioarele. Iese pe peron. Se ușurează peste șine. Când se răsucește, vede o scară care duce spre acoperiș și urcă. Privește de sus în depărtare: în întunericul nemișcat, tăcut, orașul nu se zărește. Decide să rămână aici până când lumina zorilor o să-i îngăduie să vadă ce își dorește atât. Are la el binoclul, dar deocamdată e inutil. Așteaptă.

În întuneric, întrezărește pe peron două umbre. Doi bărbați. Merg în tăcere, fumând. Deodată, încep să discute. Josep recunoaște vocea generalului Yagüe, un om care îi inspiră cea mai mare teamă. Din fericire, nu a fost nevoit să aibă de-a face cu el. Îl aude povestindu-i celuilalt un caz excepțional: o telefonistă care le-a netezit calea. Femeia asta, zice Yagüe, a luat de una singură decizia să taie toate comunicațiile inamicului și să le favorizeze pe ale lor, pe care îi simte deja ca învingători. Vorbește cu satisfacție.

Totul a început, zice, cu vocea-i calmă, tărăgănată, când dis-de-dimineață oamenii lui au interceptat o linie telefonică la Gavà. De acolo, cu un telefon de campanie, el a dorit să-l sune, la cazarmă, pe generalul Riquelme, care-i fusese coleg la Academia Militară, chiar prieten. Voia să-i comunice personal

intențiile lui, să-i dea posibilitatea să se recunoască învins și să predea pașnic orașul. În felul ăsta, zice că voia să-i spună, s-ar evita distrugerea lui totală. Dar n-a putut să ia legătura cu Riquelme, nici cu vreun alt comandant, oricât de surprinzător ar părea, singurul lucru pe care l-a obținut din aceste apeluri a fost ca un soldat anonim să-i spună că acolo nu mai e nimeni de trei zile. Ar fi rămas dezamăgit dacă toate astea nu i-ar fi dat ocazia s-o cunoască pe telefonista patriotă, pe care din clipa asta o consideră emblematică pentru oamenii care îi așteaptă la Barcelona.

Generalul face o pauză, apoi îi dă un ordin subalternului:

— *Teniente, hágame el favor de enviar a esa mujer un gran ramo de flores de mi parte en cuanto la ciudad sea nuestra.*[38]

38. Domnule locotenent, faceți-mi favoarea și trimiteți un buchet mare de flori din partea mea acestei femei imediat ce orașul va fi al nostru.

Se luminează de ziuă

Mercè a decis: nu mai vrea să stea închisă nici un minut. Dă la o parte scrinul pus în fața ușii, își pune paltonul și căciulița de lână și iese în stradă. E un frig înțepător. Bulevardul Sant Joan este gol. Obloane lăsate, uși încuiate. Nici o lumină, nicăieri. Nici un tramvai, nici un autobuz. Se simte vie într-un oraș mort.

O ia pe Gran Via. Bănuiește că acolo o să întâlnească mișcare, dar se înșală. Caravana nesfârșită

de care încărcate cu saltele, mobile, copii mici și chiar animale s-a terminat. E deja prea târziu pentru fugă. Până ieri aici nu se vedea decât trista procesiune de nomazi. Astăzi, doar golul.

Păşeşte pe străzile pustii până la Passeig de Gràcia. Întunericul pare a începe să se crape și asta îi domolește teama. Zărește un semn de viață într-un balcon: o mână fără chip retrage un drapel republican. Probabil are pregătit undeva unul monarhic, bicolorul care n-ar trebui să se întoarcă niciodată. Nu peste mult va flutura în balconul ăla. Și în multe altele.

Când ajunge pe Rambla, cerul s-a luminat deja. În copacii de la Canaletes atârnă pancarte care proclamă *„Arriba España"* și *„Barcelona saludo a Franco"*. Chioșcurile, barurile, magazinele, totul închis. Dar în spatele fiecărei uși și al fiecărei crăpături se ghicește un ochi care observă și un om căruia îi e frică. Puțin mai jos îi vede pe cei de la CNT construind baricade și hotărăște să se întoarcă.

În Piața Catalunya – cerul este de un albastru turcoaz – vede un grup de cinci bărbați vorbind cu înflăcărare.

— Bătălia pentru Barcelona e prea bătălie pentru voi, zice unul.

Altul replică:

— Ce vorbești, omule, îți zic eu, n-or să treacă. Au venit ieri mii de arme din Valencia.

— Anarhiștii au ocupat Generalitat și pregătesc una de zile mari!

— Negrín[39] e un geniu, e de părere unul.

39. Juan Negrín López (1892–1956), om politic

socialist, prim-ministru republican în ultimii doi ani ai războiului civil spaniol (1937–1939). Figură controversată, i se reproșează acapararea armatei și a serviciului de informații în timpul său de către comuniștii de factură stalinistă.

Altul îl contrazice:

— Sau un nebun.

— Cică Franța vrea să-l oblige pe Franco să accepte un ultimatum.

Unul clatină din cap:

— Franța nu contează. Aici important e Mussolini. Și, dacă Mussolini vrea să câștige Franco, Franco o să câștige.

— Pe mine mă lasă rece cine câștigă. Unii sau alții, o să fie rău.

Când Mercè trece pe lângă ei, unii o salută înclinându-și capul.

Și discuția se încheie cu o sentință:

— Nu vă amăgiți, băieți. Suntem pierduți

În zori

În lumina încă slabă a zorilor, folosind binoclul, Josep Gené distinge cele patru turnuri de la Sagrada Família, care se profilează, impunătoare, pe cerul încă negru. Îi saltă inima de bucurie, sunt intacte, orgolioase, în ciuda a tot. Așa le vrea totdeauna. Încet-încet, vălul de întuneric care acoperă orașul se ridică și Josep se poate bucura de priveliște, profund emoționat. Cum e singur, își poate chiar îngădui să verse o lacrimă.

Surpriza îi vine când privește castelul Montjuïc.

Sus, pe turn, flutură un mare steag alb. Asta vrea să însemne că... Simte cum îi zvâcnește inima. Nu vrea să ajungă la concluzii pripite. Se hotărăște să coboare și să se alăture diviziei lui, când aude vocea comandantului dând ordin trupelor să se încolonеze. E încă la mijlocul scării, când află că trebuie să se pregătească pentru trecerea Llobregatului și înaintarea spre oraș. Puțin lipsește să nu cadă de emoție.

Își adună lucrurile și se alătură alor săi. Se anunță obiectivele diverselor coloane. Al lor este cazarma Lepanto de pe Gran Via, lângă Hospitalet. Trebuie luată, li se spune, pentru neutralizarea oricărei opoziții. Drumul până acolo e în linie dreaptă și e ușor de ajuns, au calculat că, dacă pleacă repede, ajung înainte de zece. Nu se așteaptă nimeni la prea multă rezistență, deși este imposibil de prevăzut. Pot apărea surprize.

Josep simte că ar fi în stare să ucidă el singur o întreagă armată, dacă i-ar apărea în față. Ca să o îmbrățișeze cât mai curând pe Mercè.

La jumătatea dimineții

Mercè nu are grabă. Pășește încet, privind gunoaiele îngrămădite pe străzi de luni de zile, frumusețea stinsă a orașului, păsările care, în pofida a tot, zboară. Nimic nu lasă de bănuit că astăzi e joi. Până și cerul senin care se anunță pare unul de duminică.

— Blestemații, o să aibă parte de vreme bună, aude pe cineva zicând.

Altul își face semnul crucii:

— Să ne ferească Dumnezeu de ăia pe care-i aşteptăm, dar nu sosesc.

Pe bucata dintre Canaletes şi calea ferată de pe Aragon a auzit de toate şi s-a putut gândi la toate ipotezele: victorii, înfrângeri, lupte, masacre, până şi miracole. În realitate, nimeni nu ştie nimic, îşi zice. Şi tot ce se spune e născocire.

Când ajunge pe strada Rosselló vede o mulţime de oameni îngrămădiţi în faţa intrării gotice de la biserica Sant Ramon de Penyafort. Ieş şi intră în dezordine. Pe jos, boabe de orez, năut, fasole, împrăştiate, se înfig în tălpile pantofilor. Se alunecă uşor. O femeie îi zice alteia de lângă ea:

— Acasă n-am mâncat nimic de două zile.

Mulţi au buzunarele pline cu legume şi în braţe câteva cutii de conserve.

Mercè întreabă o femeie ce se întâmplă.

— Cei de la Generalitat au abandonat depozitele de alimente pregătite pentru cazul când oraşul ar fi rezistat. Luăm tot înainte să cadă în mâinile ălorlalţi.

Se uită la oamenii care ies din biserică. Se hotărăşte să intre. Şi ei i-ar pica bine ceva de mâncare. Sub arcadele gotice oamenii se înghesuie în jurul sacilor cu legume sfâşiaţi. Într-o parte, o piramidă de cutii cu lapte condensat. În cealaltă, o grămadă de conserve de carne ruseşti. Şi, la mijloc, trei butoaie mari, unul crăpat, din care se prelinge uleiul devenit un râuleţ între picioarele oamenilor – cei neatenţi alunecă – care coboară până în stradă şi formează o băltoacă ce se scurge încet-încet printr-o gură de canal. Păcat.

Ca să ia puţin ulei, unii au mâncat pe loc o cutie

de carne sovietică și au umplut-o cu lichidul vâscos, mai mult verde decât galben.

— Pișcă rău, informează unul, trebuie să prăjim niţică pâine și un cățel de usturoi înainte să gătim cu el. Dar și-așa, fie bine-venit!

Merce înaintează, împinsă din spate. Își umple buzunarele rochiei cu orez și pe ale paltonului cu fasole. Năut nu vrea. Ia și niște cutii. Trei de lapte condensat și două de carne. Când să iasă, se căiește că n-a luat mai mult. Cine știe când o să mai facă rost de-ale gurii. „Cine, când poate, legumește are de mâncare când dorește!", zicea mereu maică-sa. Se întoarce și mai ia două cutii de carne, privind cum o femeie cu băiatul ei umplu cu legume o găleată de aluminiu.

Când iese în stradă, încercând să nu se împiedice și să nu alunece, aude o voce emoționată de femeie:

— I-am văzut! Ei erau! Soldații lui Franco. Coborau de pe Tibidabo cu puști cu baionete. Frumoși cum nu vă-nchipuiți!

Puțin înainte de prânz

Ca să traverseze Llobregatul, Josep Gené a trebuit să treacă peste un pod pe care ceilalți îl aruncaseră în aer. El și ai săi s-au agățat ca niște maimuțe și au reușit, unii mai repede decât alții. El, printre cei mai lenți. N-a fost niciodată un tânăr atletic, cu atât mai puțin sportiv. Ajunge pe malul celălalt deșelat, dar astăzi ar fi în stare să treacă peste o sută de poduri, chiar și de zece ori mai înalte și mai lungi decât ăsta.

Lasă în urmă ferme care lâncezesc în peisaj, fabrici tăcute, lanuri fără mâini să le îngrijească și terenurile goale ale unui club de tenis care nu mai știe unde îi sunt membrii.

Deodată li se cere să se oprească și să se odihnească. S-ar putea să-și instaleze corturile aici. Oamenii se resemnează. E frig, dar este o zi însorită. Unii fumează, alții înghit ceva, așezați pe pietrele de pe marginea drumului. Vorbesc cu însuflețire, de parcă ar veni din excursie, de parcă totul ar merge bine. Râd din orice, optimiști, binedispuși. Unii chiar vorbesc despre întoarcerea acasă, de întâlnirea cu familia. Cei care nu scot o vorbă au motive să tacă, dar nu le împărtășesc cu nimeni.

Josep n-are chef de fumat, nu-i e nici foame, nici sete. Vrea doar să înainteze. Să intre pe Gran Via, se vede deja la orizont, cu lărgimea-i de bulevard modern. Nu pricepe ce fac aici și, dacă ar întreba, nu i s-ar spune. I se pare că n-o să mai poată răbda nici un minut până s-o ia la fugă spre casă. Dar, cu toate astea, așteaptă. Până i se comandă. Până dă cineva ordinul de înaintare. A trecut atâta timp, încât unii soldați au adormit pe marginea drumului. Alții s-au apucat să joace cărți.

E și asta o artă care se învață în război, să te amuzi oriunde și oricum.

Ora prânzului

Merce a ajuns acasă, a pus pe măsuța din bucătărie cutiile grele, și-a scos pantofii. A luat o cutie de lapte condensat, un deschizător de conserve și o

lingură și s-a așezat în fotoliul în care tatăl ei își făcea în fiecare zi o prielnică siestă de zece minute. Strângând între genunchi cutia, a deschis-o cu grijă, să nu verse nici un strop. A savurat mirosul de dulce, cu ochii închiși de plăcere. Apoi a ridicat, încet, capacul, s-a delectat o clipă contemplând minunea și a vârât lent lingura, pe care a scos-o apoi mânjită toată cu lichidul dens, untos. Linge lingura, să nu rămână nici o picătură și repetă operația, iar și iar, mai mult devorând decât savurând delicatesa pe care n-o mai gustase de atâția ani.

Cât durează acest ciudat prânz, se gândește la Oleguer. Când erau mici și-și împărțeau o cutie ca aceea și ungeau pâinea cu lapte condensat. Oleguer se ținea de pozne, vâra degetul în lapte și ea îl pâra mamei. „Oleguer, nu fi măgar", îl certa. Și el o privea furios și-i zicea: „Pârâcioaso, ești o pârâcioasă, nu vreau să am de-a face cu tine", și atunci ea scotea limba și-i recita sau cânta jurământul de ură eternă: „Oh, oh, de-aia nu mai pot, mă doare-n cot, nu mai vorbesc cu tine, până la anu' ce vine." Și, printre gânduri și tristețea de a nu ști unde e, dacă e viu sau mort, mai înghite o lingură, și încă una, și o a treia, și nu îi e de ajuns. Până ce termină cutia și pune două degete de apă și o agită bine, s-o scurgă, să nu rămână nimic. Mici, se certau atâta pentru drojdia asta delicioasă, că, uneori, mama, trăgea la sorți. Lui Oleguer nu-i convenea, zicea că mereu câștigă Mercè. Dacă mama mai adăuga apă, ca să fie pentru amândoi, era mai rău, că amestecul nu mai era bun. „E vina ta", îi șoptea ea, iar el îi arunca o privire de „nu te iert cât oi trăi".

Când termină, Mercè rămâne cu cutia în mâini și

se uită spre celelalte pe care le-a adus. Din nou și-o amintește pe mamă-sa spunând: „Cine, când poate, legumește are de mâncare când dorește!"

Ce-o fi făcând mama? La Santa Pau poate n-or fi ajuns naționalii. Sau poate da. Cum o să-i spună, dacă or rămâne în viață amândouă, că tata e mort?

În plin soare

Coloana lui Josep intră pe Gran Via. Nu se așteptau să o găsească atât de liberă de inamici, ocupată doar de mulții oameni ieșiți să-i primească, cu aplauze și strigăte de bucurie.

Chipurile soldaților se relaxează. De la neliniște la seninătate. Nu e nimic de temut. Barcelona nu se apără, nu se opune. Dimpotrivă, îi primește zâmbitoare, cu brațul ridicat și mâna întinsă a salutului fascist. Femei le aruncă flori. Când ajung în fața cafenelei „La Pansa", o doamnă se aruncă peste un soldat și îl sărută atât, încât e nevoit s-o îndepărteze. Văd fluturând multe steaguri monarhice.

Un bărbat slab, palid, strigă:

— Șapte luni ascuns într-o debara sub scară! Miați redat libertatea! Fiți binecuvântați!

Lângă el, altul, mult mai tânăr, poate fiul, pare și el tocmai ieșit din tenebre. Sunt dezertorii, care nu s-au supus recrutării și au preferat să trăiască în frică, ascunși. Vor vedea mai mulți în cursul zilei.

Când zăresc, de departe, profilul în linii drepte, impunătoare, al cazărmii Lepanto, Josep își zice: „Nu poate fi atât de ușor."

Ora îndurării divine

După laptele condensat, Mercè a înfulecat o conservă de carne rusească și acum o doare stomacul. Prea mult pentru un biet stomac cu luni de lipsuri și posturi. Acum stă pe canapea și se căiește de lăcomia ei.

Așteaptă să-i treacă durerea, dar nu-i trece de tot. Nu poate să rămână aici, cu mâinile pe burtă. Ce se întâmplă este atât de excepțional, că trebuie trăit, de parcă n-ar fi și mâine o zi. Este pe palier când aude gălăgie sus. Pare să vină din apartamentul doctorului. Recunoaște, brusc, mica explozie a unei sticle de șampanie, urmată de râsete și țipete. Sărbătoresc.

Când iese în stradă, își dă seama că și orașul se schimbă. Este un zumzet îndepărtat, difuz: voci, muzici, râsete, motoare. Zgomotul veseliei care nu mai trebuie amuțită, nici ascunsă, atât de dureroasă când nu ai cum lua parte la ea. Soarele se mișcă lent, strălucitor, parcă și el mulțumit.

Acum Passeig de Gràcia e plin de lume. Doamne elegante, cu paltoane noi, eșarfe la gât, pantofi lustruiți, merg la braț pe mijlocul străzii, pe unde nu trece nici o mașină. Când se întâlnește cu ele, o privesc cu milă. Poate poartă înfrângerea scrisă pe chip, poate se vede chiar și după cum merge. Nu poate păși ca aceste doamne. Nu are de ce, dar nici pantofi ca ai lor. Cu cât urcă pe bulevard, cu atât e mai multă lume. În balcoane flutură multe drapele bicolore abia agățate. Oamenii le-au scos din dulapurile în care le-au ținut câțiva ani și le desfac bucuroși. Le pun în loc pe cele tricolore și pe cele ca-

talane. Ascunse bine. Nu aruncate, că le-o veni iar vremea.

Pe Bulevardul Jardinets vede primii bărbați în uniforma albastră a Falangei și, puțin mai sus, soldați cu baioneta atașată la armă, strălucitoare în soarele intens. Lumea îi salută, îi aplaudă, chiar îmbrățișează. Lui Mercè i se întoarce stomacul pe dos, dar acum știe că nu de la laptele condensat.

Miezul zilei

În fața garnizoanei Lepanto, coloana lui Josep Gené ia ultimele măsuri de precauție. Când căpitanul le dă ordin să intre, o fac cu aceeași ezitare cu care au atacat alte obiective în ultimele zile. Știind că, dacă lucrurile nu ies bine, acest loc ar putea fi ultimul în care calcă în viața lor. Câțiva navarezi nu par deloc îngrijorați. Sunt bărbați duri, experimentați, militari profesioniști. El, nu. El și alții ca el își ascund cu greu panica, dar n-au încotro.

Își dau imediat seama că n-au de ce se teme. În cazarmă este doar un paznic, plictisit în ghereta lui, care-i primește cu o mișcare din cap și le dă indiferent cheile. Îl întreabă dacă mai e cineva în clădire și răspunde că nu, că ieri dimineață au fugit ca iepurii ultimii care încă mai rezistaseră, așa că se pot instala unde vor, e peste tot drum liber. Intră întâi un pluton să vadă dacă omul a mințit, se așteaptă să dea de vreo surpriză în vreun colț, dar nimic, totul gol, omul nu mințea. Cazarma e a lor, fără măcar să fi ridicat vocea. Unii se simt dezamăgiți, aveau chef de o baie de sânge.

Când ajung comandanții, îi pun să se alinieze în curte. Li se spune că au voie să iasă, să cunoască puțin orașul. Cei mai mulți nu sunt din Barcelona și pun pentru prima oară piciorul în oraș. Sunt dornici să vadă locurile faimoase. Formațiile se desfac imediat, toți au zi liberă.

Josep Gené se îndreaptă spre Gràcia cu stomacul strâns ghem de emoție. Un soare splendid strălucește pe cerul de un albastru infinit. Nu a fost niciodată mai fericit decât în clipa asta. Se întoarce acasă. A câștigat războiul.

Ora ceaiului

Cât merge pe Gran de Gràcia, Mercè are sub ochi un oraș care reînvie: se deschid geamuri, ies oameni în stradă, muzică, chiote. Picioarele o poartă până la Plaça Lesseps, dominată de biserica Santa Maria, distrusă de incendiul din urmă cu trei ani. Oamenii se înghesuie să vadă parada. Aude o voce: „Coboară soldații de pe Tibidabo" și toată lumea vrea să îi vadă. Și ea vrea să afle cum arată înfrângerea, îngenunchierea totală. În vol razant, deasupra capetelor trece un avion. De vânătoare.

— Un *Messer* german! zice unul.

În mijlocul Pieței Lesseps, un tanc a rămas blocat, nu mai poate înainta. Doi țărani tineri s-au urcat pe el și salută lumea cu brațul și mâna întinse. În spatele tancului, un altul. Al doilea e rusesc, al armatei republicane, un trofeu de război. Ocupanții lui au ieșit și salută mulțimea euforică. Soldații aruncă din tancuri pâini publicului lor. Alții, jos,

dau ciocolate copiilor, care-i privesc uimiți. Strigăte de trăiască Franco, Mussolini, Hitler. Deodată, cineva strigă:

— *¡Viva Cataluña española!*

Și lumea e în delir.

Nu lipsesc cei care compară toată forfota asta cu cea de Sfântul Medir. Mercè s-ar duce la fiecare dintre barcelonezii de-aici să-i întrebe ce sărbătoresc, de ce sunt atât de mulțumiți, de ce râd.

Îi ajunge la urechi o bucată dintr-o conversație.

— N-au tras nici un glonț. N-au aruncat nici măcar o bombă.

— Normal. Fiindcă nu mai au nici una. Le-au aruncat înainte pe toate.

Atunci o vede. Întâi crede că e o nălucire, o păcăleală a propriei dorințe. Dar nu. N-o scapă din ochi. Ea este. Mai slabă, cu hainele murdare, pe buze cu un zâmbet care contrastează cu înfățișarea ei dezolantă. E Reina. Patroana ei. Viitoarea ei soacră, reapărută după opt luni, în mulțimea care sărbătorește victoria inamicului.

Umbre alungite

În drum spre casă, Josep Gené întâlnește soldați care îl întreabă unde este Piața Catalunya, Rambla sau Sagrada Família. Le arată tuturor drumul, încântat să poată face pe ghidul în orașul lui. Arma, grea, îl incomodează – de fapt, totdeauna l-a incomodat –, dar acum simte că îi conferă o superioritate pe care nu a mai avut-o niciodată înainte și pe care, probabil, nu o s-o mai aibă vreodată. Ajuns la

Universitate, o ia spre Piața Catalunya. Vrea să vadă cum arată și dacă e adevărat că nu circulă nici un autobuz care l-ar putea duce mai repede spre cartierul Gràcia. Locul i se pare de nerecunoscut. Ai săi au luat hotelul Colón și Palatul Telefoanelor, abandonate de guvern în debandada fugii. În mijlocul pieței, soldații își întind corturile. Sunt deja duzini, o să fie și mai multe. Unii au impresia că dormitul sub stele în plin centrul Barcelonei este partea cea mai plăcută a victoriei.

Intră pe Passeig de Gràcia, plin de oameni, vede soldați marocani uluiți de cât de largi sunt străzile, cât de luxoase clădirile. O femeie vine la el să-l întrebe de fiul ei. S-a înscris voluntar în armata rebelă, nu mai știe nimic de el de peste un an. Nu cumva știe el ceva? Și glasul îi tremură de teamă și de disperare. Îi arată o fotografie, îi spune numele băiatului, o dată și încă o dată, rar, pe litere, să îl înțeleagă corect. Nu cumva l-a văzut din întâmplare? Îl roagă să se uite bine, poate războiul i-a schimbat înfățișarea.

Femeia asta ar putea fi mama lui, își zice în gând, cât privește atent fotografia. Un bărbat slab, mai mare decât el. E sigur că nu l-a văzut, îi spune, nu îl cunoaște. Să se gândească și ea, sunt mulți soldați, multe companii, îi explică și o îndeamnă să nu-și piardă speranța, să mai întrebe, să nu se descurajeze. Femeia îl apucă de braț, îl trage de mânecă, se agață de el. Josep Gené este nevoit să se desprindă de ea cu forța, deget cu deget, ca să-și poată continua drumul.

— Reina?

Încet-încet, Mercè se apropie de ea, o prinde de cot, îi șoptește la ureche.

Reina se întoarce și ochii absenți i se umplu de lacrimi.

— Fetițo! murmură. Și, fără o vorbă, o îmbrățișează.

Mercè rămâne perplexă. Nu a văzut-o niciodată pe Reina îmbrățișând pe cineva. Rămân așa un moment, îmbrățișate în mijlocul mulțimii, până ce Reina zice:

— Știi ceva de Josep?

Mercè dă din cap că nu. Are un nod în gât și multe întrebări de pus. Începând cu starea lamentabilă a patroanei, totdeauna pusă la punct și acum nici măcar cu pantofi, doar niște espadrile stâlcite, murdare.

— Unde ai fost, Reina? Am întrebat de dumneata și...

— Unde am fost, zici? Unde m-au dus! Chipul i se înăsprește: La închisoarea din Corts.

— Cum? (Lui Mercè nu-i vine să creadă. Poate fiindcă Ilda îi vorbise despre bogații fugiți și despre lașitate.) De ce?

Reina dă din umeri.

— Azi au deschis porțile și ne-au dat drumul. Nimeni nu pricepea nimic. Zicea unu' că au câștigat ăia răi, de-aia.

În clipa asta revine avionul german și lumea înalță mâinile și strigă de bucurie, căci bombardierul aruncă pâini. Franzele albe, cu miros de glorie. Oa-

menii se bat ca să prindă una.

— Vii cu mine acasă? întreabă Reina. Nu mă simt prea bine.

— Cred că, deocamdată, mai bine nu te duci.

De ce?

Mercè nu vede cum ar putea ascunde adevărul.

— Când am fost ultima oară, magazinul era ocupat de niște străini.

— Magazinul, repetă Reina. Și apartamentul?

— Bănuiesc că și el, dar nu-s sigură.

— Și crezi c-or fi și acum acolo?

— Nu știu, Reina, dar cred că n-ar trebui să riști.

— Nu, sigur că nu, zice, femeie cu capul pe umeri. Și-atunci, unde mă duc?

Lui Mercè îi e milă de femeia asta, cândva atât de puternică, acum atât de descumpănită.

— Hai la mine, îi oferă. Și eu sunt singură. Hai acasă la mine, o să ne ținem de urât una alteia. Până se mai liniștesc lucrurile.

— Așa. Până se mai liniștesc lucrurile. Faci tu asta pentru mine?

Hărmălaia e din ce în ce mai mare. Mercè își ia de braț viitoarea soacră:

— Hai, Reina, mergem acasă.

Larma și bucuria paradei care înaintează pe Gran de Gràcia le însoțește o bună bucată de vreme.

Pe înserate

Josep Gené înaintează contra curentului în râul de oameni care coboară pe Gran de Gràcia. Repede, cu pași mari. Cu cât se apropie de casă, cu atât sim-

te cum crește în el jindul după câteva lucruri. Primul, sărutat buzele lui Mercè. Al doilea, omleta cu cartofi a Reinei. Al treilea, să-și scoată cizmele. O dorință atât de simplă, încât îl face să zâmbească. Cine n-a fost în război nu îl poate înțelege.

Cizmele, cu două numere mai mari decât avea nevoie, îi fuseseră date când a ieșit din închisoarea pentru prizonieri, ca să plece pe front. De atunci nu și le-a scos nici măcar o clipă, nici să doarmă, nici să se spele. Luni de zile. Asta o să facă întâi și-ntâi, după ce o sărută pe Mercè, cât Reina îi prepară omleta. La asta se gândește când traversează Piața Revoluției și-și lasă cizmele să tropăie pe strada Verdi. Ultima bucată o parcurge atât de adâncit în gândurile lui, încât nu observă că locul nu este chiar cum l-a lăsat.

Prima surpriză o are când dă de magazinul închis. Nu e obișnuit. Pentru Reina, deschiderea magazinului fusese întotdeauna ceva sfânt. Își zice că azi e o zi cu totul aparte și poate de-aia, în plus, banii din zona republicană nu mai au nici o valoare. Orice negustor cu cap ar închide înainte să vândă pe niște bani care peste noapte se transformă în simple hârtii. Dar mamă-sa făcea doar cum credea ea. Nu cedase nici măcar atunci când s-a interzis vânzarea către cei care mergeau la biserică, simpatizanții ei, sau către oamenii de dreapta în general. S-a îmbățoșat și a zis: „În casa mea, vând cui vreau."

Urcă din trei în trei scările care îl despart de apartament, de casa lui. Palierul este întunecos ca întotdeauna, dar o șuviță de lumină scursă printr-o crăpătură taie mozaicul alb-negru. Așa observă că

broasca de la ușă e spartă și ușa descuiată. O împinge fără nici un efort. Din hol, are deja o imagine clară a ce-l așteaptă. Câteva mobile mai sunt la locul lor, majoritatea însă au dispărut. Masa și scaunele din sufragerie, oglinda de la intrare, suportul de umbrele, cuierul. Unde au rămas sertare, sunt trase, golite complet, nu doar de lucrurile de valoare. Nici urmă de tacâmuri, de fructieră din argint, de cearșafuri brodate. Lipsesc și coșul de răchită în care Reina își ținea ghemele de lână și andrelele sau taburetul vechi și pe jumătate șchiop pe care se urcau ca să ia ceva de pe rafturile de sus. Cana de porțelan, decorată cu o Fecioară, este făcută țăndări în fața ușii de la bucătărie. În dormitorul mamei a dispărut totul: salteaua, statueta cu Maica Domnului de la căpătâiul patului, perdelele. Din lavoar a rămas doar piciorul. În comodă mai sunt câteva cârpe aruncate. Casetuța în care mama lui își ținea puținele bijuterii, dispărută. La fel radioul și tabloul pictorului Amadeu Lax, pe care-l bănuiseră totdeauna valoros. Tabloul lăsase pe perete o ramă din murdărie, care-i făcea absența și mai dureroasă. În camera lui, la fel. Patul, gol – luaseră până și somiera – dulapul, la fel. Crucifixul, spart sub pat. Singurele lucruri rămase erau o carte de rugăciuni de la prima comuniune și olița de porțelan. Sub fereastră vede un obiect ciudat: o păpușă Lenci cu obraji bucălați, păr blond și ochi care privesc într-o parte cu suspiciune.

Pe coridor dă peste un adăpător al unui animal de casă, poate un motan, căci e mic, iar pe rafturile din bucătărie mai sunt doar trei farfurii ciobite și o ceașcă orfană. E dispărută sobița de Bilbao, din

fier, pe care mamă-sa o cumpărase în urmă cu câțiva ani, cu bucuria modernizării. În sertarul de tacâmuri există doar scobitori.

Josep Gené urcă la apartamentul vecinei. Mereu au considerat-o o bună sursă de informație, căci nimeni nu-i mai băgăcios ca ea. Bate în ușă cu palma și tot ce obține e că deschide ferestruica-vizor și îl privește fără să-l recunoască.

— Sunt Gené, vecinul de dedesubt, deschideți, vă rog, ușa.

Nu o deschide. Josep poate să-i vadă rictusul de neîncredere. Și ochii albaștri, obrajii căzuți, cerceii de aur...

— Ce dorești?

— Știți unde este mama? Și ce s-a întâmplat cu casa mea?

— A luat-o Garda Civilă, rostește repede femeia. În casă s-a instalat o familie de roșii. Acum au fugit.

— Unde-au dus-o pe mama?

— Ce știu eu? Pe mine mă-ntrebi?

Deschideți, vă rog, ușa, insistă Josep, dar femeia refuză.

Josep coboară scara și iese în stradă. Nu știe ce să facă. Nu-și închipuise niciodată că o să fie așa. De dimineață auzise un camarad spunând că se deschiseseră porțile închisorilor și deținuții fuseseră eliberați. Are o presimțire sinistră.

O ia spre ieșire, dar se întoarce și intră din nou. Se duce direct spre mica încăpere pentru mături de sub scară, în fund. E deschisă ușa, dar e atât de ascunsă, că acolo nu au furat nimic. Într-o parte, prăfuită, bicicleta lui. Supraviețuitoarea unui cata-

clism. O scoate în stradă, verifică dacă roțile mai rezistă, se urcă.

Pedalează cu furie spre singurul loc unde mai speră să poată găsi ce visa. Este la capătul străzii Verdi când își dă seama de două lucruri: unu, a uitat arma în camera măturilor, și doi, cerceii de aur ai vecinei de sus erau ai Reinei.

Pe înnoptate

Cum ajung acasă, Mercè deschide o cutie de carne rusească.

— Ți-e foame?

— Nu foame, răspunde Reina, sunt lihnită.

Pe drum se întâmplase ceva ciudat. Traversaseră strada Còrsega. Au rămas cu ochii holbați la un grup de oameni, bărbați și femei, militari și civili, care smulgeau veseli, cu lovituri de topor, plăcuța cu numele Bulevardului 14 Aprilie[40].

40. Ziua proclamării, în 1931, a celei de-a Doua Republici Spaniole.

Un soldat numai zâmbet s-a apropiat de Mercè.

— O fată așa frumoasă ca tine n-ar trebui să fie atât de slabă, a zis și i-a pus în mâini o pâine albă, moale.

Nu a avut timp s-o refuze, căci soldatul se și îndepărtase, în pas rapid, și acum se bucură că n-a făcut-o. Acum, așezate la masa din bucătărie, o s-o împartă între ele. Conserva de carne i-o lasă toată Reinei. Îi pune porțiuni mici pe felii subțiri de pâine și-i face plăcere s-o vadă cum mănâncă. O savu-

reazã încet, sã dureze mai mult. Mercè ia bucățele din jumătatea ei de pâine și, înainte să mestece, le suge, să simtă mai bine gustul. Este conștientă că n-o să mai aibă curând.

Nu vorbesc. De afară pătrunde larma, tot mai intensă. Când n-a mai rămas nici pâine, nici carne, Reina o întreabă:

— Te superi dacă mă întind un pic? N-am mai dormit ca lumea de-o veșnicie.

O conduce la patul cel mare, o ajută să-și scoată espadrilele jerpelite, o învelește. Se întoarce în sufragerie. Se așază în fotoliul tatălui ei, cu privirea ațintită pe cutiile cu lapte condensat pe care le mai are. Să mai mănânce una? Nervozitatea e de vină că-i este atât de foame. Închide ochii și-și zice că ele încă au noroc, sunt aici, cu un acoperiș deasupra capului, și au ceva, deși puțin, de mâncare. Nu-s mulți atât de norocoși. Reina sforăie.

Pe înserate

Josep Gené este tot mai posomorât. Cât pedalează cu toate puterile, își face planuri: o să cheme un lăcătuș să schimbe broasca de la ușă; pe urmă o să treacă la amenințări, într-un fel, încă nu știe cum, la adresa vecinilor pe care-i bănuiește că i-ar fi putut fura ceva. Încearcă să facă o listă provizorie, îi ies mulți, prea mulți ca să-i persecute pe toți. Furia îl împiedică să gândească clar. Se oprește să lase să treacă parada festivă, ajunsă acum pe Diagonal, dar nu are chef să aplaude și să serbeze cu ceilalți. Cu puțin timp în urmă, ar fi făcut-o din toată inima.

Anii de război nu l-au învățat să se împace cu nedreptățile, deși le-a cunoscut. E nedrept că i-a fost golită casa. Dar și mai nedrept e că mama lui a fost obligată să plătească pentru trădarea lui, de parcă ea ar fi fost vinovată, de parcă ar fi putut s-o evite. Când încă lupta pentru Republică, auzise că pentru greșelile celor de pe front erau trimiși la închisoare civilii din spatele frontului, dar nu crezuse niciodată că ar fi adevărat. Se blestemă pentru răul făcut mamei. Vina a fost în întregime a lui.

Pe drum, Josep Gené se convinge pe sine însuși că nu e un trădător, ci un om consecvent cu propriile idei, care a ales de ce parte să joace partida aceea. Și că, date fiind rezultatele finale, nu s-a înșelat mult. Fusese o mutare riscantă, chiar temerară, pe care toată lumea care acum sărbătorește victoria ar ști să i-o recunoască cu ochii închiși. Înainte de intersecția cu Girona, a eliminat deja pentru totdeauna din vocabularul lui cuvintele „trădare" și „trădător". A câștigat războiul, trebuie să învețe să se poarte ca un învingător, își spune. Toți cei care au făcut un rău lui sau familiei lui – Mercè face parte din ea – vor trebui să plătească scump. Nu are de gând să întârzie, va face denunț privind jaful din casa lui și va revendica proprietatea asupra magazinului și...

Când o ia pe Girona, e obligat să reducă viteza. Pe pavaj sunt numai boabe de fasole, năut, linte. Să fie atent, să nu cadă.

— Hei, tu! Dă-te jos de pe bicicletă, cu mâinile sus!

Vocea pițigăiată vine de la o fereastră din dreapta, de la etajul întâi. Pe sub jaluzea se vede țeava

unei puști. Josep Gené strigă:

— Nu trageți! Sunt neînarmat.

— Și ce-mi pasă mie dacă ești înarmat sau neînarmat? Ești de-al lor. Dă-te jos de pe bicicletă.

Și, fără să mai aștepte, începe să tragă.

Gloanțele se înfig în ușa unui garaj, în spatele lui Josep. Speriat, se aruncă la pământ, cu bicicletă cu tot. Gloanțele îi trec pe lângă cap. Închide ochii și se gândește cât de nenorocos trebuie să fii, să supraviețuiești la tot și să mori la colțul Girona cu Mallorca chiar în ziua când s-a sfârșit războiul.

Se aud mai multe împușcături. Un glas strigă:

— *Rendíos de una vez, rojos de mierda.*[41]

41. Predați-vă odată, roșii de rahat!

Și o ultimă detonație. Cea definitivă. Apoi, liniște și cineva care zice:

— *Despejado, compañero. Enemigo neutralizado.*[42]

42. Liber, camarade. Inamic neutralizat.

O mână îi oferă ajutor să se ridice. Este un naționalist navarez cu beretă roșie, cămașă kaki și o barbă plină de fire albe.

La fereastra unde era gura puștii care-l țintea, nu mai e nimic. O gaură neagră.

Salvatorul lui a plecat fără o vorbă, cu pușca în spate, în direcția Gràcia. Nici măcar nu a putut să-i mulțumească. Îi trece prin cap că, poate, mai mult decât să ajute un prieten, i-a plăcut să ucidă un dușman.

Seara târziu

Înainte de război, cei de la etajul unu cumpăraseră un patefon. Îl țineau într-o cameră care dădea spre curtea interioară, pe care o numiseră, cu vanitate de mici burghezi, „sala de muzică". Fata cea mare, o nătângă veșnic cu funde în păr, care pretindea să i se spună „domnișoara", era moartă după tangouri. Mai ales după Carlos Gardel. Avea trei discuri de-ale lui și le punea toată ziua. Toți de pe scară le știau pe dinafară. Cel mai mult îi plăcea *Caminito* și, ca atare, îl asculta cel mai des.

Normal, astăzi, când nu mai au motive să se ascundă și să se teamă, și bucuria se revarsă în toate camerele, au considerat că este timpul să dea la o parte păianjenii de pe gramofon și să-l pună din nou în funcțiune. Astfel, singurătatea lui Mercè se umple, brusc, de cadența lentă, dulce, a vocii cântărețului argentinian. „*Caminito que el tiempo ha borrado, que juntos un día nos viste pasar, he venido por última vez, he venido a contarte mi mal...*"[43]

43. Cărăruie pe care timpul a șters-o, care ne-ai văzut cândva pe-amândoi, am venit pentru ultima oară, am venit să-ți povestesc durerea mea...

Bătăi în ușă. Violente, de mai multe ori.

— *¡Abran! ¡Abran!*[44] se aude o voce autoritară de bărbat.

44. Deschideți, deschideți!

Mercè se uită pe vizor. Este un falangist. În uniformă albastră. Cu un pistol în mână.

— *¡Abran ahora mismo o echaré la puerta abajo*[45]!

45. Deschideți imediat sau sparg ușa!

Deschide. Bărbatul o măsoară cu dispreț de sus până jos.

— *Busco a Olegario Saltor.*[46]

46. Îl caut pe Olegario Saltor.

— Nu este aici, zice ea în catalană.

— *A su padre, entonces.*[47]

47. Atunci, pe taică-su.

— Este mort.

— *Déjeme pasar.*[48]

48. Dă-mi drumul să intru.

Bărbatul o împinge și intră. Ia cameră cu cameră, deschide dulapuri, ciocănește. Până ajunge în dormitor și o aude pe Reina sforăind. O observă o clipă. Se întoarce spre Mercè.

— *¿Dónde está Olegario?*[49]

49. Unde e Olegario?

— A plecat pe front.

— *¿Usted es de la familia?*[50]

50. Îi ești rudă?

— E fratele meu.

— *¿No sabe hablar en castellano?*[51]

51. Nu știi să vorbești în spaniolă?

— Nu.

Pistolul e îndreptat spre ea.

Mercè îi înfruntă privirea. Îi tremură mâinile, dar nu cedează. Nu-și pleacă ochii. Falangistul pufnește și pleacă, bocănind cu cizmele.

Tangoul din etajul de sus curge mai departe – *… desde que se fue, nunca más volvió*[52]… și lui Mercè i se pare un semn de rău augur.

52. De când a plecat, n-a mai venit niciodată…

Cum încă n-au omorât-o, crede că ar trebui să se gândească la ceva pentru cină. Umple cu apă un vas de lut și pune jumătate din fasolea adusă de dimineață de la Sant Ramon de Penyafort. O să o lase un timp la muiat și pe urmă o s-o fiarbă la foc lent, cu un pic de sare din jumătatea de borcan care i-a mai rămas și o frunză de dafin. Trage fasolea într-o parte și aprinde o lampă cu gaz, căci nu se mai vede deloc. Acum trebuie să aprindă focul, și asta înseamnă mai multă muncă. Cu frigul ăsta, jarul n-o să dureze prea mult. Fasolea ar fi mai bună dacă ar adăuga un cartof, dar de unde. Mai bine să se bucure de fasole decât să se plângă că n-are cartofi. Și are cărbuni, rari de atâta timp în multe case.

Nu are de gând să mai deschidă ușa nimănui. Ea și Reina vor cina seara asta ca două ducese.

Întunericul

În fața intrării, Josep vede ieșind câțiva falangiști și se întreabă ce-or fi făcând aici. Îi salută cu brațul ridicat. Cum intră, aude muzică, o cunoaște. Un

tango. Carlos Gardel. L-ar putea cânta bucată cu bucată. L-a auzit de zeci de ori. Antoniei și fetelor de la bordel le plăcea acest argentinian trist. El și alții. Lasă bicicleta rezemată de zid și caută pe pipăite soneria. Nu este lumină, nu o vede... *una sombra ya pronto serás*[53]... Soneria nu funcționează. Bate, dar nu-l aud, ... *una sombra lo mismo que yo*[54]..., și a doua oară bate mai tare, cu palma. E bine, se aud pași apropiindu-se. Nu se deschide ferestruica-vizor. De cealaltă parte e cineva care se teme să deschidă ușa.

53. O umbră vei fi curând.
54. O umbră, la fel ca mine.

— E cineva? Domnul Saltor? Mercè? întreabă ridicând vocea peste larma argentinianului... *desde que se fue, triste vivo yo*[55]...

55. De când a plecat, trist trăiesc.

Așteptarea se prelungește, derutantă. Până când o voce slabă dinauntru își ia curaj să întrebe:

— Cine-i caută?

...*caminito amigo, yo también me voy*[56].

56. Cărăruie prietenă, și eu mă duc.

— Mercè! Dorința îl face să-i recunoască imediat glasul. Strigă mulțumit: Sunt eu, Mercé. Josep. Logodnicul tău.

Cheia se răsucește în broască, se poticnește în ceva. Josep își dă seama că și Mercè este nerăbdătoare să-l vadă și că e emoționată. Bine face că se ferește de oameni străini... *nunca más volvió*.

Ușa deschisă, și ei doi față-n față, luminați doar dintr-o parte de lampa cu gaz care se chinuie pe masa din sufragerie. Ea îl privește fix, cu uimire, cum se privesc străinii. El se sperie când o vede atât de slabă, atât de palidă, cu niște ochi enormi. Rochia pare veche, atârnă pe ea.

— Mercè, exclamă, strângând-o puternic la piept.

Își afundă nasul în părul ei, îi aspiră mireasma. E numai piele și os.

— Nu aici, zice, desprinzându-se din brațele lui.

El intră înainte să-l invite și închide ușa. Acum o privește în lumina slabă a lămpii.

— Ești la fel de frumoasă ca înainte. (Ea face o grimasă ironică, una care vrea să zică: „Dar ce spui?") Ceva mai slabă, continuă Josep și, imediat, cu glas mângâietor, dar o să te-ngrași la loc, o să vezi. Curând o să fii cea dintotdeauna.

Ea schițează un gest de resemnare tristă:

— S-au întâmplat atâtea.

Și izbucnește în plâns ca un copil, dar nu-l îmbrățișează, nu caută mângâiere.

Josep vrea s-o consoleze. O strânge din nou în brațe. De data asta simte o mică rezistență. O rigiditate pe care nu i-o știa. Îi prinde urechea între buze, îi șoptește:

— Toate astea s-au terminat, Mercè. Sunt aici, o să te ocrotesc. N-o să-ți lipsească nimic. Ne căsătorim, o să fim fericiți. Lumea o să ne invidieze. O să avem cei mai frumoși copii din cartier.

Ea nu zice nimic. Nu face nimic. Buzele lui Josep i le găsesc pe ale ei. O caută cu tot trupul lui, dar, mai ales, o caută cu dorința, cu bucuria că s-a

întors, cu făgăduiala pe care i-o făcuse. Va fi toată a lui, îi spusese. De luni întregi nu se gândește la altceva. O dorește. Nu mai poate aștepta.

Lipit de trupul ei slab, Josep simte că supraviețuirea lui, întoarcerea lui, viitorul lui, totul înseamnă ea. Își simte sângele clocotind, cum nu mai simțise niciodată. Niciodată, cu nimeni. Și, în timp ce în suflet nu-și dorește decât să se contopească în ea, mâinile-i urcă pe coapsele slabe ale fetei. Tot ce întâlnește este moale și cald. Totul miroase a colonie, a rufe călcate. Mercè are doi sâni ca două piersici. Îi mușcă, îi soarbe, îi aspiră, își lipește obrajii de ei. Ăsta va fi mirosul vieții lui de acum încolo. Va uita tot, o să trăiască prin ea. Mercè e a lui dinainte să plece și va fi mult mai mult începând din clipa asta. Brutalitatea lunilor de pe câmpul de luptă, nopțile dormite pe pământul gol, grosolănia amorului plătit, nevoia imperioasă a unui bărbat tânăr care a visat clipa asta de atâtea ori, toate astea îl împing să facă ce face, fără să se gândească, lăsându-se târât de o patimă necunoscută.

Merge până la capăt, ea întinsă pe masa din sufragerie, el cu cizmele în picioare.

La sfârșit, o ajută să se ridice și-i zice:

Acum e ca și cum am fi deja căsătoriți.

Ei îi curg lacrimile. Josep crede că de bucurie. E gata să-i spună din nou că o s-o ocrotească totdeauna, dar se oprește brusc. Adulmecă aerul, ca un câine de vânătoare:

— Un moment. A ce miroase?

Noaptea târziu

Mercè fredonează tangoul și gustă din fasole, să vadă dacă e fiartă. Nu mai e mult și va fi gata. Aude bătăi în ușă, se apropie tiptil de gemuleț, să nu fie auzită. Nu are de gând să deschidă. Ar putea fi alt falangist și, de data asta, să nu mai aibă atâta noroc. Aude o voce întrebând în catalană de ea sau de tatăl ei. Când o recunoaște, este atât de tulburată, că nu reușește nici cheia s-o rotească. Nu e posibil. Îi bate inima în piept nebunește. Josep s-a întors, cum este posibil.

Vede pe palier un bărbat slab, murdar, neras, părul prea lung, ochii înfundați în orbite. Pare cu zece ani mai în vârstă decât Josep Gené de la care și-a luat rămas-bun la cazarma Karl Marx în urmă cu doar câteva luni. Parcă ar fi un sălbatic. Rămâne încremenită, nu-i ies cuvintele.

Vrea să-i zică să intre, dar el a și intrat. Mai bine, palierul a devenit un loc periculos. În sufragerie, în lumina lămpii, îl poate privi mai bine. Îi vede cizmele, murdare, pline de noroi, strânse cu niște noduri care nu știe cum s-or desface. Niște cizme care trezesc teamă. Și ochii îi cad pe uniformă. E uniforma soldaților pe care i-a văzut defilând pe lângă tancuri în Piața Lesseps. Aceeași manta, aceeași beretă, același rucsac, aceleași insigne. Îi vine în minte ce i s-a întâmplat Reinei. Îi vin în minte tatăl ei și Oleguer. O cuprinde un dispreț intens, cum n-a mai simțit niciodată.

Uniforma e îmbibată cu murdăria de luni întregi. În părul încâlcit or mișuna păduchii. Și duhoarea, insuportabilă, nelămurită. Duhoare de bălegar, de sudoare, de ars, de putred. De toate la un loc. Duhoarea bărbaților în război sau a războiului însuși.

Poate duhoarea trădătorilor, a asasinilor, a inamicului. Toate astea vin peste ea când el o îmbrățișează. Mercè rămâne mută, paralizată. Nu vrea ca Josep s-o atingă, nu vrea s-o sărute așa, pătimaș, violent. Nu vrea nimic din ce se petrece, dar nu-și găsește cuvintele să i se opună, să-l îndepărteze, nici forța să-l dea la o parte. O năpădește frica, și furia, și o ură născută în doar o secundă. Singurul lucru care-i trece prin cap este să-și țină respirația până când el termină. Și să închidă ochii, să nu-l vadă. Și să își țină pumnii strânși, ca o inutilă rezistență. Din fericire, asaltul nu durează mult. Brusc, Josep pare să se sufoce și cade peste ea. E sigură că, dacă ar fi mai multă lumină, în poziția asta i-ar zări păduchii în claia de păr. Și acum el îi zice că acum e ca și cum ar fi deja căsătoriți și ea gândește: „N-o să fim niciodată." Din fericire, nasul de soldat îl face pe Josep să ridice capul, slavă Domnului, și să adulmece aerul cu iz de fasole arsă. Și atunci el întreabă:

— Un moment. A ce miroase?

Și Mercè fuge la bucătărie, să salveze fasolea și să se salveze. Și această distanță, încă mică, e doar începutul aceleia pe care totdeauna, tot restul vieții ei, o va dori între ea și Josep Gené.

Puțin până la miezul nopții

Reina se trezește brusc în întuneric și se gândește: „Cât o fi ceasul? Cât am dormit?" Mai înainte, mult mai înainte, i se păruse că se auzea un tango. Se ridică, încă buimacă, și la început nu găsește

drumul, căci nu cunoaște casa. Dă peste o comodă, răstoarnă câteva fotografii înrămate ale unor oameni pe care nu îi cunoaște, părinții lui Mercè, și pe care nu îi va cunoaște niciodată. Pipăind pereții din coridor, ajunge la ușa sufrageriei. Abia dacă o distinge pe Mercè, așezată în fotoliu. Toată casa miroase a mâncare arsă și a încă ceva, ceva în putrefacție, pe care nu-l poate identifica, ca atunci când se strică în coș un cartof. Moare de sete.

— Fetițo? Ești aici, Mercè?

Mercè nu răspunde.

— Fetițo? Ai putea să-mi dai un pahar de apă?

Mercè se duce încet în bucătărie, mai pune gaz în lampa stinsă de ceva vreme, o aprinde. Umple un pahar cu apă de la robinet și așteaptă să-l bea. Ia într-o mână lampa și cu cealaltă o împinge ușor pe Reina în dormitorul mic, al ei și al lui Oleguer, unde cineva doarme.

Un bărbat slab și mai murdar ca o mătură, în picioarele goale, doarme pe jos, deși în stânga și-n dreapta lui e câte un pat, unul desfăcut. De-aici vine mirosul împuțit. Și asta când ea încă nu s-a putut spăla și numai a trandafiri nu miroase.

Durează un timp până își dă seama că cerșetorul ăla este băiatul ei. Tresare de emoție.

— Josep! Ce faci pe jos? Te-ai întors! Ești în viață!

Îl zguduie, ghemuită lângă el, îl pipăie, să fie sigură că-i adevărat.

El abia de-și poate deschide ochii, zâmbește. Mama lui e mai slabă cu peste douăzeci de kilograme, dar i-ar recunoaște vocea dintr-o mie. Scena regăsirii dintre mamă și fiu o îmblânzește puțin pe

Mercè, care nu vrea să se îmblânzească și-i lasă singuri.

— Ce naiba faci pe jos?

— Nu puteam să dorm în pat. M-am dezobișnuit, răspunde, și el surprins.

— Ești în viață!

Iarăși lacrimi.

— Sunt în viață.

Iarăși îmbrățișări.

Restul nopții este bizar. Mai ales pentru Mercè. În sfârșit, unul din ei o întreabă cum de este singură în apartament, unde-i este familia. Tata, mort. – Figuri consternate, cuvinte de consolare. – Mama, cine știe. De Oleguer nu mai știe nimic de luni întregi. Se frământă tot timpul, să nu fi pățit ceva.

Josep decretează:

— N-ar fi exclus. Oleguer e foarte cunoscut.

Cuvintele pe care nu le rostește Mercè, căci oamenii ăia doi sunt deja străini pentru ea, le rostește Reina:

— Nu se știe. Poate s-o fi ascuns. Dar tu o să-l ajuți, nu? Tu, acum, o să poți să-l ajuți.

Josep strâmbă din nas.

— Întâi și-ntâi ar fi trebuit să se-ajute el. Reina îl privește cu atâta asprime, încât adaugă: Dar o să încerc. Doar de dragul lui Mercè.

Reina dă din cap mulțumită, „mă bucur". Și, odată tranșată problema, întreabă:

— Fetițo, am putea să gustăm din laptele ăla condensat?

Mercè încălzește apă și prepară laptele. Îl mestecă încetul cu încetul, la foc mic, ascultând discuția, numai intenții și proiecte, dintre mamă și fiu. Josep

o să meargă să depună plângere că i-a fost jefuit apartamentul. Chiar mâine. O să se prezinte și la Guvernul Civil, să-i fie recunoscută condiția de fiu de văduvă; așa, dacă-i încorporează pe cei de vârsta lui, n-o să mai fie obligat să facă armata. Îi promite că o să facă tot ce poate ca să recupereze tot ce li s-a furat, o să denunțe pe oricine o să fie nevoie, o să discute cu autoritățile, nu se lasă până nu sunt arestați vinovații. Totul să fie ca înainte: ei, magazinul, apartamentul. Și o să se însoare. Curând, Mercè – vorbește pentru ea fără să o întrebe – e de acord. Mercè o să lucreze la magazin, nu le mai trebuie altă vânzătoare. O să tragă toți cât o să fie nevoie, că doar e magazinul lor. Al lor și al copiilor care o să vină, că sigur o să vină rapid. Și Reinei îi strălucesc ochii de bucurie. Ea, care iubește atât de mult copiii.

Mercè mestecă în lapte, e deja gata, îl pune în două pahare pe o tavă. Și se gândește la picioarele scârboase ale lui Josep, când și-a scos cizmele a crezut că leșină. Și-și zice că lui Josep i-au putrezit picioarele, și sufletul, poate el tot e în descompunere, cum în descompunere e și viața ei. Și-și zice că trebuie s-o găsească pe Ilda, o să se ducă s-o caute chiar mâine, dis-de-dimineață, o să-i povestească ce a făcut Josep și sigur ea, mai mare și cu mai multă experiență, o să știe să-i spună ce are de făcut.

Când pune tava pe masă, Reina o întreabă:

— Și, tu, fată, ce faci, așa tăcută?

Tăcerea, din afară și dinăuntru și de peste tot, va întârzia să dispară.

II
TIMPUL ȘI RANCHIUNA

58

În salopetă verde, cu mănuși din cauciuc și înarmat cu o daltă, muncitorul din brigada primăriei se întoarce spre micul grup de oameni și întreabă:

— Ei? Începem?

S-au oprit în fața nișei numărul 34. Cifre gravate pe lespede, nici un nume, nici o dată.

— Oricând vreți, zice Leandre Vives, autoproclamat, de când au sosit, purtătorul de cuvânt al celorlalți.

Sunt cu el Reina, Filomena și o funcționară de la primărie, cu dosar, ochelari, aer profesionist. A venit, le-a spus, să supervizeze operația.

Cu dexteritatea celui care a făcut asta de multe ori, muncitorul introduce capătul ascuțit al dăltii într-un colț mai crăpat al lespezii și o înalță puțin. Piatra se clatină ușor și omul repetă mișcarea la celălalt colț, până ce o desprinde. Imperturbabil, muncitorul o pune într-o parte și întreabă:

— Doriți să scot sicriul?

Și Leandre:

— Corect!

Fără o vorbă, muncitorul se duce la magazioara

aflată pe o latură a cimitirului și se întoarce cu un căruț pentru transportul sicrielor și cu un cablu.

— O să fie nevoie să mă ajute cineva, îi comunică funcționarei de la primărie.

Ea își înalță brațele, parcă amenințată:

— O, nu. Pe mine morții mă înspăimântă.

Omul privește spre restul grupului.

— Pe mine nu m-ar deranja, dar sunt prea scund pentru așa ceva, în plus, nu am deloc stabilitate, zice Leandre către Reina.

— Atunci, poate amânăm.

— Sub nici o formă, spune Reina hotărâtă, ce trebuie să fac?

— E ușor, nu vă speriați. Puneți-vă mănușile astea – îi întinde o pereche de mănuși de cauciuc – și faceți ce vă spun eu.

Cât Reina se pregătește, Leandre, cu ochii mijiți, evaluează conținutul nișei.

— Sicriul pare bine conservat.

— Aa, da, aici toate țin mult, zice muncitorul și nu se știe dacă vorbește despre interesul pentru deschis nișe sau despre mortadela din frigiderul lui.

Când Reina se consideră pregătită, muncitorul îi dă câteva instrucțiuni precise. El o să lege sicriul și o să tragă, să vadă dacă rezistă. Ea nu trebuie decât să-l sprijine, să nu cadă, și să-l ajute să-l așeze pe căruț.

— Nu cred să fie greu, că a trecut mult timp, zice. Terminăm imediat, o să vedeți.

Are dreptate: manevra nu le ia mult. Sicriul este intact, doar murdar și plin de pete, ca niște răni. Nici un simbol religios pe el. Leandre privește totul curios.

Reina a rămas cu mănușile puse, așteptând. Nici ea nu-și poate ascunde curiozitatea. Se gândește că ar fi mai rău să fie aici Sam, îl panichează moartea, nu vrea să știe nimic despre tot ce are legătură cu ea. Ea e mai bună la deshumat cadavre, îi este limpede.

Muncitorul se uită spre ei cu un aer de „și acum ce". Leandre ia din nou inițiativa.

— Putem să deschidem sicriul, așa-i, doamnă Gené?

Și Reina, hotărâtă:

— Doar pentru asta am venit, nu? – Către muncitor: Haideți! Deschideți-l!

E nevoie de două lovituri de ciocan ca să cedeze capacul. Sună ca agresiuni la ceva sfânt, dar nimeni nu știe la ce anume, dacă la pacea morților sau a celor vii.

Funcționara preferă să nu se uite, se face că are de dat un telefon și iese din cimitir. De acum înainte, va aștepta la poartă. Leandre și Reina rămân, înțepeniți, la locurile lor. Când este ridicat capacul, Filomena face, instinctiv, doi pași înapoi. Leandre murmură un „hmm" și un „oh", își caută într-un buzunar al paltonului ochelarii și și-i pune, să nu piardă nimic, lungindu-și gâtul, de parcă ar privi într-un acvariu. Obișnuit cu asemenea lucruri și până acum destul de plictisit, când vede conținutul sicriului, muncitorul devine brusc interesat. Și el vrea să vadă.

— Așa ceva e rarisim, zice.

În sicriu sunt doi morți. Unul, mai bine conturat. Al doilea e o mână de oase înnegrite, îngrămădite pe o latură, în dezordine. Dar se disting perfect

două cranii.

Ca de obicei, Leandre are întrebări. Omul ăsta nu obosește niciodată să întrebe.

— Ce vedem aici e o cizmă?

Arată spre locul din sicriu unde ar trebui să fie picioarele. Muncitorul chibzuiește.

— Așa pare.

O pânză pare lipită de ceva, nu se vede ce.

— Pot? Leandre arată spre locul interesului său.

Muncitorul ezită. O caută din priviri pe responsabila de la primărie, dar vede că e departe, dincolo de gard, fumează și vorbește la telefon.

— Treaba dumneavoastră, îl autorizează, în absența altei autorități.

Pânza este întărită și, desprinsă, scoate un fâșâit neplăcut. Dedesubt apar cele două cizme așteptate de Leandre, la capătul unei perechi de tibii și peronee. Apar și pantalonii sau ce a rămas din ei, de la mortul mai bine conturat. Celălalt este numai oase și petice de piele.

— Dumneavoastră v-ați putea recunoaște tatăl, aici? o interoghează Leandre pe Reina, care-i aruncă o privire furibundă. Atunci, se întoarce spre muncitor: Credeți că cel cu cizme o fi murit primul?

— E greu de spus, zice omul. Și-apoi, nu vreau să mă bag.

Leandre scormonește cu privirea sicriul.

— Potrivit informațiilor mele – își adoptă tonul obișnuit, profesoral –, aș zice că cel cu cizmele ar putea fi Oleguer Santor. Și celălalt ar fi Josep Gené, care a fost deshumat și reînhumat aici. Așa s-ar explica starea în care e.

Reina simte că-i țâșnesc lacrimile. Este surprinsă, până acum se simțea tare, senină, dar în fața rămășițelor tatălui ei nu se poate stăpâni. Își scoate din geantă ochelarii de soare și și-i pune, să nu fie văzută plângând. Nu suportă să plângă. Mai ales în fața unor oameni străini.

— Scuzați-mă, dumneavoastră, ca expert, ce părere aveți? îl întreabă Leandre pe muncitor.

Omul se apropie fără mare interes de sicriu.

— Eu nu sunt expert în nimic, zice, dar, evident, așa ceva nu e normal.

— La ce vă referiți?

— Doamne, nu vedeți? În primul rând, doi morți, nici unul cum ar trebui. Nu se înmormântează oamenii cu cizme, nici cu cuțite. Uite – arată spre una din încălțări, din care iese un vârf ascuțit, ruginit, negru, pare un briceag, unul mare. Pe urmă, celălalt mort pare pus peste primul, ce mizerie! Ce lipsă de respect! Și asta – arată spre pânza pietrificată – pare un rest de cearșaf. Poate o pânză în care a fost înfășurat al doilea mort. Din ce an e toată povestea asta?

— Din '86, secolul trecut, informează imediat Leandre.

Nu înțeleg. Poate pe vremea aia n-o fi fost așa ciudat – omul este tânăr, cam treizeci de ani –, dar astăzi ar fi de neimaginat. Aș zice că și atunci.

— Mormântul ăsta este cu totul anormal, zice Leandre. Cine credeți că ar fi putut s-o facă? Vreun om de-al primăriei?

Omul dă din umeri, n-are nici o idee. Nu s-a întrebat niciodată ce era pe lume înaintea lui. Și nu vrea probleme. În clipa asta, apare funcționara, a

terminat cu telefoanele, ea e mult mai în vârstă și se vâră în discuție:

— În anii optzeci, trebuie să fi fost Tomàs, zice. Evită să privească sicriul, dar nu reușește: Ooo! Sunt doi!

— Cine e Tomàs? vrea să știe Leandre.

— Groparul satului. Ultimul înainte ca slujba să fie pusă la concurs și să-l câștige o agenție funerară din Lleida. Până să se pensioneze, Tomàs se ocupa singur de toate înmormântările. Poate își amintește ceva de acest caz.

Leandre scanează sicriul cu privirea în căutarea vreunei comori ascunse, din cele pe care le vânează. Când și când apropie un deget de vreo bucată de cârpă întărită și apasă ca pe un buton, parcă să declanșeze un mecanism să vadă ce-i dedesubt.

— Și trăiește aici? întreabă distrat.

— Cine, Tomàs? Sigur, în Isona. Înainte de prânz, e zilnic la barul Malibu, la o partidă de domino și un păhărel cu prietenii. Dar vă previn, nu e prea vorbăreț.

Nu vă faceți probleme. Uneori muții oferă surprize, zice Leandre cu însuflețire și tresare, cu o mână în sicriu: Aici e ceva dur.

Nu vede sau nu vrea să vadă figura dezgustată a Reinei. Și, înainte să-i spună cineva dacă poate sau nu s-o facă, și-a și vârât degetele ca o gheară în ceea ce pare buzunarul pantalonilor făcuți ferfeniță ai singurului mort la care s-au păstrat.

— O cheie! anunță.

— Vă rog, n-ar trebui atins nimic din... încearcă să atragă atenția funcționara.

Prea târziu. Leandre a prins între degetul mare și

arătător vârful cheii și trage până o scoate, lipită de o alta mai mică, amândouă cu un capăt de plastic negru – pe care încă se citește clar „Seat". Inelul care le unește e prins de un lănțișor pe care este gravată o coroană și inscripția „Real Club Deportivo Español".

— Oho! exclamă Leandre, satisfăcut de descoperire.

— Ce faceți, domnule profesor?! îl ceartă funcționara. Asta ar trebui predată la primărie. Tehnic vorbind, tot ce-i în sicriu este al municipalității.

— Le recunoașteți? o întreabă Leandre pe Reina, vârându-i sub ochi portcheiul și cheile.

Ea aproape că nu poate vorbi. Are un nod în gât.

— Tatăl meu avea un Seat, îngaimă.

— Și ținea cu Español?

— Da.

— Atunci nu mai e nimic de spus. Poftiți cheile. Se întoarce spre funcționară: Cred că fiica defunctului e mai îndrituită să le aibă decât primăria, sunteți de acord, nu? (Funcționara ridică din sprâncene.) Leandre continuă: Din respect pentru cei de față, mă abțin să fac o glumă despre utilitatea luării cheilor de la mașină în mormânt. Iertare, dar mai am o întrebare. Sunt singurul care crede că unuia dintre morți îi lipsește ceva?

Când a scos cheile, Leandre a provocat o altă mișcare în sicriu. Mică, dar suficientă încât să scoată la iveală partea superioară stângă, a unuia dintre cadavre. Coaste, clavicule, vertebre, un umăr întreg și un cubitus și un radius secționate. Muncitorul constată cu neplăcere:

— Într-adevăr, se pare că omul ăsta era ciung.

— Îi lipseau mâna și o parte din brațul stâng.

Arată spre cele două oase mutilate.

— Ideal pentru condus, glumește Leandre, înainte să apuce Filomena să-l strângă ușor de cot, să-l avertizeze că nu-i de râs.

— Era ciung tatăl dumneavoastră?

— Nu.

— Atunci, nu e el. Vedeți? Știm ceva mai mult.

Muncitorul este vizibil stânjenit de situație. Se uită, neliniștit, la Reina. Ca să se termine odată, zice:

— Eu ar trebui să plec. Dacă sunteți de acord, am putea considera totul încheiat.

— Sigur. Fac câteva fotografii și putem pleca, zice Leandre scoțând un aparat din buzunar.

— Nici gând! sare Reina. Asta nu-i o atracție turistică.

— Știu, doamna mea, dar este material de studiu. Fotografiile sunt exclusiv pentru uzul meu personal.

— Mă opun categoric.

Funcționara se vede obligată să intervină:

— Respectați dorința doamnei, domnule profesor.

Cu părere de rău, Leandre își pune aparatul în buzunar, în timp ce scormonește mai departe cu privirea, poate vede undeva ce îl interesează atât de mult: hârtii. Scrisori. Începe să înțeleagă că nu va găsi așa ceva.

Muncitorul este gata să pună capacul la loc, dar observă figura Reinei și o întreabă:

— Doriți să vă lăsăm câteva minute singură?

— Mulțumesc, nu-i nevoie, răspunde stăpână pe

sine, ca de obicei.

Cum o vede pe funcționară plecând, Reina o urmează. Să vorbească cu ea. Și, astfel, acum Leandre o să fie obligat să-și pună mănușile de cauciuc. Când iese pe poarta din piatră, îl și vede făcând asta.

— V-ați mai întâlnit vreodată cu un caz ca acesta?

— Niciodată în viața mea.

— În caz că unul din morți este tatăl meu, cum pare cel mai probabil, aș dori să încep demersurile pentru strămutarea osemintelor la Barcelona.

— Normal. O să vă dau telefonul firmei din Lleida care se ocupă de...

— Dar cred că, înainte, ar trebui să cer un test ADN.

— Oh! rămâne încremenită funcționara. Nu sunteți sigură că-i tatăl dumneavoastră?

— Cum vreți să fiu? (Evită să dea alte explicații.) Doar după ce spune omul ăsta?

— Nu ni s-a mai întâmplat niciodată, dar, dacă procedura este legală, bănuiesc că n-o să fie nici o problemă.

Reina își ia rămas-bun, asigurând-o că, înainte de a pleca, va trece pe la primărie, și o vede urcându-se în mașină. Ea va merge cu Leandre și Filomena, cu mașina ei. Cum urcă în mașină, profesorul continuă cu interogațiile. Omul ăsta nu încetează niciodată.

— Credeți că tatăl dumneavoastră și Ilda Moreu s-au cunoscut?

— Cum vreți să știu? răspunde Reina, acră.

— Mai firesc ar fi să-l fi cunoscut pe Oleguer

Santor, nu credeți? La urma urmelor, era fratele iubitei lui.

— Iubită?

— Mă rog. Amantă, concubină, ibovnică... Spuneți-i cum vreți. (Reina nu răspunde.) Leandre continuă: Ce ironie a vieții, nu? Victimă și călău în același sicriu. Dacă toate astea le-ar inventa un scriitor, n-ar crede nimeni! Ce curios simț al umorului are viața, doamnele mele!

Reina nu mai poate. Vrea să plece de la cimitir. Își pune centura de siguranță, însoțită de înțepătura dureroasă în umărul stâng, se afundă în scaun și scoate mobilul. Găsește două apeluri pierdute de la Sam și un mesaj de WhatsApp: „Voiam să-ți spun prin viu glas, dar, ce surpriză!, nu dau de tine. Îmi pare rău, o să ajung puțin mai târziu. La ieșirea din Ponts m-au pus să suflu în fiolă. Mi-a ieșit 0,40. Mi-au blocat mașina. Trebuie să aștept să îmi scadă alcoolemia."

59

După ce a trecut prin două lagăre de prizonieri, după ce a fost condamnat la muncă silnică, nu la moarte, după ce și-a pierdut mai mult de două decenii din viață făcând șosele, baraje și un fel de mănăstire gigantică pe Valea Cuelgamuros—, unde mulți și-au lăsat viața și lui i s-a făcut ferfeniță un braț, după ce a ajuns un mutilat, după ce a cunoscut închisori infecte și gardieni și mai infecți, după ce, devenit inutil sau din alte motive pe care nu le-a aflat niciodată, a fost mutat la Barcelona, după toa-

te astea și multe altele, Oleguer a ieșit din închisoarea Model într-o zi de joi din ianuarie la mijlocul anilor șaizeci, când era convins că va muri de bătrânețe în vizuina aia de șobolani.

57. Este vorba despre monumentul funerar Valle de los Caidos, ridicat de prizonierii republicani.

Cineva i-a rostit numele, l-au purtat pe coridoare până la ieșire unde, i s-a spus, întreba de el un domn.

— Sunt Remigi Pladevall, i-a zis bărbatul bine îmbrăcat care îl aștepta afară fumând o havană și privindu-și vârful pantofilor lucioși, caut pe cineva dispus la orice ca să mă apere.

— De cine?

— De cei care mă invidiază.

— De ce eu?

— Fiindcă mi s-a spus că ești nebun.

— Și ce câștig?

— Câștigi că te scot de-aici și ai o masă caldă pe zi. Bani, dacă vrei, ți-i câștigi.

— De acord.

S-a uitat la brațul mutilat.

O să poți?

— Eu, cu un singur braț, fac mai multă treabă decât dușmanii tăi cu două.

Remigi Pladevall promisese că n-o să spună nimănui cine-i ceruse favorul de a scoate de la pârnaie zdreanța aia de om. Fusese o bună recomandare. Oleguer era o secătură, da, dar credincios cauzelor în care credea, și într-a lui crezuse de la început. De aceea s-au înțeles atât de bine.

La domnul Pladevall, Oleguer Saltor a făcut ce avea să facă toată viața. Era șofer – uniformă, șapcă și o limuzină Mercedes W111 care prindea o sută șaizeci pe oră –, îl însoțea la întâlnirile de afaceri și la mesele în care mituia politicieni. Uneori, își asuma și alte misiuni: dus acasă domnișoarele încăpățânate care nu se mai dădeau duse, cumpărături în districtul cinci, mai ales cocaină, sau amenințat rivalii care se credeau mari și tari doar fiindcă aveau un prieten într-un birou și o armă în buzunar. Formau un bun tandem.

În pofida aparențelor, Oleguer Saltor și Remigi Pladevall se asemănau mult. Amândoi erau niște marginali (față de alți oameni, față de legi, față de convențiile sociale), amândoi se agățau de putere din interes, amândoi erau obișnuiți să facă ce aveau chef și fiecare avea nevoie de celălalt ca să supraviețuiască.

Pladevall era vlăstar al unei cunoscute familii din burghezia industrială, foarte avid, ca mulți dintre ilustrii săi înaintași, să treacă peste barierele sociale în relațiile de așternut. Dar a mers atât de departe cu această aviditate, încât tată-său și-a pierdut răbdarea: întâi l-a exclus din testament, apoi din familie. Nu s-a frământat mult. A împrumutat bani de la un tovarăș de chiolhanuri, fiul unuia dintre cei mai puternici bancheri din Barcelona, și și-a pus pe picioare propria filatură. Avea nas bun în afaceri și chef de muncă. Grație numelui și faimei, a găsit rapid acționari și investitori. În câțiva ani deja îi făcea concurență și-i punea bețe-n roate tatălui. Puțin mai târziu s-a încumetat să meargă și mai departe și a început să flirteze cu piața imobiliară. A devenit

investitor, dezvoltator și – dintr-una-ntr-alta – speculator. Avea doar un necaz: pe măsură ce-i creșteau afacerile, i se înmulțeau dușmanii. De aceea îi trebuia cineva ca să-l apere.

La șaizeci și șase de ani, când nu mai avea nimic de făcut, se însurase cu Aurora, amanta lui de atâția ani, că le pierduse șirul. „Ea era o fată moartă după experiențe nerușinate și eu un nerușinat mort după fete", zicea totdeauna când era cazul. Mai zicea și că se însurase nu fiindcă ar fi crezut în căsătorie sau că i s-ar fi potrivit însurătoarea, ci ca un fel de premiu pentru serviciile ei. Aurora îi fusese cel mai fidel om și merita o recompensă. Și el, bărbat galanton din fire, o răsplătise cu generozitate.

60

Reina e cu mâna pe clanța ușii de la Casa Filomena, când aude pe cineva fugind în spatele ei.

— Ai aflat de Murgo? întreabă Maria Montserrat, roșie la față de frig. Ce nenorocire! Nu-l cunoșteam prea bine, dar se vedea că e băiat bun. Știi ce se spune? Că l-a sfâșiat un lup.

— Cum vrei să-l sfâșie un lup, femeie, dacă pe-aici nu sunt lupi?

— Nu râde, nu inventez eu nimic! răspunde ea jignită. Ne-a spus Pere, polițistul. Mie și Filomenei. Întreab-o pe ea, dacă nu mă crezi. Și ne-a mai spus să nu ne ducem în pădure după ciuperci până nu ne anunță el.

— Chestia cu lupul mi se pare o aiureală, e de părere Reina.

— Și de când nu mai există aiureli? Mata te-ai născut ieri sau ce? Că doar toată lumea e o aiureală.

Pe fondul acestor dispute, intră în pensiune, unde-i găsesc pe toți privind știrile locale. Toți, adică: Filo, Leandre și Sara, care acum leagănă un cărucior cu un copil atât de înfofolit, că pare un canelone. La știri spun că Murgo, pe care-l numesc „bărbatul" sau „un locuitor din Isona de patruzeci și șase de ani", a murit „din cauza unor profunde și numeroase răni produse de ce se crede că ar fi un animal de pradă de mari dimensiuni". Și adaugă că un paznic forestier care, ca în fiecare zi, dădea o tură prin pădure i-a găsit trupul lângă singurul refugiu din tot parcul de vânătoare. Acum se dă un interviu cu un bărbat, încă emoționat, cu gura încleștată, de parcă scuipă cuvintele:

— M-a mirat să văd o mașină în refugiu și i-am dat roată. Întâi i-am văzut picioarele, pe urmă numai hârtii împrăștiate pe jos. Și sânge. Mult sânge.

— Lupul e animal de pradă? întreabă Filo.

— Bine-nțeles, face Rat.

Aha, bine.

— Tăceți din gură, să vedem ce mai spun.

În continuare vorbesc despre refugiu: a fost construit la sfârșitul anilor nouăzeci, să fie folosit de vânătorii din zonă în sezoanele de vânătoare de mistreți. În ultimul timp fusese amenajat pentru animale, cu siguranță pentru câinii vânătorilor. Deși, când au descins agenții, nu erau animale, poliția crede că ar fi putut fi în ultimele ore. Mai mult, totul ar putea avea legătură cu accidentul de ieri de pe o șosea din zonă, în care a fost călcată o antilopă neagră, o specie protejată, în pericol de dispariție,

originară din India.

— Uite, Reina, zic de dumneata! face Filo, încântată.

Investigația continuă, sunt angajate mai multe echipe de polițiști. Protecția Civilă le-a cerut locuitorilor din zonă maximum de precauție dacă merg pe șosea sau pe drumurile de aici și le-a recomandat să evite zonele de pădure.

— Vezi? Ce ți-am spus eu? zice Maria Montserrat întorcându-se spre Reina.

61

Când a început să se teamă că ar putea fi însărcinată, Mercè Saltor și-a zis: „Nu, nu, nu se poate. Nu se poate să-mi meargă totul atât de rău." Simțea încă în nări mirosul puturos al lui Josep Gené la întoarcere. Tocmai fusese anunțată că trebuie să părăsească apartamentul în care crescuse, despre Oleguer tot nu știa nimic. Avea destule pe cap ca să-i mai pice și nesiguranța asta. Era doar o întârziere. Auzise că unor fete le dispărea ciclul când slăbeau foarte tare. Asta trebuie să fie. Da, asta era, sigur.

Dar pe zi ce trecea îi era tot mai frică. Nu voia copil. Nici atunci, nici altă dată. Cu atât mai puțin cu Josep. Voia să-l dea afară. Să rămână iarăși goală, ca înainte. I-a cerut ajutor Ildei, care avea experiență, cu doar câteva luni în urmă făcuse un avort cu un medic de la Spitalul General. Nici ea nu voia copii și legea îngăduia să nu-i aduci pe lume dacă nu-i dorești. Dar lucrurile se schimbaseră.

— Medicii nu mai fac avorturi. Zic că o să se

schimbe legile, și avortul va fi pedepsit cu închisoare. (Mercè se uita la ea mută, așteptând o soluție.) Există moașe care o fac clandestin.

— Clandestin?

Cuvântul o speria.

— Și cer mult, zic că riscă.

— Cât?

— O să mă interesez. Dar fii sigură că destul.

Cât intrusul îi creștea în pântec, Mercè avea și alte neplăceri. Cum s-au deschis la guvern birourile, s-a dus să întrebe de fratele ei. I s-au cerut date: nume, vârstă, afiliere politică, dacă făcuse parte din vreun sindicat și ea a spus tot adevărul și i-a lăsat să noteze totul. Când a ajuns în stradă, s-a căit, pentru prima oară conștientă că poate adevărul nu trebuia spus. O consola doar gândul că sunt mulți ca ea. Ziarele erau pline de anunțuri ale celor care-și căutau fiii dispăruți, care ofereau recompensă cui le-ar da vreo informație, copleșiți de aceeași disperare ca ea.

Cel puțin, primise vești despre mamă, deși nu prea bune. Îi scrisese mătușa din Santa Pau, îi spunea că mama ei făcuse o pneumonie urâtă și trebuia să stea la pat. Avea nevoie de mâncare bună, dar la țară nu mai aveau de nici unele. Era mult slăbită, deocamdată nu se putea întoarce la Barcelona, s-ar bucura mult dacă s-ar duce ea s-o viziteze, acum, că războiul se sfârșise și se redeschideau drumurile. Și mătușa adăuga că e datoria unei fiice bune să asculte dorințele mamei.

Încă nu era ușor să te deplasezi. Zona Gironei nu era atât de devastată ca altele, dar nu toate autobuzele din Barcelona circulau. Toți voiau să meargă

să-i vadă pe cei din familie care fuseseră obligați să plece în timpul războiului, era aproape imposibil de găsit bilete și, în caz că găseai, mai era problema salvconductului, fără de care nu se putea merge într-o altă localitate, oricât de aproape ar fi fost. Salvconductele se acordau la comisariatul din strada Durruti[58] – un nume acum interzis, avea să fie schimbat curând –, dar numai celor dincolo de orice bănuială. Cu istoricul ei familial, nu l-ar fi obținut niciodată. Doar dacă o ajuta Josep, clar.

58. Buenaventura Durruti (1896–1936), anarhist spaniol, organizator al Coloanei Durruti din Armata Republicană.

O îmbolnăvea gândul să se apropie din nou de el. Hotărâse că nu vrea să-l mai vadă niciodată și zile în șir făcuse tot ce putuse să-l evite. Dar acum avea nevoie de el. S-a dus la magazin, redevenit aproape la fel ca înainte de război. Cum a văzut-o, Reina a întrebat-o unde naiba se vârâse și ea i-a spus că lucra ca femeie de serviciu pentru noul guvern militar, că acum, cu reconstrucția, era nevoie de multe mâini pentru curățat totul, străzile, dar și clădirile care fuseseră ocupate. Ea și prietena ei Ilda nimeriseră la Hotel Ritz, care luni de zile fusese cantină populară.

— Femeie de serviciu? Ce prostie! Tu, aici, cu noi, ar trebui să fii, fetițo, i-a aruncat. De n-ar fi fost Josep, n-am avea nimic-nimic. Nu crezi c-ar trebui să-i mulțumești pentru tot ce face pentru tine?

Josep își folosise cunoștințele din armată și cali-

tatea de soldat din tabăra albilor ca să reintre în posesia magazinului și a apartamentului. Ca fiu de văduvă, scăpase și de obligația efectuării serviciului militar, ce revenea celor de vârsta lui. I se ceruse, în schimb, să fie primar de cartier, funcție neremunerată, o acceptase cu resemnarea celui care-și plătește o datorie. Era obligat la o anumită supraveghere a oamenilor, îi putea denunța dacă observa ceva dubios și, de asemenea, trebuia să strângă denunțurile și solicitările. N-a denunțat niciodată pe nimeni, nici el nu știa de ce, dacă din lipsă de convingere sau de lene. Nici nu l-a întrebat nimeni motivul.

Lui, această mică putere, chiar și teoretică, îi făcea plăcere. Îi plăcea să se teamă oamenii de el, fără să fie nevoit să facă ceva. Și nu-l deranja că lumea îl crede de partea celor care porunceau, învingătorii, deși niciodată nu a știut dacă erau sau nu ai lui.

62

Moașa care făcea avorturi clandestine primea în sufrageria locuinței ei din strada Rec Comptal. Înainte de război lucrase la Spitalul General, rechiziționat, după lichidarea Republicii, de către învingători. Acum, niște călugărițe, destul de sinistre, răspundeau de maternitate. Întâi și-ntâi dăduseră afară tot personalul sanitar care practicase întreruperi – legale – de sarcină sau care nu regreta că făcuse.

Merce a rugat-o pe Ilda s-o însoțească, nu se vedea în stare să se ducă singură. Au ajuns, punctuale,

la opt și jumătate. Le-a invitat într-o cămăruță întunecoasă, luminată doar de câteva lumânări, a pus-o pe Mercè să se dezbrace și a palpat-o pe burtă. Era aproape în trei luni, sarcina aproape că nu se observa, dar ea o simțea: un intrus înăuntru.

— Plata înainte, a zis și a plecat la bucătărie.

Mercè tremura. Se uita nedumerită la Ilda. Amândouă se așteptau să o pună să se întindă pe masă și să-i vâre mâna între picioare. În loc de asta, femeia a venit cu un pahar plin de o băutură maronie. A luat banii și i-a întins paharul lui Mercè:

— Bea-l încetul cu încetul.

În timp ce ea bea cu înghițituri mici lichidul, moașa îi dădea instrucțiuni:

— Peste două-trei ore o să începi să sângerezi, dar, sigur, depinde de femeie. O să fie mult sânge, cu cheaguri. Durează patru-cinci zile. Să te speli, să nu faci eforturi și să bei multe lichide. Ne vedem din nou peste o săptămână. Ai înțeles?

Mercè dădea din cap că da.

A ieșit de acolo tremurând. Se simțea ciudat, parcă ducea în ea un pietroi. S-a dus direct acasă și s-a întins pe pat. Îi mai rămăsese o cutie de lapte, dar nu i-a venit să se ridice. S-a ghemuit sub pătură și a adormit imediat.

A doua zi era duminică, dar s-a trezit mai devreme decât de obicei. Pusese peste cearșaf un prosop împăturit, se aștepta să-l găsească îmbibat de sânge, dar patul era curat. Ca și chiloții ei. Și-a petrecut ziua așteptând momentul. Noaptea încă nu sângera. Nu simțea nimic. Nici măcar micile dureri dinainte de ciclu. A doua zi, la fel. Luni s-a dus, ca de obicei, la muncă și i-a spus Ildei că ceva nu era în

regulă.

— De ce? Ce ai? a întrebat-o speriată.

— Nimic. Asta e problema. N-am nimic.

Au hotărât să se ducă iarăși în strada Rec, să o întrebe pe moașă. Când să sune – era trecut de opt – un polițist apărut din neant le-a întrebat pe cine caută.

Ilda – gândea rapid – a spus că veniseră să viziteze o mătușă de-a ei, care locuia de mult acolo. Le-a întrebat dacă nu cumva mătușa era moașa de la trei, iar Ilda, inteligentă, a zis că nu.

— *Porque si fuera esa señora, deben ustedes saber que ha sido detenida por cometer un delito muy grave y que cualquiera que contrate sus servicios o lo haya hecho correrá su misma suerte.*[59]

59. Pentru că doamna asta să știți că a fost reținută fiindcă a comis o infracțiune gravă și oricine apelează sau a apelat la serviciile ei va avea aceeași soartă.

Au plecat de acolo înspăimântate, în goană.

Nu era prima oară că auzeau despre cineva care fusese denunțat. Delațiunile începeau să fie o practică obișnuită. Nu era nevoie de un argument solid. Nu merge la biserică. Nu e cununat religios. Are un frate comunist. A apărat catalanismul. A avortat. Toate astea fuseseră practici legale, brusc, încetaseră să mai fie. Pentru oricare dintre ele, puteai ajunge la închisoare. Ilda se temea.

— Mercè, cred că ar trebui să plecăm un timp. Omul ăsta ne-a văzut.

— Dar, dacă plecăm, ce-o să fac?

Lui Mercè îi era gândul doar la ce purta în pânte-

ce. Ilda n-a știut ce să-i răspundă.

63

Cât erau în cimitir, Reina simțise de câteva ori vibrațiile telefonului. Îl ignorase, dar în drum spre pensiune s-a uitat să vadă cine o căutase. Număr ascuns. Trei apeluri pierdute. Cine a fost o să sune din nou.

Filomena îi spusese că până la Anul Nou pensiunea era ocupată. Decide să mai rămână o noapte și intră s-o întrebe unde ar putea găsi o cameră cât mai aproape.

— Dacă vrei, poți să rămâi aici. Au fost anulate toate rezervările. Ciudat, așa-i? Polițiștii așa cred. Mi-au cerut numele clienților. Nu mi-a făcut plăcere, dar a trebuit să le dau. Toți erau străini. Niște nume ciudate!

Îmi pare rău că ai pierdut clienții.

— Să nu-ți pară! Plătiseră toți anticipat.

A rezervat o cameră dublă pentru noaptea aia, apoi l-a sunat pe Félix:

— Te deranjează dacă mai rămâne băiatul o noapte la tine?

— Tu ce crezi? Ce întrebări poți să pui!

— Poate aveai alt program.

Reina se gândește la Susanna și la bănuiala ei.

— Dacă aș avea alt program, l-aș anula. Adaugă superior, ca totdeauna: Fiul meu este mai important.

— E acolo? Aș vrea să vorbesc cu el.

— Nu. A ieșit cu o prietenă.

Reinei i se declanșează alarma.

— Ce prietenă?

— De unde să știu eu? Crezi că-l interoghez sau ce?

Cum era?

— N-am văzut-o. Și nici nu mă apuc să-l spionez.

— Unde se întâlneau?

— Reina, ești paranoică.

— Știi când se întoarce?

— Albert are optsprezece ani. Se întoarce când vrea.

— Încetează cu „Albert are optsprezece ani". Încă nu-i are. Și-apoi, știu mai bine ca oricine câți ani sunt de când s-a născut copilul *meu* – subliniază posesivul. Bine? Hai, pa.

Și închide, fără să-i mai lase posibilitatea să o facă isterică sau și mai rău.

Încearcă să facă un inventar al prietenelor lui Albert. Nu-i vine în minte decât Muriel și știe că ea nu e chiar o prietenă. Sau, poate, acum, da. Poți fi prieten al amorului tău platonic? Nu i s-a întâmplat niciodată. Nu știe. În ultimul timp, Albert a rămas să facă diverse lucrări cu colegi de clasă. Colegi care ar putea fi colege. Nu de mult a fost invitat la o aniversare. A unui băiat sau a unei fete? Sigur era de vârsta lui? Mătușa Aurora îi spusese că l-a văzut pe Instagram în fotografii cu fete. La plural: „fete". Nu știe ce să creadă. Albert îi jurase că nu s-a mai întâlnit niciodată cu nemernica aia care-i făcuse atâta rău, dar i-ar spune dacă s-ar fi întâlnit?

Ia mobilul și face ce a făcut în ultimele opt luni de sute de ori. Intră pe profilul lui Ester Parra de pe

Instagram. Privește fotografia. O femeie atrăgătoare, aparent tânără, dar nu mai e. Verifică fotografiile. De obicei sunt aceleași: de la filmări, ea pe o motocicletă, ea cu vreo actriță faimoasă pe care a dublat-o în scene de acțiune, ea bând Daiquiri pe o plajă paradisiacă... ea, doar ea. Nu o mină. În general, oamenii folosesc Instagram ca să-și mângâie ego-ul. Ultima fotografie este însă în afara tiparului. Ester Parra într-o rochie de seară cu decolteu până la buric primind un premiu pe o scenă. Sub fotografie citește: „Mulțumesc tuturor pentru acest Action Award, un vis devenit realitate." Este din urmă cu opt zile. De atunci nu a mai postat nimic. Reina închide aplicația. Se întreabă de ce oamenii răi au noroc în viață. Se gândește la Ulf Everink, de ce nu s-o fi ținând de cuvânt. Sunt luni de când au făcut o înțelegere. Ea și-a respectat partea ei. El trebuia să-i distrugă cariera acestei nemernice, acestei corupătoare de minori. Pare a fi uitat. Se simte neputincioasă și furioasă. Dar gândul următor este și mai apăsător. Și dacă Albert se întâlnește în continuare cu ea? Dacă astăzi cu ea s-a întâlnit? Dacă japița cu un decolteu imposibil are încă puterea să-i facă rău băiatului ei?

Iarăși ideea de posesie, își zice. Cea care i-a marcat viața de când Albert a venit pe lume și care, în ultimul timp, simte că trebuie revizuită.

Până când e al nostru ceea ce simțim că ne aparține?

Ce anume ne aparține din cineva pe care l-am adus pe lume?

O să discute cu Everink, să-i ceară explicații. Să-i amintească, au făcut o înțelegere, așteaptă.

Îi lipsește munca ei.

Și cel mai rău e că nu se simte vinovată de asta.

64

— Uite, Mercè, e băiat. Băiatul tău.

Fără să vrea, lui Mercè i-a trecut prin cap: „Al meu, nu."

Nașterea a fost lungă, dar ușoară. Se aștepta la ceva mult mai neplăcut, mai murdar, mai dureros. A moșit-o nevasta farmacistului, era de meserie, iar Soledat și Ilda n-au lăsat-o singură nici o clipă. I-au arătat copilul ca să se simtă mândră. Plângea. Ea nu voia decât să doarmă. Când l-a văzut, i s-a făcut frică. Nu simțea nimic.

— Nu-l iubesc, i-a mărturisit Ildei înainte să nască. N-o să-l iubesc indiferent cât timp o să treacă.

Nașterea nu a schimbat lucrurile, cum spera Ilda. Singura fericită era Soledat. Încă nu terminase de spălat copilul și se și gândea la botez.

— Cum îl chema pe tatăl lui? a întrebat.

Mercè a rostit primul nume care i-a venit în minte. Și-a amintit, cine știe de ce, de lacul de acumulare Sant Antoni, de pe Noguera. Întinderea fabuloasă de apă pe care o văzuse o singură dată.

— Antoni.

Soledat a zâmbit, mulțumită.

— Un nume perfect. Vine de la Sfântul Anton din Padova sau de la cel Mare?

— De la care-ți place mai mult, Soledat, a răspuns Mercè.

— Atunci de la cel Mare, că a fost fiu de țărani.

Ești de acord să-i spun părintelui?

Mercè a făcut un gest care voia să spună „Cum vrei mata" și a închis ochii.

— Și numele de familie?

Cum?

— Numele de familie al defunctului tău soț care era, Mercè?

Mercè s-a uitat la Ilda. Din nou, primul care i-a venit în cap.

— Moreu.

— Aaa – surprinsă, Soledat – era rudă cu tine, Ilda?

— De departe, a zis Ilda, aproape că nu ne cunoșteam.

— Ce coincidențe, așa-i? (Buna femeie credea tot.) Antoni Moreu e un nume frumos. Sună foarte bine. Dacă ai ceva documente, o să am nevoie pentru înscriere în registrele parohiei.

— Ni s-a furat tot pe drum, când veneam aici, a sărit Ilda.

— Poate am putea să le cerem la parohia ta din Barcelona, unde v-ați căsătorit.

— Santa Maria din Gràcia, *a* reacționat Mercè, dar a fost arsă. N-a mai rămas nimic din arhivă.

Donya Soledat a strâns din buze, contrariată.

— Ce vremuri ne-a fost dat să trăim, Dumnezeule! O să-i explic părintelui. Din nefericire, o fi obișnuit. Important este să-l botezăm, ce să facem dacă nu avem acte. Din fericire, mai există buna-credință a oamenilor, nu?

I-au dat amândouă dreptate. Scăpată de jena din timpul inocentului interogatoriu al lui Soledat, Mercè a șoptit:

— Sunt obosită.

Și a închis ochii.

— Sărăcuța, normal, a zis Soledat, bună ca totdeauna. Tu odihnește-te, nu te mai gândi la nimic. Mă ocup eu de copilaș.

Și s-a ocupat.

65

Vremurile bune s-au sfârșit odată cu moartea *donyei* Soledat, la doi ani după hirotonirea lui Tonet, din fericire a apucat s-o vadă. „Să ne învățăm să-i zicem Antoni, acum, că este slujitor al Domnului", cerea imperativ învățătoarea. După moartea nașei lui, băiatul nu mai venea prin sat decât din când în când, cu treburi la primărie – învățătoarea îi lăsase casa în care locuiau Ilda și mama sa – sau pentru probleme legate de bisericile de care răspundea. Vizita parohii, făcea slujbe, își punea farmecul în evidență și câștiga dragostea credincioșilor, mai ales a credincioaselor, mergând de colo-colo cu o rablă de Citroën al Episcopatului Lleidei. Nu se oprea niciodată să o vadă pe Mercè, deseori afla că fiul ei trecuse pe acolo de la farmacist sau de la Maria de la bar. Nici ea nu ardea de nerăbdare să-l vadă, deși în ultimul timp descoperise că îi plăcea că preotul inteligent, tânăr, frumos, care din când în când ținea slujba la Covet sau la Isona și care fermecase toate credincioasele din zonă, era fiul ei.

Singure în Cal Blau, Ilda și Mercè dispuneau acum de mai mult spațiu decât aveau nevoie. Făcuseră mici renovări și Ilda ocupa micul dormitor de

lângă camera mare, care fusese al *donyei* Soledat, iar Mercè își aranjase o sălită pe gustul ei, unde petrecea ore în șir cosând sau citind reviste. În șură erau căruța, pe care o lua Oleguer când venea, rar, și câteva troace. De mansardă nu mai era nevoie, dar puseseră un pat și un crucifix, în caz că vreodată Antoni ar fi rămas peste noapte acolo, la urma urmelor, era casa lui. Părea că totul avea să rămână așa pentru totdeauna și Mercè se simțea bine, până când, într-o zi, Ilda a anunțat-o că va pleca la Barcelona.

— Simt nevoia să mă întorc la lumea mea, la peisajul meu, la prietenii mei. Și a adăugat în șoaptă: și simt nevoia unui bărbat, Mercè. Aici, dacă nu mă încurc cu groparul...

— Oh, taci, prostuțo! Auzi vorbă! Nevoie de bărbat!

Ilda tocmai terminase un roman la care lucrase cincisprezece ani. Era conștientă că la Barcelona nu-și mai amintea nimeni de ea, dar în ultima vreme se inițiaseră câteva colecții în catalană și câteva premii literare și voia să-și încerce norocul.

— Aici ești la capăt de lume. Dacă mai poate crede cineva în mine, doar în Barcelona îl pot găsi.

Pentru Mercè a fost o lovitură cumplită. Trăiseră atâtea împreună. Ce s-ar fi făcut fără Ilda, când ea nu știa ce să facă cu viața ei?

— De ce nu vii și tu? Poți să stai la mine. Am loc cât nu-mi trebuie.

— Nu. Nu duc dorul vacarmului din Barcelona. Nici al oamenilor de acolo. Orașul pe care-l iubeam nu mai e, a murit în ultima zi de război. Mi-e bine aici. Ăsta e locul meu.

Lângă autobuz, cât șoferul îi punea valiza în portbagaj, Ilda i-a prins mâinile și a privit-o în ochi:

— O să-ți scriu. Și o să vin să petrec verile cu tine. Îți promit.

Nu și-a ținut a doua promisiune. Nu s-au mai văzut nici-odată.

66

După ce trecuse prin ce trecuse în România, Reina își dăruise câteva zile de meditație despre viața ei cu Sam. Momente de singurătate, în care își pusese teribila întrebare pe care și-o pun toți cei care trăiesc în cuplu: „Merită?" Ca toți cei ce și-o pun, a evaluat nu-ul ca posibilitate și și-a imaginat cum ar putea fi viața fără Sam după nu. Nu i-a plăcut.

Iese în stradă să-și umple plămânii cu aerul rece și-și spune că încrederea e un geam care, dacă se fisurează, e greu de reparat. Simte un amestec straniu de indolență și tristețe la gândul că trebuie să-l sune pe Sam, dar știe că trebuie s-o facă și o face.

Bărbatul ei răspunde imediat. Cu un glas nu prea vesel.

— Cum ești? îl întreabă.

— Prost dispus.

— Vinul? Era bun?

— Sunt un idiot.

— Hai, nu-i nimic.

— Este. Sunt idiot.

— O să-ți scadă repede. Nu te amărî.

— Repede? Mi-au zis că mai durează cel puțin patru ore.

— Dar a trecut deja niște timp!

— Pe urmă, alergătura pentru recuperarea mașinii.

— Am mai rezervat o noapte.

Poate rămân aici. Sunt obosit.

— Unde? La Ponts?

— Da. Nici nu pari să-mi duci prea mult lipsa.

— Dar ești la doi pași.

— Mă rog, chestia cu distanțele e relativă, Reina. Eu, în clipa asta, mă simt foarte departe. De fapt, mai departe ca oricând.

Reina continuă convorbirea, de parcă n-ar fi auzit. O cotește spre lucruri practice.

— Vreau să fac probe ADN. Să mă asigur că resturile din cimitir sunt ale tatălui meu.

Sam, cu un glas obosit:

— Mi se pare logic. L-ai văzut?

— Da.

— Și nu l-ai recunoscut?

— Oasele sunt greu de recunoscut.

— Îmi dau seama că am spus o prostie. A fost greu?

— Mai degrabă straniu.

— Ești bine?

Mă descurc. Ascultă — devine pragmatică, are lucruri de făcut —, am primit un telefon ultrabizar. Trebuie să vorbim.

Îl vede pe Leandre, ieșit în stradă, îi face semne cu brațele, parcă ar fi un tehnician din aceia care ghidează avioanele după aterizare. Observă că a fost văzut și se îndreaptă spre ea.

— Bine, zice Sam cu glas de om istovit, dar mai bine față-n față, mâine, nu?

Nu vrea să-l contrazică:

— Bine.

Amândoi sunt bucuroși că au un motiv bun să încheie conversația.

Ajuns în fața ei, Leandre o întreabă:

— Ei? Mergem să-l întâlnim pe gropar? Și, frecându-și mâinile înghețate, adaugă: Nu vă simțiți cu poftă de acțiune?

67

A durat ani până să afle Mercè Saltor că Oleguer este în viață. Și mai mulți ca să afle unde fusese dus. A fost întâi zvonul despre mutări la alte închisori și grațieri, pe care nimeni nu putea să le confirme. Apoi, multe telefoane date din bar, care o costau un car de bani, căci trebuia să dea cât i se cerea. Până când, într-o zi, un funcționar cu voce pițigăiată i-a spus pe un ton de reproș că indivizii ca Oleguer nu merită să le faci nici un serviciu, dar îi dă o adresă unde să-i poată scrie. Adresa era a închisorii Model din Barcelona.

Prefiero no decirte por escrito dónde vivo ahora pero así que salgas podrás llamarme a este número y hablaremos. Es de un bar donde me conocen, nada más has de preguntar por mí. No te imaginas las ganas que tengo de verte.[60] În puținele scrisori schimbate între ei, ciudate, în limba impusă, Mercè își informa fratele despre nenorocirile din familie.

60. Prefer să nu-ți spun unde trăiesc acum, dar, cum ieși, poți să mă suni la acest număr și vorbim. E de la un bar unde mă cunosc, nu trebuie decât să întrebi de

mine. Nu-ți închipui cât de dor îmi e să te văd.

El papa murió en un bombardeo, a mí los dueños de la casa me echaron de nuestra portería, la mama murió en Santa Pau poco después (yo la pude acompañar) y yo tuve una criatura que se dice Antonio. Cuando nos veamos te explicaré muchas más cosas.[61]

61. Tata a murit într-un bombardament, pe mine, proprietarii m-au dat afară din casă, mama a murit la Santa Pau puțin mai târziu (am putut să-i fiu alături), eu am un copil pe care îl cheamă Antoni. Când ne-om întâlni, o să-ți spun mai multe.

A doua zi după ce a ieșit din închisoare, Oleguer a format numărul pe care i-l dăduse soră-sa. I-a răspuns o voce de femeie. El a cerut-o pe Mercè. Credea că s-a întrerupt, căci linia părea moartă. Dar, deodată, auzise:

— Oleguer, tu ești?

Cei doi frați s-au întâlnit peste două săptămâni, când, pentru prima oară, Remigi Pladevall i-a dat noului său șofer câteva zile libere. Cum a coborât din autobuz în piața cu fântâna, Oleguer s-a și repezit la Mercè:

— Se poate știi ce cauți în fundu-ăsta de lume, surioară?

Când i-a văzut brațul lipsă, ea a izbucnit în plâns.

— Ce ți-au făcut! suspina.

Seara au cinat împreună toți. Ilda, Soledat, Oleguer, Mercè. Înainte, în fugă, Mercè i-a povestit lui Oleguer tot ce era de povestit. Că acolo toți o cre-

deau văduvă de război, că Soledat era foarte credincioasă, că Tonet, fiul ei, care acum avea douăzeci și cinci de ani, era preot la Lleida. Pe vremuri, Oleguer ar fi refuzat să stea la masă cu habotnici și ar fi răcnit când ar fi auzit că are un nepot, dar acum a zis doar:

— Drace, Mercè!

Și imediat:

— Și mie ai de gând să-mi spui adevărul sau nu? Cu cine te-ai culcat ca să faci un băiat care umblă-n fuste?

Singuri, cu două pahare de coniac ieftin în față, i-a povestit totul de-a fir a păr, în lacrimi. Lui îi putea povesti, de câte ori își dorise s-o facă! I-a spus că e un om rău și o mamă rea, fiindcă are un fiu pe care nu-l iubește, nu-l iubise niciodată, că-l născuse fiindcă nu putuse să-l dea afară. Că încercase să simtă ce simt mamele pentru copiii lor, dar, în zadar, nu putea. Nu mai încerca. Când se uita la Tonet, el acum se supăra dacă nu îi ziceau Antoni, simțea un val de furie, apoi, de uimire. Că avusese mare noroc cu Soledat, l a crescut și l-a iubit cum ea nu știuse s-o facă. Că, acum, când nu trebuia să-l vadă, se simțea ușurată. Adesea se gândea că, dacă n-ar mai veni deloc, ar fi mai bine. Că ea nu vrea decât să trăiască liniștită și să fie mai liberă, să facă ce dorește. Vedea el cât este de rea? Și doar după multe ocolișuri și multe vorbe și două pahare de coniac, a avut curaj să-i spună singurul lucru de care o întrebase Oleguer.

68

— Merce, te rog, spune-i fratelui tău, nu poate să intre aici ca la el acasă, se ruga Ilda, așezată la masa plină de hârtii și cărți deschise, ca totdeauna. Mă deranjează, nu mă lasă să lucrez. Vorbește singur, uneori cântă, strigă. Îi spun să înceteze și se supără. Câteodată, jur... – a șovăit un moment, dar a hotărât să-și termine fraza – câteodată mă sperie.

Când era la Conques, Oleguer abia de trecea pe acasă. Pe cât de neprimitor i se păruse la început satul, pe atât îi plăcea acum, se simțea ca peștele în apă. La început Merce îi căutase ceva de lucru, treburi mărunte: câte un drum de făcut undeva, câte o zugrăveală, o desfundare de țevi sau sacrificat animale rănite. Ceva ce putea face repede, cu o singură mână și fără prea multă vorbă, căci era arțăgos și, cum deschidea gura, strica totul. Bărbații nu-l plăceau, femeile se temeau de el. Dar nu toate. Unei doamne din Rua, proprietară a câtorva turme de oi, cu bărbatul rău bolnav, i se aprinseseră călcâiele după el. Merce știa fiindcă, după propriile mărturisiri, Oleguer nu mai cunoscuse nici o femeie atât de focoasă și fiindcă zile și nopți nu-și mai făcea apariția în sat. Când îl întreba ce tot face la Rua, îi spunea că duce turme la păscut. Poate așa era, fiindcă doamna avea oi și capre și treabă gârlă, nu-i dădea de cap singură. Mai avea și o fată, Judit, neastâmpărată, parcă și ea de-a turmei.

La Conques, Oleguer se învățase să umble haihui pe câmp și prin munte. În parte, fiindcă *donya* Soledat îl privea cruciș când intra în casa ei și lui, care nu stătuse drepți în fața nimănui, femeia aia cu coc îi impunea respect, poate fiindcă era învățătoare sau poate fiindcă nu era bărbat.

— Poți să dormi în șură, ți-am pregătit într-un colțișor niște pături și o saltea din paie. O să te simți bine.

Lui nu-i plăcea să doarmă în șură. Când era timp frumos, de multe ori dormea sub cerul liber. Urca până la capelă și se întindea sub un măslin sau un stejar bătrân. Deseori, beat criță, căci, cu timpul, își pierduse obiceiul de a mânca, dar compensa prin băutură. Zicea că și alcoolul, și dormitul sub cer erau vicii dobândite în tranșee și nu le rezista.

— Fratele tău bea prea mult, o să-l omoare băutura, profețea Soledat, curățând cartofi pentru cină.

Mercè se temea de momentul când Oleguer și Antoni aveau să se întâlnească. Din fericire, nu era așa ușor: nici unul nu era zi de zi în sat. Oleguer putea să rămână o lună întreagă și să dispară doi ani. Antoni, tot mai ocupat și mai important, venea doar în trecere, când, cu indulgența celui care împarte nimicuri săracilor, ținea slujba în parohiile mici. Cât trăia, Soledat pregătea niște cine delicioase ca să-și primească finul, care-i era ca un fiu, și totul căpăta un aer mai distins și mai artificial, de parcă în fața unui preot toată lumea ar fi trebuit să se poarte altfel.

Într-o asemenea seară, și-a făcut apariția Oleguer. Nu știa de vizita nepotului și, văzându-l, a rămas înțepenit în prag. Îl studia căutându-i asemănări și deosebiri de ai lui și, poate, întrebându-se cum de s-a strecurat o sutană în familie. Antoni s-a ridicat, i s-a adresat:

— Tu trebuie să fii unchiul Oleguer. De mult îmi doream să te cunosc.

Era un tânăr de douăzeci și șapte de ani, atrăgă-

tor, fermecător, cu trăsături blânde, care emana cordialitate. S-a dus la el, i-a strâns mâna dreaptă, nu a întârziat cu privirea pe cea absentă, mai mult, l-a îmbrățișat cu căldură, lăsându-și unchiul, neobișnuit cu asemenea gesturi, total descumpănit.

— Ți-e foame? Stai cu noi la masă!

Oleguer împrăștia mirosul acru al băutorilor înrăiți.

Era imposibil să nu-și dea seama. Dar Antoni l-a luat și i-a făcut loc la masă. Uluită, Soledad n-a îndrăznit să se opună. I-a pus nou venitului o farfurie cu mâncare și i-a adus tacâmuri și pahar.

— Vin nu e? a întrebat Oleguer, și soră-sa l-a fulgerat cu privirea.

— Cum să nu fie! a sărit nepotul, ridicându-se de la masă. Aduc imediat, am în mașină o sticlă, mi-a fost dăruită astăzi.

Și Oleguer:

— Vin cu tine, băiete.

A fost o cină foarte plăcută. Singurul căruia nu i-a tăcut gura a fost Antoni, excesiv de simpatic, chiar sâcâitor, cu un Oleguer surprins și cele trei femei mai scoțând din când în când câte o vorbă. Soledat nu-și putea ascunde încântarea. Ilda îi punea întrebări despre viața la episcopie. Mercè mânca, privea, asculta, cu gândul, dintotdeauna, ce bine ar fi fost să fie altundeva. Rece, ca totdeauna. Străină de tot ce i se întâmpla.

La sfârșit, nepotul i-a propus unchiului să meargă amândoi la bar, la un păhărel de lichior de anason și Oleguer a fost imediat de acord, încântat.

Soledat a încercat să evite – „e târziu", „e frig", „să nu răcești" –, dar Antoni n-a ascultat-o. Nici

când i-a spus în șoaptă cât îi aranja la gât fularul:

— Omul ăsta nu-i de rangul tău, Ton.

El, cu solemnitatea ceremonioasă a oamenilor Bisericii, a răspuns:

În fața Domnului, toți avem același rang. Nu ți fie teamă, n-o să mă corupă.

Despre ce au discutat cei doi seara aia la bar, nici una din ele nu a aflat. Au stat destul de mult și au băut o jumătate de sticlă de lichior. Poate Oleguer s-a încumetat să iasă din muțenie. Antoni vorbise probabil mult, ca de obicei, și probabil fusese încântător. Rezumatul întâlnirii făcut de ei nu a oferit destule piste în acest sens. Antoni i-a spus lui Soledat că rău face că-l judecă atât de aspru pe Oleguer și i-a reamintit că toate creaturile lui Dumnezeu merită respect și iubire.

La rândul lui, Oleguer s-a pronunțat:

— Ca să vezi! Am ajuns să-mi placă popii.

După noaptea aia, Antoni s-a întors la Episcopat, unde începuse deja negocierile care aveau să-i aducă un birou propriu și atribuții corespunzătoare talentului său. Oleguer și-a cumpărat o catârcă tânără și puternică, capabilă să tragă căruța, și s-a întors la escapadele lui nocturne cu și mai mare ardoare.

69

Filomena nu depășește treizeci la oră. Din fericire, drumul e scurt și caravana formată în spatele lor dispare când intră în Isona. Leandre este așezat în dreapta șoferiței, Reina, pe scaunul din spate. Preferă să stea deoparte. Centura de siguranță îi taie

umărul stâng. Acum înțepăturile dureroase sunt mai dese și mai intense. Poate ar trebui totuși să se ducă la spital înainte să ajungă Sam. Începe să regrete că nu s-a dus ieri, cum au sfătuit-o asistenții medicali.

Plăcuța portocalie cu palmieri lucește deasupra barului Malibu. Înăuntru, vreo zece mese, o tejghea din lemn și un televizor montat pe perete care retransmite concursul de castele[62] de pe Tarraco Arena din Tarragona. La o masă mai ferită de curent, patru bărbați joacă în tăcere domino. Singura care privește efortul depus de *castellers* și tremură toată când tot castelul se clatină este chelnerița, o columbiancă măritată cu un lleidatan și atât de îndrăgostită de țara de adopție, încât chiar și ceața care nu se ridică săptămâni la rând i se pare frumoasă.

62. „Castel", turn uman, obicei tradițional catalan, inclus de UNESCO ca bun al Patrimoniului Mondial Imaterial.

Grupul nou-veniților ezită un moment dacă să ceară cafea sau sucuri.

Până la urmă, Filomena cere un ceai rooibos, iar Leandre unul de mentă. Reina vrea o bere. Se instalează la o masă și nici n-au apucat doamnele să-și scoată gențile, că Leandre îi și interoghează pe jucători.

— Iertare, e cineva dintre dumneavoastră *don* Tomàs?

Cei patru sunt toți în vârstă, ca Leandre, dar nu toți își poartă la fel anii. Doi sunt de-o cochetărie aparte, ultrapieptănați și îmbrăcați la patru ace. Altul, în scaun cu rotile, cocârjat, își ascunde gâtul

strâmb cu un fular. Ultimul, scund, într-o cămașă din flanel în carouri, cu un păr stufos și un breton drept care-i acoperă jumătate de frunte. Ceilalți trei îl arată cu degetul, parcă l-ar învinovăți de ceva. El ridică din sprâncene și se uită la cel care-l caută.

— Dați-mi voie să mă prezint, *don* Tomàs. Numele meu este Leandre Vives, sunt profesor pensionar al Universității din Lleida. Mă aflu zilele astea aici pentru o cercetare despre o importantă scriitoare a...

— Doriți să jucați? îl întrerupe unul dintre cocheți, cu nesuferita lipsă de răbdare a unor bătrâni.

— Nu, nu! – Leandre declină invitația, de parcă ar fi ceva rușinos s-o accepte. – Nu am jucat niciodată.

Jucătorii își iau o figură de „chiar așa? e posibil?".

— Și atunci ce doriți?

— Să stau de vorbă cu domnul Tomàs, dacă nu deranjez.

— Suntem la jumătatea partidei. Pe urmă, zice bărbatul și, întorcându-se spre masă: Hai, Tomàs, e rândul tău.

Tomàs, care s-a uitat cu coada ochiului la profesor, dar n-a scos o vorbă, plasează un dublu trei la capătul șarpelui alb-negru format de piesele de pe masă.

— Vă aștept aici, zice Leandre, arătând spre masa doamnelor, când puteți, nu-i grabă.

Tomàs îi mai aruncă o privire și scoate un mormăit de încuviințare.

O iau ad litteram. Cei patru termină partida și încep alta. Apoi o a treia. Se încheie concursul de

castele. Columbianca șterge tejgheaua, semn că se pregătește de închidere. În timpul ăsta, Leandre dizertează despre ciuperci, iar Filomena îl ascultă fermecată. Reina se uită pe telefon, nervoasă că e obligată să-și piardă timpul. Nu știe să se bucure de timp, veșnic se teme că îl pierde. În plus, locul ăsta nu-i place și asta o enervează și mai rău.

Caută pe internet „Probe ADN, rămășițe umane" și între milioanele de rezultate alege linkul spre un laborator din Barcelona care promite teste de paternitate post mortem, pornind de la resturi osoase. „Dispunem de o rețea de profesioniști care cuprinde experți judiciari gata să se deplaseze în orice punct al Peninsulei spre a colecta mostre din cadavre", spun. Oferă și informații concrete despre metodele de lucru: „În cazul în care extragerea mostrei se poate realiza fără ajutorul expertului, se recomandă ca aceasta să includă piese dentale (de preferință molari întregi, minimum patru) sau oase mari, compacte, de preferință un femur." Reina completează formularul cu datele ei și, unde se cere „Tipul de probă solicitat", marchează căsuța cu „Rămășițe osoase" și apasă pe „Trimite formularul" cu aceeași convingere cu care apasă când trimite comanda săptămânală la supermarket. Îi mai rămâne o clipă să se mire de câte lucruri se pot face prin internet, când aude o voce care spune:

— Ei, Tomàs? Învingător?

Domnul Tomàs, în picioare în fața lor, pare o fantomă toropită.

— Mă grăbesc, zice.

Chelnerița se apucă să șteargă masa jucătorilor și să strângă paharele și farfuriile murdare. Concursul

de pe Tarraco Arena a fost câștigat de Vechea Echipă a Băieților din Valls, care acum se bucură zgomotos. Ceilalți trei bărbați își iau rămas-bun până a doua zi și părăsesc barul. Rămân doar ei patru. Columbiana închide televizorul.

— Ia loc, omule. Doar câteva minute, insistă Leandre, apropiind un scaun de domnul Tomàs, care cedează. O să vezi, începe profesorul. Ni s-a spus că dumneata ai fost mulți ani gropar la Conques.

— Oho! dă Tomàs afirmativ din cap. Douăzeci și opt.

— Până când te-ai pensionat, în anul...

Leandre caută într-un buzunar carnețelul, dar nu-l găsește.

— 1994, îl ajută Tomàs.

— Așa, 1994! confirmă Leandre, înainte de a intra în subiect. Noi suntem interesați de o înmormântare din anii optzeci. Am vrea să te întrebăm dacă îți amintești ceva.

— Ce-nseamnă interesați?

- Înseamnă că vrem să aflăm cât mai multe detalii.

— Nu-mi aduc aminte. A trecut de-atunci un car de ani.

— Corect. Patruzeci și patru, ca să fim exacți. Dar, uite, doamna – arată spre Reina – este fiica unuia din cei doi morți pe care i-am găsit în aceeași nișă. Numărul 34. Cei de la primărie nu știu nimic. Înmormântarea asta nu este consemnată în registrul lor. Ne-au spus că poate dumneata ne-ai putea ajuta. Nișa era a parohiei.

— Cine a spus?

— O doamnă de la primărie.

— Dracu' să-i ia! bombăne Tomàs.

— Îți amintești? Știi despre ce înmormântare vorbesc?

Cred și eu! afirmă cu vehemență Tomàs, de parcă i-ar certa. Ce începe prost se termină și mai prost.

— La ce te referi?

— Dumneata ce crezi?

— Noi nu suntem experți în materie – face Leandre, cu o afabilitate dusă la extrem, – dar credem că nu e firesc să îngropi doi morți în același sicriu.

— Nu, deloc, îi dă dreptate Tomàs.

— Și că, dacă s-a făcut, o fi existat un motiv.

— Bine-nțeles. Fiindcă mi s-a cerut. De-aia.

— Cine ți-a cerut? Și de ce?

— Cine vreți? Ăia dintotdeauna. Popii! Veșnic au făcut ce le-a bubuit capul! Și ăla urma să fie episcop, și mortul era comunist și din familie, și totul trebuia pe ascuns. Și, amărâtul de mine, ce puteam să fac! Și gata, că fata asta trebuie să închidă! arată spre columbiancă și o ia hotărât spre ușă.

— Și celălalt mort? întreabă Leandre ridicând vocea.

Don Tomàs, aproape în stradă, dă din umeri.

— De ălalalt nu știu nimic. Am făcut ce mi s-a spus că am de făcut.

Ușa barului se închide și el o ia la dreapta și dispare.

70

La întoarcere, după întâlnirea cu groparul Tomàs, nici Leandre, nici Reina nu își dau seama dacă drumul ăla a meritat.

Leandre notează în carnețel, literele îi ies strâmbe. Filomena e ocupată să nu cumva să treacă de treizeci la oră, dacă se întâmplă, o apucă spaima că e periculos. Din nou, în spatele lor s-a format coadă, peste zece mașini și câteva tractoare. Ea rămâne netulburată. Reina trimite mesaje alor ei.

Lui Sam: „Cum merg lucrurile cu așteptarea?"

Lui Albert: „Totul bine?"

Nici unul nu-l deschide.

Trece la mail. În Inbox găsește unul de la Everink: „Ce-i cu întrebările despre traficul de animale? Sper că n-ai de gând să-ți cumperi un papagal din ăla de costă o avere. Știai că Spania e poarta de intrare pentru 30% din speciile vândute ilegal în lume? Nu face nimeni nimic și, logic, mafiile profită. Din când în când, apare ceva în presă. Anul trecut, de exemplu, în Extremadura, la Valverde del Fresno, au fost capturate trei antilope negre. Dacă erau acolo, ar putea fi și la Conques, nu crezi? În altă ordine de idei, iau serios în considerare să cumpăr fundul ăla de lume. Poate o să te rog s-o faci tu pentru mine, să nu atrag atenția. Mi-ai face favoarea asta? Și acum te las, am o droaie de lucruri de terminat înainte să dispar. Cu drag, al tău, pentru totdeauna, U."

Reina apasă pe Răspunde și scrie: „Nu uita de problema mea. Am făcut o înțelegere, ți-aduci aminte? A ta agentă imobiliară, Reina."

Lasă capul pe spate și suspină. Nu-i de ea viața asta. E prima oară când îi este clar. Are nevoie de

precipitare, urgențe, obligații, șefi de resurse umane abjecți, locuri imposibile, candidați dificili, călătorii epuizante. Să-și ocupe mintea și cu altceva, nu doar cu iubitele fiului sau cu paranoia lui Sam. Nici la o sută de ani nu se vrea o femeie cu treizeci la oră.

Când își pune mobilul în buzunar, dă de cheile scoase de Leandre din buzunarul unuia din morți. Uitase de ele. Le mângâie, le privește. Emblema clubului Espanyol și-a păstrat intacte culorile. Alb și albastru. Lucesc cu o intensitate ireală.

71

— Mamă, tata era foarte franchist? a întrebat-o o dată Reina pe Cristina.

Erau la bucătărie, mâncaseră de prânz și strângeau farfuriile, într-o zi oarecare. În sufragerie vorbea pentru nimeni prezentatoarea știrilor. Erau în plină tranziție. Începuseră amnezia dreptei și canonizarea stângii.

— Tata era ce-i convenea, fetițo. Nu îl interesa prea mult politica. Mereu a făcut ce era mai bine pentru el.

— Dar era sau nu de dreapta?

— Să fii de dreapta nu era același lucru cu să fii franchist. Știi, da?

— Oh, mamă, îmi răspunzi odată? Era sau nu devotat lui Franco?

— Devotat? (Cristina medita.) Nu atât cât credea lumea.

— Nu-mi răspunzi! s-a enervat.

— Tu vrei să știi dacă tatăl tău era de partea ălora buni sau a ălora răi, așa-i? Ei bine, era de-a ălora buni. (Reina s-a mai calmat puțin.) Dar să știi că nu-i atât de ușor să-i deosebești. Poate-i mai bine așa. Lumea nu se împarte în buni și răi. E mai complicat.

Reina nu știa ce să creadă. La ea la școală nu se studia franchismul, nu se studia la nici una. Nici războiul civil. Generațiile născute în anii '70 au trebuit să aleagă între a nu ști sau a afla singure. Mulți ani, Reina alesese opțiunea cea mai ușoară, care înseamnă întotdeauna nu știu, nu înțeleg, nu mă interesează. Când auzea vorbindu-se despre războiul civil, primul gând era: „Uf, iar, ce plictiseală!" Făcând așa, lăsa în obscuritate, fără să își dea seama, o istorie din care făcea parte. Făcând așa, ea însăși se deplasa spre această zonă obscură.

I-au trebuit ani ca să înțeleagă că tăcerea nu este o formă de uitare, ci de iresponsabilitate. Că, în realitate, războiul civil se încheiase doar pentru cei cărora tăcerea le era de folos. Că nu mai rămâneau prea mulți ani până să se ajungă la și mai multă uitare, la și mai multă obscuritate, la ireparabil. Și că dezgroparea trecutului o s-o ajute să înțeleagă și să asambleze piesele din puzzle-ul prezentului ei.

— Deci, a insistat, ca să se liniștească, în duminica aceea din adolescență, tata nu era un fanatic al regimului, nu credea orbește în nimic?

— Ba da, ba da, în ceva! a sărit Cristina. Tatăl tău era un suporter fanatic al Espanyol, un *perico*— până-n măduva oaselor!

63. *Los pericos* (Papagalii) era porecla dată

jucătorilor și suporterilor clubului Espanyol.

72

Când intră în intersecția cu sens giratoriu de la intrarea în Conques, îi sună mobilul. Număr necunoscut. Nu ar răspunde dacă ar fi mai puțin plictisită.

— Reina? Sunt Muriel. Te deranjez?

— Nu, nu, Muriel, ce surpriză!

Muriel: colegă de clasă, cea mai bună prietenă, iubire platonică și, în ultimul timp, confidenta lui Albert, toate la un loc. Reina n-o să mărturisească niciodată, nimănui, ce mult ar fi bucurat-o dacă băiatul ei ar fi ajuns în pat cu Muriel, nu cu... O mamă nu trebuie să se gândească la asemenea lucruri. Sau, dacă se gândește, să le țină pentru ea. Își ia vocea de femeie matură:

— Ce faci, Muriel? Cum ți-e viața?

— Bine, zice ea cu laconismul tinerilor. Ascultă, te sun ca să-ți spun ceva.

Alertă. „Ceva" poate fi „ceva rău" sau „ceva oribil". Inima i-o ia razna, bătăile i se accelerează.

— Spune.

— E despre petrecerea-surpriză pentru Albert. Nu poți veni?

Gândul Reinei se îndreaptă spre „ceva oribil". Oribil pentru Albert. Deci pentru ea.

— Nu, nu, nu-i asta. Sigur că vin! N-aș pierde așa ceva pentru nimic în lume. E vorba de altceva. Voiam să-ți spun doar că ar trebui să mai inviți pe cineva.

— Ah! (Bătăile inimii încep încet-încet să se potolească.) Am uitat pe cineva?

— N-ai uitat, n-aveai cum, fiindcă n-o cunoști. O cheamă Laura.

Laura? Recapitulare în gând a Laurelor: o colegă de școală, o prietenă a lui Fèlix, câteva fete nedefinite care mergeau la grădiniță cu Albert, o vânzătoa …

— Laura și Albert ies împreună de trei săptămâni.

Stop-motion. Fotografiile mătușii Aurora. Prietena despre care i-a vorbit Fèlix. Zâmbetul nătâng al fiului ei, pe care nu știa cum să-l interpreteze.

— Ce vrei să spui? Sunt prieteni?

— Prieteni. (Muriel repetă cuvântul de parcă ar mângâia un animal și nu știe cum o să reacționeze, cu prudență, să nu cumva să muște.) Nu știu, Reina. Ies împreună. Sunt îndrăgostiți.

Îndrăgostiți. Din nou, Reinei îi sare inima din piept, dar acum de bucurie.

— Sigur?

Voce uimită a lui Muriel. Uimire și încă ceva. Condescendență?

— Da, Reina, sigur.

Nu știam nimic.

— Îmi închipuiam, răspunde Muriel cu și mai multă condescendență.

— Cum să fac s-o invit? Îmi trimiți telefonul ei?

— Cred că s-ar jena dacă o suni tu. Cum nu vă cunoașteți… Dacă vrei, îi spun eu.

— Bine-nțeles. Da, da, bună idee.

— Pentru Albert, să-și serbeze ziua de naștere fără Laura ar fi ca și cum n-ar serba-o. De aceea m-

am gândit să te sun și să-ți spun.

— Îți mulțumesc mult, Muriel. Tu, mereu atentă la tot.

— Albert mi-e cel mai bun prieten. (Are o certitudine absolută în glas.) Era de datoria mea.

— Ce surpriză mi-ai făcut! Face pe inocenta, dar se pregătește să ceară informații despre Laura. Și? E colega voastră? De-aceeași vârstă cu voi?

— Nu, nu-i de-aceeași vârstă. (Reina iar se sperie.) Are douăzeci de ani. E foarte drăguță.

— E studentă?

Face eforturi să fie prudentă, să nu pună avalanșa de întrebări care-i vin pe limbă: cum e, ce vrea de la Albert, ce face cu viața ei, e veselă, a avut mulți iubiți sau iubite (că acum așa stau lucrurile), face sport, se spală pe dinți, are o familie normală, e veselă, o să-mi facă fiul fericit?

— O să-ți povestească Albert, bine? Și-apoi, o s-o cunoști curând.

Bun răspuns, își zice Reina. Dacă asta ar fi o partidă de tenis, ar fi punct câștigat de Muriel. Nu degeaba o alesese Albert drept cea mai bună prietenă, ce naiba. Deodată, îi vine o idee fantastică. Cea mai bună din ultimele zile.

Fii atentă, mai zi-i ceva Laurei din partea mea, vrei? Întreab-o dacă i-ar face plăcere să meargă cu Albert într-o limuzină.

— Ce spui?

— Am închiriat una.

— O limuzină?

— Da, să ne ducă... să-l ducă pe Albert la petrecere. Spune-i Laurei că ar trebui să meargă cu el. Să vină la noi cu o oră înainte, să fie prima. Când

Albert o s-o vadă, bănuiesc că o să fie încântat.

— Cu siguranță! Amândoi o să fie. O sun chiar acum. Acasă la voi la șapte, da? Ce chestie simpatică!

Așa-i? Îi dai tu adresa?

— O știe, Reina. (Iar e condescendentă. Parcă ar spune: „Adulții ăștia, se încăpățânează să nu-și dea seama.") Să nu te superi, dar cred că a fost la voi acasă de câteva ori.

Reinei îi vine brusc în minte cearșaful lui Albert, mototolit și plin de pete, și ea întrebându-se dacă sunt normale la un băiat de șaptesprezece ani atâtea poluții nocturne. Merită condescendența lui Muriel.

E greu să ne închipuim viața părinților noștri înainte de noi, dar și a fiilor noștri fără noi. După noi. În pofida noastră.

Când ajung la Conques, Reina este într-o stare asemenea celor din bețiile ei adolescentine. Fericire. Stare de bine, pace cu lumea, senzația că totul va merge bine. Totdeauna.

73

Mercè Saltor îl condamna pe Oleguer că ia Seatul 127 galben care fusese al lui Josep Gené. Dar el îl lua, evident.

— Mașina asta nu-i a nimănui, zicea.

— Fiindcă ai furat-o tu.

— N-am furat nimic. N-ai cum să furi de la un mort.

Mercè strângea din dinți. Știa și nu știa. Știa că Oleguer i-a luat mașina chiar în noaptea în care Jo-

sep s-a omorât. Coincidența nu-i plăcea, dar nu știa ce înseamnă. Aflase el înaintea tuturor că Josep era mort? Când îi luase cheile? Îl găsise înaintea bietului băiat al Annei Maria?

N-a vrut să se urce niciodată în mașină cu Oleguer. Nu s-ar fi dus undeva cu el nici moartă. Nu pentru că n-ar fi condus bine. Cu mâna dreaptă schimba vitezele, iar cu ciotul de la stânga învârtea rapid volanul. Dar era veșnic beat încă de dimineață. Mercè nu putea înțelege cum de nu se făcuse praf. Mereu crezuse că o să se întâmple.

Dar nu pe șosea sau într-o prăpastie și-a găsit Oleguer moartea. Venise într-o seară descompus, se lăsase să cadă în fotoliu și o strigase. Era mai guraliv decât de obicei. Îi ceruse o bere. Voia să vadă meciul, a zis. Respira greu. Nu voia doctor, nu voia să mănânce, nu voia nimic. Voia doar să-i spună ceva. Ceva ce se întâmplase cu mult timp în urmă. Își aducea ea aminte de noaptea când a murit Josep Gené? N-a fost nici o sinucidere, el a fost. El l-a obligat să se urce pe un hârdău din lemn, acolo, în șura lui Judit, și să-și pună o sfoară de gât, pe urmă a legat sfoara de o grindină de la tavan. Voise de multe ori să-l omoare. Nu doar pe el, pe toți care erau ca el și pe care, într-un fel, îi vedea în el: stăpâni, bogătași, porci smeriți, cei care-l condamnaseră să facă drumuri, care-l ținuseră în închisoare, care se uitau urât la el pe stradă, care-i ziceau beți-van roșu, care-l făcuseră să piardă cea mai importantă luptă dintre toate, cea pentru demnitate. Toate astea i se învârteau în cap când l-a pus pe Josep să se urce pe hârdău. Nu crede că avea de gând să-l ucidă, doar să se joace puțin. Să se distreze. Nu își

aduce aminte. Voia să-l facă să simtă gustul amar al umilinței. O meritau amândoi. De-aia a făcut-o.

Oleguer a murit noaptea aia, acasă la Mercè, în fotoliu, în fața televizorului, acum deja color, în timp ce Barça câștiga Liga din anul acela pe stadionul José Zorrilla. A murit fără să-și scoată pantofii și fără să vadă victoria alor săi. Mercè l-a găsit când pleca la culcare, căzut în fotoliu, cutia de bere toată vărsată pe jos și nu i-a trecut prin cap decât că era curios că bătăiosul, certărețul ei frate, alcoolic, mincinos, revoluționar, care dăduse foc la biserici, omorâse semeni, iubise târfe, se culcase cu femei măritate și cunoscuse închisori infecte a murit liniștit în casă în timp ce privea un meci de fotbal.

S-a dus la bar să-l sune pe Antoni – nu voise niciodată telefon acasă – și i-a spus că o să cheme doctorul să facă hârtiile și o să-l îngroape pe Oleguer în nișa lui Soledat, putea fi deschisă, că trecuseră mulți ani de la moarte.

Antoni a surprins-o:

— Las-o pe Soledat în pacea ei. Pentru unchiul o să caut alt loc.

Îl întrebase ce să facă, și Antoni i-a zis că e târziu, să nu atingă nimic, că a doua zi vine el în sat și aranjează totul. A venit când se lumina. Acum Antoni nu mai circula cu un Citroën hodorogit, ci cu un BMW cu șofer, un preot tânăr care îl aștepta dezlegând cuvinte încrucișate, și, uneori, cu un secretar cu dosar și mocasini care îl ajuta la socoteli. Ziua aia însă venise doar cu șoferul, care l-a așteptat în mașina parcată în fața șurei. Fiu și mamă s-au salutat strângându-și mâinile, unica efuziune pe care și-o permiteau. Antoni a fost clar: nișa lui So-

ledat nu se atinge. El, a zis, are soluția.

Poate că, dacă ar fi putut să-și dea cu părerea asupra acestei chestiuni care-o privea direct, *donya* Soledat ar fi recunoscut că nu i-ar strica puțină companie, chiar dacă doar a derbedeului ăla pe care în viață nu putea să-l înghită, dar de pe lumea cealaltă lucrurile se văd altfel și nu se despică atâta firul în patru. Oricum nu conta, căci părerea moartei, cum se întâmplă, nu a interesat pe nimeni.

Antoni s-a ocupat de toate. Întâi de medic, care a constatat decesul unchiului bazat pe ce știa despre viața defunctului și pe cuvântul celui în care toți vedeau noul episcop de Lleida, omul a cărui autoritate morală nu o punea nimeni la îndoială. L-a chemat intempestiv pe Tomàs, groparul, și i-a oferit un bacșiș generos ca să deschidă una dintre nișele din proprietatea parohiei și să pună înăuntru sicriul ieftin, dar rezistent, cu osemintele lui Oleguer. Tomàs i-a spus că nu-i nevoie să îi dea bani, asta îi e slujba, însă părintele a insistat:

— Banii sunt pentru un alt serviciu, mai aparte, pe care ți-l cer.

I-a explicat unde trebuia să se ducă și ce să scoată. În afara cimitirului, chiar unde începe câmpul, sub o movilită de pietre, rămășițele unui bărbat. Trebuiau strânse, duse în cimitir și îngropate și ele, a înțeles? Tomàs a zis că da. Era un bărbat tânăr, în putere, dar, cu bretonul și cu obrajii lui roșii, părea un copil bătrân. Și despre asta să nu sufle o vorbă nimănui, adăugase preotul, îi poruncea el și era ca și cum i-ar fi poruncit Domnul și făceau totul spre binele satului. Că, dacă vrea mai mulți bani, pentru osteneală, îi dă cu plăcere. Om simplu și practic,

Tomàs nu a cerut mai mulți bani. A cerut un cearșaf, „în caz că ăsta de care spuneți o fi mai putred".

Totul s-a făcut cum voia Mercè și cum a cerut Antoni. Rămășițele lui Josep Gené erau doar un morman de oase și au fost depuse în sicriu înfășurate în cearșaf. Apoi s-a închis nișa cu o lespede fără nume, care nu deranja pe nimeni, și preotul a murmurat o rugăciune și o binecuvântare, scurte, grăbite, și a considerat problema încheiată.

Antoni Moreu nu și-a pierdut timpul să treacă vreun mort în registrul parohiei, nici n-a avut de gând, că avea de făcut lucruri mai importante. Mercè, și mai puțin. Doar Tomàs, că asta îi era meseria, a lăsat un indiciu că acolo fusese o înmormântare.

Când a vrut să scrie numele defuncților, și-a dat seama că nu le știa, poate era mai bine așa, și a lăsat locul gol. Cum făgăduise părintelui, n-a povestit nimănui despre ciudata înmormântare la care luase parte. Nici nu l-a întrebat vreodată cineva.

74

Filomena parchează în fața intrării în pensiune. Are nevoie de paisprezece manevre ca să lase mașina la jumătate de metru de trotuar. La ultima, îi sperie pe toți cu un strigăt:

— Oh, măiculiță! Era s-o calc! Ați văzut?

Leandre ridică, distrat, capul din notele lui strâmbe.

— Nu. O pisică?

— Nu era pisică. Era ca o vulpe. Mică, cu urechi mari.

— Vulpe? (N-o ia în serios nimeni.) Aici nu-s vulpi în perioada asta.

— O fi fost o căprioară, zice profesorul.

— Nici vorbă! Am văzut sute în viața mea. Era ca o vulpe, dar mai mică.

— Imposibil, femeie.

— Dacă vă spun!

Încăpățânată, cum se dă jos din mașină, pleacă în căutare. Animalul a fugit pe un teren pe care mai stau în picioare câteva ziduri din casa care a fost cândva. Nu stă pe gânduri, intră. Noroc că oamenii din satul ăsta au încălțări cu tălpi bune.

— Trebuie să fie pe-aici, o aud, din stradă, Leandre și Reina.

Leandre clatină din cap, parcă ar vrea să spună că Filomena e un caz pierdut. Maria Montserrat traversează strada, cu un borcan de sticlă în mâini. Strigă:

— V-am adus bureți. Îs de anul trecut, i-am conservat. Filo, unde ești? Faci cu ei o omletă de-aia de-a ta?

Cum să nu! Imediat, strigă Filo și apoi țipă mai tare: Te-am prins! Vino-ncoace. Brusc, glasul i se îndulcește, parcă ar vorbi unui copil: O, cât ești de drăguț! De unde-ai venit cu urechioaiele-astea?

Filomena apare de după zidurile în ruine cu un animăluț în brațe, parcă ar ține un sugar. E pufos, de culoare crem, cu burta albicioasă și niște urechi mai mari decât capul. Pare blând, speriat.

— Vedeți că nu era o pisică? zice satisfăcută.

Leandre îl studiază de la distanță și decretează:

— Corect. Nu este pisică.

— Hai! zice ea, hotărâtă, să mergem înăuntru, îi

dăm puțină apă și vă fac omleta.

Reina se scuză, are ceva de făcut. Promite că se întoarce repede, să guste bureții Mariei Montserrat.

N-a suportat niciodată să facă ce decid alții.

75

Sara, tânăra cu hijab pe care a cunoscut-o de dimineață, trebăluiește la etajul întâi. Nu credea că o s-o mai găsească, dar a avut noroc. O întreabă dacă poate să vadă mașina, ea își dă acordul și-și vede de treabă.

Cheia furată de Leandre de la unul din morții din nișa 34 intră perfect în butucul ușii de la Seatul 127 galben. Inima i-o ia la galop. Până în urmă cu o secundă încă era convinsă că trecutul nu poate continua atât de viu, că nu e posibil.

Deschide ușa șoferului și o izbește mirosul de praf vechi, de stătut. Scaunele tapițate cu catifea sunt găurite de molii, dar încă rezistă bine. Sunt de culoare brun-gălbuie, cu un desen foarte pe gustul anilor șaptezeci. Bancheta din spate seamănă cu o canapea de două locuri. Centuri nu există. Sub pedale se văd bine semnele uzurii. Schimbătorul de viteze pare mânerul unei umbrele, negru, lung, drept, cu o măciulie ca o bilă de biliard.

Se uită în buzunarele ușilor. În cel de la portiera din față dreapta nu e nimic. În cel de la ușa șoferului găsește o sticlă lipicioasă, murdară, de coniac Soberano. Mai e puțin pe fund. Nu se încumetă să intre în mașină, privește de la distanță, ca într-un muzeu. Împinge un pic scaunul – nu-i este ușor să

înțeleagă mecanismul – și studiază partea din spate, locul pe care îl ocupa ea când era mică și mergeau în excursie duminicile. Nu-i amintește de nimic. Tot ce știe despre aceste excursii știe din fotografiile alb negru și din memoria, acum pierdută, a mamei ei. Deseori și memoria altora ne aparține.

Mai are de deschis portbagajul. Ușa este acoperită de mizerie. Geamul din spate abia se distinge de tablă. N-o mai surprinde că a doua cheie, mai mică, intră perfect în butucul jegos și-l deschide. Arcurile sunt înțepenite și ușa rămâne pe jumătate deschisă.

Luminează interiorul cu lanterna telefonului. Nu înțelege prea bine tot ce vede, deși nu este nimic de înțeles. Are în fața ochilor câteva puști vechi. Paturi de armă, mânere de spadă, revolvere din lemn crăpate în unele locuri, țevi de pușcă pătate de rugină, baionete pline de crăpături, lipite de unele piese, două pistoale. Atât de murdare și ruginite, că nu îndrăznește să atingă nimic.

Într-un colț descoperă o geantă din piele boțită, murdară. Înăuntru, o borsetă micuță cu fermoar. O deschide. Găsește o mașină de ras electrică, o periuță de dinți, un tub uscat de pastă de dinți Colgate. Lângă borsetă, un caiet cu spirală, doldora de hârtii. Facturi. Pe toate, semnătura tatălui ei.

Rămâne o clipă încremenită în fața comorii. Geanta era a lui, dar armele...

Face două fotografii cu mobilul și ia caietul, să se uite pe îndelete. Coboară ușa portbagajului și întoarce cheia în broască. Vremea închiderii de la distanță era încă departe când această mașină era la modă.

Are nevoie de o cafea.

76

Călătoria lui Mercè până la Conques, trecând prin Santa Pau, în vara lui 1940, când totul părea mai pustiu și mai trist ca oricând, a început în fața Arcului de Triumf din Barcelona, unde și-a luat rămas-bun de la Josep pentru doar câteva săptămâni, dar știind că pentru totdeauna.

El, prea tânăr ca să înțeleagă semnificația micilor gesturi feminine și prea ocupat cu pregătirile pentru nuntă, a interpretat febrilitatea plecării și răceala ei bruscă ca firească neliniște legată de starea de sănătate a mamei ei. I s-a părut logic și să o însoțească Ilda, cu un geamantan mai mare ca ea, Mercè îi spusese că prietena ei avea multe haine, că-i plăcea să fie spilcuită și că acceptase să o însoțească fiindcă el nu putea.

Era mulțumit și că el și Mercè căzuseră de acord asupra câtorva lucruri: ea va rămâne cu mama ei cât e nevoie, dar o să-i scrie săptămânal cum merg lucrurile; că, atunci când mama ei va fi mai bine, vor fixa data nunții, cât mai curând, fiindcă amândoi erau nerăbdători să-și înceapă viața împreună; că, la întoarcerea în Barcelona, Mercè și mama ei se vor instala în apartamentul din strada Verdi, unde era o cameră în plus, pe care o s-o poată aranja cum dorește; că, după căsătorie, mama ei poate rămâne să stea cu ei, el era sigur că o să se înțeleagă bine cu Reina, o să-și țină una alteia de urât.

Mercè îi ceruse lui Josep să facă rost de salvconductele de care aveau nevoie ca să călătorească.

Mai bine să fie din cele valabile pentru toată Catalonia, poate o să aibă nevoie să meargă după cumpărături la Olot. El, credul, le-a obținut în câteva zile cu ajutorul unui vechi prieten și tovarăș de tranșee, acum aranjat în noul Servicio de Ocupación.

— Și o să am nevoie de bani, a zis ea.

— Normal. Câți?

I-a dat dublu decât îi ceruse, „pentru orice eventualitate". „Nu vreau să-i lipsească nimic viitoarei mele soții."

Ilda și Mercè au făcut trei zile până la Santa Pau. Autobuzele se stricau din senin, erau nevoite să meargă în căruțe sau pe jos, să aștepte ore în șir la Granollers, Tona, Manlleu. Ajunse la destinație – noroc că taximetristul satului supraviețuise războiului –, de cum au intrat au văzut magazia și curtea păsărilor goale, în curte doar un cocoș mai alerga, speriat că a rămas singur. Când a văzut-o, mătușa i-a zis:

— În sfârșit, fato. Credeam că maică-ta o să moară fără să te mai vadă.

77

În Casa Filomena personajele principale sunt hribii Mariei Montserrat și animăluțul salvat de Filo. Acum ea gătește, iar ceilalți fac propuneri de nume pentru urechilă.

— Ghemotoc, zice Maria Montserrat.

— Eu l-aș numi Kafka, se pronunță profesorul. Nu credeți că-i seamănă puțin?

Nimeni nu știe despre cine vorbește, nici nu-l întreabă.

— Și mata, Reina? Ce nume propui?

Abia intrată, Reina se scuză.

Nu mă pricep deloc să dau nume.

— Hai, omule, zi unul, o îndeamnă Rat. Primul care-ți vine în minte, nu sta să te gândești.

— Bine, Ulf.

— Ulf. Corect. De la Ulf Galiciefarer, vikingul care a pustiit Galicia în secolul XI? Ce personaj fabulos!

— Da, da, exact, răspunde laconică Reina.

Profesorul notează toate numele, ca să se pună la vot.

— Ce se decide? întreabă Pere, care intră frecându-și mâinile.

I se explică. Vrea și el să participe. Îl încântă asemenea lucruri, zice, fără să specifice care.

— Trebuie să propuneți un nume, îi spune Leandre, gata să-l adauge pe listă.

Filomenei îi sună telefonul. Se duce după pupitrul de la recepție să vorbească, și când închide anunță:

— Alt ziarist! Al treilea! În curând o să dea buzna aici cu camerele lor. N-ar trebui să mergem la coafor, Ratona? S-a deschis unul nou unde era Teleclubul.

— Eu sunt bine cum sunt, n-am nevoie. Ceața asta strică orice coafură.

Filomena scoate un platou cu cartofi și altul cu cârnați. Și anunță:

— Imediat e gata și omleta. E cu ceapă și usturoi, mi-a adus profesorul o rețetă. Și am mai pus 2-

3 frunzulițe de rozmarin. Contribuție proprie.

Leandre aplaudă, încântat de utilitatea studiilor lui.

Reina îi părăsește, însuflețiți și pofticioși, și se izolează la masa de joc, să studieze caietul. Nu găsește mare lucru, facturi și însemnări de mână ale tatălui ei: „Plătit la cooperativa angrosiștilor de alune din Reus suma de cinci sute de pesete pentru comanda din 15 ale lunii. Vine săptămâna viitoare" sau: „Comandat douăzeci de butoiașe de măsline la cincizeci de pesete bucata". Comenzi de brânzeturi, bomboane, conserve de pește, măsline, fructe uscate. La Valencia, Girona, Cadaqués... Și sume. Cifre strâmbe de parcă ar dansa pe hârtie. Întoarce filele una câte una, până la sfârșit. Este gata să închidă caietul, când, între ultima filă și copertă dă de un mic pătrat de carton. O fotografie micuță, tăiată din alta mai mare. O tânără, foarte tânără, zâmbitoare, într-o rochie imprimată cu flori. Pe spate, cu un scris școlăresc: „Dragă Josep: asta e singura fotografie pe care o am și ți-o trimit pe front ca să știi că te voi iubi mereu. Mercè."

Te voi iubi mereu. Citește de mai multe ori. Oricât s-ar gândi, concluzia e simplă: tatăl ei a mai iubit o femeie, în afară de mamă-sa. Și ea, din câte se pare, îl iubea. Studiază figura tinerei din fotografie. Promisiunile de dragoste eternă sunt greu de ținut când ai toată viața în față.

Nu are chef să se întoarcă la grup, tot animat, cu ochii la animal. Filomena i-a pus apă într-un bol pe podea și acum toți îl privesc cum se apropie, temător.

Deschide folderul de fotografii. Doar patru a fă-

cut în călătoria asta. Cele două cu portbagajul și cele două dinainte să ajungă, când se oprise pe miradorul idilic din drum. Ieri, dar pare ceva îndepărtat. Cele din portbagaj, puțin întunecate, dar clare. Armele se văd destul de bine. Dacă mărește imaginea, poate observa chiar detalii. Din celelalte două, una este de aruncat, cealaltă un peisaj de ilustrată, superb, demn de înrămat. O deschide pe prima, cea pe care i-a stricat-o o mașină în mers. Vrea s-o arunce la coșul de gunoi, dar observă ceva. În clipa aia îl aude pe Pere, amuzat, în spatele ei:

— Ați făcut fotografii în ceață?

— Da. Peisajul era mirific. Dar priviți aici!

Îi arată mașina intrusă în peisaj. Pere se încruntă și cu două degete mărește fotografia, să vadă bine mașina care trecea chiar când Reina a făcut fotografia. Nu este un autoturism, este o furgonetă. Albă, mare, cu o plăcuță pe care se distinge: „Curățătoria «Impecabila».“ Se disting și cei doi ocupanți dinăuntru: la volan este o femeie cu păr blond înfoiat. Lângă ea, un bărbat înalt, solid, cărunt.

Nici unuia din cei doi nu i se vede bine chipul.

Reina privește fotografia, surprinsă.

— Este Judit? șoptește, arătând spre șoferiță. Și acesta?

— Nu-l cunosc, răspunde polițistul.

— Ce chestie! face Reina, uluită de coincidență. Ce întâmplare, nu? Să treacă chiar atunci.

— Așa e.

Deodată simte în spate o durere atât de vie, că scoate un țipăt. Opt ochi se ațintesc asupra ei în același timp.

— Nu fi așa încăpățânată, măi femeie, o ceartă

Maria Montserrat. Trebuie să mergi la spital. Vrei să te duc eu?

Reina înțelege că nu mai poate amâna.

— Ți-aș fi recunoscătoare, Rat.

78

La începutul anilor șaptezeci, a apărut în sat primul televizor.

A fost instalat la un parter din strada Sant Pere, unde fusese întotdeauna școala. Careva a făcut din carton un panou care anunța: „Teleclub".

Emisiunile începeau cu *Telediario* și durau până se termina programul de noapte al canalului unu, se cânta imnul, apăreau drapelul și *carta de ajuste*[64] și nu mai era nimic de văzut. Vinerea se umplea de oameni care nu pierdeau *Un, dos, tres... responda otra vez*[65] și care răspundeau înaintea concurenților la întrebările lui Kiko Ledgard. Se ducea și Mercè. De când rămăsese singură, se forța să iasă din casă și pentru altceva decât lucru. Se așeza într-un colț și se uita la lumea care se distra. Nu vorbea aproape cu nimeni și, când o făcea, era ca să răspundă la întrebări despre fiul ei – ce face? unde e acum? când o să țină slujba în sat? – sau să primească felicitări.

64. Mira.

65. „Unu, doi, trei... mai răspunde o dată", show-concurs de mare succes difuzat de Televiziunea Spaniolă între 1972 și 2004.

— Ce carieră a făcut Tonet al tău! Pesemne ești tare mândră.

Mercè schița un zâmbet. Nu avea motive să fie mândră sau cel puțin asta simțea. Totul i se datora lui Soledat, ea îi transmisese lui Antoni fervoarea religioasă și simpatia pentru preoți. Dar lui Mercè nu-i scăpa că Antoni nu i semăna întru totul lui Soledat, că în el erau lucruri care nu știa de unde-i veneau, sau știa, știa destul de bine, de aceea nu îndrăznea nici să se gândească.

Ca atunci când auzise zgomot în șură și luase o lampă să coboare, că nu se vedea nimic jos și dăduse peste Oleguer beat ca întotdeauna și peste Antoni, amândoi dosind o boccea enormă în Citroënul hodorogit al Episcopatului Lleida. Când au văzut-o, amândoi, unchi și nepot, au bâiguit ceva, iar ea a preferat să zică „Aa, voi erați, m-ați speriat" și să se întoarcă în pat prefăcându-se că n-a văzut nimic.

Dar nu era toantă și avea ochi și urechi, făcea mai departe curat în diferite case mai bogate și auzea lucruri care uneori îi dădeau de gândit. Auzise că a fost furat retablul romanic din Abella, nu știa nimeni de cine, dar sigur se petrecuse cu complicitatea cuiva din zonă, poate chiar a unui preot, căci nimic nu era rupt sau spart. Auzise și că nepotul nu știu cărei femei din Basturs care nu știa să scrie și să citească zicea că-i vine să omoare un preot tânăr și șiret, că o dusese de nas pe mătușă-sa de lăsase Bisericii toate bunurile, între care niște pământuri cu apă din belșug, unde el se gândise să facă o creșcătorie de porci. Tot el, furios, spunea că nu era primul caz și dădea o lungă listă de decedate înșelate de același preot prin lungi spovedanii, scurte penitențe și un farmec personal de nimeni întrecut. Mai vedea și simțea Mercè și alte lucruri. De exemplu,

că se întâmplase ceva la Remigio Pladevall, fiindcă, cine știe de ce, Oleguer nu mai lucra pentru el. Că acum toată ziua bântuia de colo-colo, prin sat, prin zonă, prin toată regiunea. Și asta însemna pentru ea mai multe și mai dese dureri de cap. Multe nopți dispărea în munte să caute fierătanii. Așa zicea el. Scurma cu un par în pământ și căuta gropi din timpul războiului. Căuta arme, le fura de la morți, și în trecere îi scormonea și prin buzunare. Reușise să-și facă un întreg arsenal, pentru care avea un singur cumpărător: nepotul lui. Ce făcea Antoni cu armele, n-avea habar. Poate le revindea vreunui anticar sau poate făcea colecție. Câteodată, prostănacul de Oleguer îl suna de la bar, când ea era acolo la lucru:

— Am două Mausere, o Mannlicher și un pistol Astra. ...Din cele patru, trei sunt în stare bună. Am și muniție la ele. ... Mannlicher e M95. ... Cum 5 000 de pesete? E puțin. Dacă nu mai pui ceva, să-ți fie clar, băiete. ... Nu, bine-nțeles, nu m-aude nimeni.

Și-i făcea cu ochiul surorii lui, care spăla pahare la chiuvetă.

În afară de asta, de dus la păscut turmele la Rua și de băut fără pauză sticle de coniac ieftin, din când în când lua autobuzul și pleca la Lleida, nu-i spunea niciodată pentru ce. Nu-i mai cerea bani, nu mai voia să facă pe zugravul sau pe hamalul. Își petrecea ziua dormind pilit sau gonind pe șosea. Când și când îi spunea:

— Hai, Mercè, aranjează-te, că te invit la masă la Tremp.

Ea nu voia, dar uneori se ducea, să nu se simtă el

prost. Și, atunci, prost se simțea ea, fiindcă oriunde intrau oamenii strâmbau din nas și o priveau parcă întrebându-se ce caută lângă omul ăla.

În sat, îl disprețuiau pe Oleguer, dar îl adorau pe Antoni. Îi ziceau:

— Fratele dumitale o să te omoare într-o zi, cu atâtea necazuri.

Apoi adăugau:

— Ce noroc pe dumneata, ce mândră trebuie să te simți să fii mama părintelui Antoni!

Dacă ar fi spus că Antoni și Oleguer făceau afaceri împreună, n-ar fi crezut-o nimeni. Îl iubeau prea mult pe părinte, ca să-și închipuie asemenea lucruri. Să înțeleagă cum era în realitate.

Dar nu s-a gândit niciodată că Oleguer ar fi vinovat că i-a corupt fiul. Știa că nu putea fi atât de simplu și că nu era. Că totul începuse în seara când s-au dus să ia vinul din mașină. Atunci s-a născut o relație de afaceri, întărită prin legături de familie, profitabilă pentru amândoi, dar mai ales pentru Antoni. O relație tot mai strânsă cu timpul. Se înțelegeau bine: amândoi erau genul de oameni niciodată sătui, care voiau mereu altceva.

Doi oameni care mai bine nu s-ar fi cunoscut.

79

— V-ați gândit la oferta mea?

Este aceeași voce de bărbat dinainte. Caldă, amabilă, intonație lentă.

— Da, minte Reina.

Este încă în sălița Casei Filomena, restul, Lean-

dre, Maria Montserrat, Pere, cinstesc omleta cu hribi, ceapă și usturoi. Va începe îndată votul pentru numele noii mascote a casei, apoi Rat o duce pe Reina la spital. Leandre a și anunțat că va da votul propriei propuneri.

— Așadar? Îmi notez numărul dumneavoastră de cont?

— Regret, dar am decis să vă refuz.

A improvizat. Uneori e mai bine să spui ce-ți trece întâi prin minte decât să analizezi prea mult.

— Vorbiți serios? zice el, surprins. Nu vreți patruzeci și una de mii de euro?

— Nu așa.

— Așa, cum?

— Sunt obișnuită să-mi câștig banii pe care-i primesc.

— O femeie integră!

— Și bine plătită.

— Nu vreți să vă mai gândiți?

— Nu, mulțumesc.

— Și dacă vă mai ofer încă zece mii?

— Nu o să mă faceți să mă răzgândesc.

— Atunci, douăzeci.

— Dumneavoastră sunteți, probabil, dintre cei care cred că orice om are un preț, așa-i?

— Dumneavoastră, nu?

— Eu cred, mai degrabă, că există lucruri care nu sunt de vânzare.

— Nu-mi vine în minte nici unul.

— Onestitatea, să zicem.

— Dați-mi voie să vă spun că vă admir. Nu știu pe nimeni care să prefere onestitatea unei sute de mii de euro.

— În cazul ăsta, poate ar trebui să vă schimbați prietenii.

— Nu știți ce rău îmi pare că nu pot face afaceri cu dumneavoastră.

Poate cu altă ocazie.

— Poate. Încântat de cunoștință, Reina. Să aveți o zi bună.

— La fel.

Filomena aștepta să termine ca s-o întrebe ce nume votează.

— Care sunt opțiunile? vrea să știe.

— Ghemotoc, Cookie, Kafka, Ulf, Truc și Zalabu. Ultimul l-a propus Sara, înseamnă „vulpe" în nu știu ce limbă ciudată.

— În arabă, Filomena, îi explică profesorul, nerăbdător, una dintre cele mai vechi și mai vorbite în lume.

— Votez pentru Kafka, zice Reina.

Leandre ridică două degete în semn de victorie. Votul ei a fost decisiv pentru propunerea lui. Înainte scorul era trei-trei, cu Cookie, o opțiune, după el, lamentabilă. Micul ciufulici va avea numele meritat.

80

La Barcelona, Josep Gené, intrat în linie dreaptă cu preparativele pentru nuntă, o aștepta pe Mercè să se întoarcă de la Santa Pau. Nerăbdător să o vadă și să o facă fericită, a hotărât să-i pregătească o surpriză. S-a dus din nou la prietenul de la Servicio de Ocupación și l-a rugat să-i spună dacă poate afla

ceva despre Oleguer Saltor. Nu știa nimeni nimic, dar prietenul i-a promis că o să se intereseze, să-i dea cât mai curând un răspuns.

Josep Gené a revenit peste o săptămână. I s-a părut că nu mai este primit cu aceeași căldură. Când l-a întrebat dacă aflase ceva, prietenul s-a stropșit:

— *¿Se puede saber por qué te interesa este indeseable?*[66]

66. Se poate ști de ce te interesează indezirabilul ăsta?

Josep, inocent, i-a spus adevărul: sora acestui *indeseable* va fi curând soția lui și îl durea să o vadă atât de îngrijorată de soarta lui. Se gândise că poate se mai liniștește dacă el află unde e și încearcă să-l ajute în vreun fel.

I s-a spus că este într-o închisoare din León, cum merită un roșu trădător ca el, și are de stat, dacă o mai ieși vreodată. Nu a fost încă judecat, dar, când o să fie, va fi condamnat, în cel mai bun caz, la muncă silnică și o să-și petreacă treizeci de ani la făcut șosele, că e mare lipsă de când fanatici ca el au distrus tot. I-a mai zis că singurul lucru pe care putea să-l facă pentru el, în caz că voia să facă după tot ce-i spusese, era să-i scrie directorului și să-i ceară mutarea deținutului. Nu eliberarea, asta era imposibil, dar poate reușea să obțină să-l ducă la Model sau la o altă închisoare aproape de Barcelona, mai aproape de soră-sa. Când a terminat, l-a întrebat când o să fie nunta și tonul conversației a fost altul. Prietenul, cu douăzeci de ani mai mare, se însurase de o lună și condiția comună, de bărbați

fericiți, i-a unit din nou. Înainte de despărțire, prietenul i-a dat un ultim sfat:

— *Si yo estuviera en tu lugar, me alejaría todo lo posible de tu cuñado. Y si se pudre en la cárcel, mejor. Allí es donde se merece estar.*[67]

67. Dacă aș fi în locul tău, m-aș distanța pe cât posibil de cumnat. Mai bine să putrezească în închisoare. Acolo unde merită.

Când a plecat, Josep Gené a urmat sfatul primit. A scris directorului închisorii din Léon și i-a solicitat mutarea viitorului său cumnat, pe care l-a prezentat ca pe un om fără minte, un nefericit care avea nevoie să regăsească drumul cel drept.

Nu a primit niciodată răspuns.

81

Maria Montserrat și Reina erau gata de plecare, când Sara este sunată pe mobil, iese în frigul de afară să poată vorbi fără să fie auzită, apoi zice scurt: „Trebuie să plec." Ia cărucul și pornește în fugă. Rat se minunează văzând-o alergând pe stradă cu cărucul cu tot:

Măiculiță, uite-o cum fuge. Bietele de ele, cât muncesc fetele astea străine, nu-i drept, mormăie.

Maria Montserrat conduce ca un camionagiu, accelerează tare și pune frână brusc. Spatele drept, o mână sprijinită pe geam, cealaltă pe volan. Radioul pus pe știri, la maximum, „din cauza traficului și a timpului", zice. Nu gonește, fiindcă drumul este plin de polițiști. „Ce-or fi căutând?"

Ajung la Tremp într-un sfert de oră, Rat se strecoară prin parcarea spitalului cu ușurință de bună cunoscătoare. O însoțește pe Reina la Serviciul Urgențe și, cum intră, întreabă de doctorul Pasqual.

Este nepotul unei prietene, explică.

Apare imediat un tânăr brunet, în halat alb, pantaloni albaștri, saboți, stetoscop atârnat de gât, care pare încântat să o vadă pe Rat.

— Este băiatul fratelui lui Filo, îi explică Rat Reinei. Când era mic venea toată ziua la noi să ne încurce în bucătărie, îți amintești, dragule?

Îl ciufulește de parcă ar fi un băiețel de cinci ani. El, vizibil jenat, le poftește. O duce pe Reina într-unul din compartimentele separate prin paravane. Îi cere să se întindă pe pat, imediat vine asistenta să îi ia tensiunea. O are un pic mărită. Normal, emoțiile. Unde o doare? Îi arată umărul. I se cere să-și scoată bluza. Asistenta scoate un strigăt când vede vânătaia care i s-a întins sub piele. Pleacă rapid după medic, în cloc, cloc, cloc-ul plăcut al saboților. Când rămân singure, lui Rat îi sună mobilul. Caută un colțișor să răspundă, căci în fiecare compartiment este un semn care interzice clar folosirea telefoanelor. Dar nu poate evita să ridice vocea.

Ce spui? exclamă. Și repetă: Dar ce spuuui? Ce-mi spui tu miiie?

Cineva care n-ar putea să-i identifice alarma din ton ar crede că-i surdă. Rămâne o clipă cu umerii căzuți, lipită de paravan, închide și, cu o privire stupefiată, anunță:

— Filomena zice că pe Sara a luat-o poliția. Că ar avea legătură cu moartea lui Murgo.

Este indignată. Nu e posibil așa ceva.

— Ăștia-s nebuni? Biata Sara. Cu copil mic și toată ziua muncă și iar muuuncă.

Nici Reinei nu-i vine să creadă. O întreabă ce a mai spus Filomena, dar Maria Montserrat e ocupată să o apere pe Sara.

— Doar fiindcă e străină li se pare suspectă. Nimic nu-i mai rău decât ideile preconcepute. Astea fac cel mai mare rău în lume, îți spun eu.

Doctorul Pasqual – „Nu-mi spune că nu-i frumos!" – reapare, a cerut o radiografie. O ceartă: ar fi trebuit să vină mai devreme. Ea se scuză, e o bolnavă dificilă, o sperie doctorii.

— Foarte bine, mulțumesc, zice el cu un zâmbet încântător.

O pun să se întindă pe targă. Așa e protocolul. O duc la radiologie. Intră un infirmier, vesel:

— Reina Gené. O să facem o plimbărică.

Reinei nu-i place tonul ăsta ca de grădiniță al celor din spitale, dar acum se simte bine. De parcă ar fi ajuns la oaza care așteaptă în mijlocul oricărui deșert. Se gândește că ar fi trebuit să-i trimită un mesaj lui Sam. O s-o facă imediat ce se întoarce de la radiologie. Străbat un coridor, o iau la dreapta. Pe tavan șase becuri cu lumină albă ca niște supernove, direct în ochi. Întoarce capul să n-o orbească și dă cu ochii de o figură cunoscută. Judit, sora lui Murgo. A trecut pe lângă ea. Era într-o bluză roz. S-au privit o clipă. S-au recunoscut. A dispărut.

În lift, unul dintre infirmieri o liniștește:

— Relaxați-vă, sunteți pe mâini bune.

82

După moartea mamei, Mercè nu mai putea să rămână la Santa Pau. Petrecuse acolo două săptămâni cât două luni, veșnic cu gândul unde s-ar putea duce, căci nici ea, nici Ilda nu aveau de gând să se întoarcă la Barcelona. N-o înghițise niciodată pe mătușă, cu atât mai puțin acum, când se uita la burta ei și se strâmba.

Noroc că Ilda a găsit soluția.

— Azi-dimineață am fost la Olot și am sunat-o pe nașa mea. N-am văzut-o de ani, dar ea nu m-a uitat și ține la mine. O femeie bună. Este învățătoare într-un sătuc din provincia Lleida. În Pallars. Mi-a zis că are loc pentru noi, să ne ducem. Ce zici?

— Vreau să plec, Ilda. Unde-o fi.

Mătușa nici măcar nu și-a ascuns bucuria că scapă de ele. Era din soiul de oameni care trăiesc doar să le facă altora viața amară. Reușise să-i alunge de lângă ea pe toți care o cunoșteau, dar era convinsă că singurătatea ei era rodul nedreptății și nerecunoștinței. De aceea, când l-a văzut intrând pe poartă pe Josep Gené, a crezut că e cineva care a greșit drumul. A rămas perplexă când a aflat că o căuta pe Mercè, dar și mai perplex a rămas el descoperind că nu mai era acolo.

A întrebat-o dacă știa unde plecase și ea, acră cum nu se credea, l-a repezit:

— Da' știu că ești pe drumul cel bun, dacă n-ai habar.

Și a adăugat:

— Dar nu cred că s-a dus prea departe, borțoasă și fără un bărbat lângă ea.

Însărcinată? Mercè? Cu el? Îl păcălise, nu-i venea să creadă. Îi ceruse ajutor și bani. Profitase de

el. Sau poate nu. Poate era o neînțelegere. O greșeală. Bătrâna aia acră nu pricepuse. Sau poate el nu pricepuse. Se lăsase dus de nas, cum de atâtea ori îi spusese mamă-sa. Ce furie, să-i dea din nou dreptate Reinei.

— Cred că ți-au dat plasă, băiete, a insistat bătrâna.

Amărât, i se părea că e precum cocoșul ăla care alerga prin curte, văduv de găini.

Înainte de plecare, Josep s-a oprit la cârciuma din sat. A rămas o vreme pierdut, în fața ferestrei. Totul era verde și galben, superb. Soarele frigea. Lumea i se părea o glumă, un decor care nu se potrivea cu tragedia pe care o trăia. Nu-i venea să creadă că Mercè îl înșelase, dar nu mai încăpea nici o îndoială. Își bătuse joc. Plecase fără să-i spună unde.

Și-a zis în gând: „O s-o găsesc. Oriunde ar fi, o s-o găsesc și o să-mi explice." Nu își închipuia că o să fie greu, fiindcă era foarte tânăr, fiindcă era convins că o să răscolească cerul și pământul, fiindcă totul i se părea posibil și fiindcă avea timp în față și dârzenie și nu voia să se resemneze, dar, mai ales, fiindcă nu știa că dorința aia o să-i distrugă viața.

83

— La prima vizită să-mi aduceți istoricul violent al familiei, o să am nevoie. Tot ce știți. Autoleziuni, agresiuni, sinucideri, crime... tot. Important e să nu-mi ascundeți nimic. Cincizeci și cinci la sută dintre adolescenții cu comportament suicidar au an-

tecedente în familie. Sau, uneori, doar predispoziție genetică. Pare de necrezut, dar s-a studiat. Va trebui să evaluăm cazul fiului dumneavoastră.

Psihologul era o somitate. Îi fusese recomandat când căuta cu disperare un bun profesionist care să-l ajute pe Albert. Când credea că un bun profesionist, indiferent cât ar costa, ar fi unica posibilitate să-și salveze fiul.

În doar câteva ore, Reina devenise un om care accepta ce i se spunea. Crezuse că somitatea fără scrupule avea probabil dreptate, că de aceea era somitate. Că tatăl ei sinucigaș pe care aproape că nu-l cunoscuse era responsabil de ce încercase băiatul ei să facă, că familia ei era una dintre cele „violente", o familie ce purta în ADN autodistrugerea, care o s-o devasteze generație după generație, cum se întâmplă în cincizeci și cinci la sută dintre cazuri. Tot conform somității.

Acum, la radiologie, în timp ce se lasă manevrată și se simte îngrijită și liniștită, se gândește la toate astea. Se gândește cât i-ar plăcea să-l aibă în față pe nemernicul ăla și să aibă cu el o scurtă discuție, mult diferită de aceea din urmă cu câteva luni. L-ar întreba cum își permite să vorbească așa unei mame doborâte de frică. Dacă nu i se pare util să se înscrie la o facultate la un master de sensibilitate. Dacă nu crede că nu i-ar strica puțină modestie, că modestia l-ar putea ajuta să nu spună lucruri atât de nepotrivite pentru un om care, se presupune, înțelege mintea altor oameni. Dar mai ales, mai ales, i-ar spune un lucru: că nu avea dreptate. Familia ei nu este violentă. Albert nu face parte din nici un cincizeci și cinci la sută. Tatăl ei nu s-a sinucis. Ta-tăl ei.

Nu. S-a. Si-nu-cis.

84

Remigi Pladevall înflorea la sărbătorile Gărzii Civile. Nu pierdea nici una. Mai ales la cea a Hispanității, de ziua Fecioarei Maria, când cazarma era arhiplină. Repudiat de curând de familie, avea nevoie să-și facă noi relații, mai ales printre persoane influente, fiindcă plănuia să pornească o afacere pe cont propriu și să-i pună frâne lui taică-său. De aceea era nelipsit de la petreceri și, când se afla printre puternicii zilei, încerca să dea din el ce era mai bun, să nu treacă neobservat.

La o asemenea sărbătoare l-a cunoscut pe Josep Gené, care i-a plăcut imediat, în ciuda muțeniei lui. Dubla lui calitate, primar de cartier și membru în Somatén Armado, îl arăta departe de ambiguități ideologice și îl făcea un bărbat respectat de comandanții cazărmii, ale căror soții erau cliente fidele, cu reducerile de rigoare, ale magazinului. Unele se împrieteniseră într-atât cu Reina, încât chiar mergeau s-o ajute – pentru amuzament – să scoată sâmburii din măslinele care apoi se vindeau umplute.

Remigi Pladevall știa câte ceva despre Gené: că se însurase aproape obligat de mamă-sa, că nevestei lui nu-i lipsea nimic, în afară de un soț care să o iubească, că era econom și bun negustor. Dar nu de asta, la o paradă zgomotoasă, a făcut în așa fel încât să se apropie de el și, cu discreția necesară, să-i zică:

— Domnule Gené, dați-mi voie să mă prezint:

Remigi Pladevall. Din Pladevallii cu filatura.

Josep Gené s-a uitat la bărbatul îmbrăcat extrem de elegant și de costisitor, încă tânăr, bine făcut și sigur de sine. S-a mirat că i se adresează. Celor din lumea lui Pladevall nu le stătea în obicei să se converseze cu negustori de cartier. Doar dacă fuseseră expulzați din paradis sau se culcaseră cu cumnata negustorului. Atunci era altceva.

— Aurora, cumnata dumneavoastră, îmi este prietenă apropiată, i-a șoptit Pladevall la ureche, ca să-l lămurească.

Cum privirea nedumerită a lui Josep i-o cerea, s-a grăbit să explice:

— Este filatoare la fabrica tatălui meu, dar când îmi deschid propria fabrică, am de gând să o fac intendentă.

— Vă gândiți să deschideți propria fabrică?

— Imediat ce reușesc să strâng banii. M-aș bucura să fiți acționar.

Și Josep Gené auzise diverse lucruri despre Pladevall, nici unul bun: că era fustangiu, că vâna mai ales femeile din filatură și-și supărase rău părinții, că nu prea știa ce înseamnă respectul pentru norme și regulamente, că noaptea bătea Barcelona cu mașina plină de târfe bete și alte nefăcute, pesemne adevărate, căci păreau greu de crezut. Cum greu de crezut pentru el era să fie acționar la o filatură.

— Și cum ar trebui s-o fac? întrebase Gené, care, când era vorba de bani, era și mai prudent.

— Ne-am putea vedea într-o zi în alt loc și v-aș explica în detaliu, dacă sunteți de acord.

— Bine. Decideți dumneavoastră locul și ora.

— Cu multă plăcere. Loja stadionului din Sarrià.

Duminica viitoare.

Pladevall a fost viclean. Știa foarte bine, de la Aurora, de această slăbiciune a lui Gené. Odată cu acceptarea invitației, pentru Gené restul devenea scuzabil. Au început imediat conversația. Au vorbit despre antrenorul Scopelli, despre Julián Arcas[68], pe care amândoi îl admirau, despre loviturile parate de portarul Alberto Martorell. Când a răsunat *Cara al sol*[69], care marca sfârșitul festivității, deja se tutuiau.

68. Julián Arcas (1832–1882), chitarist și compozitor spaniol.

69. „Cu fața către soare", imnul Falangei Spaniole.

A fost începutul unei relații profitabile. Gené a investit bani în filatura lui Pladevall și în câțiva ani a început să primească dividende. Prietenia legată în după-amiezi de fotbal a fost aproape perfectă. Gené, catolic practicant, nu i-a reproșat niciodată lui Pladevall că nu se însoară cu cumnata lui, în ciuda insistențelor Cristinei. La rândul lui, Pladevall i-a făcut lui Gené câteva servicii din cele care se fac fără pui întrebări. Nu s-au certat niciodată, între ei n-a apărut nici o neînțelegere. Treceau sub tăcere orice unul din ei nu voia să discute și se bucurau împreună de plăcerile comune. Până când Josep Gené a plecat la Conques și nu s-a mai întors. Lui Remigi i s-a părut întotdeauna puțin ciudată povestea cu accidentul oferită de cele două surori, dar n-a simțit nevoia să le contrazică sau să-și vâre nasul unde nu-i fierbea oala.

Lucrurile și-au urmat cursul, la fel și el. Zece ani

mai târziu, Cristina devenea moștenitoarea universală a întregii averi a lui Josep Gené, inclusiv a acțiunilor de la filatură, acum mai puțin prosperă decât înainte. Pladevall nu voia femei în adunarea acționarilor. Cu atât mai puțin pe Cristina, care de douăzeci de ani îi reproșa că nu se însoară cu sorăsa pe care, în opinia ei, o condamna la o viață de categoria a doua. S-a gândit că trebuie să stea de vorbă cu ea, chiar i-a cerut ajutor și Aurorei, dar n-a primit decât un: „Pe mine să nu mă bagi."

Ca de atâtea alte ori în viață, deși știa că trebuie s-o facă, a tot amânat. Până când nu s-a mai putut. În anii nouăzeci filatura nu mai merita ținută, iar Pladevall nu avea chef de dureri de cap. Voia s-o vândă, dar, ca s-o facă, avea nevoie de toți așii în mânecă.

A invitat-o pe Cristina la masă la Via Veneto. Au mers toți trei: Aurora, Cristina și el. Dincolo de această chestiune practică pe care o târâise atâția ani, Aurora și Remigi voiau să-i spună că, în fine, se căsătoresc și doresc să le fie martoră. Aurora era fericită ca o fetiță. Ea alesese restaurantul și salonașul în care avea să fie făcut anunțul. Tot ea se angajase să organizeze nunta, cu ajutorul unei firme specializate, și abia aștepta să-i povestească surorii ei toate detaliile, de exemplu, că masa va fi în același restaurant unde își serbaseră căsătoria Reina și Félix, cu nici o lună în urmă.

La Via Veneto toate chelneriţele o cunoșteau pe Aurora. Îi ziceau „doamna Pladevall". Cristina se simțea stingherită. Intra pentru prima oară într-un restaurant atât de luxos. S-au amuzat de numele felurilor de mâncare, atât de lungi, încât când le ter-

minai de citit nu-ți mai aminteai începutul. Au băut și au mâncat tot soiul de rarități și, când doamnele devorau desertul și el își savura cafeaua fără zahăr, Remigi a adus vorba despre acțiuni, că era dispus să le cumpere cu un preț generos. Contrar oricărui pronostic, Cristina nici n-a vrut să audă. Și ea putea fi acționară. Pladevall a încercat să negocieze: că urcă prețul, că e o afacere bună pentru ea, că o să aibă o rezervă lichidă pentru viitor. Și ea, că are deja o rezervă, nu-i trebuie alți bani, vrea acțiunile. Și Pladevall, încăpățânat, că el acțiunile le vânduse bărbatului ei și are dreptul să le recupereze. Și Cristina și mai încăpățânată: că avocatul i-a spus că acum sunt ale ei, ca moștenitoare universală a lui Josep. Au ținut-o așa mult timp, încât Aurorei începeau să-i cadă prost delicioasele dulciuri cu care se înfruptase. Discuția s-a înfierbântat într-atât, încât ultimele cuvinte ale lui Remigi înainte de a se ridica brusc și de a le lăsa baltă au fost:

— O să stai de vorbă cu avocații mei, că n-am de gând să cedez.

Și ale Cristinei:

— Exact așa o să fac. Că n-am de gând să mai vorbesc cu tine niciodată.

Văzând că bărbatul îi pleacă, s-a ridicat și Aurora.

— Pleci cu el? a întrebat-o Cristina. După tot ce mi-a zis?

Un chelner speriat a apărut imediat cu pardesiul și geanta doamnei.

— Nu pricep de ce ești așa căpoasă, a zis, în timp ce își aranja bareta de la pantofii pe care și-i scosese discret, să-și pună picioarele pe covorul

moale. În plus, nu are nici un rost să te pui cu el. Dacă vrea acțiunile, o să le obțină. Întotdeauna obține tot.

— Îl aperi? (Cristina, uimită, cu ochii cât cepele, sorbind o gură generoasă de vin înainte de a da verdictul.) Ei bine, mie n-o să-mi ia acțiunile, oricât ar vrea!

Cu pardesiul atârnându-i pe umeri și cu geanta sub braț, Aurora i-a dat un ultim sărut pe frunte surorii ei și a fugit după furibundul Remigi.

— Mai vorbim, i-a zis.

Și Cristina, pe un ton înghețat:

— Noi două nu mai avem ce ne spune.

Doi ani și trei procese mai târziu, Remigi Pladevall și-a recuperat acțiunile.

85

De cum o scot de la radiologie, Reina îi spune Mariei Montserrat că a văzut-o pe sora lui Murgo la lift. Ea își încrețește fruntea:

— Judit? Siguuur?

— Nu uit niciodată chipurile. Asta mi-e meseria, se semețește Reina.

Rat se încruntă din nou, meditează.

Apare doctorul Pasqual. Se vede că le acordă o atenție aparte, ca unor rude. Este cu radiografiile în mână, le privește preocupat. După figură, Reina ghicește că o să-i mai tragă un perdaf.

— Aveți o luxație a articulației acromioclaviculare, cu o ușoară deplasare. Cum de nu ați venit imediat?

Maria Montserrat o apără, repezindu-l pe medic:

— I-ai mai zis asta, omule! Lasă problema, dă-i soluția!

— Brațul imobilizat trei săptămâni. Apoi, recuperare.

Reina pufnește.

— Trei săptămâni? Și recuperarea cât durează?

Doctorul Pasqual zâmbește.

— Depinde de pacient. Dacă vă țineți de ea, nu foarte mult. Nu păreți un om prea răbdător.

Vine un asistent și îi invită pe toți afară, trebuie să-i pună Reinei un bandaj de umăr.

— O să fie un pic antipatic, dar puteți oricând să mergeți la o farmacie și să vă luați unul elastic, ce culoare doriți, mai comod și frumos.

Chiar când sunt gata, încep să se audă pași grăbiți pe coridor. O voce gravă comandă:

— Închideți ușa! Nu iese nimeni.

Maria Montserrat iese să tragă cu ochiul. Vede doi polițiști alergând și controlând rând pe rând toate compartimentele de la urgențe. Nu-i cunoaște. Nu sunt din zonă. O infirmieră în vârstă îl conduce pe unul la un pat gol: Era aici. Acum nici zece minute i-am servit gustarea.

Ați văzut pe cineva intrând aici?

Nimeni n-a văzut nimic. La urgențe au treabă, nu stau să se holbeze. Și registru cu internările nu există?

Sigur, imediat i-l aduc.

E o agitație neașteptată. Zor, nervi, bocănituri de saboți, doctorul Pasqual stând de vorbă cu polițiștii. Îl întreabă de un anumit pacient. Un bărbat, rus, de vârstă mijlocie, care a suferit ieri un accident de

circulație. Da, da, știe despre cine e vorba. Ivan îl cheamă. Voiau să-l țină sub observație douăzeci și patru de ore. Polițistul își verifică notele, numele nu coincid, dar n-ar fi neobișnuit, cei din mafia rusă își schimbă frecvent numele.

— Mafia rusă a zis? întreabă Maria Montserrat, care nu mai reușește să prindă totul.

L-a vizitat cineva? Nu, dar n-a lăsat mobilul din mână. Apeluri, mesaje. A auzit cineva vreo conversație? Vorbea în rusă și în engleză. Ceva-ceva se auzea, dar nu se înțelegea. Nu știe nimeni engleză aici? Ba da, dar au alte treburi, nu stau să asculte ce vorbesc bolnavii la telefon. Polițistul informează: omul ăsta, membru al unei bande criminale, este periculos. Este căutat de Interpol. Sunt pe urmele lui de ieri, dar până de curând n-au știut că era șoferul mașinii avariate. Acum veniseră să-l aresteze. Înseamnă că aflase, dar a câștigat partida doar pentru câteva minute. Probabil l-a ajutat cineva din afară. Polițistul pune întrebări și în sala de așteptare. A văzut cineva ceva neobișnuit? La început neagă toți. Sprâncene ridicate. Sau poate da, dacă mă gândesc mai bine, zice o doamnă. O tânără care împingea un scaun cu rotile. Publicul din sală se împarte între cei cărora nu li s-a părut nimic suspect și cei cărora ba da, li s-a părut. Începe discuția. Cei din al doilea grup sunt de părere că prea alerga ca să fi fost infirmieră. Careva observase că era brunetă. Alții au văzut-o blondă. Avea părul împletit într-o coadă, tuns, drept, buclat, strâns la spate. O femeie își amintește: Avea o bluză roz oribilă. Polițistul schimbă întrebarea: A văzut cineva încotro au luat-o?

— Da, eu, zice un domn care stă lângă ușă și e la urgență pentru a treia oară luna asta, fiindcă e singur și se plictisește acasă. Au luat-o încolo, spre dreapta, și s-au urcat într-o furgonetă albă, parcată de ceva timp. Nu părea deloc suspectă, avea o plăcuță a unei curățătorii și e normal, zic eu, ca un spital să aibă rufe de dat la spălat. Curățătoria perfectă sau fantastică sau ceva de genul ăsta.

— „Curățătoria «Impecabila»", intervine Reina.

— Exact, zice domnul. Impecabila!

— Furgoneta lui Judit, continuă Reina, și Judit a fost aici, într-o bluză roz.

Și polițiștii dintr-odată pun cap la cap două-trei lucruri.

86

Josep Gené a mai făcut o vizită prietenului de la Servicio de Ocupación, spre sfârșitul lui 1940, când neputința, furia, imposibila resemnare făceau din el alt om. Venea să se intereseze, a spus, de cumnat, Oleguer Saltor. Soția lui era disperată.

Prietenul a dat din cap:

— *Está en trabajos forzados. Hace mucho. Puede que ya haya muerto. No creo que vuelvas a verlo, Gené. Dedícate mejor a consolar a tu mujer que a buscar a este individuo. Yo de ti le compraría un buen abrigo de pieles. Las pieles les quitan a las mujeres todas las penas de la cabeza.*[70]

70. A fost condamnat la muncă silnică. De mult. O fi și murit. Nu cred c-o să-l mai vezi. Mai bine ocupă-te de nevastă, consoleaz-o. În locul tău, i-aș cumpăra o

haină de blană. Blănurile le scapă pe femei de toate neliniștile.

O căutase pe Mercè peste tot. Întrebase la pensiuni, la primării, în gări, în sate. Se dusese la Santa Pau de peste zece ori, de fiecare dată pe alt drum, în zadar.

Cu toate șansele epuizate, avea nevoie de Oleguer. El sigur știa unde este Mercè. Mersese și pe urmele Ildei, până în Argentona, satul în care se născuse. I-a găsit familia, care nici nu voia să știe de ea. A vorbit cu oameni care o cunoșteau, n-o mai văzuseră de ani. Și-a pierdut de multe ori speranța, dar mereu și-a recăpătat-o, fiindcă nu avea altceva și fiindcă, dacă renunța la speranță, însemna să renunțe la Mercè, adică să renunțe la tot.

Pe vremea aia a acceptat să intre în Somatén Armado, patrula civilă care urmărea să curețe orașul de *maquis* și de *rojos marxistas*. Primise o armă, pe care o ținea în camera din spatele magazinului și care o înspăimânta pe Reina. Din când în când, trebuia să dea informații unui căpitan din Garda Civilă. Cu cei din Garda Civilă avea bune relații, nevestele lor erau clientele mamei lui. Magazinul mergea cum nu se poate mai bine. Când avea nevoie de o femeie, o căuta în strada Robadors. Duminicile se ducea la biserică cu mamă-sa. Și acolo tot la Mercè se gândea. Cu cât treceau anii, cu atât se gândea mai mult la ea.

Într-o zi, s-a întâlnit întâmplător cu prietenul de la Servicio de Ocupación. Nu-l mai văzuse de mult. S-au întrebat unul pe altul despre familie. Celălalt i-a spus că are cinci copii. Josep – minciuna, ciudat,

îi făcea bine – i-a spus că el și soția, care era, slavă Domnului, bine, doar unul. La despărțire, celălalt a coborât vocea și l-a întrebat dacă mai vrea să știe despre cumnat. Josep a dat din cap că nu.

Pues estate atento, Gené, porque he oído que ha habido traslados y rebajas de pena. Yo de ti me enteraría de si el prendo de tu cuñado está vivo y si lo han traído a la Modelo. Igual tu mujer vuelve a verlo con vida.[71]

71. Fii atent, Gené, am auzit că s-au făcut transferuri între închisori și reduceri de pedepse. Eu, în locul tău, m-aș interesa dacă odorul de cumnat trăiește și dacă l-au mutat la Model. Poate nevastă-ta reușește să-l mai vadă în viață.

Nu i-a fost greu să afle. O vizită la căpitanul Gărzii Civile.

Ca să intre la Model s-a folosit de meritele de fidel apărător al regimului, membru în *Somatent*, fost combatant, primar de cartier. I s-a permis să vadă deținutul zece minute. L-a așteptat într-o sală murdară, arhiplină, și, când l-a avut în față, a rămas fără glas. Oleguer arăta îngrozitor.

— Erai ultima jigodie pe care mă așteptam s-o văd aici, l-a salutat deținutul.

Mă bucur că ești în viață, i-a zis.

— Pe bune? Nu mă face să-mi pierd timpul. Ce vrei?

— Am nevoie să mă ajuți. – Oleguer a izbucnit într-un râs zgomotos. Duhnea a băutură, puțea. – La rândul meu, o să te ajut.

— Să m-ajuți? Cum?

— Să ieși de-aici.

— Tu? Da' știu că te-ai ajuns!

— Am relații.

— Și ce vrei în schimb?

Să aflu unde este Mercè.

A sunat atât de patetic, atât de disperat, că până și el și-a dat seama. Oleguer a răspuns cu alt hohot.

— S-a roit soră-mea?

— Spune-mi unde e și te răsplătesc.

— Ne-ne-ne! Întâi mă scoți. Pe urmă, vorbim.

— Nu tu pui condiții, s-a burzuluit Gené, neputincios. Nu fusese niciodată un bun strateg.

— Condițiile le pune cine are mai puțin de pierdut, cumnate. Nici atât n-ai învățat în război?

Cu asta, Oleguer a considerat întâlnirea încheiată și a plecat. Josep l-a văzut îndepărtându-se, slab, jegos, ciung, idiot. Clar câștigător al acelei bătălii.

87

Polițiștii au ocupat întregul serviciu de urgență al spitalului din Tremp și nu lasă pe nimeni să intre sau să iasă până nu termină de luat declarații de la toate persoanele care erau acolo când au fugit delincvenții.

E trecut de cinci jumătate și Reina începe să se teamă că n-o să ajungă la întâlnirea cu cei de la dezmembrări.

— Văd că, în sfârșit, v-ați decis să veniți la medic, aude o voce cunoscută.

Este Pere, probabil venit cu restul dispozitivului polițienesc, mulțumit să le vadă. Reina îi spune

imediat problema ei.

— Eu vă pot duce până acolo, e foarte aproape de-aici, se oferă.

— Aș vrea să ies de aici, șoptește ea.

Să văd ce pot să fac.

Le face cu ochiul doamnelor și se duce să caute pe cineva căruia să-i expună cazul.

Cât așteaptă, plictisite, rezultatul relațiilor lui Pere, Reinei îi sună telefonul. Recunoaște numărul fix al mătușii Aurora. Își zice că va trebui să-l salveze, acum, că, ce bine, și-au reluat legătura.

— Ei, scumpo, o salută energică Aurora. Cum îți merge pe-acolo? N-ai nimic să-mi povestești?

— Bună, mătușă.

— Am văzut că nu m-ai sunat și mi-am zis sun-o tu, chiar dacă o deranjezi. Deranjez?

— Nu. – Și în gândul ei: Puțin.

— Atunci de ce vorbești așa șoptit?

— Sunt într-un loc unde este interzisă folosirea mobilului.

— Și-atunci de ce-l folosești?

— Fiindcă am văzut că erai tu.

— Mulțumesc. Ascultă, fetițo, voiam să-ți spun la ce m-am gândit. (Reina vrea să-i propună să vorbească mai târziu, dar Aurora a și început.) M-am bucurat mult că ai venit la mine, alaltăieri, știi? Foarte mult. (Îi tremură puțin glasul? Dacă da, o ascunde rapid.) Nu credeam să mai avem șansa, vreau să zic tu și cu mine, să stăm liniștite de vorbă. Cred că semeni cu maică-ta mai mult decât credea ea. Ea zicea că semeni cu cealaltă Reina, suverana, soacră-sa. Nu c-ar fi fost rău, că aia era o femeie și jumătate. Dar alaltăieri, când mă uitam la

tine, mi se părea că o văd pe Cristina când era de vârsta ta. În gesturi, în mișcarea mâinilor, în vorbe. Oh, scumpo, vorbele. Ne fac rău sau ne îndulșează, dar nu ne lasă ca înainte, așa-i? De-atunci mă tot gândesc la întrebările tale și mă tot întreb ce sens au toate astea? Și mi-am zis că nimic nu se petrece degeaba. Totul are un sens pe lumea asta. Tu crezi în chestiile astea?

— Nu prea, zice Reina, ca să nu-i spună că nu crede deloc și, în plus, nu suportă ultimele două fraze rostite de ea.

Mătușa continuă:

— Ei bine, te-am sunat să-ți spun că mi-am schimbat părerea.

Și tace, parcă să sublinieze importanța spuselor.

— Despre ce?

— Despre ce vrei să fie? Despre vizita la mama ta.

Acum e rândul Reinei să-și sublinieze prin tăcere surpriza.

— Vrei să te duci la mama?

Singură, nu. Vreau să merg cu tine. Să mergem împreună. Dacă nu te deranjează.

— Să mă deranjeze! (Acum ei îi tremură vocea.) Mătușă, sunt încântată! Dar să știi, n-o să te recunoască.

— Da, da. Poate e mai bine, când încă mă cunoștea, nu voia să mă vadă. Poate acum o să stăm față-n față în tăcere. Sau ne îmbrățișăm. N-ar fi rău.

— Poate ai dreptate.

— Atunci așa rămâne. Asta voiam să-ți spun. Acum putem să închidem, nu vreau să fii certată din cauza mea. Anunță-mă când ajungi la

Barcelona.

88

Josep Gené putea fi oricum, numai impulsiv nu. A pus la cale o strategie care-i venea mănușă, nimeni altul n-ar fi dus-o la capăt cu atâta calm. Deși nici el nu prevăzuse cât avea să-l coste.

Când i-a cerut lui Pladevall să-l scoată pe Oleguer din închisoare și a tras el însuși toate sforile, a făcut-o cu un gând: Oleguer o să-l conducă la Mercè. Era ultima speranță. Încercase totul. Acum nu mai putea eșua. Oleguer fusese totdeauna foarte legat de sora lui, nu trebuia decât să se țină după el.

N-a fost așa ușor.

În primul rând, nu putea să-și petreacă toate zilele pe urmele lui Oleguer, ca un spion din filme. Era un om ocupat, cu obligații, întâlniri, familie, și, mai ales, nu trebuia să trezească bănuieli. Chiar dacă avea o bună reputație și avea prieteni la Garda Civilă și în alte locuri, nu își putea permite o mișcare greșită. Chiar și atunci când dictatura începea să se dezumfle ca un balon vechi, oricine putea să devină sau să pară suspect.

Apoi, familia. Reina, în primul rând, tot timpul bănuitoare, tot timpul comentând – „Se poate ști unde pleci?", „N-ar trebui să stai cu nevasta ta?", „Credeam că, dacă te însori, îți vine mintea la cap" – și privindu-l cruciș. Când Cristina a rămas însărcinată, a fost și mai rău. De bucurie, Reina era și mai sâcâitoare – „Ar trebui să fii nebun de fericire", „Nu știu ce-o gândi nevastă-ta despre tine", „Ești

necopt, Josep, alt cuvânt nu găsesc" – și toată ziua trebuia să înghită dojeni și priviri mustrătoare. Poate că Reina își presimțea sfârșitul, care a ajuns-o înainte să vină copilul pe lume. O tragedie: atâta își dorise un nepot, și biata femeie n-a apucat să-l vadă. Nepotul a fost nepoată și i-au dat numele ei. Cristina toată viața a zis că fata ei e leită soacră-sa.

Mai era și Cristina cu cântecele ei. Cânta peste tot: în curte, în lift, la duș, la bucătărie. Mai ales la bucătărie, mestecând mazărea în ritm de tango sau cartofii în cadență de bolero. Doar că acum încerca să nu o audă bărbatul ei. Când apărea el, i se punea un nod în gât și îi trecea cheful de cântat. Și nu de rușine, ca la început, din respectul tinerei vânzătoare față de patronul mai în vârstă. De tristețe. O tristețe care îi trecea doar când pleca el.

La început, cum nu pricepea ce se întâmplă, îl întreba:

— Josep, tu mă iubești?

Sau:

— Josep, ai vrea să fac ceva altfel?

El era totdeauna amabil. Amabil, dar rece. Distant ca atunci când erau proprietar și vânzătoare. Nici măcar nu dormeau în același pat, ci în două paturi separate printr-o noptieră plină de cutii cu pastile și siropuri de tuse. O iubea, îi spunea. Și era adevărat. O iubea cum ar fi putut să iubească un motan. Cu care se obișnuise, pe care-l vedea zi de zi, pe care știa că-l găsește când ajunge acasă. Cristina își dorea însă altfel de iubire. Nu-și închipuise niciodată că să ai bărbat poate fi atât de deprimant.

Când s-a născut Reina, Josep a simțit din nou bucuria noului. N-a durat mult. Nou-născuții cer

multă dăruire și multă energie, iar el nu avea nici una din cele două. Era un tată prea bătrân, se justifica. Îi era greu să găsească entuziasmul necesar ca să se facă util sau, cel puțin, să nu deranjeze. Cristina o avea pe Aurora ca ajutor în toate, și el deseori se simțea exclus de cercul acela feminin eficient și priceput. Și-a reluat repede călătoriile. Călătorea, dar, mai ales, fugea.

Când și-a reluat activitatea de detectiv, a avut mai mult succes. S-a ținut după Oleguer de acasă până la Gara de Nord. O mai făcuse de câteva ori, dar mereu îl pierdea din ochi în furnicarul de autobuze care veneau și plecau. De data asta a fost atent. În acest spionaj, totul era să găsească locul – colțul, la ce distanță, cu ce vizibilitate – în care să se așeze ca să vadă ce voia să vadă.

Oleguer a luat autobuzul Barcelona–Lleida, care făcea zeci de opriri. Primul drum l-a făcut cu Seatul 600 și încă avusese noroc, cel galben ar fi sărit în ochi. Șase-sutele alb nu era doar mai mic, dar era identic cu miile care alergau pe șosea. Un camuflaj perfect.

A fost o urmărire istovitoare, plictisitoare. La fiecare oprire încerca să-i observe pe cei care coborau, să nu piardă din ochi obiectivul. În unele sate mai urcau și oameni, și atunci dura mai mult. Trebuia să aștepte să plece din nou autobuzul cu lentoarea lui de animal preistoric, aruncând prin țeava de eșapament un nor de fum negru.

După aproape cinci ore de la plecarea din Barcelona, când simțea deja că-i plesnește vezica și-l dureau rinichii, autobuzul s-a oprit într-o piață, mai degrabă o încrucișare de drumuri, la care nici nu s-

ar fi uitat. Erau acolo o fântână și un bar închis. S-a gândit că o să plece repede, că nu aștepta nimeni și n-o să coboare nimeni. A tresărit când l-a văzut pe Oleguer coborând, cu mișcări repezi, cu un rucsac atârnat de brațul tăiat. S-a oprit pe trotuar cu ochii la autobuzul care pornea din nou, în timp ce cu o singură mână, cu multă dexteritate, își răsucea o țigară, și-o punea între buze și mai stătea puțin în loc. Apoi s-a pus în mișcare. Josep, în alertă, s-a menținut la o distanță prudentă și l-a urmat făcându-se că vrea să parcheze.

A rămas încremenit când l-a văzut pe Oleguer intrând într-o biserică. O clădire splendidă cu plan rectangular cu o clopotniță imensă în vârful căreia vegheau două clopote. În stil romanic, dar Josep uitase de mult ce studiase la Liceul Maragall. A parcat chiar în fața bisericii și și-a căutat șapca pe care o purta mereu cu el. În carouri, cu cozoroc. Părea de vânător, o cumpărase când fusese la Cadaqués la o licitație de anșoa sub un soare arzător, acum îi pica cum nu se putea mai bine. A intrat în biserică, ca un credincios venit să se roage. S-a oprit în fața unei capele în care era venerată o statuie de Crist policromă. A îngenuncheat, cu capul plecat, într-un colț retras și a ascultat cu atenție. Se auzeau voci în sacristie. A recunoscut-o ușor pe a lui Oleguer. Vorbea cu un bărbat cu accent de Lleida. Ecoul distorsiona sunetul și îl împiedica să audă clar cuvintele. Tonul însă era cu ușurință identificabil: celălalt i se adresa lui Oleguer cu autoritate, îi dădea ordine. Păreau că discută despre o afacere. Dar ce afaceri putea face Oleguer cu un preot? Asta chiar că nu pricepea. Deodată s-au auzit pași și i-a

văzut pe cei doi ieșind, cordiali, înțeleși. A coborât și mai mult capul, în penumbră. Nici unul nu l-a privit, dar el a putut să-i observe puțin, cu coada ochiului. Oleguer arăta ca întotdeauna: hainele atârnau pe el, mâneca brațului stâng îi atârna, goală. Dar era curat și mai bine îmbrăcat decât oricând: pantaloni din velur și cămașă. Preotul, de vârstă mijlocie, bine făcut, atent pieptănat, îngrijit, era imaginea vie a ordinii și seninătății. L-a condus până la ușă ca la el acasă – de fapt și era – și s-a întors în sacristie.

Josep Gené s-a grăbit să iasă, să nu-i scape obiectivul. De data asta s-a ținut după el pe jos pe singura stradă din sat pe care circulau mașini și l-a văzut oprindu-se în fața unei case mai de la margine, bătând la ușă și așteptând să i se deschidă. Josep s-a întors la mașină și a rămas acolo mult, privind lumina din geamul de la etaj, încercând să descifreze fiecare umbră care se ghicea. Pe la unsprezece jumătate, din noapte a văzut ieșind din casă o femeie. Avea în mână o pungă de gunoi. A traversat strada unsprezece pași – și a lăsat punga în grămada de alte asemenea pungi. Și din nou unsprezece pași, întoarcerea.

Nu a recunoscut-o imediat. Se lățise toată. Dar mersul, gesturile, cadența... erau ale ei, cele dintotdeauna. Mercè purta părul tuns scurt, pantofi fără toc și pantaloni. Părea mai în vârstă decât era, dar nu pentru el. Cu memoria, în doar unsprezece pași dus și unsprezece întors, a retrăit o viață rămasă departe: magazinul, refugiul, Font del Gat, bicicletele, cazarma Karl Marx, fruntea și mirosul trupului lui Mercè în ziua când ai lui au intrat în Barcelona, fe-

riciți că au câștigat războiul.

Nu s-a încumetat să iasă din mașină.

După miezul nopții a pornit chinuitul, dar infailibilul 600, și s-a întors la Barcelona. De data asta mulțumit, ceva important se schimbase: știa unde era Mercè.

89

Intervențiile lui Pere au fost rodnice: s-a întors cu raportul medicului, cu un zâmbet până la urechi.

— Doamnelor, puteți pleca. Pe răspunderea mea.

Rat se înviorează ca o pisică:

— Ce bine că ai venit, Pere. Credeam că aici înțepenim până mâine.

— Pentru dumneavoastră orice, doamnelor.

Și, cu o reverență de erou romantic, le arată drumul.

La ieșire, decid problemele practice. Este mai bine să se despartă. Rat trebuie să se întoarcă în sat, căci astăzi are nepoții la masă. Se întoarce cu mașina ei. Pere o duce pe Reina la dezmembrări, să-și ia rămas-bun de la mașină, apoi o aduce la Casa Filomena.

Rat îl privește cu tandrețe.

— Ce noroc pe noi cu Pere, Reina, nu?

Polițistul o sărută pe amândoi obrajii, îi ia geanta Reinei, de care ea a avut grijă de când au intrat în spital și pe care, din cauza bandajului, Reina nu o poate duce.

În fața spitalului sunt parcate două mașini de patrulare ale poliției. Ocupanții lor îl salută pe Pere cu

cordialitate colegială.

— Așezați-vă în față, o invită polițistul.

Când să se urce, Reina găsește scaunul din dreapta ocupat de un obiect familiar: un dosar albastru, plin de hârtii și tăieturi din ziare. Este mai murdar decât și-l amintește, hârtiile par împăturite și înghesuite haotic. Dar, clar, este dosarul lui Murgo. Îl ia delicat, se așază, îl pune în poală. Se răsucește cu greu să-și pună centura, deschide dosarul.

Primul lucru de care dă este interviul de care Murgo era atât de mândru. Mototolit, îngălbenit. Publicat în ziarul *Segre*, într-o rubrică cu numele *Personaje din regiunea noastră*. Titlu: „Omul din Conques care colecționează fantome." Și, imediat, două-trei paragrafe care-l prezintă pe Murgo ca pe un excentric sau, direct, nebun. În fotografie este zâmbitor, strângând în brațe dosarul albastru.

Urmează câteva scurte informații – doar câțiva centimetri de text – despre accidente în punctul fatidic al șoselei, o rubrică de opinii și o mulțime de pagini de internet despre fantome din curbă, apariții pe drumuri întunecoase sau în case vrăjite. Din Anglia, Italia, Statele Unite, Germania și din alte părți ale lumii. Titlurile sunt mai degrabă rizibile: „Creatură înspăimântătoare îngrozește noaptea călătorii" sau „Cele zece șosele blestemate pe unde mai bine nu treci". Se gândește cu milă la Murgo. I-ar fi plăcut să se uite la tăieturi cu el.

— Iertare, se justifică Pere când urcă în mașină și pune geanta ei pe scaunul din spate. Aa, văd că ați găsit dosarul lui Murgo. Trebuia să i-l dau surorii lui, dar se pare că a fost reținută. În pădure, cu individul pe care l-a ajutat să fugă. N-au ajuns prea

departe.

La radio, o voce feminină informează: „Am găsit furgoneta. Repet. Am găsit furgoneta."

— Vedeți? zâmbește polițistul și închide radioul. Reinei i se pare firesc: nu e normal ca un oarecare, ea, să poată auzi conversațiile poliției.

— Știți ceva? Păstrați-l.

— Ce?

— Dosarul lui Murgo. Cred că s-ar fi bucurat să-l aveți. (Dă drumul motorului.) Ei, mergem?

90

Pe drumul până la parcul de dezmembrări, unde Reina se așteaptă să-și vadă pentru ultima oară mașina, polițistului nu-i tace gura. O întreabă despre interogatoriul făcut de colegii lui în spital și ea îi povestește că a văzut-o intrând, chiar înainte să dispară rusul, pe Judit, sora vitregă a lui Murgo. E sigură? vrea să știe, și ea îi spune că da, foarte sigură, că are o bună memorie a figurilor, că munca ei o obligă să fie foarte atentă la expresiile faciale și la gesturi. Pere o întreabă cu ce se ocupă. Alege o versiune prescurtată ca să-i explice: selecționează personal de cel mai înalt nivel; mai mult, este psiholog expertă în detectarea minciunii în limbajul nonverbal.

— Asta înseamnă că puteți descoperi din gesturi când oamenii nu spun adevărul?

— Nu chiar, dar pot să depistez când îl distorsionează. Când gesturile și vorbele lor nu spun același lucru. În cazurile de distorsiune, mincinoase sunt

totdeauna vorbele.

— Și despre mine ce credeți? o întreabă amuzat. Distorsionez?

Reina râde:

Pe dumneavoastră nu vă analizez. Dar am impresia că nu ați distorsiona deloc. (Pere zâmbește.) În schimb, sora lui Murgo, am stat de vorbă cu ea o singură dată și a fost de ajuns ca să-mi dau seama că-mi ascunde o mulțime de lucruri.

Pere e uluit. Vrea să știe despre ce au vorbit. Ea îi povestește despre încercarea lui Murgo de a-i vinde Rua și despre reacția violentă a lui Judit când a aflat.

— Mie mi se pare straniu ca doi oameni să poată fi proprietarii unui sat întreg, zice Reina.

— Aici suntem obișnuiți, îi răspunde el. Cei care înainte erau cei mai săraci acum sunt cei mai bogați.

— Cum așa?

— Ajutoarele de la Uniunea Europeană au schimbat multe lucruri. Nu știu câți euro se dau pentru o oaie, oricum destui, știți? Aici știm și alte cazuri ca al acestora doi, de situații schimbate cu 180 de grade. Cu ceva minte și profitând de depopularea zonei, păstorii au cumpărat treptat case și terenuri de pășune, până au ajuns unici proprietari.

— Atunci – Reina ezită –, dacă am înțeles bine, moartea lui Murgo o avantajează pe sora lui.

— Într-adevăr. Acum întregul sat este al ei.

— În cazul ăsta, continuă, ea avea un bun motiv ca să dorească dispariția lui Murgo.

— Ar trebui să fiți polițist, Reina. Nu v-ați propus niciodată?

Ea râde. Nu, niciodată.

— Păcat, conchide el. Aţi fi fost bună.

Deodată, Reina observă că s-a lăsat întunericul şi sunt pe un drum lăturalnic. Prinsă de discuţie, nu-şi dăduse seama, dar are impresia că drumul ăsta nu poate duce la dezmembrări. În faţa ei începe să se contureze profilul unei construcţii romanice. O tăbliţă îi confirmă suspiciunea: „ABELLA DE LA CONCA – 4."

— Scuzaţi-mă, Pere, sigur ăsta e drumul spre parcul de dezmembrări?

Şi el, misterios, răspunde doar:

— O să vedeţi imediat, aproape am ajuns.

În clipa asta Reina îşi dă seama că mobilul ei a rămas în geanta pusă pe scaunul din spate, iar între scaunele din faţă şi cele din spate ale maşinii de patrulare este un geam blindat.

91

Puţin după prima lui călătorie la Conques, citind ziarul, Josep a dat de un articol semnat de Ilda Moreu. L-a citit cu inima bubuindu-i. Vorbea despre nevoia de poezie în viaţa oamenilor.

A decis să-i facă o scrisoare autoarei articolului şi s-o trimită pe adresa ziarului. *Deşi nu ştiţi* – îi spunea –, *dumneavoastră sunteţi singurul om căruia pot să-i vorbesc despre un gol pe care îl port în suflet de mulţi ani şi care într-o zi mă va ucide. Singurul căruia îi pot împărtăşi amintirile mele despre Mercè Saltor şi căruia îi pot cere să mă ajute.* Era o scrisoare scurtă, de o sinceritate dezarmantă, aproa-

pe o confesiune. *Am căutat-o peste tot, ca un nebun. Am urmat piste greșite. Am inventat strategii ca să o găsesc și, când, în sfârșit, am găsit-o, n-am fost în stare să-i vorbesc, nici măcar să mă arăt. Anii m-au făcut laș și lent, dacă oi fi fost vreodată altfel.* În ultimele rânduri, o rugăminte, adevăratul scop al scrisorii: *Dacă m-ați putea sfătui ce să fac, cum să acționez. Dumneavoastră o cunoașteți bine și sunteți femeie, ca ea, m-ați putea ajuta să nu mai fac greșeli.* Și, înainte de a semna: *Iertați-mă dacă vă incomodez cu aceste rânduri, nu asta mi-a fost intenția.*

Ilda Moreu i-a răspuns, realmente mișcată și surprinsă că acesta era Josep Gené de care Mercé fugise. Ei i se părea un bărbat afectuos, de o sensibilitate rară.

Ceea ce îmi cereți este ceva delicat și mi-e aproape imposibil să vă dau un sfat. N-aș vrea să fac ceva care să o supere pe Mercè, care îmi este prietenă de atâția ani. Dar în același timp nu pot să nu mă gândesc că, cu puțin ajutor, dumneavoastră doi ați putea să stați de vorbă și să vă înțelegeți. Nu vorbesc despre împăcări copilărești, nici despre finaluri fericite, doar despre o formulă care să vă îngăduie amândurora să găsiți puțină pace sufletească. Sunt însă datoare să vă vorbesc cu sinceritate. Nu sunt sigură că Mercè o să vrea. Datoria mea de prietenă este să nu îi impun. Sper că mă înțelegeți.

Tonul cald al Ildei Moreu l-a stimulat pe Josep să meargă mai departe. Să întrebe ce se întreba de atâția ani.

Ilda nu a mințit:

Mercè a dat naștere unui copil, da, acum o mândrețe de bărbat. A urmat cariera ecleziastică și astăzi este un preot iubit și recunoscut în toată regiunea, un om căruia toată lumea îi prezice un viitor strălucit. Dacă e sau nu fiul dumneavoastră, cum probabil înțelegeți, nu este ceva ce pot sau trebuie să dezvălui eu. În primul rând, pentru că asta doar Mercè poate ști. De acum înainte v-aș ruga să nu îmi puneți asemenea întrebări sau mă voi vedea obligată să întrerup această relație epistolară a noastră.

În a treia și ultima scrisoare trimisă Ildei, Josep a insistat să-i ceară sfaturi.

Vă repet, i-a răspuns, *că acesta este un teren foarte delicat. Dacă m-ați fi întrebat în urmă cu ani, v-aș fi sfătuit să nu încercați sub nici o formă să vă apropiați de Mercè, căci ea nu voia să știe de dumneavoastră. Dar timpul ar fi trebuit să ucidă ranchiuna sau, cel puțin, s-o atenueze. Poate că acum ar accepta să vă întâlnească și să stați de vorbă, poate v-ar face bine amândurora. Nu am cum știi. Și nici nu pot s-o întreb, mă tem că s-ar supăra pe mine dacă ar ști de aceste câteva scrisori. Vă rog, așadar, să nu-i spuneți dacă veți avea ocazia. La rândul meu, voi păstra secretul.*

Cele câteva scrisori schimbate între Ilda Moreu și Josep Gené au avut diverse consecințe. Cea mai importantă: l-au încurajat pe Josep să cumpere un batic de mătase foarte scump de la un mare magazin, să ceară să-i fie împachetat pentru cadou și, pe 6 iulie 1975, să se aștearnă la drum. Avea să fie ultima lui călătorie. Tot ultima și pentru Seatul 127 de culoare galbenă.

Când Ilda Moreu a aflat că Josep Gené își luase viața la Conques, nu mult după schimbul lor epistolar, a fost tentată să-i scrie lui Mercè și să-i povestească totul, dar a decis că era mai bine să n-o facă, dacă vrea să-și păstreze prietena. Nu a putut niciodată să scape de senzația că a avut partea ei de vină în acest dramatic sfârșit.

Douăzeci și ceva de ani mai târziu, când golea un cufăr plin de vechituri, Cristina a găsit cele câteva scrisori și le-a citit. I se diagnosticase de puțin timp boala care încet-încet îi va devora amintirile, o va devora pe ea, și, ca să nu se gândească, arunca la gunoi tot ce i se părea inutil. Scrisorile nu le-a aruncat. A făcut un pachet și l-a trimis la parohia Sant Miquel din Conques pe numele lui Antoni Moreu. *Nu sunt un om ranchiunos și, de câte ori pot, îmi place să fac ce cred că e bine de făcut*, i-a scris într-o notă atașată scrisorilor. *Prefer să mă desprind de aceste scrisori decât să le vâr într-un sertar unde, într-o zi, fiica mea, Reina, care nu știe nimic, le-ar putea găsi.*

După ce le-a trimis, s-a simțit ușurată. De parcă n-ar mai fi așa greu când anumite amintiri încep să se îndepărteze.

92

Abella de Conca înseamnă trei duzini de case împrăștiate pe o impresionantă creastă stâncoasă. Deși este aproape noapte, profilul muntelui pare o amenințare pentru vizitator. La intrarea în sat, un indicator arată că accesul mașinilor este interzis în

centru, dar Pere intră. Continuă pe o stradă pietruită, abruptă, până la o piață pătrată. Pe o latură este balustrada din piatră a unui mirador. Ziua oferă contemplării un peisaj de case și holde care ocupă întreaga câmpie. Noaptea trezește teamă cu imensa lui întunecime. Celelalte trei laturi ale pieței sunt mărginite de case din piatră uscată, foarte bine restaurate. Satul continuă în pantă până la picioarele muntelui. Vara este un paradis al turismului, un loc căutat de alpiniștii din toată Europa, mai ales francezi. Iarna, doar trei case rămân permanent deschise.

Pere oprește în mijlocul pieței și deblochează ușile mașinii de patrulare.

— Ce facem aici, Pere?

— Sunteți așteptată în această casă, Reina.

Și arată spre cea mai mare și mai arătoasă casă din sat. Ocupă o bună parte din una dintre laturile pieței.

— Cine mă așteaptă? Despre ce este vorba?

— Intrați și o să aflați.

Îmi dați geanta?

— Când ieșiți. Nu vă faceți probleme, am eu grijă de ea.

Reina își dă seama că i s-a întins o capcană. Nu are mobil. Nu știe unde merge, cine o așteaptă. Nu știe ce s-ar întâmpla dacă ar refuza, dar preferă să nu încerce.

Coboară din mașină și se îndreaptă spre casă. Nu e nevoie să sune. Ușa se deschide înainte să ajungă. O primește un bărbat tânăr, cu un zâmbet politicos:

— Poftiți. Bine ați venit.

Doi din pereții holului destul de strâmt sunt de-

corați cu arme vechi, nu foarte diferite de cele găsite în portbagajul tatălui ei. Nu poate să le identifice, dar majoritatea au patul din lemn. Câteva au baioneta fixată. Să fie cam douăzeci, calculează, cât trece pe lângă ele.

Printr-o arcadă, intră într-o încăpere spațioasă, decorată cu puțin gust și mulți bani. O bucătărie în stil american, dotată cu tot soiul de electrocasnice de calitate, un șemineu aprins, o canapea de piele maro, un televizor mare și o fereastră imensă prin care se vede o grădină și un jacuzzi exterior. Perdelele sunt din catifea roșie, iar covoarele, tot roșii, persane. Dar ce atrage în primul rând atenția sunt trofeele de vânătoare, care ocupă toți pereții.

Cerbi cu coarne de diferite forme și mărimi, mari, mici, răsucite, ascuțite la vârf, boante, bifurcate..., capete mari și negricioase, ce ar putea fi de bivoli sau de antilopă gnu, câțiva mufloni, cu coarnele lor impunătoare, două capete de zebră, câteva de animale mai mici, nu-și dă seama de ce, poate de vulpe. Doi-trei lupi, doi linci, un urs brun. Dacă ar putea studia mai bine fiecare piesă din baroca și macabra colecție, poate ar găsi una asemănătoare lui Kafka, animăluțul botezat de ei, sau poate printre coarne ar găsi două identice cu ale animalului pe care l-a călcat ieri. În sfârșit, doi colți de elefant decorează șemineul, în fața căruia e așternută o blană de tigru bengalez cu gura deschisă la nivelul gleznelor oaspeților.

În mijlocul acestui neașteptat regat, în picioare, cu mâinile pe pântec, o așteaptă un bărbat în vârstă, cu părul alb dat pe spate, într-un trening de firmă. Deși nu-i arată, are șaptezeci și nouă de ani.

— Bună seara, Reina. Ce mult doream să vă cunosc! Sunt Antoni Moreu.

Îi strânge mâna cum ar face cu unul dintre milionarii ruși pe care-i primește aici.

93

A doua călătorie a lui Josep Gené la Conques a fost mult diferită de prima. Știa unde merge și, așa cum îi plăcea, planificase totul. Avea un cadou pentru Merce. Se dusese la frizer, să-l tundă și să-l radă. Avea cămașă curată, călcată de dimineață de Cristina. Până și mașina o spălase. De două săptămâni nu mai dormea ca lumea, cu gândul la călătoria care, într-un fel, îi rezuma întreaga viață.

A făcut drumul în patru ore și un sfert, nu s-a oprit nici măcar o dată. A parcat în piața cu fântâna, în fața barului, era deschis. A decis să intre. I-au plăcut afișele vechi și peisajul de pământuri arate. A cerut coniac. Pe front, când trebuiau să intre în luptă, li se umpleau termosurile cu coniac ieftin, prost. Ziceau că îi face curajoși pe bărbați. Dar bărbații erau niște copii, nu bărbați, și curajul nu era curaj, ci ignorare a pericolului. Mulți muriseră crezându-se eroi. Cei care scăpaseră îi purtau pentru totdeauna înfipți în memorie. Au înțeles, cu timpul, că erau vii fiindcă nu fuseseră gloanțe pentru toți.

Se apropia ora prânzului, soarele frigea. A mers pe jos până la intrarea în Cal Blau. Geamul era deschis. A privit din stradă. Nu se vedea nimeni. Așteptă să-și adune puterile ca să sune. În minte, repetase de mai multe ori ce să spună, dar acum i se

părea mai greu. Se temea să nu dea ochii cu Oleguer. Nici măcar gândul că fusese soldat și câștigase un război nu-i insufla destul curaj. O femeie care trecea pe cealaltă parte a drumului i-a strigat:

O căutați pe Mercè? Josep a dat din cap. E la Rua. Părintele Antoni a sfințit capela, a fost refăcută. Jumătate din sat e acolo.

— Cum se ajunge acolo?

Tot strigând, femeia i-a dat indicațiile. Era ușor, zicea, dar trebuie mers cu căruța sau cu mașina, pe jos e prea departe. Drumul e bun.

Josep n-a stat pe gânduri. Poate în voia bună de acolo o să-i treacă teama. Poate și lui Mercè îi pică mai bine. De fapt, nu avea altă soluție. Mai mult, poate acolo nu-l întâlnește pe Oleguer, nu și-l închipuia la vreo sărbătoare religioasă.

A ajuns la Rua urmând indicațiile femeii. Drumul nu i s-a părut deloc bun. Mașina îi era numai zgârieturi. Satul i s-a părut un loc din alte timpuri, aproape din altă lume. Case din piatră înșirate pe creasta stâncoasă. Râul, pe fundul râpei. În spate, masivul Boumort.

Pe singura stradă, multă forfotă. Oamenii din sat îi invitaseră pe cei veniți din alte părți, cei mai mulți, la un grătar. Printre picioarele oamenilor alergau găini, fugărite de copii. Cineva cânta la chitară. Câteva fetișcane împărțeau carne și vin. Înconjurat de oameni, un preot în sutană părea personajul principal. Probabil părintele Antoni, despre care îi vorbise Ilda, cel care binecuvântase capela. L-a recunoscut imediat: preotul cu care îl văzuse pe Oleguer în după-amiaza aia în biserică. S-a plimbat încet printre oameni, cu ochii după Mercè. Poate de

vină era coniacul sau atmosfera de sărbătoare, fiindcă se simțea dintr-odată bine, sigur de el și de ce avea de făcut. Privea atent fiecare grup, fiecare chip, fiecare femeie. A străbătut satul de la un capăt la altul. Până când a zărit-o, de departe, și a recunoscut-o imediat: cum sta cu privirea pierdută, cum zâmbea, cum își legăna piciorul... partea din noi care nu îmbătrânește. Văzând-o singură, așezată pe o bancă din piatră lângă capelă, absentă, sorbind când și când vin dintr-un pahar de plastic, inima i-a luat-o razna. De data asta s-a încumetat să se apropie. Ea și-a ridicat ochii doar când era lângă ea. Foșnetul de frunze sub pași o anunțase că venea cineva, dar nu-l recunoscuse.

— Mercè.

Nu s-a mișcat. Nici o reacție. Doar privirea pironită pe el.

— Nu mă cunoști?

Zumzetul petrecerii răsuna câteodată stins, câteodată puternic. Josep deja își spunea că nu l-a recunoscut, când a auzit-o.

— Te cunosc prea bine.

— Pot să mă așez lângă tine?

N-a zis nici da, nici nu. Josep s-a așezat. Ea s-a îndepărtat puțin.

El a deschis gura de câteva ori, de parcă nu avea aer. A izbucnit într-un râs nervos, apoi a zis:

— Atâta timp m-am gândit ce o să-ți spun când o să te întâlnesc și acum nu știu. Ridicol, nu?

Drept răspuns, tăcere. El a înțeles că nu va fi ușor. A continuat:

— Te-am căutat peste tot, Mercè.

— Nu voiam să mă găsești.

— Vrei să plec?

— Fă ce vrei.

Mercè nu voia să vorbească. Oamenii trebuie să merite cuvintele care le sunt adresate și, după părerea ei, Josep nu merita. Și-apoi, despre ce să vorbească? Despre când se ducea la Font del Gat? Despre magazin? Despre noaptea când o violase? Nu voia să-i facă nici un reproș, nici măcar reproșuri nu merita. Nu avea nimic pentru el. Poate doar tot ce pierduse din cauza lui, tot ce nu putuse trăi.

— Mai trăiește mama ta?

— A murit acum șase ani, sărăcuța. Chiar înainte să se nască... (S-a oprit.) Am o fată. Tot Reina o cheamă.

— Ai avut-o bătrân.

Vorbea cu privirea pironită pe vârful piciorului care se balansa.

— Soția mea e foarte tânără.

Tăcere.

— Și tu? Inima îi bătea nebunește, mai să-i iasă odată cu vorbele: Și tu ai avut un copil, un băiat, așa-i?

Mercè s-a răsucit spre el pentru prima oară. L-a privit fix un timp și a revenit la picior.

De când știi?

— De mult.

— Și ce vrei?

— Aș vrea să-l cunosc.

Inima lui era gata să plesnească. Plesnind. Sângerând.

Tumultul vesel al sărbătorii celorlalți, tăcerea lor dureroasă.

— Ți-am adus un dar, a zis și s-a simțit

caraghios.

I-a întins punga cu baticul de mătase frumos împachetat. Ea a luat-o, a privit-o ca pe ceva de neînțeles.

Nu vreau nimic, a zis calmă. Nu mi-am dorit decât să nu te mai văd.

S-a ridicat, și-a scuturat pantalonii de praf și a luat-o în jos, cu punga în mână.

— Te-am căutat peste tot, a repetat el.

Mercè l-a lăsat pe Josep dărâmat, așezat pe banca de lângă capelă, și s-a dus direct acasă la Anna Maria. L-a găsit pe Oleguer vesel, pregătindu-le copiilor pâine cu vin și zahăr. Cel mic, Murgo – toți îi spuneau Uli –, era fiul lui. Avusese nenorocul să iasă leit taică-său: aceleași urechi, aceiași ochi înfundați, aceeași culoare a părului. Dovada vie a amorurilor păcătoase ale mamei. Tot satul știa și bârfea, dar toți se fereau de Oleguer, că avea faimă de om rău, violent, care sărea la bătaie din nimic. Unii ziceau că cei doi trăiau ascunși acolo sus cu cei doi băieți copii – din doi tați, dă-ți seama, ce s-o alege de ei –, unul al bărbatului legitim, paralizat de ani de zile, și unul al bețivanului de Oleguer, chipurile plătit ca păstor. Totul atât de scandalos, că femeile cucernice din sat erau îngrozite.

Cum a intrat, Mercè i-a dat darul lui Josep fetei, Judit, și i-a povestit lui Oleguer că Josep e acolo, că nu știe cum a găsit-o, că poate acum n-o s-o lase în pace, că e un amărât înțepenit într-o istorie închipuită.

Oleguer era băut, ca de obicei, roșu la față și cu chef de arțag, tot ca de obicei.

— Și ce vrea?

— Nu știu. Știa că am făcut un copil, vrea să știe dacă-i al lui.

— Îl caută pe Antoni?

— Nu știu pe cine caută. Cred că nici el nu știe.

A fost de ajuns pentru Oleguer ca să plece după Josep, să-i tragă o mamă de bătaie. Să-l învețe minte, cum îi învățase de atâtea ori pe dușmanii lui Pladevall.

— Lasă-l în seama mea, a mârâit.

— Să nu-i faci rău!

— Ăluia? Păi e fricos ca un iepure. Tu spune-mi unde e.

94

La puțin timp după ce Reina o internase pe Cristina într-un cămin, a primit un telefon de la vecina de la trei, voia să o anunțe ceva. Locatarii, cinci în total, dacă se număra și ea, hotărâseră să renoveze scara, ajunsă un dezastru. De mult avea nevoie de o zugrăveală și poate de ceva mai mult. La ultima întâlnire, de ieri după-masă, aprobaseră bugetul prezentat de o firmă de renovări și amenajări – după ce îl compararseră cu alte două oferte – și hotărâseră și cota-parte a fiecăruia. Ca totul să fie mai comod și transparent, deschiseseră un cont în numele asociației la o bancă din acelea cu multe sedii și o suna să-i spună cât trebuie să vireze. Fiindcă bănuia că acum, că mama ei nu mai locuiește acolo, ea se ocupă de apartament, așa-i?

Dar mai era ceva, adăugase vecina când Reina își notase deja șirul de cifre și voia să închidă, cal-

culele de la asociațiile de locatari aveau asupra ei efecte soporifice. La renovare voiau să refacă și o mică încăpere de sub scară, chiar lângă lift. Știa despre ce îi vorbește? Da, normal. Era micuță, dar pusă la punct, putea fi utilă la ceva, de exemplu pentru cărucioarele de cumpărături sau pentru vreuna din patinele astea atât de la modă.

Ei, problema era că atunci când s-au hotărât și s-au dus s-o golească, au dat peste o bicicletă veche, plină de praf, care zăcea acolo de nimeni nu știa câți ani. Doamna de la doi, cea mai veche de pe scară, a zis că i se pare că bicicleta aia a fost a lui Josep Gené și le-a amintit tuturor că locuise la unu până când a murit, bietul om, tânăr, și că fusese proprietarul magazinului unde acum era cel de încălțăminte și, cum domnul acesta era tatăl ei, căzuseră de acord să n-o arunce sau s-o ducă la vreun depozit de vechituri până n-o întreabă pe ea dacă vrea să vină s-o ia. Ca de obicei, Reina era într-o călătorie. După bicicletă s-au dus Sam și Albert. S-au întors cu o vechitură nu doar murdară, dar și pe jumătate ruginită. Sam, cum era îndemânatic și i plăcea să mestereasă tot felul de lucruri, a zis că o s-o pună la punct. Întâi și-ntâi, a făcut-o bucăți și le-a împrăștiat peste tot. Săptămâni întregi a ținut în bucătărie lanțul negru plin de unsoare uscată într-un borcan cu apă și un săpun miraculos, care n-a reușit să desprindă nici o crustă. A căutat pe internet piese de schimb, a cumpărat piulițe, chiar și scule, dar entuziasmul inițial nu dura mult la Sam și Reina știa. A obosit la fel de repede cum se aprinsese, a renunțat să mai încerce sau i s-a părut că e prea complicat pentru weekendurile lui, când voia

să stea liniștit și să lenevească. În ziua când l-a întrebat dacă mai ține mult lanțul ăla scârbos în apă, Sam a dus bicicleta în debaraua de la subsol – lanțul vârât într-o pungă – unde probabil încă mai zace, între alte vechituri fără nici un sens pentru nimeni.

95

La patru și jumătate dimineața, a bătut cineva în ușă la Mercè. Era Anna Maria, agitată, aproape sufocată.

— Vino jos.

Venise cu tractorul cu care, de obicei, căra mieii morți, pe care-i ducea să-i ardă. Îi punea într-o prelată legată cu o sfoară. De aceea noaptea aia nu trezise nici o bănuială când coborâse din Rua cu o încărcătură mai voluminoasă decât de obicei. Mercè a rămas încremenită când l-a văzut pe Josep. Cămașa murdară, pata neagră pe gât, mâinile julite. Mort.

— L-a găsit în șopron ăla micu'. S-a spânzurat nenorocitul. Tu-l cunoști, este?

— Intră, a zis Mercè.

Anna Maria era furibundă. Avea destule complicații în viață, nu-i mai trebuia una. Când l-a văzut legănându-se sub grindă, n-a mai stat pe gânduri. L-a târât și l-a urcat cu greu în tractor și a luat-o spre Conques. Dacă nu apărea nici o piedică, avea de gând să-l ardă ca pe mieii. Era învățată să ia decizii fără să tremure.

— Copilul era mort de spaimă, se justifica. Nu puteam să-l las acolo.

Mercè n-a lăsat-o să-l ardă. L-au cărat amândouă și l-au pus pe podea pe o pătură. Anna Maria era grăbită, lăsase copiii singuri, trebuia să se întoarcă. Singuri, cu un bărbat paralizat, ca și cum ar fi lăsat trei copii neputincioși. S-a urcat în tractor și a plecat acasă.

Mort, Josep Gené a trezit în Mercè mila pe care n-o simțise pentru bărbatul viu. Nici măcar nu s-a gândit la complicații, să ai în casă un mort. S-a gândit ce trebuia să facă: Josep îi vorbise despre soție. O să fie ușor să dea de ea, la magazinul din strada Verdi. Avea s-o sune să-i spună că bărbatul ei era acolo și-și luase viața. Cum se deschide barul.

L-a chemat pe Antoni, el îl știa. Vorbise cu omul ăla ieri, la sărbătoarea de la Rua. Un străin, vizitator. Nu aflase ce făcea acolo. Un bărbat plăcut, cordial, politicos. Nebănuite sunt căile Domnului.

— Slab de înger, a decretat.

Mercè a pus de cafea, s-a îmbrăcat și s-a așezat într-un loc de unde nu se vedea mortul. Avea să fie o zi lungă și greu de uitat.

96

Reina îi recunoaște vocea. Bărbatul în trening de firmă este cel care o sunase cu puțin timp în urmă și îi oferise o sută de mii de euro ca să uite de accident, să nu intre pe fir firma de asigurări.

— Sunteți surprinsă? întreabă.

— Puțin, da, răspunde sec.

— Sunteți supărată că v-am făcut să veniți în felul ăsta?

— Destul de.

— Puneți-vă în locul meu, Reina. Dacă v-aș fi cerut, n-ați fi venit.

— Cu siguranță.

Vedeți?

— Aș putea ști de ce sunt aici?

— Fiindcă vreau să vă spun o poveste.

— O poveste?

— Viața mea.

— Și nu se putea prin telefon?

— E prea lungă, scumpă doamnă. În plus, nu voiam să mă lipsesc de plăcerea de a vă vedea. Și să vă fiu un bun amfitrion. Cu ce vă servesc?

— Vă dați seama că toate astea sunt stranii?

— Știu, știu, dar am un scop, veți vedea. Nu mă judecați înainte de a mă cunoaște!

Reina nu poate evita. Să judece oamenii. Asta îi e meseria. O face de când l-a văzut, așteptând-o îmbrăcat ca un bogătaș excentric, cu un aer mulțumit. O face acum, în timp ce-i observă gesturile măsurate, proprii unui om sigur de sine, convins de calitățile lui, obișnuit să obțină ce dorește.

Deși în vârstă, Antoni Moreu este încă atrăgător, șarmant.

Nu mă încântă să fiu sechestrată, zice ea.

— Să nu-mi spuneți că Pere s-a purtat urât. E pâinea lui Dumnezeu!

— M-a păcălit. Și mi-a confiscat telefonul. Dacă pentru dumneavoastră asta nu e...

— Cu păcăleala, aveți dreptate. Vă cer scuze, a fost ideea mea. Și cu telefonul... N-o luați chiar așa, nu-i nici o dramă dacă rămâneți puțin fără mobil.

Reina încearcă să protesteze, dar Antoni continuă zâmbitor:

— Priviți-o, vă rog, altfel. V-a invitat un prieten la un pahar de vin, într-un loc liniștit. Relaxați-vă. Nu pățiți nimic aici. Vreți puțin vin?

Arată spre două pahare pregătite pe o tavă de pe blatul bucătăriei americane.

— Pot să refuz? răspunde Reina, prinsă la strâmtoare.

Antoni nu reacționează la tonul ironic, nici la gesturile și lipsa ei de colaborare. Deschide frigiderul și zice:

— Dar luați loc, vă rog, faceți-vă comodă. Mi-aș dori să vă simțiți ca acasă.

— O să fie cam greu, zice Reina, privind animalele împăiate și încercând să nu se lovească de capul de tigru.

— Vă referiți la trofeele de vânătoare? Știți? Nu sunt ale mele. Vreau să zic că nu am doborât eu nici unul din animalele astea. Dar, când vreau să-mi impresionez oaspeții, nu spun.

Reina tace, evaluează situația. N-a fost niciodată prinsă într-o asemenea capcană și n-are nici o idee ce ar putea face. Să fugă, evident, nu, cu un paznic în hol și un polițist la poartă.

— Nu mă întrebați ale cui sunt?

— Ale cui sunt? face ea fără chef.

— Asta face parte din povestea pe care vreau să v-o spun.

Antoni a pus vin în pahare și le aduce pe tava din argint la măsuța din fața Reinei, lângă colții tigrului bengalez împăiat. Oferă unul musafirei și se așază cu eleganță, picior peste picior, pe canapea.

— Poate nu e un moment bun să vă propun să ciocnim?

— Nu, răspunde ea cu asprime.

— S-o lăsăm deci pentru mai târziu.

Gustă amândoi din vinul care Reinei i se pare foarte bun. Antoni pune paharul pe măsuță, nu se grăbește să deschidă vorba.

— V-ați căsătorit vreodată, Reina?

— De două ori.

— Aa, atunci și-n asta ne potrivim. Unor oameni viața le oferă două șanse ca să-și găsească iubirea, așa-i? Deseori una nu-i de ajuns. Zâmbește complice și continuă: Prima mea soție era rusoaică. Am cunoscut-o la o vânătoare în Germania, acum cincisprezece ani. M-am împrietenit cu soțul ei, un multimilionar. Semimafiot, avea să devină și mai mult, pe măsură ce ai lui dobândeau tot mai multă putere (vreau să spun putere politică). Eu pe-atunci încă făceam parte din ordinul sacerdotal și conduceam Episcopatul..., dar nu contează. Nu vreau să murdăresc numele acestor sfinte instituții cu păcatele comise de mine. Nu sunt un model de comportament, recunosc – o spune cu un zâmbet serafic pe buze –, dar nici nu mă mândresc, nici nu regret. Bun, să continuăm. L-am mai întâlnit pe milionarul rus, Lasha zicea că-l cheamă, la alte două vânători înainte de a-i propune să vină aici. E foarte sportiv și amator de tot soiul de minuni. S-a îndrăgostit de Abella de cum a sosit.

Probabil știți că satul ăsta este un paradis pentru alpiniști. – Reina dă din cap că da. – Am făcut-o din prietenie, dar și din instinct comercial. Bănuiam că rusul cu mână spartă putea fi bun pentru satele

de aici, de ani de zile abandonate. Am încercat să-l tratez bine, să-i fac impresie bună. Am căutat casă, am luat-o pe asta, aproape în ruine, am pus-o la punct pentru el și soția lui, i-am primit cu brațele deschise. A fost o investiție bună. Nu vă puteți imagina cât de îndrăgostiți erau de sat. Câțiva ani au venit des, rămâneau câteva luni, invitau prieteni. Se simțeau atât de bine, încât rusul și-a mutat aici colecția de trofee de vânătoare. – Arată în jur. – Nu se poate nega, este impresionantă, nu?

Reina nu zice nici da, nici nu. Antoni continuă:

— Vă spuneam că rusul era tot mai entuziasmat. M-a întrebat dacă îi pot închiria fondul de vânătoare arondat mie, dacă-l pot ajuta, să-i asigur cazare pentru treizeci de prieteni care să vină să vâneze, dacă-i pot lua de la aeroport... Mi-am zis că eu singur nu puteam face față la atâtea solicitări și am căutat ajutoare. Oameni din sat care să stea la dispoziția mofturoșilor ăia și, în schimb, să câștige bani frumoși. Așa au început să lucreze pentru mine Murgo și Judit. Judit e deșteaptă și vorbește foarte bine engleza, ea primea comenzile clienților. Murgo le executa și primea bacșișuri generoase. Mai ales când îi cereau lucruri dificile, de exemplu o cutie de vodcă Beluga Gold Line, la o sută de euro sticla, un kilogram de caviar chinezesc, mi-e jenă să spun cât costa, nici nu știu de unde îl lua.

Prima oară când au venit rușii, acum vreo zece ani, totul a mers bine. M-au invitat la vânătoare, vânam mistreți și păsări mici. Dar, înainte de plecare, soțul Tatianei m-a avertizat deja că data viitoare vor vrea ceva mai mult, că prietenii lui au gusturi sofisticate, iar mistreți au în Rusia cu miile, că pen-

tru atâta nu trebuie să plece afară. L-am întrebat ce anume vor și mi-a spus: cerbi, râși, lupi, urși. I-am explicat că aici vânatul râșilor și al lupilor, ca și al urșilor, este interzis. A râs. M-a bătut pe umăr și mi-a zis, în spaniola lui stricată, că tocmai ăsta e farmecul. Să vânezi specii pe care oricine le poate vâna n-are nici un haz.

A doua oară i-am făcut rost de niște cerbi. O duzină, cerbi roșii de trei-patru ani, cu coroane magnifice. I-am cumpărat de la un crescător din La Mancha și, ca să-i adăpostesc până în ziua cu pricina, am reabilitat un vechi refugiu din fondul meu. L-am transformat într-un soi de grajd, unde animalele să fie bine îngrijite. Murgo îi hrănea zilnic și avea grijă ca totul să fie în ordine. Am investit chiar în sisteme moderne de supraveghere, ca să am totul sub control. O dronă, de exemplu. De sus ai o mai bună perspectivă. O bună modalitate de a controla animalele, dar și vânătorii. Merită spus că nu am avut niciodată totală încredere în Lasha și bine am făcut.

Poate o să fiți surprinsă, noi, vânătorii, suntem mari iubitori de animale și de natură. Iar vânătoarea este reglementată prin legi foarte stricte în toate sensurile, de la deținerea de arme până la perioadele de prohibiție, și orice pas greșit mi-ar fi putut aduce probleme. Era interesul meu să țin lucrurile sub control, deși cu rusul era dificil. Cu toate astea, când au venit a doua oară au fost mulțumiți, cerbii roșii, au zis, erau cei mai frumoși din câți văzuseră, dar din nou s-au plâns de puțina varietate de specii la dispoziție. Nu mistreți, ci lupi, râși și urși, mi s-a repetat. Nici unul nu avea un râs în colecție. (Face

o pauză, o privește pe Reina.) Sunt sigur că știți că râsul este felina cea mai amenințată.

— Nu știam.

— Vă spuneam că, în ansamblu, totul a decurs bine, au fost primiți cu gentilețea obișnuită și au plecat mulțumiți, după ce au lăsat aici un purcoi de euro. Dar a fost ultima lor vizită. A fost ultima oară când mi-am văzut capriciosul prieten rus. (Face, teatral, o pauză, soarbe din vin.) Nu vreți să știți de ce?

— Nu i-ați oferit râși.

— I-am furat soția.

— Oho.

— Ei, furat, așa ar zice el. Realitatea e că eu și Tatiana ne-am îndrăgostit. La vârsta mea, vă vine să credeți? Nici ea nu era o copilă, trecuse bine de șaizeci de ani. Dar am simțit amândoi că trecea un tren care n-o să mai treacă și nu trebuia să-l pierdem. Credeți în fericire?

— Nu.

— Ați fost vreodată îndrăgostită?

De câteva ori.

— Atunci știți că tot ce o să vă spun va suna afectat și ridicol. Așa e dragostea, mai ales a celorlalți. A ta este o stare de exaltare incomparabilă. O experiență care trebuie trăită, chiar dacă te costă scump. Tatiana și cu mine am decis să nu ne-o refuzăm. Ea a fugit de acasă și a venit aici, iar eu am părăsit ordinul sacerdotal și Episcopatul. A apărut și în presă etc., poate vă amintiți, deși s-a încercat să se păstreze o anumită discreție. Lui Lasha nu i-a picat deloc bine.

— Normal. Să-ți fugă soția cu un episcop nu e

foarte firesc.

Antoni dă din umeri, ia o gură de vin. Paharul lasă un cerc umed pe măsuță și el încearcă să-i șteargă conturul cu un deget. Reina îi urmărește mișcările mâinilor. Este, evident, un extrovertit, vorbește cu o surprinzătoare sinceritate sau dă impresia că nu ascunde nimic. Totul perfect calculat să pară sincer, autocritic, puțin excentric. O combinație perfectă, câștigătoare.

— A fost oribil. Lasha ne-a declarat război. Vă asigur că pentru unul ca el războiul nu e o joacă. Amenințări, agresiuni, tot felul de temeri... O dată, a pus pe cineva să dea foc casei ăsteia în timp ce dormeam, din fericire am somn ușor și am putut evita. Când Tatiana i-a cerut divorțul, a înnebunit. S-a calmat doar când a aflat că nu mai eram împreună. Fiindcă povestea dragostei noastre, atât de frumoasă și atât de dificilă, a fost, până la urmă, ca toate: muritoare. E greu de acceptat, așa-i? Că alungarea din paradis e posibilă. N-am mai văzut-o de peste un an și abia acum am început s-o uit. Lasha, în schimb, nu vrea să mă uite. Nici să mă lase în pace. Vrea să mă vadă la închisoare. Tot ce se întâmplă acum, și vă include și pe dumneavoastră, este din vina lui.

— Tot ce se întâmplă? Ce vreți să spuneți?

— În primul rând, nu știu dacă vi s-a spus că animalul pe care l-ați călcat ieri era o antilopă neagră, dintr-o specie în pericol de dispariție. Uite, ca acesta de-aici. (Antoni arată spre unul dintre capetele moarte din colecție, la fel de sinistru ca toate celelalte. Reina evită să-l privească.) Pe de altă parte, am aflat că în după-amiaza asta Filomena a găsit

pe drum un fenec.

— Fenec?

— O vulpe de dimensiuni mici cu urechi foarte mari, care trăiește în Sahara. Foarte apreciat ca mascotă în toată Europa, deși deținerea lui este ilegală. Se mai numește și vulpea deșertului. Știați că este canidul cel mai mic din câte există?

— Nici o idee.

— Pe ruși îi încântă să-l aibă. Și să-l vâneze. Bietul. E ca și cum ai vâna pisici. (Mai ia o gură de vin.) Pe de altă parte, ați auzit știrile ultimelor ore?

Reina are impresia că, brusc, discursul lui Antoni Moreu, aparent incoerent, se îndreaptă spre o altă temă.

— Nu prea.

— La televiziunea locală s-a vorbit despre un animal de pradă de mari dimensiuni. Știrea este legată de moartea lui Murgo.

— De Murgo am auzit.

— Animalul care l-a omorât pe Murgo pe fondul meu de vânătoare și apoi a fugit, un pericol real pentru locuitorii din zonă, este un tigru bengalez.

— Tigru bengalez? repetă, speriată, Reina.

— Cam ca acesta de la picioarele dumneavoastră. Aș zice că mai mare. Înseamnă că este liber un potențial pericol de circa trei metri lungime și două sute de kilograme. Cu siguranță, vă întrebați cum e posibil, de când există tigri în regiune, nu-i așa? (Are dreptate, Reina se întreabă.) Ei bine, v-o iau înainte și vă explic. Tot ce v-am spus este opera traficanților ilegali, o mână de oameni fără scrupule care cumpără animale din țările de origine și le vând în Europa, profitând de poarta de intrare din

statul spaniol, cu legi prea laxe în această materie.

Reina își amintește că aproape același lucru i-a spus Ulf Everink.

— Animalele sunt introduse în cele mai proaste condiții, continuă amfitrionul. Deseori sunt sedate ca să reziste în vehicule fără ventilație sau ascunse sub alte mărfuri. Multe mor pe drum. Și totuși afacerea merită. Un cangur pitic, de exemplu, poate costa două mii de euro. Iar un kinkaju, un carnivor mexican cu coadă prehensilă, ca a unei maimuțe, și mai mult. Există oameni care, în loc de un cățel, vor să aibă acasă o panteră neagră sau un leu. Ultima excentricitate a bogătașilor europeni. Ce părere aveți?

— O nebunie.

— Se poate și mai rău. Există excentrici și mai excentrici. Cei care nu vor să se fălească în fața prietenilor cu animale vii, cei cărora le place să le vâneze și să le agațe în sufragerie. (Arată spre cei trei pereți din jurul lor.) În ultimul timp e la modă un alt fel de trafic: cel cu specii amenințate, care pot fi folosite la vânătoarea de animale mari. Uneori se dorește imitarea unui safari african, cu lei, zebre sau antilope. Clienții cer, și traficanții furnizează. Serviciu făcut la comandă. Ca atare, foarte scump. Cu cât e mai rară și mai amenințată specia, cu atât este mai cerută și mai scumpă. De aceea doresc antilope negre, lupi, râși iberici, chiar și tigri bengalezi. Nu-i interesează decât să le ucidă și să le împăieze capetele. Bănuiesc că nu sunteți de acord cu această practică.

— Nu.

— Nici eu. Da, da, știu, v-am spus că-mi place

să vânez, dar a fi vânător înseamnă cu totul altceva decât crede lumea. Înseamnă să respecți scrupulos perioadele de prohibiție, să ai grijă de mediu, să nu lași gunoaie în pădure și, mai ales, să iubești animalele. Poate părea bizar să vorbească despre respectul pentru animale cineva care se bucură când ucide un mistreț, dar nu e deloc. Dacă nu ar exista vânătoarea, unele specii s-ar înmulți excesiv, ar crește atacurile, bolile, rezervațiile nu ar mai fi ocrotite, ceea ce ar afecta animalele care trăiesc în ele, dar și culturile din jur și, în fond, pe noi toți. În fine, fie că este considerată un sport, fie o moștenire culturală abominabilă, vânătoarea nu este atât de nocivă cum vor unii să creadă.

— Nu știu dacă mă convingeți, dar fie. Înțeleg unde bateți. Vreți să spuneți că vânătorii autentici nu vor să vâneze specii protejate. Doar să vâneze, nimic mai mult. Atunci, dumneavoastră nu aveți nici o legătură cu acest safari de acum.

— Absolut nimic. Totul a fost opera lui Lasha, ca parte din răzbunarea și excentricitățile lui. Dar a făcut astfel încât totul să ducă spre mine. Fondul meu de vânătoare, furgoneta mea, colaboratorii mei...

Furgoneta dumneavoastră?

— „Curățătoria «Impecabila»". Vă sună cunoscut?

— Da.

— E o firmă-fantomă pe care am creat-o la începutul afacerilor mele cu rușii. Avem o furgonetă pe care o foloseam pentru transportul de material și de animale. Uneori ascunse sub grămezi de cearșafuri și prosoape.

— Credeam că este curățătoria lui Judit.

— Așa i-am făcut pe toți să creadă, să evităm probleme. Dar și curățătoria și alte mici firme-fantomă acționează în numele unei companii mai mari, care este proprietatea mea. Știți, un șiretlic ca să nu plătești atâtea impozite. V-am spus doar că nu sunt un sfânt, nu știu de ce vă mirați. Lăcomia este unul dintre marile păcate ale omului.

— Din câte înțeleg, Murgo și Judit lucrau acum pentru acest Lasha?

— Exact. Amândoi au contracte, încă în vigoare, cu presupusa mea curățătorie, dar au lucrat pentru Lasha. I-au îngrijit și supravegheat animalele, au făcut primele transporturi, au primit primii oaspeți... Și totul, vă repet, cu drona și furgoneta mea. Din fericire, nu sunt toți ca ei. Pere îmi este fidel. Și nu doar el. Ați cunoscut-o pe Sara, așa-i?

— Fata de la curățenie?

Regretă imediat întrebarea.

— Este mult mai mult. Este omul cel mai bun care se poate imagina. Și cel mai modest. Am cunoscut-o în ultimele zile de viață ale mamei, o îngrijea noaptea. O muncă istovitoare, pe care ea o făcea cu simplitate. Mereu cu un zâmbet, mereu cu duioșie. M-am îndrăgostit de ea aproape jenat, căci e mult mai tânără. Dar Dumnezeu mi-a făcut un dar, făcând-o să-mi împărtășească sentimentele.

— Care Dumnezeu? Al dumneavoastră sau al ei?

— În privința iubirii, Dumnezeul ei și al meu se pun repede de acord, știți? Ne-am căsătorit doar civil, dar noi ne simțim bine. Și Dumnezeii, care or fi ei, ne-au binecuvântat cu un copilaș minunat. L-ați

văzut?

Reina își amintește de copilul înfofolit din cărucul pe care îl purta Sara cu ea și dă din cap că da.

— O nouă binecuvântare a Cerului!

În sat, nimeni nu știe ce v-am spus. Preferăm să păstrăm secret. Soția mea, cum v-am spus, este modestă. Mai lucrează câte ceva ici-colo, deși nu are nevoie. O ajută în continuare pe Filomena la pensiune. Face paturile, face cumpărături. Și mereu trece pe la Cal Blau să vadă cum stau lucrurile. Renovăm puțin casa. Poate ne instalăm acolo curând. Pentru mine ar fi ca o întoarcere la origini. O închidere a cercului vieții. (Antoni rămâne câteva clipe gânditor și apoi reia firul de unde rămăsese când apăruse în discuție Sara.) Din păcate, nu toți cei care lucrează pentru mine sunt ca Pere sau ca Sara. Adevărul e că Judit m-a dezamăgit. O credeam un om de încredere. Cu Murgo eram chiar rudă, știți? Este fiul unchiului meu. Fiu natural, ce-i drept. Un băiat foarte bun în treburile de pe lângă vânători. Știți că era un foarte bun trăgător? De câteva ori chiar ne-a scos din încurcătură. El se ocupa totdeauna de hrana animalelor înainte să înceapă stârnirea vânatului sau ce-o fi fost. De aceea s-a întâmplat ce s-a întâmplat.

— Ce s-a întâmplat?

— Vă explic. Dumneavoastră credeți că un om fără nici o experiență cu felinele mari ar ști cum să procedeze cu un tigru bengalez?

— Nu știu. Nu cred.

— Vă spun eu că nu. De-aia a scăpat. După ce l-a atacat mortal, evident. Bănuiesc că nu ați văzut niciodată cum atacă un tigru, așa-i? (Reina clatină

din cap.) Se repede direct la gât. Dacă ai noroc, te ucide imediat. După aia te poartă ca pe o marionetă. Pentru un tigru, Murgo era o pradă mică. Sper doar că e așa cum s-a spus, că nu a suferit prea mult.

Reina își amintește rana de la mâna lui Murgo, pe care și-o tot ascundea. Două zgârieturi paralele, ar fi putut fi de la gheare de tigru.

— Lucrurile făcute așa, nesupravegheate, ies prost. Rusul a vrut să mă tragă-n piept, dar nu a ținut seama că ajutoarele mele nu au experiența necesară ca să controleze singure o asemenea operație. De aceea le-au scăpat animalele. Nu doar antilopa neagră pe care ați călcat-o și care făcea parte dintr-un grup de șase. Sau fenecul găsit de Filomena. Într-un cuvânt, un dezastru. Și asta după nefastul accident. Veneau de la aeroport, mergeau la casa pe care o închiriaseră la Figuerola d'Orcau. Șofer era Ivan, un om de încredere al lui Lasha, bine-cunoscut în lumea partidelor de vânătoare europene și cred că și în alte lucruri mai puțin confesabile. Mortul era fratele mai mic al lui Lasha, considerat unul dintre cei mai periculoși traficanți de arme. Am putea spune că ceața din zona asta a pus la pământ cei mai duri indivizi din lume. V-aș fi zis că mă bucur, dacă n-ar fi vorba de vieți omenești. Și de făpturi inocente ca Murgo, un biet băiat manipulat de ambițioasa lui soră mai mare.

— O femeie dificilă.

— Și abilă, adaugă el. Murgo nu putea s-o înghită.

— Așa mi s-a părut.

— Este adevărat că vreți să-i cumpărați satul?

— Oho, dar zboară veștile!

— Nici nu vă imaginați. Și vă pot întreba de ce vă doriți stâncile alea abandonate?

— Eu nu. Un prieten de-al meu era interesat. Un singuratic, probabil.

— Exact.

— Este încă interesat?

— Totul depinde de preț. Dar cred că n-o să ajungă la liman dacă trebuie să negocieze cu Judit.

— O să vedem cum merg lucrurile. S-ar putea să fie nevoită să-și reducă pretențiile.

— Ce vreți să spuneți?

— Nimic. (Antoni soarbe o gură de vin și face un gest, nu contează.) V-a vorbit Murgo despre stafii?

— Bine-nțeles.

— Dumneavoastră credeți în forțe oculte?

Reina izbucnește în râs.

— Dumneavoastră, da?

— Sunt creștin. Am fost slujitorul Domnului. E plină Biblia de fenomene paranormale: glasuri ieșite de nu se știe unde, morți înviați, morți care nu mor, chiar zombi. Nu am cum să nu cred!

Reina este uimită. În pofida a tot, omul ăsta a reușit s-o facă să se simtă bine în compania lui. Aproape că ar putea să uite cum a ajuns aici. Chiar vrea să-i vorbească despre asta. Dar întâi întreabă:

— Încă un pic de vin?

— De ce nu?

Amfitrionul ei zâmbește. Știe că începe să câștige partida.

— Păcat că nu avem destul timp, zice, deschizând din nou frigiderul, noi doi am avea atâtea să

ne spunem.

— Nu avem destul timp?

— O să ajungă curând polițiștii. V-am spus deja: toate firele investigației duc spre mine. Azi după-amiază au reținut-o pe Sara, știați? (Reina dă din cap că da.) Au interogat-o și i-au dat drumul. De când veterinarul poliției a descoperit că animalul călcat nu era cerb, ci antilopă africană, cei din firma dumneavoastră de asigurări și-au vârât nasul în treburile mele, nu-mi dau pace nici un minut. Punctul în care ați făcut accidentul trece prin fondul meu de vânătoare. Experții firmei nu se lasă. Ca să nu plătească, evident. De asta încercam să evit povestea asta. Dar, oricum, moartea lui Murgo o face inevitabilă.

— Inevitabilă? Ce anume?

— Arestarea mea. Lasha va fi încântat.

— Dar vă puteți apăra. Explicând tot ce mi-ați spus mie. Presupun că aveți un avocat bun, nu?

— În sfârșit, ajungem la miezul problemei, Reina. Motivul pentru care v-am adus aici. Am un avocat fantastic, dar n-o să poată face nimic fără dovezi. De aceea am nevoie de ajutorul dumneavoastră.

Ca să-i conving pe cei de la asigurări că n-am văzut nimic?

— Nu. Pentru asta e deja prea târziu.

— Atunci? De ce aveți nevoie?

— De o fotografie.

— Ce?

— O fotografie din telefonul dumneavoastră, una pe care ați făcut-o când veneați încoace, dacă vă amintiți. O imagine inutilă pentru dumneavoas-

tră. A intrat în cadru o furgonetă, vă amintiți? Pentru mine, este confirmarea că spun adevărul. O probă extrem de valoroasă.

— Era condusă de Judit. Și eu am fost surprinsă.

Exact. Ați fi atât de amabilă să îmi permiteți să o văd?

— Nu știu cum. Mobilul este la Pere, în mașina de patrulare.

Antoni face un semn bărbatului care așteaptă în hol și acesta îl anunță pe Pere. În câteva clipe, geanta Reinei se află în mâinile posesoarei ei care, cum îl scoate, vede o mulțime de apeluri pierdute de la Sam.

Caută ultimele patru fotografii din folder, sub privirea lui Antoni. Peisajul cu furgoneta pătrunsă în cadru capătă un nou sens. Furgoneta, Judit și bărbatul blond din dreapta. Antoni arată spre el.

— E Lasha. Asta arată că a fost aici și legătura cu Judit. Cel mai probabil, în furgonetă duceau tigrul, dar asta nu pot afirma. Eu, nu. Poate ei.

Reina își amintește de mirosul greu din furgonetă, când o dusese Murgo la cimitir.

— Și celelalte animale unde sunt? Presupun că n-au scăpat toate.

Nu-s așa multe. Șase antilope negre, câteva vulpi și șase-șapte feneci, cu cel găsit de Filomena. Le-a localizat Pere astăzi după-amiază, sunt la Rua. Bănuim că le-a mutat Murgo, cum, nu știm, la ordinul lui Lasha, după ce au anulat vânătoarea. Vă imaginați șase antilope indiene pe creasta aia stâncoasă? Să mori de râs!

Antoni chiar încearcă să râdă, dar nu-i reușește.

Face o pauză lungă, soarbe din vin gânditor, par-

că și-ar pune în ordine ideile. Continuă:

— Asta-i tot, Reina. V-am povestit partea din viața mea legată de acest subiect. Spuneți-mi, v-am convins? O să îmi dați fotografia de care am nevoie ca să îmi demonstrez nevinovăția?

Reina înțelege bine de ce a avut Antoni succes în viață. Cu o asemenea putere de convingere, nu are cum să-ți meargă prost.

— Spuneți-mă la ce număr să v-o trimit.

Antoni tresare de bucurie, se duce să mai aducă vin, umple paharele.

— Sunați pe cine v-a căutat, Reina. Să nu fie ceva important, îi zice amabil, în timp ce deschide altă sticlă de vin.

Se apropie cu cel mai fermecător zâmbet și întreabă:

— Credeți că acum ar fi un moment bun să ciocnim?

— Depinde pentru ce.

— Pentru a doua parte a poveștii! Va începe imediat după ce vorbiți. Și pregătiți-vă! Este cea mai frumoasă.

97

Cu telefonul recuperat – ce infern să trăiești fără mobil! –, ușurată, Reina îl sună pe Sam. Când îi răspunde, își dă seama că vorbește dintr-o mașină în mișcare și deduce imediat ce el îi spune:

— Sunt pe drum. Ajung în cel mult trei sferturi de oră. Unde erai?

— Am multe de povestit.

— Și eu. (Vocea îi sună altfel. Emoționat? Mulțumit?) Ascultă, Reina. Mă auzi bine?

— Da.

— Intră pe site-ul cu numele Cinema & Moore. Ce e?

— O revistă de cinema online creată de un american, Ted Moore, care se îndeletnicește mai ales cu divulgarea scandalurilor din lumea cinematografiei.

— N-am auzit niciodată.

— Ei, dacă intri, o să te bucuri enorm. Cel puțin ca mine.

— Zi-mi ceva rapid.

— Esther Parra a fost reținută. (Cu inima gata să-i iasă din piept, Reina ascultă.) Un actor minor, elev la școala ei de specialiști în cinema, a acuzat-o de abuzuri sexuale. Denunțului public i s-au alăturat alți minori. Deocamdată sunt douăsprezece cazuri. Și un car de comentarii. Un fel de #MeToo masculin. Și tot apar.

— Nu vreau să intre Albert în rahatul ăsta, face ea, pe negândite.

— Îmi închipuiam că așa o să zici. Dar nu crezi că ar trebui să-l lași pe el să decidă?

Reina își dă seama că instinctul de a-și proteja copilul a țâșnit prea repede. Ca întotdeauna, Sam are dreptate.

— Ne gândim împreună, zice. Ce bucurie, Sam! N-aș fi crezut că o să mă facă atât de fericită distrugerea cuiva.

— Ne vedem curând.

— Da. Aa, ascultă. Nu te duce la Conques. Sunt la Abella.

— Unde?

— La Abella de la Conca. Poți să vii să mă iei de aici?

— Se poate ști ce faci acolo?

— O să-ți povestesc. E mult.

Cum închide, Reina caută site-ul Cinema & Moore. Găsește tot ce i-a spus Sam și mai mult. Tânărul care a denunțat-o. Băieții care afirmă că și ei au fost abuzați, umiliți, violați, sunt deja cincisprezece, unii dau detalii realmente scabroase. Școala și-a cerut scuze public și a anunțat că-și întrerupe temporar activitatea. Doi producători cu care trebuia să înceapă curând să filmeze au anulat contractele. Un al treilea, cu filmul în fază de post-producție, a anunțat că va filma din nou scenele de acțiune în care apărea ea. Cei de la Festival de Cinema de l'Est i-au retras Action Award, atribuit cu o săptămână în urmă. Degetele Reinei aleargă nebunește când intră în mail. Vrea să-i trimită un mesaj lui Ulf Everink. Este atât de euforică, încât nu găsește ce caută. Nu are nevoie să caute mult. Ulf i-a luat-o înainte. Un mesaj scurt, fără titlu.

„Ca să organizezi cum trebuie o vânătoare, ai nevoie de ceva timp. În caz că te întrebi, o vânătoare iese bine când obții ce voiai și nimeni altcineva nu pățește nimic. Al tău, pentru totdeauna, Ulf."

Intră un mesaj vocal de la Albert. Reinei îi bubuie inima în piept. știe? știe că ea știe?

98

Reduce volumul, apasă pe triunghi să pornească mesajul și-și duce mobilul la ureche.

„Bună, mamă. Știu că poate nu asta e cea mai bună soluție, dar nu știu dacă ești ocupată sau nu și nu vreau să te deranjez. Înnebunesc tot gândindumă la ce am discutat. Povestea cu Sam și Felix etc. Am ajuns la o concluzie și vreau să ți-o spun, fiind că e important. De fapt, nu vreau să știu nimic din ce-a fost, ce ați făcut sau n-ați mai făcut înainte să mă nasc. Nu vreau să știu cine a luat-o pe arătură sau cine cui i-a făcut rău. Nu mă interesează, înțelegi? Cred că toate astea nu mă privesc. Că sunt dintr-o vreme când eu nu eram, când erați doar voi și prostiile voastre. Și, prostii, le am pe-ale mele, nu mai am nevoie, mersi. Nu știu dacă mă înțelegi. Aș vrea să înțelegi de ce o fac, e important și asta. Știu că ție îți place să afli tot, să știi tot, să înțelegi tot, dar eu nu sunt așa. Rezumând (căci cred că mă încurc): nu am de gând să pun întrebări, nu vreau să știu ce vi s-a întâmplat. Voi face ca și cum n-aș fi găsit hârtiile alea, ca și cum nu le-aș fi citit niciodată. Am doi tați, sunt un tip norocos, căci sunt diferiți și amândoi mă iubesc. Nu contează de la cine-mi vin genele, nu? În orice caz, mie mi-e egal. Este o opțiune, nu? Să nu știu. Este opțiunea *mea* și e la fel de respectabilă ca oricare alta. Hai, gata. Sunt deja liniștit, mamă. Iartă-mă că ți le-am turnat așa brusc și prin mesaj, dar nu voiam să mai aștept, acum, că mi-e clar. Aa, și asta o să te încânte: tata are iubită. O pistă: începe cu S. Gândește-te un pic, o cunoști! Dacă-mi crești indemnizația săptămânală, îți spun cine e. (Albert râde. Râs. Binecuvântate sunete.) Hai, gata mamă, că-s un om ocupat. Simte-te bine!“

— Ei? Gata pentru a doua parte a poveştii?

— Vin mai e?

Paharele sunt din nou umplute. Antoni îi trimite acasă pe tânărul portar şi pe Pere. Acasă, la familie, că doar văd că el e bine. Poliţistul ezită, dar, până la urmă, se lasă convins.

Când rămân singuri, Antoni Moreu revine pe canapea, îşi pune din nou cu eleganţă picior peste picior şi începe:

— Când aţi venit, v-am spus că îmi doream mult să vă cunosc, dar am mințit. Noi doi ne cunoşteam deja, dar nu aveţi cum să vă amintiţi, eraţi prea mică, o fetiţă. Iar eu nu m-am purtat deloc bine. Nici cu dumneavoastră, nici cu mama dumneavoastră, cu care, de altfel, mai târziu, am intrat în contact. Aş vrea să profit să vă cer scuze. Şi, fiindcă aţi venit la Conques să căutaţi explicaţii, am să vă dau câteva. Şi ceva mai mult.

Antoni Moreu scoate de undeva un mic teanc de scrisori.

— Acestea sunt pentru dumneavoastră.

— Dumneavoastră eraţi... (Ezită un moment să spună, căci nu-i vine să creadă că e posibil.) Dumneavoastră eraţi preotul furios din noaptea aceea.

— „Preot furios". (Zâmbeşte uşor.) Două cuvinte care-l definesc bine pe Antoni Moreu de atunci, da. Furios pe mine însumi şi pe ceilalţi. Vă amintiţi deci?

— Îmi amintesc că m-aţi speriat.

— Îmi pare rău. Îmi cer încă o dată scuze.

Acum nedumerirea ei se axează pe scrisorile

puse în faţa ei de Antoni.

— Ale cui sunt?

— Sunt scrisorile pe care şi le-au trimis Ilda Moreu şi Josep Gené la începutul anilor şaptezeci. Într-una se vorbeşte despre dumneavoastră, iar în altele şi despre mine. O să vă ajute să înţelegeţi, cred.

— Scrisorile pe care le căuta Leandre Vives, şopteşte, uluită, Reina. Deci avea dreptate. Există. Erau la dumneavoastră.

— Erau la mine, da. Pe ale lui Josep Gené mi le-a dat Ilda, cu mulţi ani în urmă. Mai târziu, mama dumneavoastră mi-a trimis restul. A fost o enormă surpriză.

— Mama? (Acum, surprinsă e Reina.) Scrisorile Ildei?

— Scrisorile trimise de Ilda lui Josep Gené. El le păstrase şi Cristina le-a găsit după mulţi ani. Este o scrisoare în care chiar ea îmi explica. Scrisă imediat după ce a fost diagnosticată cu Alzheimer. Parcă voia să se rupă de trecut. Mai trăieşte mama dumneavoastră?

Da.

— Şi cum este?

— Să zicem că a reuşit ce voia. Nici măcar nu mă mai recunoaşte.

— Îmi pare sincer rău.

— Iertaţi-mă, Antoni, dar nu pricep. Cum aţi cunoscut-o pe mama?

— În noaptea când v-am cunoscut şi pe dumneavoastră. Un prost început, recunosc. Eram tânăr, luam foarte în serios ce fusesem învăţat la Seminar. În plus, nu ştiam nimic din tot ce am aflat mai târziu. Iar mama dumneavoastră, şi ea tânără, mult

mai tânără decât mine, nu ştia multe lucruri despre soţul ei. Singura care ne-ar fi putut ajuta, mama mea, era prea ocupată să ascundă adevărul. Inclusiv ei înseşi.

Mercè Saltor. (Reina rosteşte rar numele, parcă ar invoca-o.) Era mama dumneavoastră, aşa-i?

— Exact.

— Femeia pentru care venea tata la Conques. Prietena lui.

— Nu erau prieteni, Reina. N-au fost niciodată. Ea nu putea nici să-l vadă în faţa ochilor. De fapt, a fugit din Barcelona şi s-a stabilit aici ca să nu o găsească el. Dar nu a reuşit. A durat ani de zile, dar tot a dat de ea.

— Şi ştiţi ce s-a întâmplat?

— Foarte vag. Au stat de vorbă. Mama l-a respins. Noaptea aia a fost găsit mort în fânar.

— O explicaţie perfectă. Sinucidere din dragoste.

— Aşa a crezut mama ani de zile. Şi eu.

— Era uşor de crezut. Totul ducea într-acolo, şopti ea. Când aţi aflat că nu aşa au stat lucrurile?

— Puţin înainte să moară, mama i-a povestit totul Sarei. Adevărul, cum şi-l amintea. Asasinatul. Unchiul meu. Ura de care nu se vindecase niciodată. Tot ce-i apăsa conştiinţa de atâţia ani. Dar, din cine ştie ce motiv, nu spusese nimănui.

— A încercat. I-a spus mamei mele într-o scrisoare, dar a refuzat-o. Nu voia să ştie nimic despre trecut, nu mai exista în viaţa ei, nu mai avea nici o legătură.

— Vă înşelaţi. Şi tăcerea este o formă de a ne raporta la trecut. Foarte comună, mă tem. O întrea-

gă generaţie, poate două, a păstrat tăcerea. Era prea cumplit ce se întâmplase.

— Dumneavoastră l-aţi cunoscut pe Oleguer, bănuiesc.

Unchiul meu? Cum să nu! Îl evocă în cuvinte măsurate: Un om deformat, fanfaron. Cu o viaţă nefericită. Sigur că l-am cunoscut. Câteodată m-am lăsat târât de pasiunile lui. (Arată spre puştile din hol, de parcă ar şti că Reina înţelege la ce se referă.) Iar eu l-am târât într-ale mele. Ştiam că bate câmpii, dar nu îl credeam în stare să ucidă.

— Dacă aţi fi ştiut, poate nu l-aţi fi înmormântat într-o nişă a parohiei. (Reina îi aşteaptă reacţia. Este o întrebare delicată. Să fie atentă la efect. Lui Antoni nu-i tresare nici un muşchi al feţei. Nici măcar nu pare surprins.) Cu atât mai puţin să puneţi în acelaşi sicriu şi victima.

Reacţia se produce. Târzie, dar previzibilă. Antoni îşi ascunde faţa între mâini şi scoate un suspin. Ruşine? Căinţă? Groază? Cine ştie.

— Mi-e îngrozitor de ruşine. Ce aş putea să vă spun? Pe atunci eram un om respectat, în plină ascensiune. Pentru nimic în lume n-aş fi vrut să apar legat de Oleguer, care fusese anarhist, dintre cei care incendiau bisericile, care-şi petrecuse jumătate din viaţă în închisoare. Pentru mine era uşor să-l vâr în borta aia şi să termin.

— Şi Josep Gené?

— Pretenţia mamei. Accepta înmormântarea în secret a lui Oleguer, dacă acceptam şi eu o înmormântare demnă lui Josep Gené. Anul acela a plouat mult. Un loc ca ăla nu era cel mai bun pentru un mort. Ceva piedici au existat, nu mă întrebaţi care.

Cred că, pentru mama, aşezarea amândurora în aceeaşi nişă a fost o formă de a face dreptate. Nu ştiu dacă lor sau propriei vieţi. Cert e că a fost bine pentru toţi.

Ştiţi că Murgo spunea că morţii supăraţi nu se odihnesc în pace?

Antoni ridică din sprâncene. Surpriză. Nu se aştepta la întrebare.

— Şi ce fac?

— Îi sâcâie pe cei vii. Ca răzbunare. Provoacă accidente de circulaţie, zicea. Credea că unchiul dumneavoastră şi tatăl meu ar fi două stafii foarte agasante.

Tac amândoi. Amândoi îşi pun gândurile în ordine.

— Într-o privinţă vă înşelaţi, Antoni.

Reina caută în geantă caietul de note al lui Josep Gené, găsit în portbagajul Seatului 127, la sfârşitul căruia este fotografia lui Mercè. Braţul bandajat îi face mişcările dificile. În sfârşit, o scoate şi i-o arată lui Antoni, care îşi caută într-un buzunar interior ochelarii. O priveşte îndelung şi un zâmbet larg i se aşterne pe buze.

— „Te voi iubi întotdeauna", şopteşte, citind dedicaţia de pe spate.

Observă un timp caligrafia impecabilă. O întoarce şi are în faţa ochilor chipul necunoscut al mamei lui, tânără, veselă, plină de viaţă. Îşi scoate încet ochelarii, îi pune la loc, îi dă înapoi fotografia. Reina aşteaptă o reacţie, nu vine. Antoni trage aer în piept şi, cu un aer profesoral, începe:

— Daţi-mi voie să vă vorbesc despre mama, Reina. Un pic. Nu prea am iubit-o. Nici ea pe mine.

Nu pot să o condamn: am fost un copil nedorit, urât de la început. Nu a putut niciodată să se apropie de mine şi nici n-a dorit ca eu să mă apropii de ea. Şi-a păstrat secretele cu aceeaşi tărie cu care şi-a dorit libertatea. O libertate pe care nu a dobândit-o niciodată. Mercè a murit acum doi ani într-un cămin din Tremp, unde hotărâse să intre în urmă cu douăzeci de ani. V-am spus că nopţile o îngrijea Sara. Sara a fost singurul dar pe care mi l-a făcut mama mea în toată viaţa ei, şi el involuntar. Aş zice că în locul ăla Mercè a ajuns să fie fericită. S-a căsătorit cu un bărbat de vârsta ei, mort şi el, la două luni după ea, şi a reuşit să se îndepărteze de trecutul pe care îl detesta atât de mult. Despre acest trecut eu am aflat de la Ilda Moreu, despre care am vorbit. Ea a fost cea care mi-a povestit cine a fost de fapt acel Josep Gené din viaţa mamei, ce se întâmplase înainte să fugă amândouă din Barcelona şi ce s-a întâmplat după. Am aflat multe lucruri pe care n-aş fi vrut să le aflu. Cred că la fel o să păţiţi când o să vă spun.

— Ce să-mi spuneţi?

- Că noi doi suntem fraţi.

Reina îl priveşte, el îi întoarce privirea. O tăcere greu de umplut cu ceva. Doar cu vorbele care urmează:

— De fapt, doar de tată, dar nu vă ascund că mă bucur să vă am în familie.

Antoni bea o gură de vin, pune jos paharul, priveşte pe fereastra prin care se zăresc lumini de maşini care se apropie. Când sunt la doi paşi, văd Opelul Corsa cu care a venit Sam. Parchează în piaţă, chiar în faţa casei. Antoni Moreu îşi deschide telefonul, tocmai a primit un mesaj.

— Pere mă informează că mașina care vine să mă aresteze este deja pe drum. Îmi pare rău că întâlnirea noastră ia sfârșit atât de brusc, Reina, dar – arată el spre hainele lui sport – aș vrea să-mi pun ceva mai potrivit ca să-i primesc pe polițiști. Poate mai aveți încă timp să ajungeți la dezmembrări.

Reina și uitase. Brusc, i se pare că e ridicol să-și ia rămas-bun de la o mașină. Preferă să-și păstreze energiile ca să-l primească pe Sam.

Antoni Moreu strânge paharele goale, le pune calm în mașina de spălat vase și șterge cu un șervet blatul din bucătărie. De parcă totul ar fi bine. Reina îl așteaptă la ușă să-și ia rămas-bun. După îmbrățișarea de rigoare și după ce își urează să se revadă curând, Antoni întreabă:

— Date fiind circumstanțele, credeți că ne-am putea tutui?

100

Reina nu a avut o noapte prea bună. În Casa Filomena, atmosfera de la micul dejun nu mai e cea de ieri. Televizorul este dat tare. La știri se vorbește despre arestările făcute în toată regiunea. Câțiva ruși, între care faimosul *capo* cunoscut ca Lasha, șeful unei grupări de traficanți de animale protejate. Suspecții sunt interogați la sediul Poliției din Lleida, dar la investigație iau parte și Seprona[52], și Interpolul, informații care-i impresionează pe cei de față, mai ales pe Filomena. Unii dintre cei reținuți, precum omul de afaceri și filantropul pallarez Antoni Moreu și soția sa, au fost eliberați din lipsă de

probe, dar alții vor fi puși, se pare, la dispoziția organelor judiciare pentru diverse delicte contra mediului înconjurător, ca și pentru ucidere din culpă. O asociație pentru protecția animalelor din Pallars Sobirà a inițiat deja acțiuni cerând ca animalele confiscate de poliție să fie returnate în țările de origine și puse imediat în libertate în habitatul lor natural, nu donate unei grădini zoologice. Animalele au demnitate și sentimente, nu merită să fie încarcerate, a spus la știrile dimineții una dintre purtătoarele de cuvânt ale asociației, o tânără de vreo cincisprezece ani.

72. Unitate a Gărzii Civile care veghează la respectarea legilor privind protecția mediului.

Sam întinde unt pe pâinea prăjită și se pregătește să guste gemul din dovleac făcut de Filomena. Intră ca o furtună Maria Montserrat:

— Ați auzit ce spun? Teribil, măiculiță! Îl vede pe Sam și se duce la Reina: Este soțul matale? A ajuns, în sfârșit! Încântată de cunoștință! Dumneata mănâncă, mănâncă, să nu ți se răcească pâinea! Plecați azi sau rămâneți să faceți aci Anul Nou? Și noi, Filomena, noaptea asta ce facem? Ți-a și plecat drăguțul?

— Tacă-ți fleanca, Ratona! Ce drăguț, smintito? Doar bun client. Și da, domnul Vives a plecat. Avea omul treburi la Lleida, n-avea nici un motiv să mai rămână aici. Mă duc să-i pun apă lui Kafka.

Și Filomena pleacă, toată indignată, ceva mai roșie în obraji decât de obicei.

Reina și Sam ascultă, privesc și mănâncă. Ea

încă nu știe ce ar trebui făcut cu scrisorile primite ieri de la Antoni. Poate, dacă Leandre îi dăruiește scrisoarea pe care Mercè Saltor i-a trimis-o mamei ei, acceptă să i le dea pentru volumul „Corespondență inedită. Ilda Moreu", pe care e înnebunit să-l termine. Un schimb echitabil.

Reina o informează pe Rat că au decis să plece devreme. Nu vor să aibă probleme cu returnarea mașinii închiriate și vor să ajungă cât mai repede acasă. Cum termină masa, pornesc la drum.

— Dar veniți la vară, să faceți rafting, îi invită Rat, inimoasă și gură-mare ca de obicei. Îmi promiteți?

Îi promit. Reina vrea să îl revadă pe Antoni. Să știe că el și Sara sunt bine. Vrea să rezolve problema cu cimitirul. Sigur se va întoarce.

La plecare îl mângâie pe cap pe Kafka și murmură:

— Tu, măcar, ai avut noroc.

Sunt deja în mașină, cu bagajele puse, când Rat, în mână cu un borcan, trece în fugă strada și le face cu mâna să se oprească.

— V-am adus hribi. Să vă amintiți de sat și de noi.

Trec pe la primărie. Reina vrea să rezolve mutarea osemintelor tatălui ei într-un alt mormânt. Al lui, cu numele pe piatră. S-a gândit toată noaptea: să-l lase aici sau să-l ducă la cimitirul din Sarrià, în nișa familiei, unde, de atâția ani, se odihnește bunica ei Reina. Îi vine în minte Murgo. Stafiile ar fi mai puțin supărate, mai mulțumite. Înainte de a părăsi Isona, cumpără câțiva trandafiri de la o florărie-chioșc-mercerie etc., totul la un euro. Intră în

cimitir şi îi lasă în faţa nişei anonime, de nimeni onorată, unde se odihneşte Josep Gené. Numărul 34.

NOTHING ELSE MATTERS

Reina şi Sam călătoresc relaxaţi, deşi amândoi cu senzaţia că, după atâtea emoţii, sunt zob. Nu gonesc. Conduce el, ea are braţul imobilizat, o aşteaptă cel puţin trei săptămâni de repaus, apoi recuperarea. Abia aşteaptă să o înceapă, poate pe urmă îşi reia lucrul. Cu Sam încă nu a vorbit, dar ştie că o să fie de acord. În următoarele trei săptămâni se va dedica recuperării nu doar a umărului stâng, ci şi a căsniciei. Deşi bănuieşte că pentru căsnicie va avea nevoie de ceva mai mult de trei săptămâni.

Au dat drumul la radio, uşuraţi că o să fie curând acasă. Fac planuri pentru la noapte. Nu le-a plăcut niciodată revelionul. Nu le plac sărbătorile impuse de calendar. Diseară vor sta pe canapea, cu un film în faţă, poate comandă mâncare japoneză. Poate cei care livrează acasă mâncare japoneză nu lucrează. Şi japonezii serbează Anul Nou, ca noi, nu? Deşi proprietarii sunt de fapt coreeni, zice Sam, şi nici unul nu-şi aminteşte ce serbează coreenii. Au lucruri mai importante de discutat, amândoi ştiu, o să le vină şi lor rândul. Deocamdată se bucură amândoi de micile mărunţişuri ale vieţii, care sunt însăşi viaţa. Poate chiar fac sex noaptea asta, ca atunci când Albert încă nu se născuse şi-şi petreceau noaptea de Anul Nou în pat, şi dimineaţa la micul

dejun mâncau strugurii rămaşi, căci nu voiau să-i arunce. La radio se difuzează o melodie a trupei Metallica. Singura pe care o ştiu amândoi şi o pot fredona. Viaţa este a noastră şi o trăim în felul nostru, nimic altceva nu mai contează, proclamă textul. Trec de deviaţia de la Covet. Continuă pe C-1412b, cum dictează GPS-ul. Deodată, la ieşirea din curbă, Reina arată spre ceva ce se distinge în ceaţă.

— Dumnezeule!

Sam apasă frâna până la fund. Cu un scrâşnet metalic, Opelul Corsa înţepeneşte.

De pe linia discontinuă a şoselei, îi priveşte, la fel de fix cum îl privesc ei, un animal mare, impunător.

Un tigru bengalez.

Nota autoarei

Pe urmele tale este o ficţiune ale cărei fire narative se desfăşoară pe scene mai mult sau mai puţin reale. Dacă personajele sunt în întregime imaginate, locurile au fost adaptate nevoilor naraţiunii.

Orice ficţiune este tributară unor persoane reale şi aceasta nu face excepţie. Vreau să-mi exprim aici gratitudinea faţă de o serie de oameni care m-au ajutat cu generozitate să atribui semnificaţie mai micilor sau mai marilor detalii ale acestei trame. Este vorba, mai ales, despre Pepita Costa, Josep Sala, Montse Sala, Josep Gispert, Jordi Vidal de Lobatera, Maria Roca, Jaume Roig, Albert Lluch, Trinidad Sanz Yáñez, Jaume Navarro şi Jesús Hertogs. Lor trebuie să îi adaug pe Lurdes Eres, Joan Torruella, Aina Rodri, Anna Folch, Laura Blanco şi Deni Olmedo.

Îndatorată sunt şi autorilor următoarelor lucrări: *Finales de enero, 1939. Barcelona cambia de piel*, de Rafael Abella; *La guerra civil española*, de Hugh Thomas; *Soldados a la fuerza. Reclutamiento obligatorio durante la Guerra Civil 1936–1939*, de James Matthews; *Desertores. Los españoles que no quisieron la Guerra Civil*, de Pedro Corral; *Sota les bombes. Els atacs aeris a Catalunya durant la Guerra Civil*, de David Íñiguez, David Gesalí, Josep

R. Casals; *Els darrers dies de la Catalunya republicana*, de Antoni Rovira i Virgili; *Memorias. Los Hombres de la ciudad*, de Sebastià Joan Arbó; *La quinta del bibero. Els anys perduts*, de Emma Aixalà; *Diccionari etnogràfic Pallarès*, de Isaac Bea; *Pallars Jussà. Fets, costums i llegendes*, de Joan Bellmunt i Figueras; *L'enigma Arquimbau. Sexe, feminisme i literatura a l'era del flirt*, de Julià Guillamon. În sfârşit, cel mai profund îndatorată mă simt, întotdeauna, faţă de voi, cititori şi cititoare, care îmi savuraţi poveştile şi le faceţi ale voastre.

Vă mulţumesc că mă însoţiţi în călătoria care împlineşte, în acest an, douăzeci şi cinci de ani.

Acest roman a fost început la Mataró în ianuarie 2019
și a fost încheiat la 10 octombrie același an,
ziua când Mercè Rodoreda și-ar fi sărbătorit
cea de-a o sută unsprezecea aniversare.